

วารสารห้องสมุด T.L.A. BULLETIN

ปีที่ 66 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2565

พบกับบทความในฉบับนี้

- Libraries for Sustainable development Goals (SDGs)
  - แนวทางการจัดการรายวิชาฝึกงานห้องสมุดในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19
  - การค้นคว้าความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
  - การวิเคราะห์และการจัดหมวดหมู่เนื้อหาเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย ด้วยแนวทางการแยกสังเคราะห์
  - พฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการเรียนการสอนบนเครือข่ายออนไลน์ ในยุควิถีการศึกษาใหม่ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษา ในภาคใต้ ประเทศไทย
  - ระบบฐานข้อมูลดิจิทัลภูมิปัญญานาเชือก โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
  - การรู้ดิจิทัลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
  - การพัฒนาแบบทดสอบมาตรฐานวัดการรู้สารสนเทศสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ
  - บทวิจารณ์หนังสือ
- พื้นฐานการจัดระบบคอลเล็กชันดิจิทัลสำหรับงานห้องสมุดและจดหมายเหตุ

วารสารห้องสมุด สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย (TLA Bulletin)

ISSN 0857-0086 e-ISSN 2730-4086

ผู้จัดพิมพ์	สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ	
ที่ปรึกษาบรรณาธิการ	คณะกรรมการบริหารสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ	
บรรณาธิการ	รองศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์ วิภาวิน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	
กองบรรณาธิการ		
รองศาสตราจารย์ ปราณี อัสวภูษิตกุล	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธินันท์ ชื่นชม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วชิราภรณ์ สังข์ทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร.ท.ปรีดี ปลื้มสำราญกิจ โรงเรียนเสนาธิการ กรมการแพทย์ทหารบก
อาจารย์ ดร.ธนิศา สุขขารมย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	อาจารย์ ดร.พิสุทธิ ศรีจันทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
นางสาวปรียาพร อุค์พันธ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	นายชาติรี วงษ์แก้ว มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
นางสาวกนกวรรณ บัวงาม	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	
กรรมการตรวจรูปแบบวารสาร		
อาจารย์รดาณัฐ ภูสมนึก	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร	อาจารย์กันยามาศ สงวนศักดิ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
นายศรณารายณ์ บุญขวัญ	สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง	นางสาวสมหฤทัย สุวรรณ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผู้จัดการวารสาร	นางสาวสุจิตรา สุภาพ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ	
กำหนดออก	ปีละ 2 ฉบับ (มกราคม-มิถุนายน และ กรกฎาคม-ธันวาคม)	
ค่าประเมินบทความ	สมาชิกสมาคมฯ ไม่เสียค่าใช้จ่าย บุคคลทั่วไป 3,000 บาท	

วารสารห้องสมุด สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย (TLA Bulletin)

ปีที่ 66 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2565

ISSN 0857-0086 e-ISSN 2730-4086

สารบัญ

หน้า

บทบรรณาธิการ

i

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธินันท์ ชื่นชม

ร้อยโทปรีดี ปลื้มสำราญกิจ

อาจารย์ ดร.ธณิศา สุขขารมย์

บทความวิชาการ

Libraries for Sustainable development Goals (SDGs)

1-27

Sutthinan Chuenchom Nilobon Wimonsittichai Charochinee Chaimin

Sujira Ammarukleart Tatsawan Timakum Surachart Putthima and Namtip Wipawin

แนวทางการจัดการรายวิชาฝึกงานห้องสมุดในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19

28-45

จุฑารัตน์ ช่างทอง กานดาวัลย์ คุณานนท์วิทยา

บทความวิจัย

การค้นคว้าความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น

46-62

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

กิตติพงศ์ วีรอนันต์มิตร นราธิป ปิทธิพนบดี

การวิเคราะห์และการจัดหมวดหมู่เนื้อหาเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย

63-82

ด้วยแนวทางการแยกสังเคราะห์

ชญัญลักษณ์ ใจเที่ยง มาลี กาบมาลา และ วีระพงษ์ จันทร์สนาม

พฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการเรียนการสอนบนเครือข่ายออนไลน์

83-103

ในยุควิถีการศึกษาใหม่ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษา

ในภาคใต้ ประเทศไทย

นพพล แก้วสุวรรณ และ คมกริช รมคอน

ระบบฐานข้อมูลดิจิทัลภูมิปัญญาานาเชื้อก โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

104-114

ภาธร นิลอาธิ และ ฤทัย นิ่มน้อย

การรู้ดิจิทัลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร	115-130
วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์	
บุหพันธ์ กุลวิจิตร	
การพัฒนาแบบทดสอบมาตรฐานวัดการรู้สารสนเทศสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี	131-149
โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ	
น้อย คั่นชั่งทอง	
บทวิจารณ์หนังสือ	
พื้นฐานการจัดระบบคอลเล็กชันดิจิทัลสำหรับงานห้องสมุดและจดหมายเหตุ	150-151
ร้อยโทปรีดี ปลื้มสำราญกิจ	

บทบรรณาธิการ

สวัสดีค่ะ ท่านผู้อ่านทุกท่าน

ถึงแม้สถานการณ์ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทั้งในประเทศและทั่วโลกจะผ่อนคลายแล้ว ซึ่งเรียกว่าช่วง Post-COVID เราทุกคนยังต้องระมัดระวังดูแลสุขภาพอย่างเต็มที่ และวารสารห้องสมุด สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยและกองบรรณาธิการที่มีผู้ทรงคุณวุฒิและประสบการณ์จากหลายหน่วยงานยังคงมุ่งมั่นเป็นวารสารคุณภาพที่เผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความปริทัศน์ เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้สู่สังคมให้เป็นประโยชน์ต่อวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ซึ่งในปีนี้เป็นปีที่ 66 แล้ว และได้รับการรับรองคุณภาพให้เป็นวารสารกลุ่มที่ 1 ในปีนี้จากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI)

บทความในวารสารฉบับนี้จำนวน 8 บทความครอบคลุมเรื่องที่น่าสนใจที่ผู้อ่านสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งเกี่ยวกับการพัฒนาห้องสมุดเพื่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน การวิเคราะห์และการจัดหมวดหมู่เนื้อหาเพลงลูกทุ่งไทยด้วยแนวทางการแยกสังเคราะห์ ระบบฐานข้อมูลดิจิทัลภูมิปัญญา เชื้อกโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน การรู้ดิจิทัลของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี การพัฒนาแบบทดสอบมาตรฐานวัดการรู้สารสนเทศสำหรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ พฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการเรียนการสอนบนเครือข่ายออนไลน์ในยุควิถีการศึกษาใหม่ของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี การจัดการรายวิชาฝึกงานห้องสมุดในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 และการค้นคืนความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น จะเห็นได้ว่าบทความทุกเรื่องล้วนเป็นบทความที่สามารถนำไปต่อยอดความรู้ได้หลังสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

ขอขอบพระคุณผู้อ่านและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่สนับสนุนและมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ความรู้ในวารสารห้องสมุด สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย และขอเชิญสมาชิกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยและผู้สนใจส่งบทความมาที่เว็บไซต์ของวารสารห้องสมุด https://so06.tci-thaijo.org/index.php/tla_bulletin/index เพื่อการพัฒนาวิชาการและวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ให้ก้าวหน้าสู่ระดับชาติและภูมิภาคอาเซียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธินันท์ ชื่นชม
ร้อยโทปรีดี ปลื้มสำราญกิจ
อาจารย์ ดร.ธนิศา สุขขารมย์
บรรณาธิการประจำฉบับ

Libraries for Sustainable Development Goals (SDGs)

Sutthinan Chuenchom¹, Nilobon Wimonstitchai², Charochinee Chaimin³, Sujira Ammarukleart⁴,
Tatsawan Timakum⁵, Surachart Putthima⁶, Namtip Wipawin⁷

Abstract

The member countries of the United Nations have agreed upon Sustainable Development Goals (SDGs) in order to develop a global society. Significantly, libraries can support achievement of the Sustainable Development Goals. Libraries should 1) be a center of research and education communities; 2) develop people's capabilities to read and write as well as media, information, and digital literacy; 3) provide access to information and communication technology for all people; 4) build networks and collaborations between libraries and learning centers both nationally and internationally; 5) preserve and provide access to the national cultural heritage; 6) organize library activities and information services to promote sustainable learning; and 7) develop libraries to be energy-saving and environment-friendly.

Keywords: Library, SDGs, Sustainable Development Goals

---

¹ Assistant professor, Information and Library Science Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Chiang Mai Rajabhat University
email: sutthinan@cmru.ac.th

² Assistant professor, Information and Library Science Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Chiang Mai Rajabhat University
email: nilobon_kun@cmru.ac.th

³ Assistant professor, Information and Library Science Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Chiang Mai Rajabhat University
email: charochinee_cha@g.cmru.ac.th

⁴ Lecturer, Information and Library Science Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Chiang Mai Rajabhat University
email: sujira_amm@g.cmru.ac.th

⁵ Lecturer, Information and Library Science Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Chiang Mai Rajabhat University
email: tatsawan_tim@cmru.ac.th

⁶ Assistant professor, Information and Library Science Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Chiang Mai Rajabhat University
email: surachart_put @cmru.ac.th

⁷ Associate Professor, School of Liberal Arts, Sukbothai Thammathirat Open University, Thailand
e-mail: nwipawin@gmail.com

(Received: 22 July 2022; Revised: 21 November 2022; Accepted: 27 November 2022)

Introduction

Several types of libraries in Thailand have provided services enabled people to use body of knowledge recorded in various forms. National Libraries collect and maintain national information resources. School libraries support teaching and learning in schools, promote and build reading habits, and stimulate imagination and inspire children and young people. Higher education libraries or college and university libraries support self-directed learning outside classroom and promote advanced research for students and faculties. Public libraries promote reading habits, research, and spend free time usefully of people in a community, regardless of gender, age, education, and religion. Finally, special libraries in various organizations support learning of people in such organizations.

Clearly, data, information, and knowledge are important in daily life, education, self-development, and work. Besides, information and knowledge is vital for various organization to make decisions and operate. In fact, the nature and need of information have changed; libraries need to shift towards serving wider community applying digital tools in order to promote education and learning, both formal and non-formal, informal education, research and development, and preservation of culture and traditions, recreation and entertainment in the digital age to support sustainable development of the country.

Sustainable Development Goals (SDGs)

UN 193 country members have jointly adopted the 2030 Agenda for Sustainable Development Goals, a global social development for sustainable social, economic and environmental development.

Sustainable Development Goals (SDGs) have 17 goals (United Nations, n.d. a). Each goal is classified into sub-goals for clarity in action. There are 169 SDG targets connecting and supporting each other. Therefore, it is necessary to drive all goals at the same time. A total of 247 indicators start out to monitor and assess progress of SDGs development based on five dimensions as follows (United Nations, n.d. b).

People: to end poverty and hunger in all their forms and dimensions and to ensure that all human beings can fulfil their potential in dignity and equality and in a healthy environment

SDG 1 End poverty in all its forms everywhere

SDG 2 End hunger, achieve food security and improved nutrition and promote sustainable agriculture

SDG 3 Ensure healthy lives and promote well-being for all at all ages

SDG 4 Ensure inclusive and equitable quality education and promote lifelong learning opportunities for all

SDG 5 Achieve gender equality and empower all women and girls

Prosperity: to ensure that all human beings can enjoy prosperous and fulfilling lives and that economic, social and technological progress occurs in harmony with nature

SDG 7 Ensure access to affordable, reliable, sustainable and modern energy for all

SDG 8 Promote sustained, inclusive and sustainable economic growth, full and productive employment and decent work for all

SDG 9 Build resilient infrastructure, promote inclusive and sustainable industrialization and foster innovation

SDG 10 Reduce inequality within and among countries

SDG 11 Make cities and human settlements inclusive, safe, resilient and sustainable

Planet: to protect the planet from degradation, including through sustainable consumption and production, sustainably managing its natural resources and taking urgent action on climate change, so that it can support the needs of the present and future generations

SDG 6 Ensure availability and sustainable management of water and sanitation for all

SDG 12 Ensure sustainable consumption and production patterns

SDG 13 Take urgent action to combat climate change and its impacts

SDG 14 Conserve and sustainably use the oceans, seas and marine resources for sustainable development

SDG 15 Protect, restore and promote sustainable use of terrestrial ecosystems, sustainably manage forests, combat desertification, and halt and reverse land degradation and halt biodiversity loss

Peace: to foster peaceful, just and inclusive societies, which are free from fear and violence. There can be no sustainable development without peace and no peace without sustainable development

SDG 16 Promote peaceful and inclusive societies for sustainable development provide access to justice for all and build effective, accountable and inclusive institutions at all levels

Partnership: to mobilize the means required to implement this Agenda through a revitalised Global Partnership for Sustainable Development, based on a spirit of strengthened global solidarity, focused in particular on the needs of the poorest and most vulnerable and with the participation of all countries, all stakeholders and all people. SDG 17 Strengthen the means of implementation and revitalize the global partnership for sustainable development as shown Figure 1.

Fig. 1 5 Ps of the SDGs

In Thailand, SDG targets have been implementing. Most SDG targets are below target values. Seven goals are below the risk target, which are SDG 2 Zero hunger, SDG 3 Good health and well-being, SDG 6 Clean Water and Sanitation, SDG 11 Sustainable cities and communities, SDG 12 Responsible consumption and production, SDG 14 Life below water, and SDG 16 Peace, Justice and

strong institutions. None of the targets is below the critical target. Obviously, Thailand has a progress in driving SDGs in all dimensions. However, there are still several key challenges, especially the integration between relevant organizations both at the policy and practice level. Furthermore, the coronavirus (COVID-19) pandemic has affected the implementation of SDGs, resulting in being unable to achieve target values (Office of National Economic and Social Development Council, 2021). Thailand's actions to drive towards SDGs still need to be expedited, especially goals at the risk target in order to achieve in all dimensions by 2030.

The ultimate aim of SDGs is equality in human beings. Everyone has right to a good quality of life regardless of their society, cultural, or ethnic background since all human beings are global citizens. Libraries, as collections and services of all forms of information and knowledge, have a significant role to support SDGs by facilitating access to information and providing services and activities related to SDGs.

Roles of library for SDGs

Knowledge and information are important for human potential and social development in several dimensions. Libraries, a knowledge repository of society, must be able to adapt to social changes in order to support improvement of quality of life. In fact, libraries should be in learning ecosystem of a society according to SDGs.

International Federation of Library Associations [IFLA] (2022a) recognizes importance of SDGs. In fact, libraries around the world can support sustainable development and enhance quality of life by providing access to information and knowledge using technology. As every library and information service institution is a vital source of information and knowledge, IFLA calls on professional associations and libraries around the world to contribute to the United Nations Sustainable Development Goals (SDGs) through a project called “IFLA Library Map of the World,” which encourages member libraries to share basic information. There is also the “IFLA Library Map of the World SDG Stories” project, which encourages libraries around the world to share their stories about their contribution to SDGs. Currently, 55 libraries from 33 countries have shared stories about supporting sustainable development as shown Figure 2.

**Fig. 2 IFLA Library Map of the World SDG Stories
(IFLA, 2022b)**

Accordingly, American Library Association [ALA] (2021a) has established a working group to jointly plan a strategy to guide libraries in the United States and other libraries around the world to support those goals. Australian Library and Information Association [ALIA] (2018) has been promulgating the United Nations' Declaration on Sustainable Development since 2015. The association and members have been engaged in various activities to support sustainable development in accordance with their roles and responsibilities. Three main roles of libraries are: 1) supporting freedom of information access; 2) providing examples of libraries that have been successful in supporting sustainable development; and 3) helping to publicize and communicate information about SDGs to the public.

In Thailand, Higher Education Institute Librarian Club (2020) together with the International Librarian and information scientists organized the 2020 annual general meeting and academic conference, “SDG from Vision to Librarian Action.” Which aimed to create access to international and national roles and visions for SDGs as well as present guidelines for libraries of higher education institutions to support the Sustainable Development Goals through the perspectives of librarians, educators, and practitioners in libraries and information services institutions (Higher

Education Institution Librarian Club, 2020). However, other types of libraries can support sustainable development, which can be classified according to dimension of sustainable development goals as follows:

People

People dimension is to improve people's quality of life, human development, focusing on eliminating poverty and hunger, creating equal opportunities and reducing inequality in society. Libraries can support by promoting and supporting education, learning, research, access to information, and lifelong learning for all in accordance with the United Nation's goal of making the world a better place.

SDG 1 No Poverty

Libraries can use their information resources and librarians' expertise to support research aimed at no poverty in society. For example, Los Angeles Public Library (LAPL) offered high school level open education services for users to earn higher wages (American Library Association, 2020).

SDG 2 Zero Hunger

Libraries can end hunger by supporting research in agriculture and food production as well as providing related data, information, and resources to support food security and sustainable agricultural development, such as the Pioneers for HOPE project founded by Lana Mariko Wood (health science and scholarly communication librarian), California State University-East Bay (Wood, 2020). This project raised funds to support healthy and safe meals for students and library users on campus. Likewise, LAPL partners offered lunch meals to children during summer and organized a good quality-feeding program (American Library Association, 2020).

SDG 3 Good Health and Well-Being

Libraries can support good health and well-being by providing access to medical and public health information and research available in libraries as well as supporting effective use of medical information resources for research and medical innovations improving people health and well-being. For example, a library in Scotland launched a "Health on a Shelf" project in collaboration with relevant organizations to provide better access to health information, leading to benefit and confidence in their

health, even more need less health and economic services (Scottish Library and Information Council, n.d). In fact, libraries can support health and well-being of its users in a variety of ways as follows (Walton, 2018).

1. Provide physical spaces that support both physical and mental health to users, such as designing a Well-being Zone or setting up a corner, living room, or room with comfortable seats. So that users can relax, play board games, listen to music, watch movies, and read books.

2. Encourage users to use all forms of information resources for recreation, such as books, magazines, electronic books, online magazines (e-Magazine), movies, and other online media. While librarians give an advice and create collections or suggest resources for recreation.

3. Organize activities and program to help users maintain good physical and mental health, such as playing games in the library, holding tea parties, and veterinary therapy activities. For example, LAPL partners and local dental organizations provided dental services, eye measurement, influenza vaccination, and health insurance services (American Library Association, 2020).

SDG 4 Quality education

Libraries can promote education for self-improvement by being a center of research and education community providing access to access information, ideas, and works as well as serving as a gateway to knowledge, ideas, and culture (IFLA, 1999). Indeed, libraries can promote education to reduce disparities in access to information and technology equally and thoroughly (Atta-Obeng & Dadzie, 2020; Ezeani et. al., 2017) as follows.

1. Providing information and knowledge services that support academic research to produce a new body of knowledge. Collecting information, news, information, ideas, experiences, wisdom, and knowledge, and then create searching tools and provide services in accordance with users' needs in order to have access to information, knowledge and keep up with important events in a timely manner. For example, Kasetsart University Library allowed students from other institutions and the public access to library spaces without any fee. In addition to allowing the public can access to library spaces and information resources without any fee, Chiang Mai Rajabhat University (CMRU) library provides open access to information through online institutional repository and website. Moreover, CMRU library provides equal access to information for general students and students with disabilities or

students with special needs. As academic services, CMRU library has developed teachers, students, and school libraries to enhance quality of learning in reading, writing, and critical thinking skills in Chiang Mai and Mae Hong Son.

2. Teaching information literacy skills to enable users to effectively seek, manage, communicate and use information in daily life, decision making, work, and social development. This included developing other skills, such as lifelong learning skills, digital skills, critical thinking skills, and problem solving and self-determination skills. In which, most university libraries have taught information literacy and digital citizen skills through a continuous training program every year as well as support lifelong learning and self-learning through social media.

3. Expand educational opportunities for all regardless gender and age by supporting education, teaching, and learning, such as learning spaces, reading areas, and internet service. This allows users to enhance self-learning skills. For example, public libraries are lifelong learning spaces where people can come and study to increase their knowledge, stimulate imagination, and create a new point of view by themselves. In addition to support for teaching and learning in the education system, public libraries can also provide lectures, training, and educational services, such as learning activities for children and youth, activities to develop reading and writing skills, English usage, and computer skills. Not only providing a library card for students so that they can use library's resources to pursue graduation but LAPL also teaches early children basic reading and writing skills to help parents prepare their children for kindergarten (American Library Association, 2020). In 2019, Croatian government formally adopted sustainable development policy and recommended to be applied national education policy to all primary and secondary schools. Those schools organized program called "Green Literature," which is a reading promotion activity connecting literature and sustainable development. The goal is to develop environmental and digital knowledge. This program has provided students with an understanding of SDGs through discussion topics from literature and poetry in order to motivate students to contribute to sustainable development through literature reading, discuss and exchange with a critical thinking process (Elaturoti, 2018). National Library of South Africa (NLSA) provided reading areas, research areas, and important and necessary information to support the education sector, especially people, youth, and new generation to gain potential as leaders in their communities.

Involvement of national libraries in driving and provoking learning; consequently, people can make progress for themselves (Maepa & Marumo, 2016). Likewise, the National Library of Kenya also has a “Learning Circles” program for adults. Together with four public libraries in Kenya; Nairobi Public Library, Nakuru, Narok, Murang and Peer-to-Peer University (P2PU) provide free online learning for 6-8 weeks. People have access to knowledge and build necessary skills to pursue higher education and careers, such as web design, HTML/CSS, writing resume, data analysis using Microsoft excel (IFLA, 2018).

4. Providing information and communication technology (ICT) services to assist in accessing data and information and to develop people's capacities at no cost, leading to opportunities to develop themselves and their professions. For example in Boswana, public libraries support the national vision by providing people ICT, developing computer skills of library users, and enabling them to succeed in business, education, and work. In India, a mobile library for primary and secondary schools in the most disadvantaged communities of Haryana allows rural students to have access to technology and learning resources. Moreover, National Library of Kenya is actively promoting and pushing youths in slums access to technology to increase learning potential and academic achievement. Indeed, National Library of Kenya organizes "Kids on the Tab" project that encourages teachers to use tablets and download online teaching materials to use in classroom. Such documents and online courses are supported by eLimu (educational agency), which produces media; book, interactive media, music, games to build language, science, and technology skills (EIFL, 2019)

SDG 5 Gender equality

Libraries can promote gender equality by being safe places for all for meeting, event, and lectures like women's rights and health. In fact, libraries can provide several educational services encouraging lifelong learning as well as skill training and equal access to information for women and children or for all. For example, National Library of Uganda offers ICT training specifically designed for female farmers to provide access to weather forecasts, crop prices, and established online marketplaces in local languages (United Nation, 2021). While Louisiana State University established “Safe Space Campaign” to raise awareness and educate all to support equality regardless of taste, gender, identity expression (Louisiana State University Libraries, 2022). CMRU Library organizes

activities to promote understanding and gender equality by using “the Pride Month” theme in PLEARN magazine. Not only National Library of France allows access to the Actuelle Bibliothèques archives but also provides an opportunity to meet invited female writers, collaborators, and moderators. There are exhibitions about women who play a role in social activities, such as Claire Bretecher, publishing a three-month magazine “De ligne en ligne,” written by a librarian, and presenting the chronicle category. In addition, a reference service on gender equality-related questions, such as women's rights, women and society, and culture guidelines for women victims of violence, is also available (Gaffet & Espy, 2016). To empower girls, LAPL provides workshops, such as biodiversity, a set of instructions or computer programs (Coding) (American Library Association, 2020).

Prosperity

Substantially, libraries are public sphere institutions (Va⁰rheim, 2015), where are community spaces contributing to advancement of communities in education, economy, and culture.

SDG 7 Affordable and Clean Energy

In addition to supporting access to data, information, and best practices on clean energy management to local communities, libraries can move forward to a green library. Libraries can improve physical spaces, buildings, and facilities. Such as Daniel J. Kaufman Library & Learning Center of University of Georgia has been awarded gold-level certification from the U.S. Green Building Council's Leadership in Energy and Environmental Design (LEED) program (ACRL, 2021). To reduce energy consumption, Kasetsart University Library has installed rooftop solar cells and has recycled 6,080 liters of wastewater per month from air conditioners for watering plants in the sprinkler system. As well, EIS system is also installed to monitor library building's energy consumption. LAPL uses solar panels to save energy and builds a library building according to the LEED standard.

SDG 8 Decent Work and Economic Growth

Libraries can support library users' academic and professional development to become a quality workforce. Indeed, libraries may provide education, teaching, and learning support in a variety of ways, such as creating subject guide or providing information resources related to each occupation and professional development (University of New Mexico Libraries, 2022). In addition to supporting

students' work to generate their income, gain real work experience, and has a good attitude towards libraries, CMRU Library promotes and creates careers by collaborating with the Government Savings Bank to organize professional development activities for people in the community. Likely, alliance of LAPL and local organizations, municipalities, and chambers of commerce offer both online recruitment services and one-on-one assistants for small business owners.

SDG 9 Industry, innovation and infrastructure

Industrial development, innovation, and infrastructure are all essential for sustainable development. Libraries can support by developing libraries and librarians with the necessary skills to support industrial development and entrepreneurship as well as providing access to necessary technologies for work, which might be programs encouraging entrepreneurship or innovative thinking. For instance, the University of Pittsburgh Library has an Entrepreneurship librarian, who work in research and educational supporting a department whose job is to provide informed advice for business decisions, new business (startup), small business operations during the COVID-19 pandemic to library users and small business owners and people in the community (Levine, 2020). In addition, LAPL provides Creative Space (Makerspace) to support innovation for the community. Indeed, staff and volunteers have used 3D printers to develop masks for people working on the outpost against COVID-19.

SDG 10 Reduced inequality

Reducing inequality means reducing inequalities within and among countries. The most important inequality is disparity in accessing to information and technology. Libraries can help reduce such disparities by providing digital equality for all citizens to access to information and communication technologies. There should be library staffs available dedicated to help and educate public so that people can have and develop digital skills regardless refugees, immigrants, minorities, indigenous peoples and people with disabilities. For example, NLSA provides free access to information and communication technology. In addition, there are activities to promote reading as well as a space for supporting research in order to develop desirable skills and qualifications of new generation to a job market. NLSA also provides information related to global warming, health information, and educate about how to access government electronic services (Maepa & Marumo, 2016). American Library Association (ALA) and Association of College and Research Libraries (ACRL) worked with other organizations to provide

seminars and training courses on financial literacy to library personnel and users since 2011. Courses cover subjects, such as financial planning and student financial aid (Dawes, 2013). Likewise, LAPL is a free library for all. LAPL welcomes everyone regardless status. Everyone has equal access to resources and learning. While Toronto Public Library provides refugees with access to resources, activities, and services both online and onsite using social media to facilitate and connect with refugees. Public Library of Toronto posted a summary of services available to refugees on its blog, such as requesting a library card, learning English, finding a job, using computers and the Internet. Toronto residents share information and are welcomed on the weblog as well. There are Library Settlement Partnership (LSP) services to help refugees settle in Canada. All these service are free. They also provides cultural experiences for refugees to connect with the community, such as Sun Life Museum and Arts Pass for refugees to learn and experience the city's arts and culture (Toronto Public Library, 2020).

SDG 11 Sustainable Cities and Communities

All types of libraries, especially public libraries contribute to a flexible and inclusive community. Indeed, public libraries are a community center and provides open, secure, equitable and inclusive information and public spaces for all people and groups even in emergency and crisis situations, such as being a shelter for infected people in the COVID-19 pandemic. Moreover, public libraries are social space, resulting in building good relationships with communities, government and private organizations. Public libraries contribute to improving people's quality of life by providing community services. Being a source of knowledge for communities, public libraries provide informal education and organizing various programs, such as reading promotion activities, career development programs, trainings, and exhibitions. Additionally, public libraries promote democracy by reducing social inequality. Being a social space, both libraries' internal and external environments must be beautiful, clean, comfortable, modern, open, not crowded, natural light, spaces for children, elderly, or those who need special assistance. There can be 1) common learning spaces, such as reading corners, coffee corners, music corners, and community skills training corner, 2) multi-purpose spaces for creative work like space for exhibition, performing, or community activities, 3) specific group spaces, such as meetings, seminars, trainings, 4) recreational spaces, such as a movie room and outdoor gardens. The most important thing is to represent an identity or characteristics of that community in

a library environment as the library is a part of a community (Duangbao, 2021). For instance, Bangkok City Library arises from one of missions of Bangkok; an important policy to build the city into “City of Learning” Bangkok has been selected as the World Book City in 2013 by UNESCO. Bangkok City Library has a neo-classical architectural design that combines western style with Thai decoration, emphasizing on airiness under the concept of "Light of Wisdom."

Furthermore, libraries can promote and preserve culture by being a cultural place or a center of local information and knowledge by collecting, storing, preserving, and retrieving cultural resources of community in all forms. In fact, libraries can organize activities for disseminating arts and culture of local community and collaborate with local organizations and communities to preserve and disseminate local information using facilities of libraries. Access to culture increases awareness and understanding of that community's culture, enabling further cultural preservation and creation. For example, a public library in the most disadvantaged area of Medellín, Colombia has become a center of social development, providing a space for education and culture. There is “Library Parks” providing educational tools and useful activities for community. It is also a center of urban development and energy and environmental conservation activities (IFLA, 2012). While Portal to Texas History of University of North Texas maintains a variety of information related to the history of Texas, holding more than 1.75 million records (University of North Texas Digital Projects Unit, 2022). National Library of China has also established a subway library called "M subway library," providing electronic books in order to promote culture and create a sustainable reading culture (IFLA, 2019a).

Planet

Planet dimension is to conserve natural resources, environmental protection, climate changes, as well as promoting sustainable production and consumption for the next generation of global citizens.

SDG 6 Clean Water and Sanitation

Libraries can create guidelines to reduce environmental impact of daily operations; water management (both clean water and wastewater) and sanitation systems within the library (ALA, 2022). Libraries can also provide drinking water filling points to reduce the amount of plastic waste, change the equipment in bathrooms to reduce water consumption, create campaign to realize an importance of

water saving, and improve library buildings to be Green Buildings or Sustainable Buildings (ALA, 2022). LAPL developed clean water and sanitation systems.

SDG 12 Responsible Consumption and Production

Libraries should acquire environmental friendly resources and library equipment, such as using recycled materials rather than plastic, supporting products or shops those supporting environmental conservation and fair trade. As information and knowledge providers, libraries can help educate and campaign users to be a part of sustainable consumption by giving advice, public relations, supporting energy and environmental conservation, and moving towards a green library (Salisbury University Libraries, 2021). As LAPL is a part of city to actively contribute to the Mayor's sustainable development plan.

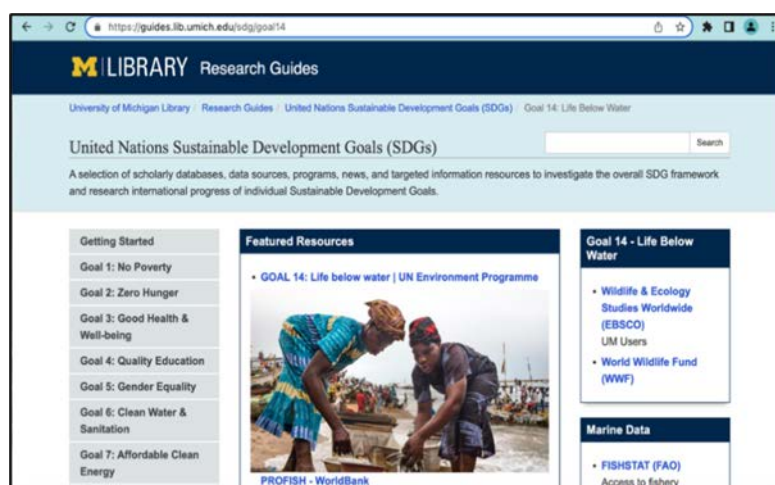
SDG 13 Climate Action

In addition to providing information resources and research information on climate change or other relevant topics to make policy decisions, libraries can raise awareness about climate change. For example, university libraries collaborate with university stakeholders to organize trainings or seminars on climate change or sustainable development and invite professors, researchers, and students who are doing research on such topic as a speaker or a panelist. Moreover, libraries can organize programs to make better understand how to cope with climate change as well as DIY activities from waste materials (Romero, 2020). In fact, Kasetsart University Library encourages personnel to compensate for carbon footprint and improve air quality in the library by installing an air quality monitoring system. CMRU Library has installed an air quality monitoring system in the library building to monitor dust and air quality values as well as developed “Save Zone” by using hand-made air filters to reduce the cost. Government school library in Bilbao District in Bogota, Colombia has collaborated with science teachers to develop an environmental education program for more than 1,200 students. LAPL supports scientists collecting and sharing information for monitoring water and air quality, heat, and cloud formation.

SDG 14 Life below Water

Life below water covers a wide range of relevant issues, such as marine pollution, management and conservation of marine resources, equal access to marine resources, and impact of climate change occurring on marine resources and coastal fisheries. Libraries can raise awareness about usage of

marine resources. In particular, libraries of higher education institutions that offer curriculum related marine resources. For instance, University of Michigan Library supports all sustainable development goals as a part of Research Guides. University of Michigan Library provides information resources related to marine resources, information sources providing Marine Data. For example, FishBase database (<https://www.fishbase.de/search.php>), the Coral Triangle Atlas (<http://ctatlas.reefbase.org>), list of involved organizations, and SDG news updates. The library subscribes to News Feed from Google News Feed and presents that news on a library dashboard for each Sustainable Development Goal to serve users and to facilitate access to various resources from around the world.

Fig. 3 Example of SDG 14 Life Below Water by University of Michigan Library

Additionally, LAPL assists scientists and researchers in identifying coral sites for better ecosystem understanding and effective conservation.

SDG 15 Life on Land

Libraries can support utilization of terrestrial resources and preserve ecosystems by providing related information resources and research information, such as wildlife hunting and using and managing land and water (IFLA, 2019d). Natural Resources Library, St. Paul University of Minnesota (<https://www.lib.umn.edu/spaces/natural-resources>) developed subject guides to facilitate users to be

able to access resources on related topics, such as Environmental Science and Policy, Sustainability, and Natural Resource Conservation. Likely, National Library of Singapore joins with supporters to build a children's green library to provide a special collection on energy and environment conservation and organize educational projects for better understanding about global warming. In addition, the children's green library building is built from recycled materials to be a good model for saving energy and reducing waste (IFLA, 2019d). LAPL provides information and research on sustainable ecosystem conservation like collaborating with local partners and organizations to monitor mosquito habitat and biodiversity trends.

Peace

SDG 16 Peace, Justice and Strong Institutions

Libraries can provide access to government information, civil society, other institutional information as well as training needed skills to access and utilize such information. Libraries can also be a neutral political space to encourage everyone to have a right and freedom to express their opinions (IFLA, 2019a). Such as NLSA hold an exhibition during an election period and organize activities to educate about elections in collaboration with South Africa's Independent Electoral Commission (IEC) aiming at equipping citizens with knowledge and understanding of electoral practices affecting security and peace of people in South African society (Maepa & Marumo, 2016). While LAPL organizes activities to encourage youth to find solutions to local problems, such as homeless youth and media literacy. In addition, libraries of higher education institutions provide academic services to communities. The national library can drive the goal of peace and justice by providing spaces and places for people to learn, interact, and express their opinions on justice, equality and peace issues.

Partnership

SDG 17 Partnerships to achieve the goal

Strengthening collaborations and partnerships of all sectors at all levels is necessary to achieve SDGs. Libraries can join and build network with international professional library organizations, institutions and organizations both public and private, leading to collaborations at national and

international levels. As Australian Library and Information Association is in partnership with all types of libraries and information service institutions within the country and gained support from Australian Government, private sector, non-profit organization, as well as other international organizations, such as IFLA (Australian Library and Information Association, 2018). Besides, Shoalhaven City Council in Australia has collaborated with Nowra High School on a project called “Gen Connect” to enable students and teachers to contribute to the elderly in the community to access information online. This project match students with the elderly to learn in accessing and using technology every week. While New Zealand has a government-funded project Bookstart (Bookstart), where public libraries work with nurseries, health care centers, and kindergartens to provide books and skills training to 75,000 young people annually (IFLA, 2012). Additionally, Los Angeles Public Library Alliance and local organizations collaborate with other organizations like NASA, Environment Protection Agency, International Rescue Committee, United States Citizen and Immigration Services to enhance its work.

The national library can creates a network and collaboration, resulting in expanding services, working with experts, and useful resources. For example, Kenya National Library Service (KNLS) is in partnership with non-profit Practical Action and Berkley Foundation from the UK established knlsKibera Community Library in Kibera, the largest slum in Nairobi, Africa. As National Library of the Netherlands organized “Dutch BookStart” Program together with Dutch Reading Foundation in 2018 to help children improve their language skills (IFLA, 2020). While National Library of Sri Lanka organizes Skills Online Sri Lanka Program (SOSLP) Employed for the Unemployed in partnership with Commonwealth of Learning (COL) and government training programs for government employees by Coursera providing more than 7,500 grants and giving people access to 5,000 lessons learned, such as bringing technology to all aspects of business, entrepreneurship, web development, leadership, problem solving and logical thinking (IFLA, 2022). National Library of the Netherlands organizes a “Library and Basic Skills” project to be an informal learning resource. In addition, National Library of the Netherlands is in cooperation with Dutch Tax Authority to provide equipment and information and communication technology as well as to develop courses for digital skills and provide online tax advice and tax refund, and transactions with digital governments (IFLA, 2020). Actually, National Library in Thailand have created several applications to serve as a channel to access information conveniently and

quickly, responding to needs of modern users as well as create equality and reduce inequality in Thai society. Moreover, they also organize reading promotion activities and develop capabilities of children continuously in order to create interest and realization the importance of reading, recreation, cultivating reading habit as well as promoting family time. In addition, Thai public libraries together with Thai Library Association established a Re-Learning Space@Library in Uttaradit and Surat Thani in order to expand opportunities for development and upskill and reskill as well as enhancing professional skills and digital innovation, and encouraging local communities to create re-learn spaces (Thai Library Association, 2022).

Conclusion

Remarkably, all types of libraries can support SDGs. Libraries can support education and promote learning in order to achieve SDG 4 equality quality education and promote lifelong learning opportunities for all. Libraries can support valuable information to the SDGs goals for various organizations, both at a policy and practical level in order to effectively drive Thailand towards SDGs. Guidelines for libraries to support SDGs are as follows.

1. Be a center of research and education community by supporting free access to research, data, and information. The advancement of technology and speed of the Internet enhance searching and accessing digital information resources quickly and easily. Libraries are therefore valuable information source that can be used to further develop various innovations. In fact, libraries should have a policy of free access to information or Open Access in order to eliminate gaps in accessing information in various fields.
2. Encourage people to be able to read and write as well as developing media literacy skills, information literacy skills, and digital literacy skills.
3. Facilitating all citizens have access to information and communication technology, which support learning activities for all. Significantly, libraries, a learning resource in a community, should provide computers or electronic devices to facilitate library users to search for information as well as the internet access point so that users can use their own electronic devices to access information and create digital content. Besides, libraries should introduce remarkable and valuable online information

and media sources to empower people to take advantage of using digital technology in their daily lives socially responsible and have innovative ideas, keeping up with the world.

4. Build libraries and learning centers network both nationally and internationally, enables sharing of information resources and reduces cost and redundancy of information resources. Other collaborations are creating academic services, online information literacy skills, digital literacy, and media literacy courses, and developing professional knowledge. Starting network activity from recognizing new roles of libraries to a society, developing knowledge and exchanging academic and professional experiences, and then planning both policy and practice together to develop information resources and library services management.

5. Preserve and provide access to a national cultural heritage for all, be a cultural place or a center of local information and knowledge by collecting, storing, preserving, and retrieving for cultural resources of community in all forms as well as organize activities for disseminating arts and culture of local community.

6. Organize activities and information services to enhance users' professional skills and lifelong learning skills. Libraries can build relationships with users and a community to promote and push forward goals of sustainable education and learning (Fourie, 2012).

7. Develop libraries to be energy efficient and environmentally friendly by improving library building, reducing paper use, using electronic information and online services, and the environmental conservation interior (Latimer, 2011; Brodie, 2012), such as a building with natural light and effective air circulation, process for eliminating rubbish and garbage, design of information service equipment. Online information services help users to access information and knowledge from anywhere, reducing energy and resources use, reducing the amount of printed waste. Using more electronic information instead of printed materials is therefore a necessity in the future (Kruse, 2011; Dempsey & Palilonis, 2012; Flinchbaugh & Murtha, 2019)

Sustainable Development Goals is a global collaboration. Thailand is one of the United Nations member countries with intention to improve quality of life, eliminate poverty, protect environment, make peace, and create wealthy within 2030. The library is one of the country's organization playing a vital role and has high potential to drive SDGs. Obviously, libraries can encourage people to learn at

their own pace as well as build and develop 21st century learning skills and digital skills. Therefore, to achieve Sustainable Development Goals objectives, libraries in Thailand should focus on setting goals and objectives that are in line with all dimensions of Sustainable Development Goals: people, planet, prosperity, peace, and partnerships. Especially, networks and collaborations, libraries should build network with various organizations contributing to achievement of sustainability at the national level and international level.

References

- American Library Association. (2020). **ALA task force on United Nations 2030 sustainable development goals**. Retrieved June, 26, 2022, from <http://www.ala.org/aboutala/ala-task-force-united-nations-2030-sustainable-development-goals>
- American Library Association. (2021). **ALA task force on United Nations 2030 sustainable development goals**. Retrieved June, 26, 2022, from <https://www.ala.org/aboutala/ala-task-force-united-nations-2030-sustainable-development-goals>
- American Library Association. (2022). **Sustainability and libraries: green libraries**. Retrieved from June, 26, 2022, <https://libguides.ala.org/SustainableLibraries/Green>
- Association of College and Research Libraries (ACRL). (2021). **Academic library building design: resources for planning: green/sustainable building**. Retrieved June, 26, 2022, from <https://acrl.libguides.com/c.php?g=459032&p=3138052>
- Atta-Obeng, L. & Dadzie, P. S. (2020). Promoting sustainable development goal 4: The role of academic libraries in Ghana. **International information & library review**. 52(1), 1-16. DOI: 10.1080/10572317.2019.1675445
- Australian Library and Information Association. (2018). **Australian libraries support the sustainable development goals**. Retrieved June, 26, 2022, from <https://read.alia.org.au/australian-libraries-support-sustainable-development-goals>
- Brodie, M. (2012). Building the sustainable library at Macquarie University. **Australian academic & research libraries**. 43(1), 4-16.
- Dawes, T. A. (2013). Libraries, ACRL, and financial literacy: helping students make sound decisions. **College & research libraries news**. 74(9), 466-467. DOI: 10.5860/crln.74.9.9007
- Dempsey, M. E., & Palilonis, A. (2012). Reuse, recycle ... reduce: a greener library with print management. **Library hi tech**. 30(3), 408-417. DOI: 10.1108/07378831211266555

- Duangbao, S. (2021). Physical environment of public libraries in the 21st century. **Journal of humanities and social sciences review (JHSSR)**, 23(1), 124-136. Retrieved May 31, 2022, from <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/hspbruacthjournal/article/view/252774/171254>
- Flinchbaugh, M., & Murtha, M. E. (2019). Biz of acq-going green at a library near you: transitioning from print to electronic resources at the University of Baltimore law library. **Against the grain**. 29(4), 64.
- Elaturoti, A. B. (2018). Sustainable development: the role of school libraries. **Library philosophy and practice (e-journal)**. 2196. Retrieved June, 26, 2022, from <http://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/2196>
- EIFL. (2019). **Online learning in African public libraries: EIFL builds a strong base for online learning programmes in African public and community libraries**. Retrieved May 29, 2022, from <https://eifl.net/eifl-in-action/online-learning-african-public-libraries>
- Ezeani, C., Ukwoma, S. C., Gani, E., Igwe, P. J., & Agunwamba, C. G. (2017). **Towards sustainable development goals: what role for academic libraries in Nigeria in assuring inclusive access to information for learners with special needs?** Paper present at IFLA World Libraries and Information Congress: Libraries, Solidarity, Society, 2017, August 19-25. Wroclaw, Portland.
- Fourie, I. (2012). A call for libraries to go green. An information behaviour perspective to draw interest from twenty-first century librarians. **Library hi tech**. 30(3), 428–435. DOI: 10.1108/07378831211266573
- Gaffet, M., & Espy, C. (2016). **The role of national libraries in contributing towards the sustainable development goal of gender equality. IFLA WLIC 2016 – Columbus, OH – Connections. Collaboration**. Community in Session 115 - National Information and Library Policy., (pp. 1-16). Retrieved May 29, 2022, from <http://library.ifla.org/id/eprint/1487>
- Higher Education Institute Librarian Club. (2020). **Annual and academic meeting 2020 on SDG from vision to librarian action**. Retrieved June, 26, 2022, from <https://tla.or.th/regist.ai/index.php?r=register&project=2563-002>

International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). (1999). **IFLA statement on libraries and intellectual freedom**. Retrieved June, 26, 2022, from [https://repository.](https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/1424/1/ifla-statement-on-libraries-and-intellectual-freedom-en.pdf)

[ifla.org/bitstream/123456789/1424/1/ifla-statement-on-libraries-and-intellectual-freedom-en.pdf](https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/1424/1/ifla-statement-on-libraries-and-intellectual-freedom-en.pdf)

International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). (2012). **How libraries contribute to sustainable development & the SDGs**. Retrieved May, 31, 2022, from IFLA website <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/alp/103-fbradley-alp.pdf>

International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). (2018). **Library in Kibera, Africa's largest informal settlement, improves access to education**. Retrieved May 29, 2022, from <https://librarymap.ifla.org/stories/Kenya/library-in-kibera,-africa%e2%80%99s-largest-informal-settlement,-improves-access-to-education/123>

International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). (2019a). **Access and opportunity for all: how libraries contribute to the United Nations 2030 Agenda. Hague: IFLA**. Retrieved May 29, 2022, from <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/hq/topics/libraries-development/documents/access-and-opportunity-for-all.pdf>

International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). (2019b). **Dutch bookstart programme enhances language development and leads to better education**. Retrieved May 29, 2022, from <https://librarymap.ifla.org/stories/Netherlands/dutch-bookstart-programme-enhances-language-development-and-leads-to-better-education/133>

International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). (2019c). **Libraries can drive progress across the entire UN 2030 agenda**. Retrieved June, 26, 2022, from <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/hq/topics/libraries-development/documents/sdgs-insert.pdf>

International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). (2019d, June 26). **Powering sustainable development**. Retrieved May 29, 2022, from <https://www.ifla.org/powering-sustainable-development/>

- International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). (2020). **Dutch libraries are equipping citizens with the digital skills needed to access government digital services.** Retrieved May 29, 2022, from <https://librarymap.ifla.org/stories/Netherlands/dutch-libraries-are-equipping-citizens-with-the-digital-skills-needed-to-access-government-digital-services-/147>
- International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). (2021). **Library map of the world.** Retrieved June, 26, 2022, from <https://librarymap.ifla.org/map>
- International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). (2022a). **National library facilitates skills development programme to help citizens acquire skills for employment.** Retrieved May 29, 2022, from <https://librarymap.ifla.org/stories/Sri-Lanka/national-library-facilitates-skills-development-programme-to-help-citizens-acquire-skills-for-employment/173>
- International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). (2022b). **IFLA library map of the world.** Retrieved June, 26, 2022, from <https://librarymap.ifla.org/map>
- Kruse, T. (2011). Greener library printing and copying. **The bottom line: managing library finances.** 24(3), 192–196. DOI: 10.1108/08880451111186053
- Latimer, K. (2011). Collections to connections: changing spaces and new challenges in academic library buildings. **Library trends.** 60(1), 112–133.
- Levine, M. (2020). **Making PITT work: entrepreneurs have a friend in librarian LaMonica Wiggins.** Retrieved June, 26, 2022, from <https://www.utimes.pitt.edu/news/making-pitt-work>
- Louisiana State University Libraries. (2022). **Safe spaces at LSU libraries.** Retrieved June, 26, 2022, from <https://www.lib.lsu.edu/about/diversity/safe-space>
- Maepa, M. E., & Marumo, K. (2016). **The contribution of the National Library of South Africa towards the achievement of Sustainable Development Goals (SDGs).** Paper presented at: IFLA WLIC 2016 – Columbus, OH – Connections. Collaboration. Community in Session 115 - National Information and Library Policy., (pp. 1-11). Retrieved May 29, 2022, from <http://library.ifla.org/id/eprint/1534>

- Office of National Economic and Social Development Council. (2021). **Progress report on thailand's sustainable development goals 2016-2020**. Bangkok: Office of National Economic and Social Development Council.
- Romero, S. (2020). Sustainability and academic libraries: meeting the mission with speakers, clothing swaps, and green supplies. **American library magazine**. Retrieved June, 26, 2022, from <https://americanlibrariesmagazine.org/blogs/the-scoop/sustainability-and-academic-libraries/>
- Salisbury University Libraries. (2021). **Sustainability academic resources guide**. Retrieved June, 26, 2022, from <https://libraryguides.salisbury.edu/sustainability>
- Scottish Library and Information Council. (n.d). **HEALTH on the shelf: Health and wellbeing in public libraries in Scotland**. Glasgow: Scottish library and information council. Retrieved May 31, 2022, from <https://scottishlibraries.org/media/3008/health-on-the-shelf.pdf>
- Thai Library Association. (2022). **Sustainable continuing learning center: relearning space @ library**. Retrieved May 31, 2022, from Thai Library Association website <https://www.relearningspace.com/index.php/th/history-th>
- Toronto Public Library. (2020). **Toronto public library and government collaborate to welcome and support syrian refugees**. Retrieved May 31, 2022, from <https://librarymap.ifla.org/stories/Canada/toronto-public-library-and-government-collaborate-to-welcome-and-support-syrian-refugees/153>
- United Nation. (2021). **Contribution of libraries to the SDGs**. Retrieved May 31, 2022, from <https://sustainabledevelopment.un.org/partnership/?p=10909>
- United Nations. (n.d. a). **History**. Retrieved June 8, 2022, from <https://sdgs.un.org/goals>
- United Nations. (n.d. b). **Transforming our world: the 2030 agenda for sustainable development**. Retrieved June 8, 2022, from <https://sdgs.un.org/2030agenda>
- University of Michigan Library. (2022). **United Nations Sustainable Development Goals (SDGs): goal 14**. Retrieved June, 26, 2022, from <https://guides.lib.umich.edu/sdg/goal14>

- University of Minnesota Library. (2022). **Natural resources library St. Paul**. Retrieved June, 26, 2022, from <https://www.lib.umn.edu/spaces/natural-resources>
- University of New Mexico Libraries. (2022). **Sustainability study: recommended economics literature databases**. Retrieved June, 26, 2022, from <https://libguides.unm.edu/SUST/econ>
- University of North Texas Digital Project Unit. (2022). **The portal to Texas History**. Retrieved June, 26, 2022, from <https://texashistory.unt.edu/about/portal/>
- Va°rheim A (2015) **Public libraries worked in the Tohoku mega-disaster**. Proceedings from the Document Academy 2(1): Article 10.
- Walton, G. (2018). Supporting student wellbeing in the university library: a core service or a distraction?. **New review of academic librarianship**. 24(2), 121-123. doi: 10.1080/13614533.2017.1418240
- Wood, L. (2020). Empty shelves: how your academic library can address food insecurity. **College & research libraries news**, 81(7), 322. DOI: 10.5860/crln.81.7.322

แนวทางการจัดการรายวิชาฝึกงานห้องสมุดในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19

จุฑารัตน์ ช่างทอง¹, กานดาวัลย์ คุณานนท์วิทยา²

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอแนวทางการจัดการรายวิชาฝึกงานห้องสมุดแบบออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ข้อมูลรวบรวมจากการส่งนักศึกษาสาขาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 จำนวน 55 คน เข้ารับการฝึกงานห้องสมุดแบบออนไลน์กับห้องสมุด 18 แห่ง แนวทางการจัดการเรียนการสอนแบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ 1) ก่อนการเข้ารับการฝึกงานห้องสมุดแบบออนไลน์ 2) ระหว่างการฝึกงานห้องสมุดแบบออนไลน์ และ 3) หลังการฝึกงานห้องสมุดแบบออนไลน์ นอกจากนี้ยังได้รวบรวมผลสะท้อนกลับจากบรรณารักษ์และนักศึกษาฝึกงานไว้ด้วย

คำสำคัญ: ฝึกงานห้องสมุดแบบออนไลน์, ฝึกงานห้องสมุด, โควิด-19

---

¹อาจารย์ ดร. สาขาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์

มหาวิทยาลัยศิลปากร อีเมล: jutharat.su@gmail.com

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์

มหาวิทยาลัยศิลปากร อีเมล: kan_dawan@hotmail.com

(Received: 31 August 2022; Revised: 1 December 2022; Accepted: 11 December 2022)

Guidelines for managing library practicum course during Covid-19 pandemic

Jutharat Changthong¹, Kandawan Kunanonvithaya²

Abstract

This article presents guidelines for managing online library practicum courses in the situation of the Covid-19 pandemic. Data collected by sending 55 third year students in Information and Library Science to attend online library practicum with 18 libraries. The teaching and learning approach is divided into 3 phases: 1) before online practicum 2) during the online practicum, and 3) after the online practicum. Librarians and students feedback were collected.

Keywords: Online Library practicum, Library practicum, Covid-19

---

¹ Lecturer Ph.D., School of Information and Library Science. Faculty of Arts, Silpakorn University
E-mail: jutharat.su@gmail.com

² Assistant professor, School of Information and Library Science. Faculty of Arts, Silpakorn University
E-mail: kan_dawan@hotmail.com

บทนำ

จากสถานการณ์โรคโควิด-19 ที่เริ่มระบาดตั้งแต่ช่วงต้นปี พ.ศ. 2563 ที่ผ่านมา ได้ส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนทุกระดับ ในส่วนของการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา มีประกาศของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เรื่อง “มาตรการและการเฝ้าระวังการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โควิด-19 (ฉบับที่ 3): การปฏิบัติการของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19” ประกาศ ณ วันที่ 17 มีนาคม 2563 ระบุว่า (Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation, 2020)

- 1) หยุดการดำเนินการสอนทุกรูปแบบยกเว้นการสอนแบบออนไลน์
- 2) สำหรับการฝึกงานทุกรูปแบบขอให้พิจารณยกเลิกหรือปรับเปลี่ยนกำหนดระยะเวลาและกิจกรรมอื่นที่เหมาะสมแทน...

จากประกาศดังกล่าว ส่งผลให้ในช่วงปีการศึกษา 2563 เป็นต้นมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนของผู้จัดการเรียนการสอน ภาควิชา คณะวิชาต่าง ๆ จึงไม่สามารถจัดการฝึกงานในรูปแบบปกติให้กับนักศึกษาได้ ประกอบกับสถานประกอบการ องค์กร หน่วยงานที่เคยเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์ของนักศึกษาหลายแห่งได้ประกาศปิดการให้บริการชั่วคราว ดังนั้น สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงมีความจำเป็นต้องพิจารณาปรับเปลี่ยนรูปแบบการฝึกงานเพื่อทดแทนให้ผู้เรียนยังคงได้รับการฝึกประสบการณ์เพิ่มเติมจากการเรียนรู้ภาคทฤษฎีในชั้นเรียน

การจัดการศึกษาของสาขาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง จัดให้มีการฝึกงานห้องสมุดเพื่อเสริมประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการฝึกงานห้องสมุดมาเป็นระยะด้วยเช่นกัน (Supawiree, 2017; Suwannako, Nimnoi & Nilati, 2021) แต่เมื่อเกิดภาวะโรคระบาดที่ผู้เรียนไม่สามารถเข้าไปฝึกงานในห้องสมุดได้ตามปกติ สถานศึกษาจึงพิจารณาถึงการจัดการฝึกงานห้องสมุดแบบออนไลน์เพื่อทดแทนและเสริมประสบการณ์ให้กับผู้เรียน

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า การจัดการเรียนการสอนสาขาอื่น ๆ ได้ริเริ่มพัฒนาระบบจัดการฝึกงานแบบออนไลน์บ้างแล้วตั้งแต่ช่วงก่อนการระบาดของโควิด-19 เช่น งานวิจัยและพัฒนากระบวนการนิเทศนักศึกษาฝึกงานด้วยระบบออนไลน์ที่มีผลวิจัยระบุว่าหากสามารถพัฒนาระบบและกลไกได้ดีจะก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ เช่น ช่วยให้ผู้เรียนนิเทศนักศึกษาฝึกงานที่อยู่ในสถานประกอบการที่ไกลจากสถานศึกษาได้มากขึ้น (Pawaphutanon NaMahasarakham & Hongsuwan, 2018)

หลักสูตรสาขาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้จัดให้มีการฝึกงานห้องสมุดให้แก่ผู้เรียนมาอย่างต่อเนื่องเช่นกัน ต่อมาเมื่อเผชิญกับสถานการณ์โควิด-19 ก็ยังคงจัดประสบการณ์การฝึกงานห้องสมุดแบบออนไลน์ให้กับผู้เรียนด้วย ดังนั้น บทความนี้จึงได้รวบรวมประสบการณ์การจัดการรายวิชาฝึกงานห้องสมุดในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ผ่านมา เพื่อเผยแพร่และแบ่งปันประสบการณ์อันเป็นประโยชน์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึงแนวทางการจัดเตรียมความพร้อมในการจัดการฝึกงานห้องสมุดออนไลน์ ให้ยังคงสามารถจัดประสบการณ์ฝึกงานห้องสมุดเป็นส่วนเสริมหรือใช้ทดแทนการฝึกงานในรูปแบบเดิมให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การฝึกงานห้องสมุด

การฝึกงานห้องสมุด พบคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องปรากฏในเอกสารต่าง ๆ จากต่างประเทศใช้แตกต่างกัน อยู่บ้าง เช่น practicum, internship, field experience, fieldwork, professional field experience, และ cooperative education เป็นต้น (Cha & Bae, 2020) ในส่วนของสถาบันการศึกษาในประเทศไทยที่จัดการศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์พบว่าใช้ชื่อรายวิชาการฝึกงานห้องสมุดแตกต่างกัน อยู่บ้าง เช่น

ชื่อรายวิชา	หลักสูตร/สาขา	สถาบัน
การสัมมนาการฝึกปฏิบัติงาน	สารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ฝึกงาน	สารสนเทศศึกษา	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
การปฏิบัติงานในห้องสมุดและศูนย์สารสนเทศ	บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
การฝึกประสบการณ์วิชาชีพสารสนเทศ	สารสนเทศศึกษา สารสนเทศศึกษา	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
การบูรณาการเรียนรู้กับการทำงาน	สารสนเทศศาสตร์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
การฝึกประสบการณ์วิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์	สารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ	สารสนเทศศาสตร์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ในขณะที่บางมหาวิทยาลัยจัดการฝึกงานห้องสมุดเป็นการปฏิบัติงานสหกิจศึกษา เช่น สำนักวิชา
สารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ เป็นต้น

การฝึกงานห้องสมุดของนักศึกษาจัดขึ้นตามข้อบังคับของแต่ละหลักสูตร นับเป็นการประสาน
ระหว่างการเรียนการสอนในภาคทฤษฎีกับสถานการณ์จริงของการทำงานในโลกวิชาชีพ การฝึกงาน
ห้องสมุดเป็นประโยชน์กับผู้เกี่ยวข้องทั้ง 3 ฝ่าย คือ ผู้เรียน ห้องสมุด และ ผู้สอน ดังนี้ (Juznic &
Pymm, 2016)

การฝึกงานห้องสมุดสำหรับผู้เรียน

1. ผู้เรียนได้รับความรู้และเข้าใจวิธีการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะของตนเพื่อนำไปใช้
ในเชิงปฏิบัติ นอกจากนั้นผู้เรียนยังจะได้เรียนรู้แนวทางการเลือกใช้วิธีการวิจัยที่เหมาะสมเพิ่มขึ้นด้วย
2. ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองและความสามารถระหว่างบุคคล ได้พัฒนาทัศนคติ
ทักษะความเป็นผู้ประกอบการและการจัดการ รวมถึงทักษะการทำงานเป็นทีม
3. ผู้เรียนได้ตระหนักถึงโลกการทำงานจริงในสาขาวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
4. ผู้เรียนได้ตระหนักและเรียนรู้เกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพ
5. ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสามารถของตนเอง และเรียนรู้วิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์
ตนเอง (Learn how to learn)
6. ผู้เรียนสามารถเพิ่มโอกาสในการจ้างงาน และการเข้ารับการฝึกงานเป็นช่วงเวลาที่ไม่มีสูญเปล่าด้วย
ผู้เรียนจะได้ใช้ช่วงเวลาดังกล่าวสะสมความรู้ ประสบการณ์ และทักษะ

การฝึกงานห้องสมุดสำหรับห้องสมุด

ในส่วนของห้องสมุดหรือสถาบันบริการสารสนเทศที่จัดการฝึกงานให้นั้น การฝึกงาน
ห้องสมุดเป็นไปเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ด้านต่างๆ ดังนี้

1. ได้รับประโยชน์จากการสอนผู้รับการฝึก เช่น การตอบคำถามที่มาจากนักศึกษา ได้เปิดรับ
แลกเปลี่ยนมุมมองใหม่ๆ ระหว่างกัน
2. เป็นโอกาสอันดีให้ผู้ฝึกสอนได้ติดตามพัฒนาการความก้าวหน้าขององค์ความรู้ใหม่อยู่
ตลอดเวลา
3. ห้องสมุดสามารถใช้การฝึกงานเป็นเครื่องมือในการคัดเลือกบุคคลเข้ามาทดแทนใน
ตำแหน่งงานที่ยังว่างอยู่

4 ระหว่างการฝึกงานอาจได้รับความคิดเห็นหรือมุมมองใหม่ๆ ความสามารถในการแก้ปัญหาจากนักศึกษาที่มารับการฝึกงาน นับเป็นการแบ่งเบาภาระงานได้อีกทางหนึ่ง

5. การร่วมกันพัฒนากระบวนการฝึกงานนับเป็นแนวทางหนึ่งของการร่วมกันพัฒนางานวิชาชีพ

การฝึกงานห้องสมุดสำหรับผู้สอน

ในส่วนของผู้สอน ประกอบไปด้วยผู้เกี่ยวข้องซึ่งอาจเป็นบุคลากรของคณะวิชา ภาควิชา หลักสูตร/สาขาวิชา รวมถึงอาจารย์ผู้ประสานงานส่งนักศึกษาไปฝึกงานกับห้องสมุด การฝึกงานห้องสมุดนับเป็นช่องทางการสร้างโอกาสร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ในหลายแนวทาง ดังนี้

1. ได้ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างคณาจารย์ผู้สอนและบรรณารักษ์
2. เป็นโอกาสให้ผู้สอนได้เรียนรู้กรณีศึกษาใหม่ๆ จากห้องสมุด หรืออาจเป็นช่องทางให้ได้เข้าร่วมโครงการวิจัยใหม่ ๆ ร่วมกัน
3. เป็นช่องทางให้ผู้สอนได้เชื่อมสัมพันธ์ (Connection) กับกลุ่มสายงานทางวิชาชีพ เช่น สามารถเชิญผู้เชี่ยวชาญมาบรรยายให้ความรู้กับนักศึกษาได้
4. การฝึกงานช่วยกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรและรายวิชา

ถอดประสบการณ์การจัดการรายวิชาฝึกงานห้องสมุด

หลักสูตรสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้จัดให้มีกิจกรรมการฝึกงานห้องสมุดโดยเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาบังคับของนักศึกษาวิชาเอก การฝึกงานห้องสมุดจัดขึ้นให้กับผู้เรียนชั้นปีที่ 3 ในช่วงปิดภาคการศึกษา ภาคการศึกษาปลาย เป็นระยะเวลาประมาณ 2 เดือน หลังจากผู้เรียนได้ฝึกงานห้องสมุดเรียบร้อยแล้ว ผู้เรียนจะรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการฝึกปฏิบัติงานมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำเสนอ เพื่อเรียนรู้ร่วมกันในรูปแบบการสัมมนา

สถานการณ์ผู้เรียนของปีการศึกษา 2564 นั้น หลักสูตรสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ มีนักศึกษาลงทะเบียนเรียนรายวิชาฝึกงานห้องสมุด รวม 55 คน โดยหลักสูตรฯ ได้มอบหมายให้มีอาจารย์ร่วมกันรับผิดชอบเป็นผู้ประสานงานรายวิชาฝึกงานห้องสมุดในแต่ละปีการศึกษา รวม 2 คน แต่ในส่วนของการนิเทศการฝึกงานห้องสมุดนั้นหลักสูตรฯ ได้มอบหมายให้คณาจารย์ประจำหลักสูตร ทั้ง 9 คน ได้ร่วมกันนิเทศการฝึกงาน การฝึกงานห้องสมุดของหลักสูตรนี้มีได้จำกัดประเภทของ

ห้องสมุด นักศึกษาสามารถร่วมเสนอรายชื่อหน่วยงานในลักษณะของ GLAM (Galleries, Libraries, Archives, and Museums) ให้หลักสูตรพิจารณาประสานงานการฝึกงานให้ได้ ห้องสมุดที่ตอบรับร่วมกันจัดประสบการณ์การฝึกงานห้องสมุดแบบออนไลน์ในครั้งนี้รวม 18 แห่ง ประกอบไปด้วย

กลุ่มห้องสมุดสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน 11 แห่ง ได้แก่ 1) หอสมุดวิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี มหาวิทยาลัยศิลปากร 2) สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม 3) หอสมุดป๋วย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ศูนย์รังสิต) 4) สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ บางเขน 5) สำนักหอสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 6) สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี 7) ห้องสมุด ช่อ วายุภัคทร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย 8) สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรังสิต 9) ศูนย์สารนิเทศมนุษยศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 10) ศูนย์เรียนรู้และหอสมุด มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 11) สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและวิทยบริการ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

กลุ่มห้องสมุดเฉพาะ 7 แห่ง ได้แก่ 1) ห้องสมุดศิลปะ หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร 2) ห้องคลังความรู้ สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ (มิวเซียมสยาม) 3) ฝ่ายบริการความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) 4) ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์และศูนย์ข้อมูลข่าวสาร สำนักงานกสทช. 5) ศูนย์สารสนเทศสิทธิมนุษยชน สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ 6) ห้องสมุดศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร และ 7) ห้องสมุด วุฒิสภา

ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนรายวิชาฝึกงานห้องสมุดในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19

การจัดการเรียนการสอนแบ่งเป็น 3 ระยะ ประกอบด้วย 1) ก่อนการเข้ารับการฝึกงานห้องสมุดแบบออนไลน์ 2) ระหว่างการฝึกงานห้องสมุดแบบออนไลน์ และ 3) หลังการฝึกงานห้องสมุดแบบออนไลน์

ระยะที่ 1 ก่อนการเข้ารับการฝึกงานห้องสมุดแบบออนไลน์

1 ผู้ประสานงานรายวิชาฝึกงานห้องสมุดติดต่อประสานงานกับห้องสมุดต่าง ๆ เพื่อหารือเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนรูปแบบการฝึกงานจากการฝึกงานห้องสมุดแบบออนไลน์เป็นการฝึกงานห้องสมุดแบบออนไลน์ เนื่องจากบางห้องสมุดบุคลากรต้องปฏิบัติงานแบบ Work from home หรือบางห้องสมุดเสนอขอใช้รูปแบบการฝึกงานห้องสมุดแบบผสมผสาน (Blended Learning) โดยฝึกงานห้องสมุดในพื้นที่ร่วมกับฝึกงานออนไลน์ ตามช่วงระยะเวลาที่หน่วยงานเห็นว่าเหมาะสม เพื่อให้

สอดคล้องกับแนวปฏิบัติของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เรื่อง มาตรการและการเฝ้าระวังการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โควิด-19 (ฉบับที่ 11) ลงวันที่ 17 เม.ย. 2564 ที่ให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการใด ๆ ที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดโรค (Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation, 2021)

2. ในสถานการณ์ปรกตินั้นการติดต่อประสานงานกับห้องสมุดต่างๆ จะเป็นการติดต่อประสานห้องสมุดและหน่วยงานต้นสังกัดอย่างเป็นทางการผ่านช่องทางโทรศัพท์และหนังสือราชการภายนอก แต่เมื่ออยู่ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 มีประกาศปิดห้องสมุด ศูนย์การเรียนรู้ หอศิลป์ และพิพิธภัณฑ์หลายแห่งด้วยความจำเป็นเร่งด่วน ส่งผลให้เกิดปัญหาในการติดต่อประสานงาน เพราะหน่วยงานปิดทำการ ฉะนั้นในการติดต่อหน่วยงานควรเพิ่มช่องทางการติดต่อส่วนตัว (Personal contact) ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งอาจารย์ผู้ประสานงาน บรรณารักษ์ และนักศึกษา เช่น เบอร์โทรศัพท์มือถือหรือไอดีไลน์ (Line ID) ของผู้ประสานงานที่สามารถติดต่อได้สะดวกเพิ่มขึ้นไว้ด้วย

3. ผู้ประสานงานรายวิชาประชุมปรึกษาหารือร่วมกับคณาจารย์ประจำของหลักสูตร เพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 เพื่อหาแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับสถานการณ์ ถึงขั้นตอนระเบียบปฏิบัติ การมอบหมายการปฏิบัติงานการนิเทศนักศึกษาฝึกงาน และการประเมินผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาที่มีการปรับจากรูปแบบเดิม เช่น การนิเทศนักศึกษาอาจเปลี่ยนมาเป็นรูปแบบออนไลน์แทนได้ เอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกงานจัดทำเป็นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-document) และจัดเก็บข้อมูลผ่านระบบคลาวด์ (Cloud storage) เพื่อใช้งานร่วมกัน การประเมินผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาจากห้องสมุดจัดทำเป็นแบบประเมินออนไลน์ (Google form) เพื่อความสะดวกในการติดตามและการเข้าถึงข้อมูล และยังช่วยลดการสัมผัสติดเชื่อ อีกทั้งยังสอดคล้องกับการใช้ "วิถีชีวิตใหม่" (New normal) อีกด้วย

4. หลักสูตรจัดโครงการเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาก่อนการเข้ารับการฝึกปฏิบัติงานในห้องสมุดแบบออนไลน์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนและเพิ่มพูนความรู้ทักษะด้านต่าง ๆ ของนักศึกษา โดยเนื้อหาโครงการเตรียมความพร้อมปรับจากแนวคิดสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยและสารสนเทศศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 จากการสังเคราะห์โดย ดิษิตชัย เมตตาริกานนท์ และเชชนัย จุ้ยชุม ดังนี้ (Mettarikanon & Juichum, 2016)

สมรรถนะเฉพาะด้าน (Specialized competencies) ประกอบด้วยการทบทวนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและทฤษฎีที่สำคัญในทักษะวิชาชีพสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ เช่น ด้านการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ ด้านการจัดเก็บและจัดการ และให้บริการสารสนเทศ เป็นต้น

สมรรถนะด้านเทคนิคและไอซีที (Technical and ICT competencies) ประกอบด้วยการทบทวนความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น ฐานข้อมูล การจัดการเนื้อหาบนเว็บไซต์ และเสริมด้วยการใช้โปรแกรม แอปพลิเคชัน และอุปกรณ์ที่จำเป็นในการฝึกงานออนไลน์

คุณลักษณะส่วนบุคคล (Personal attributes) ประกอบด้วยการทบทวนความรู้เรื่องการจัดทำโครงการ การบริหารโครงการ การใช้ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาการทำงานร่วมกัน ทักษะการสื่อสารต่างๆ รวมทั้งการปรับตัวเพื่อรับมือความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19

ระยะที่ 2 ระหว่างการฝึกงานห้องสมุดแบบออนไลน์

1. นักศึกษาเข้ารับการฝึกงานห้องสมุด ระหว่างวันที่ 26 เมษายน-18 มิถุนายน 2564 และบางแห่งเข้ารับการฝึกงานห้องสมุดระหว่างวันที่ 5 พฤษภาคม-2 กรกฎาคม 2564 พบว่าแอปพลิเคชันสำหรับการฝึกสอนงานห้องสมุดและการประชุมออนไลน์กับนักศึกษาที่ห้องสมุดนิยมใช้ได้แก่ Zoom, Line, และ Google Meet

2. ผู้ประสานงานรายวิชาแจ้งให้นักศึกษาติดตามประกาศมาตรการและการเฝ้าระวังการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (โควิด-19) จากศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) (ศบค.) และ กระทรวงสาธารณสุข (สธ.) ตลอดจนคำสั่งหรือนโยบายจากห้องสมุดหากมีการเปลี่ยนแปลง โดยบางหน่วยงานปิดให้บริการ หรือให้บริการเฉพาะรูปแบบออนไลน์ บางแห่งให้นักศึกษากรสลับการทำงานจากบ้านกับการเข้ามาทำงานในที่ทำงานเพื่อลดจำนวนคนในที่ทำงาน

3. หากนักศึกษามีผลการตรวจพบเป็นผู้ป่วยติดเชื้อไวรัสโควิด-19 หรือเป็นผู้สัมผัสเสี่ยงสูงให้นักศึกษาแจ้งอาจารย์ผู้ประสานงานรายวิชาและหน่วยงานที่ฝึกงานทันที ซึ่งในขณะฝึกงานนั้นมีนักศึกษาได้รับเชื้อและได้เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลจำนวน 1 คน ซึ่งทางห้องสมุดเองก็ได้มีการปรับตารางการฝึกปฏิบัติงานและเลื่อนกำหนดการส่งงานต่าง ๆ เพื่อไม่ให้นักศึกษาที่เข้ารับการรักษาเครียดหรือเสียโอกาสในการเรียนรู้จากการฝึกงาน

4. การนิเทศและการติดตามผลการฝึกงาน อาจารย์ออกนิเทศยังหน่วยงานหรือสถานประกอบการ (หากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ดีขึ้น) ห้องสมุดบางพื้นที่ยังมีความเสี่ยงให้อาจารย์พิจารณาตามความเหมาะสมว่าอาจใช้การนิเทศออนไลน์โดยการติดตามผลการปฏิบัติงานของนักศึกษากับหัวหน้าหน่วยงานหรือผู้ที่ดูแลรับผิดชอบการฝึกงานของนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาว่าการนิเทศออนไลน์ส่งผลดีต่อผู้ถูกนิเทศด้วยเช่นกัน เนื่องจากเป็นรูปแบบการสนทนาด้วย

การพิมพ์ได้ตอบทางข้อความ หรือการส่งข้อความเสียง พร้อมกับมีบันทึกการติดต่อสื่อสารไว้ จึงทำให้ผู้ถูกนิเทศมีเวลาอ่านและคิด ในส่วนของอาจารย์นิเทศก็ช่วยให้ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง (Pawaphutanon NaMahasarakham & Hongsuwan, 2018)

ระยะที่ 3 หลังการฝึกงานห้องสมุดแบบออนไลน์

1. หลังการฝึกงานห้องสมุดแบบออนไลน์เสร็จสิ้นนักศึกษาจะต้องลงทะเบียนเรียนในรายวิชาสัมมนาการฝึกปฏิบัติงาน โดยการนำเสนอผลการฝึกงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลการเรียนรู้การฝึกประสบการณ์ร่วมกันระหว่างนักศึกษาและคณาจารย์ประจำหลักสูตร

2. คณาจารย์และนักศึกษาระดมสมองร่วมกันเกี่ยวกับประเด็นปัญหา อุปสรรค หรือข้อเสนอแนะในการฝึกงานออนไลน์ที่ผ่านมา เพื่อนำข้อมูลไปใช้พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนต่อไป เช่น การเสริมรายวิชาที่เกี่ยวกับการผลิตสื่อดิจิทัลและการบริการสารสนเทศในรูปแบบใหม่ ๆ การให้บริการทางไกล การให้บริการเชิงรุก การพัฒนาทักษะของผู้เรียนในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ สอดคล้องกับที่ปราณี อัสวภูษิตกุล และสุภาพร โรจนสุขุมิตร เสนอแนะประเด็นการปรับเสริมเนื้อหาการสอน เพื่อให้รองรับกับการที่ห้องสมุดก้าวสู่อนาคตวิถีชีวิตใหม่ เช่น เนื้อหาด้านการจัดการสุขวิทยาบุคคล ชุมชน และพื้นที่ภายใน-ภายนอกห้องสมุด และการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในห้องสมุดเพื่อรักษาระยะห่างทางสังคม เป็นต้น (Asvapoositkul & Rojanasupamit, 2021)

3. รวบรวมประสบการณ์การจัดการรายวิชาฝึกงานห้องสมุดในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 เพื่อเผยแพร่และแบ่งปันประสบการณ์อันเป็นประโยชน์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึงแนวทางการจัดเตรียมความพร้อมในการจัดการฝึกงานห้องสมุดแบบออนไลน์

ผลสะท้อนกลับจากนักศึกษาฝึกงานห้องสมุดออนไลน์

ในช่วงระยะเวลาระหว่างการนิเทศนักศึกษาฝึกงานและหลังจากฝึกงานเรียบร้อยแล้ว อาจารย์ประจำหลักสูตรทั้ง 9 คน ที่รับผิดชอบการนิเทศนักศึกษาฝึกงานจากห้องสมุดทั้ง 18 แห่ง ได้ร่วมกันรวบรวมผลสะท้อนกลับจากนักศึกษาทั้ง 55 คน สรุปประเด็นได้ดังนี้

1. การฝึกงานห้องสมุดออนไลน์ช่วยลดความวิตกกังวลและความเครียดของนักศึกษาและผู้ปกครอง กล่าวคือ หากเป็นการฝึกงานแบบออนไลน์ในภาวะโรคโควิด-19 ผู้เรียนและผู้ปกครองต่างวิตกกังวลเรื่องความเสี่ยงในการติดเชื้อที่อาจเกิดขึ้นจากการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะหรือความเสี่ยงจากการใช้ชีวิตในเขตเมืองที่มีอัตราการแพร่ระบาดสูง

2. การฝึกงานห้องสมุดออนไลน์ช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย อันประกอบไปด้วยค่าที่พัก ค่าเดินทาง รวมถึงค่าอุปกรณ์ตรวจเชื้อโควิดด้วยตัวเอง (Antigen test kit: ATK) ที่อาจเพิ่มขึ้นหากต้องตรวจเป็นประจำทุกสัปดาห์ก่อนเข้าฝึกงานออนไลน์ โดยนักศึกษาสามารถเลือกห้องสมุดที่ฝึกงานได้ตามความสนใจ โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องระยะทาง การเดินทาง ที่พัก และค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นหากเลือกฝึกงานไกลจากที่พักปัจจุบัน

3. การฝึกงานห้องสมุดออนไลน์ทำให้นักศึกษาสามารถจัดการเวลาได้อย่างสมดุล โดยพบว่าห้องสมุดบางแห่งได้กำหนดแนวทางการฝึกงานออนไลน์ไว้อย่างชัดเจน มีเอกสารประกอบการฝึกงานครบถ้วน มีการจัดทำตารางเวลาฝึกงานออนไลน์ รวมถึงมีระบบการติดตามผลการฝึกปฏิบัติงาน มีหลักเกณฑ์ในการประเมินผลงาน มีการกำหนดระยะเวลาการรายงานความก้าวหน้าของการทำโครงการ ส่งผลให้การฝึกงานมีลักษณะยืดหยุ่น นักศึกษาเองก็สามารถวางแผนและจัดตารางเวลาของตนเองได้

4. นักศึกษาเปรียบเทียบว่าการฝึกงานห้องสมุดออนไลน์คล้ายกับประสบการณ์เรียนออนไลน์ โดยมีบรรณารักษ์หรือวิทยากรของห้องสมุดเป็นผู้บรรยายผ่านแอปพลิเคชัน งานที่ได้รับมอบหมายขณะฝึกงานออนไลน์ส่วนใหญ่จะเน้นงานด้านการประชาสัมพันธ์และการส่งเสริมการใช้บริการห้องสมุด เช่น การออกแบบและทำโปสเตอร์ อินโฟกราฟิก และคลิปวิดีโอเพื่อนำเสนอห้องสมุด ทรัพยากรสารสนเทศ และบริการสารสนเทศ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม นักศึกษาระบุว่าการฝึกงานห้องสมุดออนไลน์ทำให้ขาดโอกาสการฝึกปฏิบัติงานจริง บางครั้งเป็นการศึกษาจากคลิปวิดีโอแทน ไม่ได้ฝึกงานที่มีความซับซ้อน หรือไม่ได้รับประสบการณ์ตรง เช่น การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าระหว่างให้บริการสารสนเทศ การอนุรักษ์และสงวนรักษาทรัพยากรสารสนเทศ เป็นต้น

5. นักศึกษาฝึกงานรู้สึกกังวลหรือรู้สึกเครียดเมื่อต้องติดต่อสื่อสารกับบรรณารักษ์ผ่านระบบออนไลน์มากกว่าการสื่อสารแบบเผชิญหน้า (Face to face communication) เหมือนในสถานการณ์ปกติ เช่น หลังจากชั่วโมงฝึกงานห้องสมุดออนไลน์ประจำวันแล้วบางครั้งนักศึกษาสับสนในการเรียนรู้งาน หรือต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม นักศึกษารู้สึกกังวลหรือเกรงใจที่จะซักถามข้อสงสัยเพิ่มเติมจากบรรณารักษ์ผู้ฝึกงานผ่านการโทรศัพท์ หรือแอปพลิเคชันไลน์ ด้วยเกรงว่าอาจจะรบกวนเวลาทำงาน หรือ กังวลเรื่องมารยาทการสื่อสาร สถานการณ์นี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Malik & Ameen (2010) ศึกษาเรื่องการฝึกงานห้องสมุดของนักศึกษามหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ประเทศปากีสถาน ที่แม้จะเป็นนักศึกษาผู้ฝึกงานระดับบัณฑิตศึกษาแต่ก็ยังมีความกังวลและพบว่าการเกิดปัญหาช่องว่าง

ด้านการสื่อสาร (Communication gaps) ทั้งกับบรรณารักษ์ผู้ปฏิบัติงานและการสื่อสารกับอาจารย์พี่เลี้ยง หรืออาจารย์นิเทศ

6. นักศึกษาเกิดทัศนคติที่ดีหรือมีแนวโน้มในเชิงบวกต่อวิชาชีพผู้ให้บริการสารสนเทศ เนื่องจากนักศึกษาได้รับการถ่ายทอดความรู้จากห้องสมุดทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ บรรณารักษ์ผู้ปฏิบัติงานมีความตั้งใจสูงในขณะสอนและถ่ายทอดประสบการณ์วิชาชีพ แม้ว่าจะเป็นการฝึกงานห้องสมุดออนไลน์ แต่ก็ทำให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกระทึกใจ ต้องการขยายระยะเวลาฝึกงานต่อไปอีก ไปจนถึงต้องการเป็นส่วนหนึ่งของห้องสมุดที่ฝึกงาน เป็นต้น

7. การฝึกงานห้องสมุดออนไลน์เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เรียนรู้ แสดงความคิดเห็น และนำเสนอโครงการอย่างอิสระ โดยมีบรรณารักษ์ช่วยชี้แนะ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และผลักดันศักยภาพในตัวของนักศึกษาจนก่อให้เกิดแรงบันดาลใจเพิ่มมากขึ้นในการทำงาน เช่น โครงการจากการฝึกงานห้องสมุดของนักศึกษาที่ ห้องสมุดหอ วายุพัคต์ เรื่อง “KKU E-project” ได้รับการต่อยอดเป็นบทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบคลังข้อมูล E-project report และได้รับรางวัลชมเชยจากการประชุมวิชาการสำหรับนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประจำปี 2564

ผลสะท้อนกลับจากมุมมองบรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงาน

อาจารย์นิเทศการฝึกงานได้ร่วมพูดคุยกับบรรณารักษ์จากห้องสมุดทั้ง 18 แห่ง เพื่อรับฟังปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการฝึกงานห้องสมุดออนไลน์ของหลักสูตร ซึ่งหากอ้างอิงตามแนวทางประกันคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตรระบบ AUN-QA (Asean University Network Quality Assurance version 4.0) แล้วต้องนับว่าห้องสมุดและบรรณารักษ์คือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญในการร่วมผลักดันให้ผู้เรียนบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตร ในการฝึกงานครั้งนี้ได้รวบรวมข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากบรรณารักษ์ ดังนี้

1. มุมมองของบรรณารักษ์พบว่า การฝึกงานห้องสมุดออนไลน์ในช่วงโควิด-19 สามารถนำมาทดแทนประสบการณ์การฝึกงานห้องสมุดแบบออนไซต์ได้เพียงบางส่วน อย่างไรก็ตามหากนักศึกษาได้ฝึกงานในห้องสมุดร่วมด้วยจะทำให้ได้ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่สมบูรณ์ขึ้น เพราะงานห้องสมุดบางงานไม่สามารถอธิบายออนไลน์แล้วนักศึกษาก็จะเข้าใจได้ทันที หากแต่ต้องมีการลงมือปฏิบัติร่วมด้วย เช่น การฝึกปฏิบัติการใช้โปรแกรมห้องสมุดอัตโนมัติในโมดูลต่างๆ ขณะที่บางห้องสมุดระบุข้อจำกัดในการฝึกงานออนไลน์ เช่น ไม่สามารถให้รหัสผ่าน (Password) แก่นักศึกษาเพื่อให้สามารถเข้าถึงคอมพิวเตอร์และเครือข่ายของห้องสมุดจากระยะทางไกลได้ เช่นเดียวกับงานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ

งานบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า งานสแกนหนังสือที่สามารถจัดฝึกสอนได้เพียงการสรุปขั้นตอนการปฏิบัติงานให้นักศึกษาฟังโดยสังเขปเท่านั้น

2. สำหรับบรรณารักษ์ที่ยังไม่เคยมีประสบการณ์จัดการฝึกงานห้องสมุดออนไลน์มาก่อน การฝึกงานห้องสมุดออนไลน์ครั้งนี้ จึงนับเป็นประสบการณ์ครั้งแรก ดังนั้นจึงมีบรรณารักษ์บางส่วนพบปัญหาด้านการจัดเตรียมเนื้อหาและด้านเทคนิควิธีการสอนออนไลน์ และแม้ว่าจะพบอุปสรรคบ้าง บรรณารักษ์ก็ยังพบว่าประสบการณ์นี้เป็นโอกาสที่ดีที่ทีมบุคลากรจะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ได้ทบทวนทักษะและพัฒนากระดับทักษะของตนได้ดีขึ้นกว่าเดิม (ReSkill & UpSkill) รวมทั้งยังได้ใช้โอกาสนี้ทบทวนทักษะการเป็นผู้สอนหรือพัฒนาการสอนงานผ่านระบบออนไลน์ แนวคิดการพัฒนาทักษะตนเองของบรรณารักษ์นี้ยังสอดคล้องกับที่ห้องสมุดบางแห่งใช้เป็นดัชนีชี้วัดผลงานหรือความสำเร็จของงาน (Key performance indicator -KPI) อีกด้วย

3. ในการฝึกงานห้องสมุดออนไลน์ใช้การสื่อสารหลายรูปแบบ เช่น การสอนความรู้พื้นฐานในการปฏิบัติงานห้องสมุด การมอบหมายงานทั้งในลักษณะแบบฝึกหัดและแบบโครงงาน การประชุมออนไลน์ และการนำเสนองาน เป็นต้น ช่องทางการสื่อสารหลักคือการส่งข้อความผ่านแอปพลิเคชัน บรรณารักษ์ได้ระบุถึงปัญหาการสื่อสารออนไลน์กับนักศึกษาฝึกงาน กล่าวคือ นักศึกษาไม่กล้าซักถามปัญหาในประเด็นที่ได้รับมอบหมาย ประกอบกับในสถานการณ์ฝึกงานออนไลน์บรรณารักษ์ผู้มอบหมายงานไม่สามารถสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้หรือกระบวนการทำงานของนักศึกษาได้โดยตรง ผลคือนักศึกษาปฏิบัติงานไม่ตรงตามโจทย์ที่มอบหมายไป ทำให้ต้องเสียเวลาในการอธิบายใหม่ และนักศึกษาเองก็เสียเวลาในการแก้ไขงาน ข้อเสนอแนะจากบรรณารักษ์คือควรส่งเสริมหรือกระตุ้นนักศึกษาเรื่องการสื่อสารที่ดี กล้าซักถามในส่วนที่ไม่เข้าใจ กล้าเสนอความคิดเห็น ซึ่งจะส่งผลดีต่อการเสริมปฏิสัมพันธ์และการทำงานเป็นทีม

4. บรรณารักษ์ระบุว่านักศึกษามีทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในระดับดี เช่น สามารถใช้แอปพลิเคชันการประชุมออนไลน์ แอปพลิเคชันการทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปจัดการข้อมูลสารสนเทศที่รับผิดชอบได้ ทักษะการสร้างสื่อมัลติมีเดีย การสร้างอินโฟกราฟิก การตัดต่อคลิปวิดีโอ เป็นต้น นอกจากนั้นยังพบว่านักศึกษาสามารถค้นคว้าและทำโครงงานทางสารสนเทศได้ สามารถทำงานเป็นทีมได้ มีความมั่นใจ ปรับตัวและเรียนรู้ได้รวดเร็ว ส่วนหนึ่งอาจจะเป็นผลจากการที่นักศึกษามีประสบการณ์จากการเรียนออนไลน์มาแล้วประมาณหนึ่งปีการศึกษา

5. สถานการณ์โควิด-19 เป็นปัจจัยกระตุ้นให้ห้องสมุดมุ่งสู่การปรับเปลี่ยนสู่การบริการห้องสมุดในวิถีชีวิตใหม่ เช่น การจัดการด้านกายภาพของห้องสมุด เมื่อห้องสมุดต้องจำกัดพื้นที่อาคารให้บริการ

หรือลดจำนวนผู้ที่ต้องการจะเข้าใช้พื้นที่ห้องสมุดเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 การส่งเสริมการใช้บริการรูปแบบใหม่และทรัพยากรสารสนเทศออนไลน์อย่างต่อเนื่อง ห้องสมุดจึงต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมเดิมให้เป็นรูปแบบออนไลน์ หรือศึกษาการบริการในรูปแบบใหม่ๆ เช่น หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ หนังสือเสียง วิดีโอ พอดคาสต์ (Podcast) และ Vlog (Video blog) ปรากฏการณ์นี้สอดคล้องกับที่ ระเบียบ แสงจันทร์ (Sangchantr, 2022) ได้สรุปไว้ว่า “เป็นโอกาสที่ห้องสมุดแต่ละแห่งต่างได้พัฒนาทักษะการบริหารจัดการห้องสมุดแบบวิถีใหม่” ดังนั้น นักศึกษาฝึกงานผู้จะเป็นผู้ปฏิบัติงานในอนาคตจึงควรต้องเตรียมพร้อมพัฒนาทักษะตนเองสำหรับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ด้วย

6. ผลงานนักศึกษาระหว่างการฝึกงาน เช่น โครงการงานเชิงทดลองต่างๆ จากการทำงานร่วมกันและการแนะนำจากบรรณารักษ์ บางชิ้นงานสามารถนำไปเผยแพร่และใช้งานได้จริง ตลอดจนเป็นโอกาสขยายเครือข่ายและความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานที่ส่งนักศึกษามาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สอดคล้องกับประสบการณ์ของ เขียวพร ศานติวิวัฒน์ และ สงวน พงศ์กิจวิทูรที่ได้ระบุไว้ว่า ประสบการณ์ฝึกงานห้องสมุดออนไลน์นั้นทำให้ “ห้องสมุดเองก็ได้รูปแบบการฝึกงานแบบ Work from home ที่เหมาะสมกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา ผลงานของนักศึกษาสามารถนำไปใช้งานได้และมีประโยชน์ต่อบุคลากรสำนักหอสมุด และผู้ให้บริการของห้องสมุดได้เป็นอย่างดี” (Santiwivat & Pongkitwitoon, 2021)

ดังนั้นจึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า นอกจากการฝึกงานห้องสมุดแบบออนไลน์จะลดความเสี่ยงโควิด-19 หรือโรคติดต่ออื่น ๆ แล้ว ยังสามารถเปรียบเทียบข้อดีและข้อจำกัดของการฝึกงานออนไลน์ในด้านอื่น ๆ ได้ดังต่อไปนี้

ตาราง 1 สรุปข้อดีและข้อจำกัดการฝึกงานออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19

ผู้สอน	
ข้อดี	ข้อจำกัด
การจัดการฝึกงานยังคงเป็นไปตามกำหนดของแผนการศึกษา แม้ต้องเผชิญกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19	การประสานงานและการแก้ปัญหาสำหรับผู้เรียนที่มีความพร้อมในการฝึกงานแบบออนไลน์แตกต่างกัน
การแบ่งปันและการเข้าถึงทรัพยากรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเอกสารการฝึกงานทำได้สะดวกและรวดเร็ว	การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานราชการยังคงอยู่แต่ต้องเพิ่มช่องทางการติดต่อส่วนตัว (Personal contact) ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพิ่มขึ้น

ตาราง 1 (ต่อ)

ผู้สอน	
ข้อดี	ข้อจำกัด
การนิเทศออนไลน์ทำให้ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย ช่วยลดความตึงเครียด กัดเค้นและการเผชิญหน้าในการ นิเทศ ผู้สอนจัดสรรเวลานิเทศกับนักศึกษาทุกแห่งได้ เท่าเทียมกัน	การนิเทศออนไลน์ทำให้ไม่เห็นสภาพการฝึกงานอย่าง แท้จริง
ผู้เรียน	
ข้อดี	ข้อจำกัด
นักศึกษาและผู้ปกครองคลายความเครียด ความวิตกกังวล ในระหว่างสถานการณ์แพร่ระบาด	ทักษะที่ได้รับการฝึกงานไม่หลากหลาย เนื่องจากบางงาน ไม่สามารถจัดฝึกปฏิบัติงานออนไลน์ได้
ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย	ขาดประสบการณ์ตรง การฝึกงานไม่ต่อเนื่อง
เลือกสถานที่ฝึกงานได้โดยไม่มีข้อจำกัดด้านระยะทาง	เกิดปัญหาด้านการสื่อสารระหว่างบุคคล
สามารถจัดการตารางเวลาของตนเองได้อย่างยืดหยุ่น	ขาดปฏิสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานและเพื่อนในกลุ่มฝึกงาน
ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะทางดิจิทัลอย่างเต็มที่	ความพร้อมของคอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มี ประสิทธิภาพส่งผลต่อประสิทธิภาพการฝึกงาน
บรรณารักษ์/ห้องสมุด	
ข้อดี	ข้อจำกัด
ผู้ฝึกสอน/บรรณารักษ์ได้พัฒนาทักษะของตน เช่น การเป็นผู้สอน ผู้ผลิตสื่อการสอนออนไลน์ การใช้งาน แอปพลิเคชันต่างๆ	การฝึกงานออนไลน์ทดแทนประสบการณ์การฝึกงาน ห้องสมุดแบบออนไซต์ได้เพียงบางส่วน บางงานไม่ สามารถฝึกแทนที่ด้วยระบบออนไลน์ได้
ห้องสมุดได้ทดลองพัฒนารูปแบบการฝึกงานหรือการ ฝึกอบรมแบบออนไลน์ หรือจัดเป็นรูปแบบผสมผสาน	ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ฝึกสอน/บรรณารักษ์และผู้ฝึกงาน ลดลง การจัดสรรเวลาเพิ่มเติมเพื่อเตรียมการสอนและการสร้าง สื่อการสอนมากกว่าการฝึกงานออนไซต์

บทสรุป

ประสบการณ์การจัดการรายวิชาฝึกงานห้องสมุดในช่วงโควิด-19 ได้กล่าวถึงความจำเป็นและการเตรียมพร้อมในกระบวนการฝึกงานห้องสมุดแบบออนไลน์ รวมถึงประเด็นปัญหาและอุปสรรคที่พบระหว่างการฝึกงานห้องสมุดออนไลน์ ในขณะที่เดียวกันก็ได้รวบรวมทักษะที่จำเป็นสำหรับ

การฝึกงานห้องสมุดออนไลน์ไว้ด้วย เช่น การเรียนรู้วิธีใช้งานแอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ออนไลน์ และทักษะการสื่อสารออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ เป็นต้น แนวทางนี้อาจนำไปปรับใช้กับการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ การปรับปรุงหลักสูตร และการฝึกอบรมออนไลน์ได้เช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามประสบการณ์การสอนการฝึกงานห้องสมุดออนไลน์ครั้งนี้เป็นผลการปฏิบัติงานจากสถาบันการศึกษาเดียว และยังคงต้องการงานวิจัยและพัฒนาเพิ่มขึ้นเพื่อให้ได้รูปแบบและวิธีการฝึกงานห้องสมุดออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

หลักสูตรสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรขอขอบคุณห้องสมุดและสถาบันบริการสารสนเทศทั้ง 18 แห่ง ที่ให้ความอนุเคราะห์ฝึกงานออนไลน์กับนักศึกษามา ณ โอกาสนี้

References

- Asvapoositkul, P. & Rojanasupamit, S. (2021). The COVID-19 pandemic – the revolution of libraries leading to the future new normal. **TLA bulletin**, 65(1). https://so06.tci-thaijo.org/index.php/tla_bulletin/article/view/248281/168953 [In Thai]
- Cha, S. & Bae, K. (2020). Factors influencing student satisfaction with the fieldwork course in LIS in South Korea. **The journal of information science theory and practice**. 8(2), 32-44.
- Juznic, P. & Pymm, B. (2016). Practicums as part of study programmes in library and information studies. **Adult education and learning**. 22(3). DOI: <http://dx.doi.org/10.4312/as.22.3.91-99>
- Malik, A. & Ameen, K. (2010). Effectiveness of library practicum: perceptions of LIS graduates in Pakistan. **Library review**. 59(8), 573-584.
- Mettarikanon, D. & Juychum, D. (2016). Essential competencies for LIS students: fostering the 21st century librarian. **Journal of library and information science Srinakharinwirot university**. 9(2), 87-97. <https://ejournals.swu.ac.th/index.php/jlis/article/view/8396> [In Thai]
- Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation. (2020). **3rd announcement of Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation**. Retrieved August 8, 2022, from https://www.mhesi.go.th/index.php/content_page/item/3033-2019-covid-19-1-6.html [In Thai]
- Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation. (2021). **11th Announcement of Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation**. Retrieved August 8, 2022, from https://www.mhesi.go.th/index.php/content_page/item/3033-2019-covid-19-1-6.html [In Thai]
- Pawaphutanon NaMahasarakham, S. & Hongsuwan, S. (2018). A study results using online apprenticeship system. **Journal of Suvarnabhumi Institute of Technology (Humanities and social sciences)**. 4(2), 366-376. [In Thai]
- Sangchantr, R. (2022). Library and information services in new normal: experiences of university libraries in Thailand. **TLA bulletin**. 66(1), 21-36. [In Thai]

- Santiwawat, Y. & Pongkitwitoon, S. (2021). Khon Kaen University library school ‘turn’ formation: coronavirus crisis. **New normal for libraries: opportunities & challenges. the 11th PULINET online national conference - PULINET2021.** 458-468.
https://pulinet2021.pulinet.org/submission/Proceedings_Complete.pdf [In Thai]
- Supawiree, R. (2017). **Practicum problems library and information science majors at Faculty of Arts, Silpakorn University encountered in libraries or information service centers.** Nakhon Pathom: Faculty of Arts, Silpakorn University. [In Thai]
- Suwannako, P., Nimnoi, R. & Nilati, P. (2021). Information science student expectations and perceptions of overseas internships. **Journal of information science.** 39(3), 62-83.
DOI: 10.14456/jiskku.2021.16 [In Thai]

**การค้นคว้าความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษาของนักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
กิตติพิศ วีรอนันตมิตร¹, นราธิป ปิตินนบดี²**

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการค้นคว้าความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษาของนักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น จำนวน 116 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการค้นคว้าความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษา เพื่อนำมาใช้ประกอบการเรียนและค้นหาเนื้อหาในรายวิชาต่าง ๆ และเพื่อความบันเทิงและพักผ่อนหย่อนใจ โดยค้นคว้าความรู้ที่มีขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรม ภาษาและวรรณกรรม และการศึกษา นักศึกษาจำนวนสูงสุดมีความถี่ในการค้นคว้า 2-3 วันต่อสัปดาห์ นักศึกษาส่วนใหญ่ค้นคว้าความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษาโดยใช้ชื่อเฉพาะหรือศัพท์เฉพาะด้านญี่ปุ่นศึกษา ประเด็นหรือเรื่อง คำสำคัญหรือคำที่สัมพันธ์กับเรื่องที่สนใจ และชื่อเรื่อง โดยใช้แหล่งความรู้ที่เป็นโปรแกรมค้นหา เช่น Yahoo! JAPAN, Google Search, Google Scholar และใช้สื่อสังคมออนไลน์ นักศึกษาส่วนใหญ่ค้นคว้าความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษาด้วยตนเองและประเมินแหล่งความรู้ที่ค้นได้โดยพิจารณาจากเกณฑ์การเข้าถึงได้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว มีเนื้อหาที่ต้องการ และมีความน่าเชื่อถือ นอกจากนี้ยังพบว่านักศึกษาเผชิญปัญหาในการค้นคว้าความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษาโดยรวมในระดับปานกลาง โดยเฉพาะปัญหาด้านคำค้นซึ่งคำที่ใช้ค้นกว้างเกินไปทำให้ได้ผลการค้นจำนวนมาก

คำสำคัญ: การค้นคว้าความรู้, ญี่ปุ่นศึกษา, นักศึกษาปริญญาตรี

---

¹อาจารย์ สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา อีเมล: kittiphot.wee@hotmail.com

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กลุ่มวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

อีเมล: npitithanabodee@gmail.com

(Received: 6 June 2022; Revised: 27 June 2022; Accepted: 27 June 2022)

Retrieving the knowledge of Japanese studies among undergraduate students in Japanese language program, the Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

Kittiphot Weera-Anantamit¹, Narathip Pitithanabodee²

Abstract

The purpose of this study was to explore the retrieval of knowledge of Japanese studies among undergraduate students in Japanese Language Program, the Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. The descriptive survey method was chosen as an appropriate vehicle for conducting the study. The population in this study was 116 students in the Japanese Language Program. Questionnaires were used as research tools. The data were analyzed by calculating the frequency, percentage, mean, and standard deviation. The results showed that most of the students retrieved knowledge for increasing their knowledge, for learning and searching for content in various subjects, and for entertainment and recreation. They retrieved knowledge by covering the content of arts, culture, language, literature and education. The highest number of students has a retrieval frequency of 2-3 days a week. Most of the students retrieved their knowledge of Japanese studies by using their names or jargon, issues or subjects, keywords or words related to the scrap and title. Students used search engines as knowledge sources, such as Yahoo! JAPAN, Google Search, and Google Scholar, as well as social media. Most of the students retrieved their knowledge of Japanese by themselves and assessed the sources of knowledge based on their accessibility, convenient and fast, desired content, and reliability. The study also found that students faced moderate problems in retrieving their knowledge of Japanese studies overall, especially the problem of keywords. The search term is too broad, resulting in a large number of search results.

Keywords: Knowledge retrieval, Japanese studies, Undergraduate students

---

¹ Lecturer, Department of Japanese, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University,
E-mail: kittiphot.wee@hotmail.com

² Asst. Prof. Dr., Department of Library Science, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University,
E-mail: npitithanabodee@gmail.com E-mail: kan_dawan@hotmail.com

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีการลงทุนจากบริษัทญี่ปุ่นเป็นจำนวนมาก โดยมีการลงทุนเป็นลำดับที่ 1 และมีจำนวนโครงการที่ขอรับการส่งเสริม จำนวน 178 โครงการ มีมูลค่าการลงทุน 80,733 ล้านบาท (Thailand Board of Investment, 2021) ซึ่งบริบทดังกล่าวนับเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้มีผู้สนใจเรียนภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทยมากถึง 184,962 คน โดยเป็นลำดับที่ 5 ของโลก (Japan Foundation, 2018) ด้วยเหตุนี้ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นจึงมีความจำเป็นต้องแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อให้เข้าใจภาษาและวัฒนธรรมต่าง ๆ ของญี่ปุ่นควบคู่กันไป ดังนั้น การเรียนภาษาญี่ปุ่นจำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับประเทศญี่ปุ่นอย่างรอบด้าน เช่น สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ ภาษา และวรรณคดี เป็นต้น ซึ่งความรู้และความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับญี่ปุ่นในด้านต่าง ๆ เรียกว่า ญี่ปุ่นศึกษา

การเรียนภาษาญี่ปุ่นกับญี่ปุ่นศึกษาเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ดังจะเห็นได้จากหลักสูตรที่เปิดการเรียนการสอนเกี่ยวกับภาษาญี่ปุ่นในระดับอุดมศึกษาทั้งในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เป็นหลักสูตรที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนหรือบัณฑิตมีความรู้ความเข้าใจในภาษาญี่ปุ่นควบคู่ไปกับความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษา ซึ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจภาษาญี่ปุ่นและบริบทสังคมของญี่ปุ่น ตลอดจนตอบสนองต่อความต้องการกำลังคนของสถานประกอบการในฐานะที่เป็นตัวกลางในการสื่อสารระหว่างชาวญี่ปุ่นและชาวไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาเป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่งที่มีหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นผลิตบัณฑิตที่มีความรู้และทักษะทางภาษาญี่ปุ่น รวมทั้งเข้าใจบริบททางสังคมและวัฒนธรรมญี่ปุ่น นำไปสู่การประกอบอาชีพซึ่งเป็นสื่อกลางเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างไทยและญี่ปุ่น ตลอดจนมุ่งเน้นให้บัณฑิตเป็นผู้ที่มีทักษะในการค้นคว้าแสวงหาความรู้เพื่อการศึกษาตลอดชีวิต (Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, 2021) ดังนั้น หลักสูตรภาษาญี่ปุ่นที่เปิดสอนจึงส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชี่ยวชาญด้านภาษาควบคู่กับความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษา ทั้งยังเป็นผู้แสวงหาความรู้ด้วยตนเองและสามารถเป็นกลไกในการขับเคลื่อนธุรกิจภาคบริการ อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การค้นคืนความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษาของนักศึกษาที่เรียนภาษาญี่ปุ่นจึงเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งการค้นคืนความรู้ (Knowledge retrieval: KR) เป็นกระบวนการการส่งคืนหรือการนำส่งสารสนเทศในรูปแบบที่มีโครงสร้าง ซึ่งสัมพันธ์กับกระบวนการรับรู้ของมนุษย์เมื่อเทียบกับรายการข้อมูลธรรมดา การถอดความรู้และการค้นคืนความรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับองค์กรในปัจจุบัน โดยเป็นข้อกำหนดในการฝึกอบรมหรือสอนบุคลากรใหม่และการพัฒนาองค์กร

(IGI Global, 2022) ซึ่งการค้นคว้าความรู้มุ่งเน้นรูปแบบในเชิงความหมายและการจัดระบบความรู้ที่เชื่อมโยงหน่วยความรู้และโครงสร้างความรู้ (Yao, et al., 2007)

สำหรับงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการค้นคว้าความรู้ อาทิ งานวิจัยของ Takham, et al. (2016) ที่ศึกษาสภาพการค้นคว้าและการเข้าถึงความรู้ด้านพลังงานของนักวิจัย พบว่า กลุ่มนักศึกษา มีวัตถุประสงค์ในการค้นคว้าเพื่อติดตามความก้าวหน้า การค้นคว้าวิธีการ (Know-how) เพื่อนำมาใช้ประกอบการวิจัยหรือการถ่ายทอดความรู้ด้านพลังงาน โดยค้นคว้าความรู้เพื่อนำมาใช้ในการด้านวิชาการประกอบการเรียนการสอนและการทำวิจัย ค้นคว้าความรู้ในประเด็นเกี่ยวกับเทคโนโลยีหรือวิธีการทางด้านพลังงานมากที่สุด ใช้แหล่งสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์มากที่สุด โดยประเมินทรัพยากรสารสนเทศที่ค้นได้จากเนื้อหาที่ค้นคว้าได้ตรงกับความต้องการมากที่สุด ค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง โดยกำหนดคำค้นจากคำสำคัญ คำที่สัมพันธ์กับเรื่องที่สนใจ ชื่อเรื่อง และเรื่อง และงานวิจัยของ Panommit, et al. (2017) ที่ศึกษาการค้นคว้าและเข้าถึงความรู้ด้านผ้าล้านนาของแหล่งสารสนเทศด้านผ้าล้านนาในเขตภาคเหนือตอนบน พบว่า ผู้ใช้บริการมีวัตถุประสงค์เพื่อนำมาใช้ประกอบการทำวิจัยในประเด็นเนื้อหาเกี่ยวกับประเภทของผ้าและการแต่งกาย โดยสืบค้นผ่านฐานข้อมูลรายการทรัพยากรสารสนเทศออนไลน์ (OPAC) ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่กำหนดคำค้นจากคำสำคัญ ศัพท์อิสระมากกว่าหัวเรื่อง ส่วนปัญหาในการค้นคว้าคือการใช้คำค้นที่เป็นศัพท์เทคนิคหรือศัพท์เฉพาะด้านผ้าล้านนา เนื่องจากคำศัพท์ด้านผ้าล้านนามีชื่อเรียกที่แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ มีความคลุมเครือจากคำพ้องรูปและพ้องเสียงในภาษาไทย บางกรณีเกิดความผิดพลาดจากการสะกดคำเนื่องจากแปลจากภาษาหนึ่งไปเป็นอีกภาษาหนึ่ง

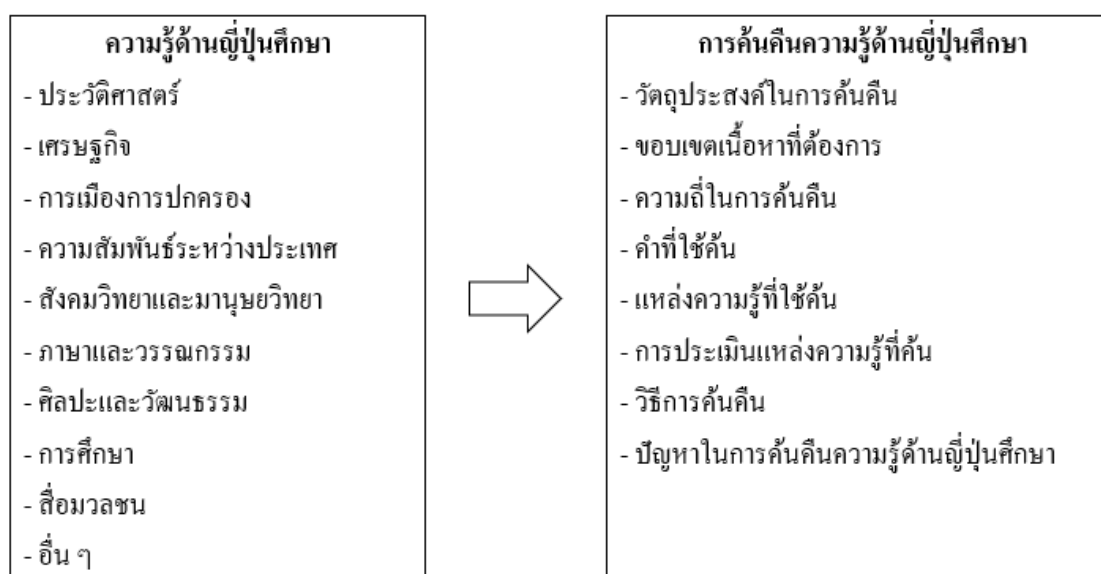
จากสภาพการณ์ในการจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นที่ควบคู่กับการเรียนการสอนความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษา โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีความเชี่ยวชาญทางภาษาและเข้าใจบริบททางสังคม ตลอดจนเป็นผู้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ความสำคัญดังกล่าวจึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการค้นคว้าความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษาของนักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนในหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นและเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดเตรียมความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษาไว้ให้บริการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการค้นคืนความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษาของนักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) มีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น จำนวน 116 คน ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มีขอบเขตของข้อคำถามแบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามปลายปิดแบบเลือกตอบ และตอนที่ 2 การค้นคืน

ความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น เป็นคำถามปลายปิดแบบเลือกตอบและคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ซึ่งแบบสอบถามที่สร้างขึ้นได้ผ่านการพิจารณาความเหมาะสมในด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่ อาจารย์สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่นและอาจารย์สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ โดยข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruency: IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่นที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จำนวน 21 คน แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) จากการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.871 ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามดังกล่าวมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามให้นักศึกษาตอบผ่านทางออนไลน์ ระหว่างวันที่ 1 – 31 มีนาคม 2565 โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 116 ฉบับ ซึ่งเก็บข้อมูลได้ครบถ้วนจากประชากรทั้งหมด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ผลการวิจัย

จากการสอบถามนักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น จำนวน 116 คนที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 51.7) เป็นเพศหญิง นักศึกษาจำนวนสูงสุด 41 คน (ร้อยละ 35.3) เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 รองลงมาคือนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 36 คน (ร้อยละ 31.0) นักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 24 คน (ร้อยละ 20.7) และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 15 คน (ร้อยละ 12.9) โดยนักศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 55.2) ใช้เวลาในการศึกษาภาษาญี่ปุ่นเป็นเวลา 3 - 5 ปี นักศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 69.8) ไม่เคยสอบวัดระดับความสามารถทางภาษาญี่ปุ่น โดยนักศึกษาลดน้อย (ร้อยละ 30.2) ที่มีระดับความสามารถทางภาษาญี่ปุ่น ได้แก่ ระดับ N5 ร้อยละ 14.7 ระดับ N4 ร้อยละ 11.2 และระดับ N3 ร้อยละ 4.3 ตามลำดับ รายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ชั้นปีที่ศึกษา ระยะเวลาในการศึกษา ภาษาญี่ปุ่น และระดับความสามารถทางภาษาญี่ปุ่น

สถานภาพของนักศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ขอรวม	116	100.0
เพศ		
ชาย	56	48.3
หญิง	60	51.7
ชั้นปีที่ศึกษา		
ปีที่ 1	36	31.0
ปีที่ 2	24	20.7
ปีที่ 3	41	35.3
ปีที่ 4	15	12.9
ระยะเวลาในการศึกษาภาษาญี่ปุ่น		
น้อยกว่า 3 ปี	35	30.2
3 - 5 ปี	64	55.2
มากกว่า 5 ปี	17	14.7
ระดับความสามารถทางภาษาญี่ปุ่น		
มีระดับความสามารถทางภาษาญี่ปุ่น	35	30.2
- N1 (ระดับที่ยากที่สุด)	-	-
- N2	-	-
- N3	5	4.3
- N4	13	11.2
- N5 (ระดับที่ง่ายที่สุด)	17	14.7
ไม่เคยสอบวัดระดับความสามารถทางภาษาญี่ปุ่น	81	69.8

เมื่อสอบถามนักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่นเกี่ยวกับการค้นคว้าความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษา พบว่า ในด้านวัตถุประสงค์ในการค้นคว้าความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษา นักศึกษาจำนวนสูงสุด 90 คน (ร้อยละ 77.6) มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษา รองลงมาคือนักศึกษาจำนวน 72 คน (ร้อยละ 62.1) มีวัตถุประสงค์เพื่อนำมาใช้ประกอบการเรียนและค้นหาเนื้อหาในรายวิชาต่าง ๆ และนักศึกษาจำนวน 67 คน (ร้อยละ 57.8) มีวัตถุประสงค์เพื่อความบันเทิงและพักผ่อนหย่อนใจ สำหรับขอบเขตเนื้อหา

ญี่ปุ่นศึกษาที่นักศึกษาต้องการค้นคืบนั้น พบว่า นักศึกษาจำนวนสูงสุด 83 คน (ร้อยละ 72.2) ค้นคืบความรู้เกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรม รองลงมาคือนักศึกษาจำนวน 71 คน (ร้อยละ 61.7) ค้นคืบความรู้เกี่ยวกับภาษาและวรรณกรรม และนักศึกษาจำนวน 65 คน (ร้อยละ 56.5) ค้นคืบความรู้เกี่ยวกับการศึกษา ส่วนความถี่ในการค้นคืบความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษา พบว่า นักศึกษาจำนวนสูงสุด 39 คน (ร้อยละ 33.6) ค้นคืบ 2-3 วันต่อสัปดาห์ รองลงมาคือนักศึกษาจำนวน 32 คน (ร้อยละ 27.6) ค้นคืบนาน ๆ ครั้ง และนักศึกษาจำนวน 22 คน (ร้อยละ 19.0) ค้นคืบทุกสัปดาห์ ดังรายละเอียดในตาราง 2 และตาราง 3

ตาราง 2 วัตถุประสงค์และขอบเขตเนื้อหาที่ต้องการในการค้นคืบความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษา

วัตถุประสงค์และขอบเขตเนื้อหาในการค้นคืบความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษา*	จำนวน	ร้อยละ
วัตถุประสงค์ในการค้นคืบ (N=116)		
1. เพื่อนำมาใช้ประกอบการเรียนและค้นหาเนื้อหาในรายวิชาต่าง ๆ	72	62.1
2. เพื่อนำมาใช้ประกอบการทำงานมอบหมายและรายงานในรายวิชาต่าง ๆ	63	54.3
3. เพื่อนำมาใช้ประกอบการทำโครงการ	17	14.7
4. เพื่ออ่านและติดตามข่าวสารเหตุการณ์ที่ตนสนใจ	51	44.0
5. เพื่อนำมาใช้ประกอบการแปลเอกสาร	51	44.0
6. เพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษา	90	77.6
7. เพื่อทบทวนความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษา	60	51.7
8. เพื่อความบันเทิงและพักผ่อนหย่อนใจ	67	57.8
9. อื่น ๆ เช่น เพื่ออ่านมังงะ เป็นต้น	1	0.9
ขอบเขตเนื้อหาที่ต้องการ (N=115)		
1. ประวัติศาสตร์	59	51.3
2. เศรษฐกิจ	24	20.9
3. การเมืองการปกครอง	27	23.5
4. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	25	21.7
5. สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา	17	14.8
6. ภาษาและวรรณกรรม	71	61.7
7. ศิลปะและวัฒนธรรม	83	72.2
8. การศึกษา	65	56.5
9. สื่อมวลชน	34	29.6
10. อื่น ๆ	3	2.6

หมายเหตุ: * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตาราง 3 ความถี่ในการค้นคว้าความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษา

ความถี่ในการค้นคว้าความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
1. ทุกวัน	15	12.9
2. 2-3 วันต่อสัปดาห์	39	33.6
3. ทุกสัปดาห์	22	19.0
4. ทุกเดือน	8	6.9
5. นาน ๆ ครั้ง	32	27.6
รวม	116	100.0

สำหรับผลการวิจัยในส่วนของการสอบถามเกี่ยวกับคำที่ใช้ค้น แหล่งความรู้ที่ใช้ค้น การประเมินแหล่งความรู้ที่ค้น และวิธีการค้นคว้าความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษาของนักศึกษานั้น มีผลการศึกษาแต่ละประเด็นดังนี้ (ดูตาราง 4)

1. คำที่ใช้ค้น พบว่า นักศึกษาจำนวนสูงสุด 72 คน (ร้อยละ 62.1) ค้นโดยใช้ชื่อเฉพาะหรือศัพท์เฉพาะด้านญี่ปุ่นศึกษา รองลงมาคือ นักศึกษาจำนวน 64 คน (ร้อยละ 55.2 เท่ากัน) ค้นโดยใช้ประเด็นหรือเรื่อง (Topic) และค้นโดยใช้คำสำคัญ (Keyword) หรือคำที่สัมพันธ์กับเรื่องที่สนใจ และนักศึกษาจำนวน 63 คน (ร้อยละ 54.3) ค้นโดยใช้ชื่อเรื่อง (Title)

2. แหล่งความรู้ที่ใช้ค้น พบว่า นักศึกษาจำนวนสูงสุด 84 คน (ร้อยละ 72.4) ใช้โปรแกรมค้นหา (Search engine) เช่น Yahoo! JAPAN, Google search, Google scholar เป็นต้น รองลงมาคือ นักศึกษาจำนวน 68 คน (ร้อยละ 58.6) ใช้สื่อสังคมออนไลน์ และนักศึกษาจำนวน 25 คน (ร้อยละ 21.6) ใช้ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรภาษาญี่ปุ่น

3. การประเมินแหล่งความรู้ที่ค้น พบว่า นักศึกษาจำนวนสูงสุด 90 คน (ร้อยละ 77.6) ประเมินว่าแหล่งความรู้เข้าถึงได้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว รองลงมาคือ นักศึกษาจำนวน 67 คน (ร้อยละ 57.8) ประเมินว่าแหล่งความรู้มีเนื้อหาที่ต้องการ และนักศึกษาจำนวน 59 คน (ร้อยละ 50.9) ประเมินว่าแหล่งความรู้มีความน่าเชื่อถือ

4. วิธีการค้นคว้าความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษา พบว่า นักศึกษาจำนวนสูงสุด 109 คน (ร้อยละ 94.8) ค้นคว้าด้วยตนเอง รองลงมาคือ นักศึกษาจำนวน 24 คน (ร้อยละ 20.9) ให้เพื่อนที่รู้จักซึ่งอยู่สถาบันหรือหน่วยงานอื่นที่สามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษาช่วยค้นคว้าให้ และนักศึกษาจำนวน 4 คน (ร้อยละ 3.5) ให้เจ้าหน้าที่หรือบรรณารักษ์ค้นคว้าให้

ตาราง 4 ลักษณะการค้นคืนของนักศึกษา จำแนกตามคำที่ใช้ค้น แหล่งความรู้ที่ใช้ค้น การประเมินแหล่งความรู้ที่ค้นและวิธีการค้นคืนความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษา

คำที่ใช้ค้น แหล่งความรู้ที่ใช้ค้น การประเมินแหล่งความรู้ที่ค้น และวิธีการค้นคืนความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษา*	จำนวน	ร้อยละ
คำที่ใช้ค้น (N=116)		
1. ชื่อผู้เชี่ยวชาญด้านญี่ปุ่นศึกษา	15	12.9
2. ชื่อผู้แต่งที่เขียนเนื้อหาเรื่องที่สนใจ (author)	28	24.1
3. ชื่อเรื่อง (title)	63	54.3
4. ประเด็นหรือเรื่อง (topic)	64	55.2
5. คำสำคัญ (keyword) หรือคำที่สัมพันธ์กับเรื่องที่สนใจ	64	55.2
6. หัวเรื่อง (subject)	50	43.1
7. ชื่อเฉพาะหรือศัพท์เฉพาะด้านญี่ปุ่นศึกษา	72	62.1
8. คำสำคัญหรือชื่อเรื่องในเอกสารอ้างอิงเพื่อนำไปค้นต่อ	27	23.3
แหล่งความรู้ที่ใช้ค้น (N=116)		
1. สมาคมญี่ปุ่นศึกษาแห่งประเทศไทย	13	11.2
2. สมาคมนักเรียนเก่าญี่ปุ่น ในพระบรมราชูปถัมภ์	11	9.5
3. ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรภาษาญี่ปุ่น	25	21.6
4. ผู้สอนภาษาญี่ปุ่นในระดับมัธยมศึกษา	22	19.0
5. ผู้สอนภาษาญี่ปุ่นในระดับอุดมศึกษา	23	19.8
6. นักวิจัยด้านญี่ปุ่นศึกษา	5	4.3
7. เว็บไซต์วารสารญี่ปุ่นศึกษาธรรมศาสตร์	17	14.7
8. เว็บไซต์วารสารเครือข่ายญี่ปุ่นศึกษา (JSN)	13	11.2
9. เว็บไซต์ภาควิชา/สาขาวิชาในมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรภาษาญี่ปุ่น	12	10.3
10. เว็บไซต์ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรภาษาญี่ปุ่น	12	10.3
11. โปรแกรมค้นหา (search engine) เช่น Yahoo! JAPAN, Google Search, Google Scholar เป็นต้น	84	72.4
12. ฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด (OPAC)	11	9.5
13. ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ฐานข้อมูล CiNii Article ฐานข้อมูล KAKEN ฐานข้อมูล J-GLOBAL เป็นต้น	4	3.4
14. สื่อสังคมออนไลน์	68	58.6
15. อื่น ๆ เช่น ฐานข้อมูล ThaiJO เป็นต้น	1	0.9

ตาราง 4 (ต่อ)

คำที่ใช้ค้น แหล่งความรู้ที่ใช้ค้น การประเมินแหล่งความรู้ที่ค้น และวิธีการค้นคืนความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษา*	จำนวน	ร้อยละ
การประเมินแหล่งความรู้ที่ค้น (N=116)		
1. เข้าถึงได้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว	90	77.6
2. มีเครื่องมือในการเข้าถึงเนื้อหา	45	38.8
3. มีความน่าเชื่อถือ	59	50.9
4. มีเนื้อหาที่ต้องการ	67	57.8
5. เชื่อมโยงเนื้อหา/แหล่งความรู้อื่น	43	37.1
6. มีเนื้อหาที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย	57	49.1
วิธีการค้นคืน (N=115)		
1. ค้นคืนด้วยตนเอง	109	94.8
2. ให้เจ้าหน้าที่หรือบรรณารักษ์ค้นคืนให้	4	3.5
3. ให้เพื่อนที่รู้จักซึ่งอยู่สถาบันหรือหน่วยงานอื่นที่สามารถเข้าถึงแหล่ง ความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษาช่วยค้นคืนให้	24	20.9

หมายเหตุ: * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

เมื่อสอบถามเกี่ยวกับปัญหาในการค้นคืนความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษา พบว่า นักศึกษาเผชิญปัญหาในการค้นคืนความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษาโดยรวมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.13) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษาเผชิญปัญหาทุกด้านในระดับปานกลาง โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ ปัญหาด้านคำค้น (ค่าเฉลี่ย 3.29) รองลงมาคือปัญหาด้านเนื้อหา (ค่าเฉลี่ย 3.19) ปัญหาด้านแหล่งความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.09) และปัญหาด้านเครื่องมือช่วยค้น (ค่าเฉลี่ย 2.94) ตามลำดับ โดยประเด็นที่เป็นปัญหาในการค้นคืนความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ คำที่ใช้ค้นกว้างเกินไปทำให้ได้ผลการค้นจำนวนมาก (ค่าเฉลี่ย 3.43) รองลงมาคือ เนื้อหาที่ค้นได้มีประเด็นที่ต้องการไม่ครบถ้วน (ค่าเฉลี่ย 3.41) และไม่ทราบคำศัพท์เฉพาะหรือศัพท์เทคนิคที่ใช้ค้นคืน (ค่าเฉลี่ย 3.28) ดังรายละเอียดในตาราง 5

ตาราง 5 ปัญหาในการค้นคว้าความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษาของนักศึกษา

ปัญหาในการค้นคว้าความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษา	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
ด้านคำค้น			
1. ไม่ทราบคำศัพท์เฉพาะหรือศัพท์เทคนิคที่ใช้ค้น	3.28	0.83	ปานกลาง
2. คำที่ใช้ค้นไม่ตรงกับเนื้อหาที่ต้องการ	3.21	0.81	ปานกลาง
3. คำที่ใช้ค้นกว้างเกินไปทำให้ได้ผลการค้นจำนวนมาก	3.43	0.92	ปานกลาง
4. ไม่ทราบคำที่ใช้ค้นหาสารสนเทศที่ต้องการ	3.23	0.88	ปานกลาง
รวม	3.29	0.05	ปานกลาง
ด้านเครื่องมือช่วยค้น			
1. ไม่มีเครื่องมือช่วยค้นที่รวบรวมความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษาไว้ในที่เดียวกัน	3.17	1.07	ปานกลาง
2. ในเว็บไซต์ของหน่วยงานไม่มีเครื่องมือช่วยค้นจึงไม่ได้ข้อมูลเฉพาะด้านญี่ปุ่นศึกษา	3.09	0.93	ปานกลาง
3. เครื่องมือช่วยค้นที่ใช้งานผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีการประมวลผลและดาวน์โหลดข้อมูลทีละช้า	2.77	1.03	ปานกลาง
4. ไม่ทราบวิธีการใช้เครื่องมือช่วยค้น	2.72	1.16	ปานกลาง
รวม	2.94	0.10	ปานกลาง
ด้านแหล่งความรู้			
1. มีทรัพยากรสารสนเทศที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับญี่ปุ่นศึกษาให้บริการจำนวนน้อย	3.15	0.91	ปานกลาง
2. ไม่ทราบแหล่งที่ใช้ค้นหาความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษา	3.08	0.91	ปานกลาง
3. มีข้อจำกัดเกี่ยวกับสิทธิการเข้าใช้ข้อมูล	3.03	0.98	ปานกลาง
รวม	3.09	0.04	ปานกลาง
ด้านเนื้อหา			
1. เนื้อหาที่ค้นได้มีประเด็นที่ต้องการไม่ครบถ้วน	3.41	0.93	ปานกลาง
2. เนื้อหาในเว็บไซต์มีการเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดปัญหาในการอ้างอิง	3.07	0.93	ปานกลาง
3. เนื้อหาด้านญี่ปุ่นศึกษามีน้อย	3.16	1.02	ปานกลาง
4. เนื้อหาไม่ทันสมัย	3.18	1.12	ปานกลาง
5. เนื้อหาไม่ตรงกับความต้องการ	3.12	1.06	ปานกลาง
รวม	3.19	0.08	ปานกลาง
รวมทุกด้าน	3.13	0.10	ปานกลาง

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่คุ้นชินความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษา เพื่อนำมาใช้ประกอบการเรียนและค้นหาเนื้อหาในรายวิชาต่าง ๆ และเพื่อความบันเทิงและพักผ่อนหย่อนใจ ทั้งนี้อาจเนื่องจากหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นมุ่งหวังให้นักศึกษาค้นคว้าความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Juychum, Sittichai, & Lertpongsombat (2013) ที่พบว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีเริ่มต้นแสวงหาสารสนเทศจากประเด็นที่ตนสนใจโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษา เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ Takham, Kabmala & Manmart (2016) ที่พบว่านักศึกษาค้นคว้าความรู้ด้านพลังงานโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามความก้าวหน้าและนำมาใช้ในงานด้านวิชาการประกอบการเรียน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kulavijit (2015) ที่พบว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีคณะอักษรศาสตร์ใช้สารสนเทศเพื่อความบันเทิงและพักผ่อนหย่อนใจมากที่สุด สำหรับผลการวิจัยที่พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่คุ้นชินความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษาที่มีขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรม ภาษาและวรรณกรรม และการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาที่เรียนภาษาญี่ปุ่นมีความสนใจในประเด็นดังกล่าวเป็นลำดับแรก ๆ ซึ่งประเด็นดังกล่าวยังเป็นแรงจูงใจให้นักศึกษาค้นคว้า ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Sonsri (2008) ที่พบว่างานเขียนด้านวัฒนธรรม ประเพณี และภาษานับเป็นงานเขียนสำคัญเกี่ยวกับญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทย และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Kongjit (2013) ที่พบว่างานวิจัยเกี่ยวกับญี่ปุ่นศึกษาเป็นการศึกษาด้านภาษามากขึ้น ส่วนผลการวิจัยที่พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่คุ้นชินความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษามีความถี่ 2-3 วันต่อสัปดาห์ ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากนักศึกษาในระดับปริญญาตรีต้องใช้เวลาในการเรียนและทำงานมอบหมายในรายวิชาต่าง ๆ จึงมีเวลาในการค้นคว้าในช่วงเวลาที่ไม่ใช่ชั่วโมงเรียน

ในการค้นคว้าความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษานั้น จากผลการวิจัยที่พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่คุ้นชินความรู้โดยใช้ชื่อเฉพาะหรือศัพท์เฉพาะด้านญี่ปุ่นศึกษา ประเด็นหรือเรื่อง คำสำคัญหรือคำที่สัมพันธ์กับเรื่องที่สนใจ และชื่อเรื่อง ทั้งนี้อาจเนื่องจากการใช้คำค้นดังกล่าวทำให้ได้ผลการค้นที่ตรงและครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Takham, et al. (2016) ที่พบว่านักศึกษาค้นคว้าความรู้ด้านพลังงานโดยใช้คำค้นที่เป็นประเด็นหรือเรื่อง (topic) คำศัพท์เทคนิคเฉพาะ คำสำคัญหรือชื่อเรื่อง เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Pitithanabodee, Luengsaksri, Mayou & Suttiwong (2021) ที่พบว่านักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีนสืบค้นสารสนเทศโดยใช้ชื่อเรื่อง คำสำคัญและชื่อเฉพาะ อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Panommit, Arayaphan & Julrode (2017) ที่พบว่าผู้ใช้บริการส่วนใหญ่คุ้นชินความรู้ด้านผ้าล้านนาโดยกำหนดคำค้นจากคำสำคัญ และผลการศึกษาของ Hiangrat (2019)

ที่พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีค้นหาสารสนเทศโดยใช้คำค้นที่เป็นชื่อเรื่องมากที่สุด สำหรับผลการศึกษาที่พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิธีการค้นคืนความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษาด้วยตนเองนั้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะนักศึกษามีทักษะในการค้นคืนความรู้ด้วยตนเองจากการเรียนในรายวิชาการรู้สารสนเทศ และนักศึกษาสามารถเลือกสารสนเทศที่ค้นคืนได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Takham, et al. (2016) ที่พบว่านักศึกษาค้นคืนความรู้ด้านพลังงานด้วยตนเอง

ในส่วนของการศึกษาเกี่ยวกับแหล่งความรู้ที่ใช้ค้นและการประเมินแหล่งความรู้ที่ค้น พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้แหล่งความรู้ที่เป็นโปรแกรมค้นหา เช่น Yahoo! JAPAN, Google search, Google scholar และใช้สื่อสังคมออนไลน์ ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเพราะเครื่องมือช่วยค้นดังกล่าวนี้ นักศึกษามีความคุ้นเคย เข้าถึงได้ง่ายและให้ผลการค้นที่หลากหลายเมื่อเทียบกับแหล่งความรู้ในรูปแบบที่เป็นหน่วยงาน บุคคล เว็บไซต์และฐานข้อมูล ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Kulavijit (2015) Sriwong (2016) Hiangrat (2019) และ Pitithanabodee, et al. (2021) ที่พบว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีค้นหาสารสนเทศโดยใช้โปรแกรมค้นหา ทั้งนี้ผลการศึกษาของ Kulavijit (2015) Hiangrat (2019) และ Pitithanabodee, et al. (2021) ยังพบว่านักศึกษานิยมใช้กูเกิลเป็นแหล่งแรกในการเข้าถึงสารสนเทศ เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Yamada (2022) ที่พบว่ากูเกิลเป็นโปรแกรมค้นหาที่ได้รับความนิยมสูงสุดในญี่ปุ่น ในขณะที่ Yahoo! JAPAN ได้รับความนิยมเป็นลำดับที่สอง สำหรับการศึกษาที่พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ประเมินแหล่งความรู้ที่ค้นได้โดยพิจารณาจากเกณฑ์การเข้าถึงได้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว มีเนื้อหาที่ต้องการ และมีความน่าเชื่อถือ ทั้งนี้อาจเพราะผลการค้นที่ได้มีจำนวนมาก นักศึกษาจึงต้องใช้เกณฑ์ในการพิจารณาเลือกสารสนเทศจากแหล่งที่น่าเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Juychum, et al. (2013) ที่พบว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีกลั่นกรองสารสนเทศจากความน่าเชื่อถือของสารสนเทศ เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ Takham, et al. (2016) ที่พบว่านักศึกษานิยมแหล่งสารสนเทศที่ค้นคืนความรู้ด้านพลังงานโดยพิจารณาจากแหล่งสารสนเทศที่มีความน่าเชื่อถือและแหล่งสารสนเทศที่มีเนื้อหาที่ต้องการ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Pitithanabodee, et al. (2021) ที่พบว่า นักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีนเลือกแหล่งสารสนเทศโดยพิจารณาความน่าเชื่อถือและเนื้อหาของสารสนเทศ

สำหรับผลการวิจัยที่พบว่านักศึกษาเผชิญปัญหาในการค้นคืนความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษาโดยรวมในระดับปานกลาง โดยเฉพาะปัญหาด้านคำค้น ซึ่งคำที่ใช้ค้นกว้างเกินไปทำให้ได้ผลการค้นจำนวนมาก และไม่ทราบคำศัพท์เฉพาะหรือศัพท์เทคนิคที่ใช้ค้นคืน และปัญหาด้านเนื้อหาที่เนื้อหาที่ค้นได้มีประเด็นที่ต้องการไม่ครบถ้วน ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์

เฉพาะด้านญี่ปุ่นศึกษาที่ค่อนข้างจำกัด จึงอาจส่งผลให้ได้ผลการค้นที่มีจำนวนมากและไม่ตรงกับความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Takham, et al. (2016) ที่พบว่านักศึกษาที่ค้นคว้าความรู้ด้านพลังงานเผชิญปัญหาที่คำที่ใช้ค้นไม่ตรงกับเนื้อหาที่ต้องการ ทำให้ผลการค้นที่ได้ไม่สอดคล้องกับเรื่องที่ต้องการ หากใช้คำที่กว้างเกินไปทำให้ได้ผลการค้นออกมาจำนวนมากทำให้ยากต่อการคัดกรองเนื้อหา คำสำคัญที่ใช้ค้นบางครั้งเป็นศัพท์เฉพาะที่เขียนทับศัพท์ ซึ่งอาจเขียนไม่ตรงกับต้นฉบับทำให้ค้นหาไม่พบ และเนื้อหาด้านพลังงานที่ค้นได้มักมีประเด็นที่ต้องการ ไม่ครบ ต้องทำการค้นหลายครั้ง และข้อค้นพบดังกล่าวยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Panommit, et al. (2017) ที่พบว่าผู้ใช้บริการที่ค้นคว้าความรู้ด้านพลังงานประสบปัญหาการใช้คำค้นที่เป็นศัพท์เทคนิคหรือศัพท์เฉพาะด้านพลังงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 บรรณารักษ์จัดอบรมเกี่ยวกับการค้นคว้าความรู้และการประเมินแหล่งความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษา โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาญี่ปุ่นเป็นวิทยากรในการอบรมให้ความรู้แก่นักศึกษา

1.2 บรรณารักษ์จัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่นำเสนอความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษาซึ่งครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ อย่างครบถ้วนและสอดคล้องกับรายวิชาที่เปิดสอนในหลักสูตรภาษาญี่ปุ่น เช่น รายวิชาญี่ปุ่นปัจจุบัน รายวิชาวัฒนธรรมญี่ปุ่น รายวิชาวัฒนธรรมการสื่อสารในองค์กรธุรกิจญี่ปุ่น และรายวิชาการใช้ภาษาในสังคมและวัฒนธรรมของญี่ปุ่น เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การพัฒนาเครื่องมือในการค้นคว้าความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษา เช่น ศัพท์สัมพันธ์ เมทาตาทาทาออนโทโลยี เป็นต้น

References

- Hiangrat, P. (2019). Information behavior of undergraduate students at Rajabhat Mahasarakham University. **Chophayom Journal**. 30(2), 241-248. [In Thai]
- IGI Global. (2022). **What is knowledge retrieval**. Retrieved June 23, 2022, from <https://www.igi-global.com/dictionary/knowledge-retrieval/16450>
- Japan Foundation. (2018). **Survey report on Japanese-language education abroad 2018**. Retrieved May 17, 2022, from <https://www.jpff.go.jp/j/project/japanese/survey/result/dl/survey2018/all.pdf> [In Japanese]
- Juychum, D., Sittichai, R., & Lertpongsombat, I. (2013). Information seeking for studying and information literacy standards related to information seeking of undergraduate students at Princess of Naradhiwas University. **Princess of Naradhiwas University Journal**. 5(1), 79-92. [In Thai]
- Kongjit, S. (2013). State of knowledge on Japanese Studies in Thailand: A survey of master's theses. **JSN Journal**. 3(1), 34-47. [In Thai]
- Kulavijit, B. (2015). Information use of undergraduates, Faculty of Arts, Silpakorn University. **Veridian E-Journal, Silpakorn University**. 8(1), 868-886. [In Thai]
- Panommit, P., Arayaphan, W., & Julrode, P. (2017). Retrieving and accessing to the knowledge of Lanna textiles from information resources in the Upper Northern Thailand. **Veridian E-Journal, Silpakorn University**. 10(3), 1545-1559. [In Thai]
- Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. Faculty of Humanities and Social Sciences. (2021). **Bachelor of Arts Program in Japanese**. Phranakhon Si Ayutthaya: Author. [In Thai]
- Pitithanabodee, N., Luengsaksri, N., Mayou, K., & Suttiwong, T. (2021). Information seeking behavior in conducting assignments of Chinese major students at Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. **TLA Research Journal**. 14(1), 1-19. [In Thai]
- Sonsri, S. (2008). Trends in Japanese Studies in Thailand: Research works from the past. **Japanese Studies Journal**. 25(1), 31-47. [In Thai]

Sriwong, J. (2016). Information behavior of undergraduate students at Thammasat University.

TLA Research Journal. 9(1), 79-92. [In Thai]

Takham, T., Kabmala, M., & Manmart, L. (2016). Scholar and researchers' behavior in retrieving and accessing the energy knowledge. **Journal of Information Science.** 34(1), 54-93.

[In Thai]

Thailand Board of Investment. (2021). **Foreign investment from major countries.** Retrieved

May 17, 2022, from https://www.boi.go.th/upload/content/FDI%202021_6209cc1ce470c.pdf

[In Thai]

Yamada, Y. (2022). **Most popular search engines in Japan 2022.** Retrieved June 23, 2022, from

<https://www.theegg.com/seo/japan/most-popular-search-engines-in-japan/>

Yao, Y., Zeng, Y., Zhong, N., & Huang, X. (2007). **Knowledge retrieval (KR).** Retrieved June 23, 2022,

from <https://ieeexplore.ieee.org/document/4427181>

การวิเคราะห์และการจัดหมวดหมู่เนื้อหาเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย

ด้วยแนวทางการแยกสังเคราะห์

ธัญญาลักษณ์ ใจเที่ยง¹

มาลี กาบมาลา² และวิระพงศ์ จันทร์สนาม²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการวิเคราะห์และการจัดหมวดหมู่เนื้อหาเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย ด้วยแนวทางการแยกสังเคราะห์ โดยรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย จาก 1) โครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย และ 2) ระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย รวมทั้งหมด 60 รายการ และเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยเผยแพร่ในช่วงปี พ.ศ. 2551 – 2563 จำนวน 250 เพลง วิธีการวิจัยใช้การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบบันทึกเนื้อหาเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย และแบบวิเคราะห์แฟชีท

ผลการศึกษาพบว่า การวิเคราะห์และการจัดหมวดหมู่เนื้อหาเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย ด้วยแนวทางการแยกสังเคราะห์ ได้จำนวนคำศัพท์ 2,198 คำ สามารถจัดกลุ่มเนื้อหาได้ 18 กลุ่ม ดังนี้ 1) ศาสนา 2) ความรัก 3) ครอบครัว 4) การเมืองการปกครอง 5) สังคม 6) เพศวิถี 7) ธรรมชาติ 8) เศรษฐกิจ 9) แรงงาน 10) การศึกษา 11) การสื่อสาร 12) ประเพณี 13) พิธีกรรม 14) อาหาร 15) การแต่งกาย 16) ศิลปะการแสดงและดนตรี 17) การบันทึกเหตุการณ์ 18) ภูมินาม และการแยกสังเคราะห์คุณลักษณะพิเศษทางภาษา ประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ คือ 1) การใช้ภาษา ประกอบด้วย การใช้คำ 2) การใช้ภาพพจน์ 3) การใช้สำนวน และสังเคราะห์คุณลักษณะย่อย พบว่า แต่ละคุณลักษณะพิเศษ ประกอบด้วย คุณลักษณะตามแนวทางแฟชีทของ Spiteri (1998) จำนวน 13 คุณลักษณะ ดังนี้ Things(Entities) Theory & Philosophy Kinds Parts Materials Properties Processes Operations Products Agents Patients Space Times

คำสำคัญ: การจัดหมวดหมู่, การแยกสังเคราะห์, เพลงลูกทุ่งร่วมสมัย

¹ นักศึกษาปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น อีเมล: thanya02523@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาสารสนเทศและการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Analyzing and Classifying Knowledge Content on Contemporary Folk Songs (Luk Thung) Using Analytico-Synthetic Approach

Thunyaluk Jaitiang¹

Malee Kabmala² and Wirapong Chansanam²

Abstract

The objectives of this research study were to analyze and classification the content of contemporary folk songs (Luk thung) with a analytico-synthetic approach by collecting information resources related to contemporary folk songs (Luk thung) from 1) the library network project In Thailand and 2) Central electronic journal database system of Thailand, total all 60 Items and Contemporary folk songs (Luk thung) items published during 2008–2020 with 250 songs. The research method used document analysis and the tool used to collect the data was the recorded content and Facet analysis of contemporary folk songs (Luk thung)

The results showed that analysis and classification of contemporary folk songs (Luk thung) content with a analytico-synthetic approach got 2,198 Terms. The content can be grouped into 18 groups as follows: 1) Religion 2) Love 3) Family 4) Politics & Governance 5) Society 6) Sexuality 7) Nature 8) Economy 9) Labor 10) Education 11) Communication 12) Tradition 13) Ritual 14) Food 15) Clothing 16) Performing Arts & Music 17) Recording events and 18) Place names. The synthesizing linguistic attribute are comprised of 3 characteristics: word, figure of speech, idioms and sub- attribute synthesis. It was found that each special attribute consisted of 13 attributes according to Spiteri's (1998) Facet approach as follows: Things(Entities), Theory & Philosophy, Kinds, Parts, Materials, Properties, Processes, Operations, Products, Agents, Patients, Space, Times.

Keywords: Classification, Analytico-Synthetic, Contemporary Folk Songs

---

¹Candidate of Philosophy, Department of Information Science, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University

²Associate Professor, Department of Information Science, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University

บทนำ

เพลงลูกทุ่งไทยเป็นทรัพยากรสารสนเทศประเภทหนึ่งที่บันทึกเรื่องราวมรดกทางวัฒนธรรมไทย โดยมีเนื้อหาความรู้ที่แสดงออกถึงวิวัฒนาการความเจริญก้าวหน้าของชาติ ศีลธรรม อันเป็นผลผลิตมาจากสติปัญญา และภูมิปัญญาไทยของคนไทย และทำหน้าที่บันทึกหลักฐานข้อมูล ปรากฏการณ์ทางประวัติศาสตร์ของสังคมในแต่ละยุคสมัย (Sirisamphan and Virulrak, 2010) และเป็นเสมือนกระจกสะท้อนภาพสังคม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณีของคนในสังคม นั้น ๆ โดยผ่านกระบวนการใช้ภาษาแบบง่าย ๆ ปลุกเร้าอารมณ์ของผู้ฟังให้เกิดความซาบซึ้ง ส่งผลให้เข้าถึงคนฟังและสังคมได้ทุกชนชั้น

จากพัฒนาการของเทคโนโลยีและการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคดิจิทัลคนไทยให้ความสนใจและฟังเพลงลูกทุ่งมากขึ้น จากเดิมยุคของเทปคาสเซตและซีดีมาเป็นยุคของแผ่นซีดี หรือดีวีดี (Kongsomsawaeng, Thanon, and Vipasrinimit, 2021) เกิดกระแสการฟังเพลงลูกทุ่งและมีการนำเพลงลูกทุ่ง มาผสมผสานกับดนตรี จังหวะ เนื้อหาใหม่ ๆ สามารถฟังเพลงได้ง่ายขึ้นจากสื่อออนไลน์ โดยเฉพาะเว็บไซต์ยูทูป ทำให้เกิดเพลงลูกทุ่งแนวใหม่ขึ้น เรียกว่า เพลงลูกทุ่งร่วมสมัย เผยแพร่ในช่วงระยะเวลาปัจจุบัน สามารถสะท้อนวิถีชีวิต สภาพสังคมอุดมคติและวัฒนธรรมไทย โดยมีท่วงทำนอง คำร้อง สำเนียง และการบรรเลงที่เป็นแบบแผน มีเนื้อหาเป็นปัจจุบัน เกิดการผสมผสานระหว่างเพลงชนบท เพลงท้องถิ่น เพลงพื้นเมือง และเพลงเพื่อชีวิต (Kentorrapak, 2021) ส่งผลให้เพลงลูกทุ่งมีเนื้อหาสาระที่หลากหลาย จึงทำให้นักวิชาการในสาขาต่าง ๆ สนใจและมีมุมมองต่อเพลงลูกทุ่งไทยที่แตกต่างกัน ดังนี้

นักวิชาการสาขาวิชาภาษาไทย มองว่า เพลงลูกทุ่งไทยเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้ภาษา การใช้คำสอน คำซ้ำ คำภาษาต่างประเทศ การใช้สำนวน การใช้ภาพพจน์โวหาร โดยนำเนื้อหาเพลงลูกทุ่งไทยไปใช้ประโยชน์ในด้านพจนานุกรม รายการศัพท์ อนุกรมวิธาน (Chutapanish, 2004)

นักวิชาการสาขาวิชาการสื่อสารมวลชน มองว่า เพลงลูกทุ่งไทยเนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการสร้างศิลปิน กระบวนการผลิตนักร้อง กลยุทธ์การสื่อสาร โดยนำเนื้อหาเพลงลูกทุ่งไทยไปใช้ประโยชน์ด้านการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ เกิดผลในทางปฏิบัติที่ดีขึ้น (Tohombut, 2015)

นักวิชาการสาขาวิชาการเมืองการปกครอง มองว่า เพลงลูกทุ่งไทยสามารถเป็นตัวกลางที่ถ่ายทอดเรื่องราวแนวคิดทางการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น การวิพากษ์วิจารณ์สังคม ล้อเลียน เสียดสี โดยนำเนื้อหาเพลงลูกทุ่งไทยไปใช้ประโยชน์ ในการถ่ายทอดนโยบายต่าง ๆ ของภาครัฐบาล (Fyeted, 2005)

นักวิชาการสาขาวิชาไทยคดีศึกษา มองว่า เพลงลูกทุ่งไทยมีเนื้อหาต่าง ๆ ได้แก่ ประวัติศาสตร์ สังคม ภาษา และวัฒนธรรม ฯลฯ โดยนำเนื้อหาเพลงลูกทุ่งไทยไปใช้ประโยชน์ในการทำความเข้าใจสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย การพัฒนาสังคมไทย ให้กับกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง (Yaikoom, 2004)

นักวิชาการสาขาวิชาพระพุทธศาสนา มองว่า เพลงลูกทุ่งไทยสามารถสะท้อนภาพเรื่องความเชื่อในเรื่องบุญบาป กรรม นรก สวรรค์ การปฏิบัติตนตามหลักคำสอน สามารถนำเพลงลูกทุ่งไทยไปใช้ประโยชน์

เป็นแนวทางในการปฏิบัติตนเป็นคนดี ด้วยการประพฤติปฏิบัติตนตามคำสอนของพระพุทธศาสนา ปฏิบัติคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ ลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับเยาวชนในสถานศึกษา (Srinok, 2009)

นักวิชาการสาขาวิชาประวัติศาสตร์ มองว่า เพลงลูกทุ่งไทยบันทึกเรื่องราวประวัติศาสตร์ของสังคมในช่วงเวลานั้น นักวิชาการนำความรู้เพลงลูกทุ่งไทยใช้ประโยชน์ในแง่การศึกษาประวัติศาสตร์จากเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอดีต (Krobthong, 1998)

นักวิชาการสาขาสารสนเทศศาสตร์ มองว่า เพลงลูกทุ่งเป็นทรัพยากรสารสนเทศประเภทหนึ่งที่จัดเก็บ บรรจุเนื้อหาสาระที่หลากหลายของวิถีชีวิต วัฒนธรรม สังคม และเพลงลูกทุ่งเป็นสื่อที่ใช้สื่อความหมายไปยังผู้ฟังให้เกิดการเข้าใจเนื้อหาที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่ง (Kabmala, 2020)

จากมุมมองของนักวิชาการแสดงให้เห็นว่านักวิชาการแต่ละสาขาวิชามีการใช้เนื้อหาเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์การใช้งาน และการให้ความสำคัญกับเนื้อหาเพลงลูกทุ่งในแง่มุมตามสาขาวิชา หากได้มีการวิเคราะห์เนื้อหาเพลงร่วมสมัยในภาพรวมและรวบรวมจัดหมวดหมู่เนื้อหาเพลงลูกทุ่งในหลากหลายแง่มุมของเนื้อหาเพื่อทุกสาขาวิชาสามารถนำไปใช้ได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาการวิเคราะห์และการจัดหมวดหมู่เนื้อหาเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย ด้วยแนวทางการแยกสังเคราะห์ แนวทางนี้มีหลักการสำคัญคือการวิเคราะห์-สังเคราะห์ (Analytico-synthesis principle) ที่สามารถใช้ศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด (Idea) ที่มีอยู่ของเอกสารว่ามีความสัมพันธ์กัน การพิจารณาหลักฐานเชิงประจักษ์ที่มีอยู่ในตัวเอกสาร ที่สำคัญแนวทางนี้ยังมีมุมมองเชิงทฤษฎี (Theoretical framework) สามารถปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับบริบทของความรู้แต่ละสาขา คำนึงถึงพลวัตของความรู้ และความเป็นสหวิทยาการ ทำให้เห็นองค์ประกอบของความจริง (Gnoli, 2008) การวิเคราะห์และการจัดหมวดหมู่ด้วยแนวทางแยกสังเคราะห์ จะทำให้การวิเคราะห์เนื้อหาและจัดความสัมพันธ์ของเนื้อหาอย่างเป็นระบบ โดยการจัดกลุ่ม ขอบเขตและโครงสร้างเนื้อหาเพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บ และค้นคืนความรู้เพลงลูกทุ่งร่วมสมัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการวิเคราะห์และการจัดหมวดหมู่เนื้อหาเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย ด้วยแนวทางการแยกสังเคราะห์

ขอบเขตของการวิจัย

1. รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย จากฐานข้อมูลงานวิจัย ThaiLIS และ 2) ฐานข้อมูลวารสาร ThaiJo ที่เผยแพร่ ในช่วง พ.ศ. 2535 – 2563 จำนวน 60 รายการ
2. เพลงลูกทุ่งร่วมสมัยที่เผยแพร่ ในช่วง พ.ศ. 2551-2563 จำนวน 250 เพลง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

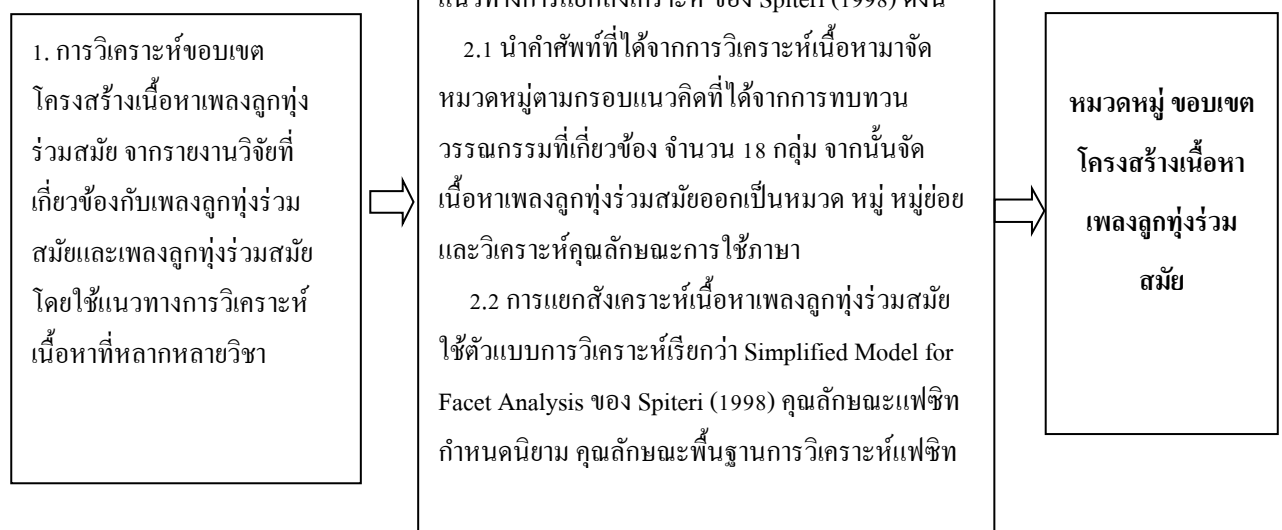
1. การวิเคราะห์ขอบเขตโครงสร้างเนื้อหาเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย จากรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยและเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย ใช้แนวทางการวิเคราะห์เนื้อหาหลากหลายสาขาวิชา เช่น แนวคิดด้านภาษาและการสื่อสาร ทฤษฎีสัญญาวิทยา (Kongkanan, 1990) หลักการจัดลำดับความสัมพันธ์ (Taylor, 2004) และกรอบแนวคิดที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย

2. ขอบเขตโครงสร้างเนื้อหาเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย ด้วยแนวทางการแยกสัณฐานของ Spiteri (1998) เพื่อแสดงคุณลักษณะต่าง ๆ ของเนื้อหา และชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในเนื้อหา (Kumar, 1985) ดังนี้

2.1 นำคำศัพท์ที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหา มาจัดหมวดหมู่ตามกรอบแนวคิดที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม จำนวน 18 กลุ่ม โดยใช้หลักการที่มีเนื้อหาเดียวกัน หรือใกล้เคียงกันอยู่ด้วยกัน (Kumar, 1985, Broughton, 2006) แล้วจัดเนื้อหาออกเป็นหมวด (Classes) หมู่ (Sub-class) หมู่ย่อย (Sub-division) และวิเคราะห์คุณลักษณะการใช้ภาษา ความสัมพันธ์ของเนื้อหาเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย

2.2 การแยกสัณฐานเนื้อหาเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย ในขั้นนี้ใช้ตัวแบบการวิเคราะห์เรียกว่า Simplified Model for Facet Analysis ของ Spiteri (1998) คุณลักษณะแฟซิท ประกอบด้วย Things(Entities) Theory & Philosophy Kinds Parts Materials Properties Processes Operations Products Agents Patients Space Times จากนั้นผู้วิจัยได้กำหนดนิยาม คุณลักษณะพื้นฐานในการวิเคราะห์แฟซิท (ตารางที่ 2)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การออกแบบการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยใช้การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากโครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย จำนวน 166 รายการ และ 2) ระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย จำนวน 48 รายการ รวมจำนวน 214 รายการ ผ่านเกณฑ์การเลือกกลุ่มศึกษา จำนวน 60 รายการ และเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย จำนวน 250 รายการ

2. การดำเนินการวิจัย

2.1 การวิเคราะห์เนื้อหาเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย

2.1.1 ทรัพยากรสารสนเทศที่ใช้เป็นกลุ่มศึกษา คือ รายงานวิจัยเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย และเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย โดยเกณฑ์การเลือกกลุ่มศึกษาดังนี้

2.1.1.1 รายงานวิจัยเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่ง ศึกษาเฉพาะเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย เท่านั้น ไม่ศึกษาเกี่ยวกับธุรกิจและอุตสาหกรรมเพลงลูกทุ่ง วงดนตรีลูกทุ่ง พฤติกรรมการฟังเพลงลูกทุ่ง หากรายงานวิจัยตีพิมพ์เผยแพร่ซ้ำกันจะพิจารณาคัดเลือกมา 1 รายการ คือ รายงานการวิจัยที่เป็นฉบับเนื้อหาเต็ม (Full text) ตีพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2535 ถึง 2563

2.1.1.2 เพลงลูกทุ่งร่วมสมัย เผยแพร่ในช่วงปี พ.ศ. 2551 - 2563 มียอดวิว ไม่น้อยกว่า 100,000 วิว จาก GMM Grammy OFFICIAL, Grammy Big OFFICIAL, Siangsiam OFFICIAL, SURE Entertainment OFFICIAL, RsiamMusic, JSL Grammy OFFICIAL, Global Media, RMS Karaoke, Music Train OFFICIAL, ROSE Medis Entertainment (Kritpipattanachote, 2017; Kentorrapak, 2021) ทั้งหมด จำนวน 250 เพลง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย และเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย

ทรัพยากรสารสนเทศ นำมาศึกษา	การเลือกทรัพยากร สารสนเทศมาวิเคราะห์ (รายการ)	การคัดเลือกทรัพยากร สารสนเทศ (รายการ)	รวมทรัพยากรสารสนเทศ นำมาศึกษา (รายการ)
1. รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย			60
1.1 ThaiLIS	166	49	49
1.2 ThaiJo	48	11	11
2. เพลงลูกทุ่งร่วมสมัย เผยแพร่ในช่วงปี พ.ศ. 2551 -2563			250

2.1.2 การวิเคราะห์เนื้อหา พิจารณาจากชื่อเรื่อง สารบัญ ชื่อบท ชื่อตอน ชื่อหัวข้อ เนื้อหา ชื่อเพลง บทเพลง เพื่อที่จะสกัดส่วนที่เป็นแนวคิด (Concept) และศัพท์ (Term) แล้วบันทึก มีขั้นตอนดังนี้

2.1.2.1 การวิเคราะห์เนื้อหาเพลงลูกทุ่งลูกทุ่งร่วมสมัยโดยอาศัยกรอบแนวคิดที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย ในช่วงปี พ.ศ. 2535 – 2563 จำนวน 214 รายการ พบว่ามีเนื้อหาจำนวน 18 กลุ่ม ดังนี้ 1) ศาสนา 2) ความรัก 3) ครอบครัว 4) การเมืองการปกครอง 5) สังคม 6) เพศวิถี 7) ธรรมชาติ 8) เศรษฐกิจ 9) แรงงาน 10) การศึกษา 11) การสื่อสาร 12) ประเพณี 13) พิธีกรรม 14) อาหาร 15) การแต่งกาย 16) ศิลปะการแสดงและดนตรี 17) การบันทึกเหตุการณ์ 18) ภูมินาม (Corngrat, 2013; Phaobanfang, 2008; Saenverm, 2008; Muengwong, 2012)

2.1.2.2 การวิเคราะห์เนื้อหาเพลงลูกทุ่งลูกทุ่งร่วมสมัย พิจารณาคำศัพท์ จากข้อความ สัญลักษณ์ที่ใช้ความคิด หรือรายละเอียดของความหมาย สิ่งที่บ่งชี้คุณลักษณะ เวลา ชื่อสถานที่ ชื่อบท ชื่อตอน ชื่อหัวข้อ ชื่อเพลง เนื้อหาเพลง โดยรายการศัพท์มีลักษณะเป็นคำ กลุ่มคำ หรือวลี หรือชื่อเฉพาะต่าง ๆ เช่น ชื่อสถานที่ ชื่อคน การเปรียบเทียบ การกล่าวเกินจริง ข้อความขัดแย้ง การให้สิ่งที่ไม่มีชีวิต ที่มีกริยาอาการ ความรู้สึกเหมือนคน การเลียนเสียงธรรมชาติ เสียงคน คำ หรือวลีที่กำหนดคุณลักษณะ สั้น กระชับ มีความชัดเจน ใช้ภาษาถูกต้อง ทั้งนี้รายการคำศัพท์จะต้องเป็นสิ่งที่ปรากฏ (Presence) มีนัยที่แสดงออกถึงปรากฏการณ์ (Phenomena) ตามที่ปรากฏในเนื้อหาเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย และเนื้อหาในแต่ละกลุ่มเนื้อหามีความสัมพันธ์กัน (Relational)

2.1.2.3 การตรวจสอบความซ้ำซ้อนรายการศัพท์ หากรายการศัพท์ที่เขียนไม่เหมือนกันแต่มีความหมายเหมือนกัน จะยังคงไว้

2.2 การกำหนดหมวดหมู่เนื้อหาเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย ด้วยแนวทางการแยกสังเคราะห์ ดังนี้

2.2.1 การกำหนดหมวดหมู่ ขอบเขต โครงสร้างเนื้อหาเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย โดยนำคำศัพท์ที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหา จำนวน 18 กลุ่ม มาจัดหมวดหมู่อีกครั้ง โดยใช้หลักการที่มีเนื้อหาเดียวกัน ใกล้เคียงกัน อยู่ด้วยกัน (Kumar, 1985; Broughton, 2006) เพื่อกำหนดหมวดหมู่ ขอบเขต โครงสร้างเนื้อหาเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย ประกอบด้วย หมวด (Classes) หมวดย่อย (Sub-classes) หมู่ย่อย (Divisions) และคุณลักษณะพิเศษของเนื้อหาเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย

จากนั้นนำรายการคำศัพท์มาพิจารณาตามการใช้ภาษา ได้แก่ คำเรียกบุคคล คำเรียกสถานที่ คำซ้อน คำซ้ำ คำภาษาถิ่น คำภาษาต่างประเทศ คำภาษาถิ่น คำภาษาปาก คำสร้างความทันสมัย การสื่ออารมณ์และความรู้สึก คำหลากหลาย คำเรียกเวลา คำอุทาน และคำที่มีความหมายโดยนัย นามนัย บุคลาธิษฐาน ปฏิปจน์ ปฏิรูปจน์ ปฏิพากย์ สัพพจน์ สัญลักษณ์ อติพจน์ อุปลักษณ์ อุปมา การใช้สำนวน (Kongkanan, 1990; Phaobanfang, 2008; Yiwhiang, 2010) ทำให้เห็นคุณลักษณะการใช้ภาษาที่เฉพาะเจาะจงเพิ่มขึ้น

2.2.2 การแยกสังเคราะห์เนื้อหาเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย ในขั้นนี้ใช้ตัวแบบการวิเคราะห์เรียกว่า Simplified Model for Facet Analysis ของ Spiteri (1998) คุณลักษณะแฟซิท ประกอบด้วย Things(Entities) Theory & Philosophy Kinds Parts Materials Properties Processes Operations Products Agents Patients Space Times จากนั้นผู้วิจัยได้กำหนดนิยาม คุณลักษณะพื้นฐานในการวิเคราะห์แฟซิท (ตารางที่ 2) นำรายการศัพท์มากำหนดคุณลักษณะ ตามหลักการของแฟซิท (Principle for Choice of Facets) จากนั้นจัดโครงสร้างเรียงลำดับกลุ่ม กลุ่มย่อย โดยจะพิจารณาจัดลำดับ เรียกว่า Citation Order

ตารางที่ 2 การกำหนดนิยามของกลุ่มแฟซิท (Facet Categories) สำหรับการวิเคราะห์แฟซิท

Things(Entities)	เรื่อง หรือสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยผ่านการใช้คำ การใช้ภาพพจน์ การใช้สำนวน เช่น วิธีการดำรงชีวิต เหตุการณ์ สถานที่ ถิ่นที่อยู่อาศัย ครอบครัว การศึกษา การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ การแสดงออกทางความรัก สื่อและเทคโนโลยี ศาสนา ความเชื่อ ประเพณี การแต่งกาย นันทนาการ อาหาร
Theory & Philosophy	แนวคิดเชิงนามธรรมที่ทำให้เพลงลูกทุ่งร่วมสมัยมีความแตกต่าง หรือมีคุณลักษณะเฉพาะเจาะจงของตนเอง (Attribute) รวมทั้งสิ่งที่อธิบายลักษณะเชิงคุณภาพของเพลงลูกทุ่งผ่านการใช้คำ การใช้ภาพพจน์ การใช้สำนวน เช่น การใช้ภาษา แนวคิดเรื่อง การสื่อความหมาย ฯลฯ
Kinds	ชนิดของเรื่องหรือสิ่งต่างๆ ชนิดของแนวคิดที่บ่งบอกลักษณะของเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย ผ่านการใช้คำ การใช้ภาพพจน์ การใช้สำนวน เช่น การดำรงชีวิตในชนบท การดำรงชีวิตในเมือง การไม่ระบุสถานที่ ถิ่นที่อยู่อาศัยในชนบท
Parts	ส่วนประกอบของเรื่อง สิ่งต่างๆ หรือแนวคิดต่างๆ ที่บ่งบอกลักษณะของเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยผ่านการใช้คำ การใช้ภาพพจน์ การใช้สำนวน เช่น เหตุการณ์ บรรยากาศของความเป็นชนบท
Materials	อุปกรณ์ที่กล่าวถึงในบทเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยที่เกี่ยวข้องกับดำรงชีวิตประจำวัน การทำงานผ่านการใช้คำ การใช้ภาพพจน์ การใช้สำนวน เช่น สิ่งของเครื่องใช้ การแต่งกาย เครื่องประดับ เครื่องดนตรี
Properties	คุณลักษณะหรือคุณสมบัติบางประการที่แสดงลักษณะต่าง ๆ ของสิ่งของ แนวคิด ชนิด ส่วนประกอบ อุปกรณ์ต่างๆ ผ่านการใช้คำ การใช้ภาพพจน์ การใช้สำนวน เช่น สี ขนาด กลิ่น
Processes	การประพฤติปฏิบัติ การตัดสินใจ การกระทำที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย ผ่านการใช้คำ การใช้ภาพพจน์ การใช้สำนวน เช่น การดำเนินเรื่อง
Operations	พฤติกรรมที่ได้รับจากปัจจัยภายนอก ผ่านการใช้คำ การใช้ภาพพจน์ การใช้สำนวน เช่น ความอดทน การสู้ชีวิต การเดินทาง เป้าหมาย

Products	ผลลัพธ์ หรือผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการกระทำของ Process & Operations ผ่านการใช้คำ การใช้ภาพพจน์ การใช้สำนวน เช่น อารมณ์ความรู้สึกนึกคิดจากการฟังเพลง ความสุข การระบายอารมณ์
Agents	บุคคลหรือหน่วยงานหรือสิ่งทีดำเนินการตาม Processes, Operations และ Products ทางเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย เช่น ชื่อบุคคล และคำเรียกบุคคล
Patients	ผลหรืออิทธิพลจากการจัดกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ผู้ที่ได้รับการกระตุ้น ผู้ที่ได้ผลจากการดำเนินการจากการกระทำหรือ หรือสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของ Processes, Operations และ Agent ผ่านการใช้คำ การใช้ภาพพจน์ การใช้สำนวน เช่น แพ้ ชนะ เกือบตาย
Space	สถานที่ที่มีการกล่าวถึงในบทเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยมีทั้งระบุสถานที่และไม่ระบุสถานที่ ผ่านการใช้คำ การใช้ภาพพจน์ การใช้สำนวน เช่น ธรรมชาติ จังหวัด
Times	ช่วงเวลา ฤดูกาล ที่กล่าวถึงในบทเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย สืบเนื่องจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ จากดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ ดวงดาว หรือพฤติกรรมของมนุษย์และสัตว์ เช่น ฟ้าแจ้ง

3. เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบวิเคราะห์เนื้อหา และแบบวิเคราะห์เฟสซิก

สรุปผลจากการวิจัย

จากการวิเคราะห์และรวบรวมรายการคำศัพท์ (Term) จากรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย และเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย พบว่ามีจำนวนคำศัพท์ทั้งหมด 2,198 คำ นำมาจัดหมวดหมู่และโครงสร้างเนื้อหาเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย กำหนดคุณลักษณะพิเศษความรู้ ด้วยแนวทางการแยกสังเคราะห์ ผลจากการวิจัยสามารถจัดกลุ่มเนื้อหาเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยได้จำนวน 18 หมวด 97 หมวดย่อย 129 หมู่ย่อย และการแยกสังเคราะห์คุณลักษณะพิเศษการใช้ภาษา ประกอบด้วย การใช้คำ จำนวน 1,508 คุณลักษณะ การใช้ภาพพจน์ จำนวน 628 คุณลักษณะ การใช้สำนวน จำนวน 62 คุณลักษณะ และสังเคราะห์ย่อย พบว่า แต่ละคุณลักษณะพิเศษ ประกอบด้วยคุณลักษณะเฟสซิก (Facet) จำนวน 13 คุณลักษณะ ดังนี้ Things(Entities) จำนวน 36 คุณลักษณะ Theory & Philosophy จำนวน 150 คุณลักษณะ Kinds จำนวน 304 คุณลักษณะ Parts จำนวน 26 คุณลักษณะ Materials จำนวน 151 คุณลักษณะ Properties จำนวน 135 คุณลักษณะ Processes จำนวน 135 คุณลักษณะ Operations จำนวน 189 คุณลักษณะ Products จำนวน 197 คุณลักษณะ Agents จำนวน 445 คุณลักษณะ Patients จำนวน 49 คุณลักษณะ Space จำนวน 287 คุณลักษณะ Times จำนวน 94 คุณลักษณะ ผลการวิจัยแยกตามรายหมวดได้ดังนี้

1. หมวดศาสนา เนื้อหาอธิบายถึง ความดีงามที่ถูกปลูกฝังขึ้นในจิตใจของคน โดยมีธรรมที่ควรยึดถือเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิต การปฏิบัติตนที่ดีต่อศาสนา คำศัพท์ จำนวน 145 คำ ประกอบด้วย

หมวดย่อย 5 หมวด ดังนี้ 1) คุณธรรม 2) คติ 3) หน้าที่ของพุทธศาสนิกชน 4) นักบวช 5) ความเชื่อ และคุณลักษณะพิเศษการใช้ภาษา ประกอบด้วย การใช้คำ จำนวน 95 คุณลักษณะ การใช้ภาพพจน์ จำนวน 38 คุณลักษณะ การใช้สำนวน จำนวน 12 คุณลักษณะ และคุณลักษณะแพชิต ประกอบด้วย Theory & Philosophy จำนวน 104 คุณลักษณะ Kinds จำนวน 4 คุณลักษณะ Parts จำนวน 2 คุณลักษณะ Properties จำนวน 1 คุณลักษณะ Processes จำนวน 5 คุณลักษณะ Operations จำนวน 4 คุณลักษณะ Products จำนวน 2 คุณลักษณะ Agents จำนวน 15 คุณลักษณะ Patients จำนวน 1 คุณลักษณะ Space จำนวน 5 คุณลักษณะ Times จำนวน 2 คุณลักษณะ

2. หมวดความรัก เนื้อหาอธิบายถึงพฤติกรรมที่มนุษย์ใช้แสดงออกเพื่อให้อีกฝ่ายมีความพึงพอใจสบายใจอบอุ่นใจ คำศัพท์ จำนวน 487 คำ ประกอบด้วย หมวดย่อย 6 หมวด ได้แก่ 1) ความหมายของความรัก 2) ความรักตนเอง 3) ความรักหนุ่มสาว 4) ความรักต่อเพื่อน 5) ความรักต่อพระมหากษัตริย์ 6) คนรัก และคุณลักษณะพิเศษการใช้ภาษา ประกอบด้วย การใช้คำ จำนวน 252 คุณลักษณะ การใช้ภาพพจน์ จำนวน 222 คุณลักษณะ การใช้สำนวน จำนวน 13 คุณลักษณะ และคุณลักษณะแพชิต ประกอบด้วย Things(Entities) จำนวน 8 คุณลักษณะ Theory & Philosophy จำนวน 7 คุณลักษณะ Kinds จำนวน 26 คุณลักษณะ Parts จำนวน 7 คุณลักษณะ Materials จำนวน 8 คุณลักษณะ Properties จำนวน 42 คุณลักษณะ Processes จำนวน 57 คุณลักษณะ Operations จำนวน 65 คุณลักษณะ Products จำนวน 87 คุณลักษณะ Agents จำนวน 131 คุณลักษณะ Patients จำนวน 29 คุณลักษณะ Space จำนวน 14 คุณลักษณะ Times จำนวน 6 คุณลักษณะ

3. หมวดครอบครัว เนื้อหาอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ความผูกพัน พ่อแม่กับลูกในสังคมชนบท การอบรมเลี้ยงดู พ่อแม่ช่วยเหลือลูกครอง คำศัพท์ จำนวน 238 คำ ประกอบด้วย หมวดย่อย 5 หมวด ได้แก่ 1) ความสัมพันธ์ในครอบครัว 2) เครือญาติ 3) การเจียมตัว 4) ถิ่นฐาน 5) แทนตนเอง และคุณลักษณะพิเศษการใช้ภาษา ประกอบด้วย การใช้คำ จำนวน 169 คุณลักษณะ การใช้ภาพพจน์ จำนวน 59 คุณลักษณะ การใช้สำนวน จำนวน 10 คุณลักษณะและคุณลักษณะแพชิต ประกอบด้วย Theory & Philosophy จำนวน 4 คุณลักษณะ Kinds จำนวน 16 คุณลักษณะ Materials จำนวน 5 คุณลักษณะ Properties จำนวน 15 คุณลักษณะ Processes จำนวน 8 คุณลักษณะ Operations จำนวน 22 คุณลักษณะ Products จำนวน 31 คุณลักษณะ Agents จำนวน 128 คุณลักษณะ Patients จำนวน 6 คุณลักษณะ Space จำนวน 1 คุณลักษณะ

4. หมวดการเมืองการปกครอง เนื้อหาอธิบายถึงการปกครอง สิทธิ หน้าที่ของตนเพื่อให้สามารถปรับตัวอยู่ได้ในสังคม คำศัพท์ จำนวน 15 คำ ประกอบด้วย หมวดย่อย 5 หมวด ได้แก่ 1) ระบอบประชาธิปไตย 2) นักการเมือง 3) สิทธิและหน้าที่ 4) การซื้อสิทธิขายเสียง 5) นโยบายรัฐบาล และคุณลักษณะพิเศษการใช้ภาษา ประกอบด้วย การใช้คำ จำนวน 8 คุณลักษณะ การใช้ภาพพจน์ จำนวน 6 คุณลักษณะ การใช้สำนวน 1 คุณลักษณะ และคุณลักษณะแพชิต ประกอบด้วย Things(Entities) จำนวน 2 คุณลักษณะ

Theory & Philosophy จำนวน 3 คุณลักษณะ Kinds จำนวน 3 คุณลักษณะ Materials จำนวน 1 คุณลักษณะ Properties จำนวน 1 คุณลักษณะ Processes จำนวน 1 คุณลักษณะ Operations จำนวน 4 คุณลักษณะ

5. หมวดสังคม เนื้อหาอธิบายถึงกลุ่มของบุคคลที่ดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในชุมชนเดียวกัน มีความสัมพันธ์กันทั้งส่วนตัวและส่วนรวม คำศัพท์ จำนวน 110 คำ ประกอบด้วย หมวดย่อย 8 หมวด ได้แก่ 1) เมือง 2) ชนบท 3) ที่พักอาศัย 4) นักเลงอันธพาล 5) ที่งัดที่อยู่อาศัย 6) ความอยู่ดีธรรม 7) วิทยุ 8) ยาเสพติด และคุณลักษณะพิเศษการใช้ภาษา ประกอบด้วย การใช้คำ จำนวน 69 คุณลักษณะ การใช้ภาพพจน์ จำนวน 34 คุณลักษณะ การใช้สำนวน จำนวน 7 คุณลักษณะ และคุณลักษณะแพชิต ประกอบด้วย Things(Entities) จำนวน 1 คุณลักษณะ Theory & Philosophy จำนวน 1 คุณลักษณะ Kinds จำนวน 7 คุณลักษณะ Parts จำนวน 1 คุณลักษณะ Materials จำนวน 3 คุณลักษณะ Properties จำนวน 10 คุณลักษณะ Processes จำนวน 14 คุณลักษณะ Operations จำนวน 14 คุณลักษณะ Products จำนวน 16 คุณลักษณะ Agents จำนวน 5 คุณลักษณะ Patients จำนวน 4 คุณลักษณะ Space จำนวน 32 คุณลักษณะ Times จำนวน 2 คุณลักษณะ

6. หมวดเพศวิถี เนื้อหาอธิบายถึง ภาพลักษณ์ บทบาท สัญญา ที่มีวิธีปฏิบัติ ค่านิยมและเพศ คำศัพท์ จำนวน 104 คำ ประกอบด้วย หมวดย่อย 4 หมวด ได้แก่ 1) ภาพลักษณ์ 2) บทบาท 3) สัญญา 4) แทนผู้หญิง และคุณลักษณะพิเศษการใช้ภาษา ประกอบด้วย การใช้คำ จำนวน 48 คุณลักษณะ การใช้ภาพพจน์ จำนวน 55 คุณลักษณะ การใช้สำนวน 1 คุณลักษณะ และคุณลักษณะแพชิต ประกอบด้วย Kinds จำนวน 2 คุณลักษณะ Properties จำนวน 9 คุณลักษณะ Operations จำนวน 18 คุณลักษณะ Products จำนวน 27 คุณลักษณะ Agents จำนวน 58 คุณลักษณะ Patients จำนวน 3 คุณลักษณะ

7. หมวดธรรมชาติ เนื้อหาอธิบายถึงธรรมชาติ คำศัพท์ จำนวน 140 คำ ประกอบด้วย หมวดย่อย 5 หมวด ได้แก่ 1) ปรัชญาธรรมชาติ 2) พืชตามธรรมชาติในท้องนาและป่าไม้ 3) สัตว์ตามธรรมชาติในท้องนาและป่าไม้ 4) แหล่งน้ำตามธรรมชาติในชนบท 5) เวลา และคุณลักษณะพิเศษการใช้ภาษา ประกอบด้วย การใช้คำ จำนวน 109 คุณลักษณะ การใช้ภาพพจน์ จำนวน 28 คุณลักษณะ การใช้สำนวน 3 คุณลักษณะ และคุณลักษณะแพชิต ประกอบด้วย Kinds จำนวน 3 คุณลักษณะ Materials จำนวน 2 คุณลักษณะ Properties จำนวน 16 คุณลักษณะ Operations จำนวน 2 คุณลักษณะ Space จำนวน 44 คุณลักษณะ Times จำนวน 73 คุณลักษณะ

8. หมวดเศรษฐกิจ เนื้อหาอธิบายถึงงานอันเกี่ยวกับการผลิต การจำหน่าย และการใช้สอยสิ่งต่าง ๆ ของบุคคลและชุมชน คำศัพท์ จำนวน 250 คำ ประกอบด้วย หมวดย่อย 8 หมวด ได้แก่ 1) การประกอบอาชีพ 2) ความยากจน 3) หนี้สิน 4) การซื้อสินค้าเงินผ่อน 5) เทคโนโลยี 6) สิ่งของเครื่องใช้ 7) ยานพาหนะ 8) ค่านิยม และคุณลักษณะการใช้ภาษา ประกอบด้วย การใช้คำ จำนวน 183 คุณลักษณะ การใช้ภาพพจน์ จำนวน 60 คุณลักษณะ การใช้สำนวน จำนวน 7 คุณลักษณะ และคุณลักษณะ แพชิต ประกอบด้วย

Things(Entities) จำนวน 7 คุณลักษณะ Kinds จำนวน 59 คุณลักษณะ Parts จำนวน 3 คุณลักษณะ Materials จำนวน 66 คุณลักษณะ Properties จำนวน 13 คุณลักษณะ Processes จำนวน 11 คุณลักษณะ Operations จำนวน 14 คุณลักษณะ Products จำนวน 12 คุณลักษณะ Agents จำนวน 40 คุณลักษณะ Patients จำนวน 3 คุณลักษณะ Space จำนวน 20 คุณลักษณะ Times จำนวน 2 คุณลักษณะ

9. หมวดแรงงาน เนื้อหาอธิบายถึงมนุษย์ออกแรงในการผลิตและจำหน่ายสินค้าและบริการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการจะได้รับความตอบแทน คำศัพท์ จำนวน 47 คำ ประกอบด้วย หมวดย่อย 4 หมวด ได้แก่ 1) การเคลื่อนย้ายแรงงาน 2) การเริ่มเข้าสู่ชีวิตแรงงาน 3) การถูกเอาเปรียบ 4) การพลัดถิ่น และคุณลักษณะพิเศษการใช้ภาษา ประกอบด้วย การใช้คำ จำนวน 38 คุณลักษณะ การใช้ภาพพจน์ จำนวน 8 คุณลักษณะ การใช้สำนวน จำนวน 1 คุณลักษณะ และคุณลักษณะแฟซิท ประกอบด้วย Things(Entities) จำนวน 1 คุณลักษณะ Kinds จำนวน 3 คุณลักษณะ Properties จำนวน 2 คุณลักษณะ Processes จำนวน 5 คุณลักษณะ Operations จำนวน 4 คุณลักษณะ Products จำนวน 5 คุณลักษณะ Agents จำนวน 22 คุณลักษณะ Patients จำนวน 2 คุณลักษณะ Space จำนวน 3 คุณลักษณะ

10. หมวดการศึกษา เนื้อหาอธิบายถึงกระบวนการเรียนรู้ การถ่ายทอดความรู้ การอบรม ความก้าวหน้าทางวิชาการ คำศัพท์ จำนวน 37 คำ ประกอบด้วย หมวดย่อย 5 หมวด ได้แก่ 1) อุปกรณ์การเรียนการสอน 2) ความสำเร็จการศึกษา 3) การด้อยโอกาสทางการศึกษา 4) ลูกศิษย์ 5) ค่านิยม และคุณลักษณะพิเศษการใช้ภาษา ประกอบด้วย การใช้คำ จำนวน 30 คุณลักษณะ การใช้ภาพพจน์ จำนวน 6 คุณลักษณะ การใช้สำนวน 1 คุณลักษณะ และคุณลักษณะแฟซิท ประกอบด้วย Kinds จำนวน 14 คุณลักษณะ Materials จำนวน 10 คุณลักษณะ Properties จำนวน 1 คุณลักษณะ Processes จำนวน 3 คุณลักษณะ Operations จำนวน 1 คุณลักษณะ Products จำนวน 3 คุณลักษณะ Agents จำนวน 1 คุณลักษณะ Space จำนวน 2 คุณลักษณะ Times จำนวน 2 คุณลักษณะ

11. หมวดการสื่อสาร เนื้อหาอธิบายถึงการถ่ายทอดข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ ประสพการณ์ การส่งสารจากผู้ส่งสารโดยผ่านสื่อต่าง ๆ ที่อาจเป็นการพูด การเขียน สัญลักษณ์อื่นใด ไปยังผู้รับสาร คำศัพท์ จำนวน 20 คำ ประกอบด้วย หมวดย่อย 2 หมวด ได้แก่ 1) สื่อสิ่งพิมพ์ 2) สื่อสังคม และคุณลักษณะพิเศษการใช้ภาษา ประกอบด้วย การใช้คำ จำนวน 17 คุณลักษณะ การใช้ภาพพจน์ จำนวน 3 คุณลักษณะ และคุณลักษณะแฟซิท ประกอบด้วย Things(Entities) จำนวน 15 คุณลักษณะ Kinds จำนวน 1 คุณลักษณะ Materials จำนวน 4 คุณลักษณะ Operations จำนวน 1 คุณลักษณะ

12. หมวดประเพณี เนื้อหาอธิบายถึงความประเพณีของคนในสังคมที่ถือเป็นแบบแผนอย่างเดียวกัน และปฏิบัติสืบทอดกันมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน คำศัพท์ จำนวน 49 คำ ประกอบด้วย หมวดย่อย 2 หมวด ได้แก่ 1) ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต 2) ประเพณีส่วนรวม และคุณลักษณะพิเศษการใช้ภาษา ประกอบด้วย การใช้คำ จำนวน 38 คุณลักษณะ การใช้ภาพพจน์ จำนวน 9 คุณลักษณะ การใช้สำนวน 2 คุณลักษณะและ

คุณลักษณะแฟลชิต ประกอบด้วย Things(Entities) จำนวน 1 คุณลักษณะ Theory & Philosophy จำนวน 18 คุณลักษณะ Kinds จำนวน 4 คุณลักษณะ Materials จำนวน 1 คุณลักษณะ Processes จำนวน 8 คุณลักษณะ Operations จำนวน 10 คุณลักษณะ Space จำนวน 4 คุณลักษณะ Times จำนวน 2 คุณลักษณะ

13. หมวดพิธีกรรม เนื้อหาอธิบายถึงการปฏิบัติทางวัฒนธรรมที่กระทำในโอกาสต่าง ๆ ซึ่งถูกกำหนดขึ้นโดยขนบธรรมเนียม กฎหมายหรือระเบียบของสังคม แสดงออกถึงสัญลักษณ์ของค่านิยมหรือความเชื่อ คำศัพท์ จำนวน 34 คำ ประกอบด้วย หมวดย่อย 2 หมวด ได้แก่ 1) พิธีกรรมเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน (2) พิธีกรรมเกี่ยวกับพิธีทางศาสนา และคุณลักษณะพิเศษ 1) รายชื่อพิธีกรรมตามชีวิตประจำวัน (2) รายชื่อพิธีกรรมตามพิธีทางศาสนา และคุณลักษณะพิเศษการใช้ภาษา ประกอบด้วย การใช้คำ จำนวน 33 คุณลักษณะ การใช้สำนวน 1 คุณลักษณะ และคุณลักษณะแฟลชิต ประกอบด้วย Theory & Philosophy จำนวน 12 คุณลักษณะ Kinds จำนวน 5 คุณลักษณะ Materials จำนวน 4 คุณลักษณะ Properties จำนวน 2 คุณลักษณะ Processes จำนวน 10 คุณลักษณะ Times จำนวน 1 คุณลักษณะ

14. หมวดอาหาร เนื้อหาอธิบายถึงสิ่งที่รับประทานเข้าสู่ร่างกาย คำศัพท์ จำนวน 149 คำ ประกอบด้วย หมวดย่อย 10 หมวด ได้แก่ 1) อาหารไทย 2) อาหารต่างประเทศ 3) เครื่องปรุง 4) ขนม 5) ผลไม้ 6) ผัก 7) เครื่องดื่ม 8) รสชาติ 9) วิธีการทำ 10) วิธีการกิน และคุณลักษณะพิเศษการใช้ภาษา ประกอบด้วย การใช้คำ จำนวน 133 คุณลักษณะ การใช้ภาพพจน์ จำนวน 15 คุณลักษณะ การใช้สำนวน 1 คุณลักษณะ และคุณลักษณะแฟลชิต ประกอบด้วย Kinds จำนวน 131 คุณลักษณะ Parts จำนวน 3 คุณลักษณะ Properties จำนวน 4 คุณลักษณะ Processes จำนวน 5 คุณลักษณะ Operations จำนวน 1 คุณลักษณะ Products จำนวน 4 คุณลักษณะ

15. หมวดการแต่งกาย เนื้อหาอธิบายถึงสิ่งมนุษย์คิดสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อนุ่งห่ม เพื่อปิดร่างกาย สร้างความอบอุ่นและความสวยงามให้กับร่างกาย คำศัพท์ จำนวน 52 คำ ประกอบด้วย หมวดย่อย 3 หมวด ได้แก่ 1) เครื่องประดับ 2) เครื่องแต่งกาย 3) ลักษณะการแต่งกาย และคุณลักษณะพิเศษการใช้ภาษา ประกอบด้วย การใช้คำ จำนวน 43 คุณลักษณะ การใช้ภาพพจน์ จำนวน 8 คุณลักษณะ การใช้สำนวน 1 คุณลักษณะ และคุณลักษณะแฟลชิต ประกอบด้วย Things(Entities) จำนวน 1 คุณลักษณะ Kinds จำนวน 4 คุณลักษณะ Materials จำนวน 35 คุณลักษณะ Properties จำนวน 4 คุณลักษณะ Operations จำนวน 7 คุณลักษณะ Products จำนวน 1 คุณลักษณะ Space จำนวน 2 คุณลักษณะ

16. ศิลปะการแสดงและดนตรี เนื้อหาอธิบายถึงกิจกรรมที่ทำเพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และผ่อนคลายความตึงเครียด คำศัพท์ จำนวน 89 คำ ประกอบด้วย หมวดย่อย 5 หมวด ได้แก่ 1) ศิลปะการแสดง 2) ดนตรี 4) วิทยุ 5) โทรทัศน์ 6) งานวัด และคุณลักษณะพิเศษการใช้ภาษา ประกอบด้วย การใช้คำ จำนวน 72 คุณลักษณะ การใช้ภาพพจน์ จำนวน 17 คุณลักษณะ และคุณลักษณะแฟลชิต ประกอบด้วย Theory & Philosophy จำนวน 1 คุณลักษณะ Kinds จำนวน 18 คุณลักษณะ Materials จำนวน

10 คุณลักษณะ Properties จำนวน 7 คุณลักษณะ Processes จำนวน 3 คุณลักษณะ Operations จำนวน 18
คุณลักษณะ Products จำนวน 4 คุณลักษณะ Agents จำนวน 27 คุณลักษณะ Space จำนวน 1 คุณลักษณะ

17. หมวดการบันทึกเหตุการณ์ เนื้อหาอธิบายถึงการสะท้อนเหตุการณ์และเรื่องราวต่าง ๆ เป็น
เหตุการณ์ที่คนส่วนใหญ่สนใจ มีผลกระทบ หรือสะท้อนทางอารมณ์ต่อผู้คน คำศัพท์ จำนวน 29 คำ
ประกอบด้วย หมวดย่อย 4 หมวด ได้แก่ 1) อุทกภัย 2) วาตภัย 3) สถานการณ์ 4) เศรษฐกิจตกต่ำ และ
คุณลักษณะพิเศษการใช้ภาษา ประกอบด้วย การใช้คำ จำนวน 21 คุณลักษณะ การใช้ภาพพจน์ จำนวน 8
คุณลักษณะ และคุณลักษณะแพชิต ประกอบด้วย Kinds จำนวน 3 คุณลักษณะ Materials จำนวน 1
คุณลักษณะ Properties จำนวน 5 คุณลักษณะ Processes จำนวน 4 คุณลักษณะ Operations จำนวน 4
คุณลักษณะ Products จำนวน 4 คุณลักษณะ Space จำนวน 4 คุณลักษณะ Times จำนวน 4 คุณลักษณะ

18. ภูมินาม เนื้อหาอธิบายถึงคำเรียกชื่อบ้านเมืองสถานที่ที่มีปรากฏเป็นคำเรียกขานในท้องถิ่นแต่
ละท้องถิ่น คำศัพท์ จำนวน 247 คำ ประกอบด้วย หมวดย่อย 13 หมวด ได้แก่ 1) จังหวัด 2) อำเภอ 3) ตลาด 4)
บุคคลสำคัญ 5) ปุชนิยสถาน 6) ศูนย์การค้า 7) สถานเริงรมย์ 8) พืชพรรณในท้องถิ่น 9) สถานที่ท่องเที่ยว
10) สถาบันการศึกษา 11) หมู่บ้าน 12) สถานที่ทางภูมิประเทศ 13) การไม่ระบุสถานที่ และคุณลักษณะพิเศษ
การใช้ภาษา ประกอบด้วย การใช้คำ จำนวน 208 คุณลักษณะ การใช้ภาพพจน์ จำนวน 38 คุณลักษณะ การใช้
สำนวน จำนวน 1 คุณลักษณะ และคุณลักษณะแพชิต ประกอบด้วย Kinds จำนวน 1 คุณลักษณะ Parts
จำนวน 8 คุณลักษณะ Materials จำนวน 1 คุณลักษณะ Properties จำนวน 2 คุณลักษณะ Agents จำนวน 18
คุณลักษณะ Space จำนวน 155 คุณลักษณะ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัย สามารถอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. การวิเคราะห์เนื้อหาเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย เนื้อหาเพลงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เข้ากับยุคสมัย และ
ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ดังนี้

1.1 ศาสนา บทเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยนำเสนอเนื้อหาและสอดแทรกคำสอนทางศาสนา
เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี สอดคล้องกับงานวิจัย Chuaysuman (2010) พบว่า
การนำหลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาสามารถนำมาพัฒนาตนเองสู่ความสำเร็จได้

1.2 ความรัก ความรักความจริงใจของหนุ่มสาว จะยึดมั่นในความรัก ความรักที่ซื่อสัตย์ โดยพบ
ความรักของหนุ่มสาวมากที่สุดในบทเพลงลูกทุ่ง ซึ่งสอดคล้องผลการวิจัย Kentorrapak (2021) พบว่าความ
รักมีความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างเพศชายกับเพศหญิงมากที่สุด

1.3 สังคม บทเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยทำหน้าที่และเป็นตัวแทนภาพสะท้อนชีวิตความเป็นอยู่

ของชาวชนบท การแบ่งชนชั้นทางสังคมเมืองกับสังคมชนบท ในลักษณะการเจียมตัว ความน้อยเนื้อต่ำใจ และสังคมชนบทมีความรักความผูกพันกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phaobanfang (2008) พบว่า คนในสังคมชนบทเดิมโตมาท่ามกลางธรรมชาติและความเป็นกันเองเนื่องจากความช่วยเหลือพึ่งพาการประกอบกิจการงาน

1.4 เพศวิถี บทเพลงลูกทุ่งกล่าวถึงบทบาท ภาพลักษณ์ หน้าที่ และการแสดงออกทางเพศ ตามจารีต ประเพณีและวัฒนธรรม อย่างเคร่งครัด ปัจจุบันการแสดงออกทางเพศได้เปิดกว้าง มีอิสระ การเท่าเทียมกันทางเพศ สังคมให้การยอมรับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Khamnamkhu (2017) พบว่า สังคมให้การยอมรับความเท่าเทียมกันทางเพศ มีอิสระในการเลือกคู่ครองมากขึ้น สิทธิในการแสดงออกทางเพศ

1.5 เศรษฐกิจและการเคลื่อนย้ายแรงงาน ชนบทส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรม เพราะความยากจน ภัยธรรมชาติ จึงต้องเคลื่อนย้ายแรงงานจากชนบทสู่เมืองหลวง การผลิตจากเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรม การบริการ โรงงาน ห้างสรรพสินค้า สอดคล้องกับงานวิจัย Tohombut (2015) พบว่า วิถีชีวิตของคนชนบท ที่ต้องดิ้นรนเข้ามาทำงานในเมืองหลวง ได้รับค่าแรงต่ำ ปัจจุบันชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชนบทดีขึ้น การศึกษาสูงขึ้น การประกอบอาชีพเปลี่ยนแปลงไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kongsomsawaeng, Thanon, and Vipasrinimit (2021) พบว่า อาชีพของคนอีสานถูกเปลี่ยนเป็นอาชีพที่ถูกยกระดับ เช่น วิศวกร พนักงานต้อนรับ

1.6 การสื่อสาร บทเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย พบว่า มีการติดต่อสารกันได้สะดวกรวดเร็วขึ้น เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ จากเดิมติดต่อผ่านทางสื่อสิ่งพิมพ์ พัฒนามาเป็นโทรศัพท์มือถือ การใช้สื่อโซเชียลมีเดีย (Social media) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Thusaranont (2016) พบว่า การติดต่อสื่อสารในปัจจุบันมีความสะดวกสบาย โดยติดต่อกันผ่านทางโทรศัพท์มือถือ ไลน์ วิดีโอคอล

1.7 การบันทึกเหตุการณ์สำคัญ ๆ เพลงลูกทุ่งเป็นเหมือนการบันทึกเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ สะท้อนถึงภาพสังคมที่เป็นอยู่จากชีวิตจริง เรื่องราวต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kongsomsawaeng, Thanon, and Vipasrinimit (2021) พบว่า เพลงลูกทุ่งในปัจจุบันกล่าวถึงความเจ็บปวดในสังคม เช่น สถานการณ์โควิด-19 บทเพลงสะท้อนความหวังที่มีต่อคนไทยด้วยกัน เกิดการเชื่อมโยงระหว่างบทเพลง มีวลีวิถีโอ ประสพการณ์ และความรู้สึกร่วมของผู้คนในสังคม

1.8 การแต่งกาย กล่าวถึงการแต่งกายแบบไทย โดยเฉพาะชาวชนบท ที่สตรีแต่งกายมิดชิด นิยมผ้าไทย บางท้องถิ่นแต่งกายตามวัฒนธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Thanasilangkun (2001) พบว่า การแต่งกายเปลี่ยนไปตามยุคสมัย ปัจจุบันผู้หญิงแต่งกายเปิดเผย ใส่กระโปรงสั้น ใส่เสื้อรัดรูป เพื่ออวดสตรีระตนเอง การแต่งกายสื่อผู้หญิงสมัยนี้มีความกล้าตัดสินใจ กล้าแสดงออก ส่วนผู้ชายส่วนมากใส่กางเกงยีนส์ ชุดสูท เป็นต้น

1.9 ภูมินาม เป็นการสะท้อนให้เห็นตำแหน่งสถานที่ภูมิทัศน์ และปฏิสัมพันธ์ความเป็น

สถานที่จากบทเพลง ซึ่งจะสะท้อนวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในสังคมไทยให้รู้จักกันมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Thaothampitak (2016) พบว่า ภูมินามที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งสามารถนำมาพัฒนาสร้างเป็นสถานที่ท่องเที่ยว

1.10 อาหาร การนำเสนออาหารในบทเพลงตามภูมิภาคต่าง ๆ แสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของคนในท้องถิ่นนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Corngrat (2013) พบว่าอาหารเป็นอัตลักษณ์ที่สามารถแสดงให้เห็นถึงการเคลื่อนไหวของคนพลัดถิ่น เมื่อเข้ามาหางานทำในเมืองหลวง ต้องซื้ออาหารกิน และการแปรรูปอาหารให้เข้ากับท้องถิ่นตนเอง เช่น พืชชาหน้าเกลือ (ข้าวจี) และบริโภคอาหารต่างประเทศมากขึ้น

2. การวิเคราะห์และการจัดหมวดหมู่เนื้อหาเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย ด้วยแนวทางการแยกสังเคราะห์ ทำให้เห็นคุณลักษณะพิเศษออกเป็น 2 คุณลักษณะ ดังนี้

2.1 คุณลักษณะพิเศษการใช้ภาษา เนื้อหาเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยมีการใช้ภาษาในลักษณะเฉพาะ ทำให้มองเห็นแง่มุมการใช้ถ้อยคำ อารมณ์ ความหมายของภาษา ความเรียบง่าย สื่อความชัดเจน ด้วยเหตุนี้การใช้ภาษาในเพลงลูกทุ่งจึงมีความหลากหลายและมีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Doungtipya (2015) พบว่าภาษาในเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยมีลักษณะ 1) การใช้คำ มีการใช้คำให้เหมาะสมกับเนื้อหา มีศิลปะ ทำให้ไพเราะ สละสลวย ด้วยวิธีการใช้คำซ้ำ คำซ้อน คำภาษาปาก คำภาษาถิ่น คำภาษาพูด ฯลฯ 2) การใช้ภาพพจน์ เป็นศิลปะของการใช้ภาษาในเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย ด้วยการเรียบเรียงถ้อยคำลักษณะต่าง ๆ ที่ผู้ประพันธ์ตั้งใจใช้เพื่อให้เกิดผลทางจินตภาพให้เกิดขึ้นกับผู้ฟัง ภาพพจน์จะช่วยสร้างพลังในการสื่อสาร ทำสิ่งที่เข้าใจยากให้เข้าใจง่าย (Doungtipya, 2015) จากการศึกษาภาพพจน์ที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยมีหลายลักษณะ เช่น นามนัย กล่าวถึง การใช้สิ่งหนึ่งอ้างอิงถึงสิ่งอื่นที่เกี่ยวข้องกัน เช่น ความรักต่อพระมหากษัตริย์ บุคลาธิษฐาน การใช้ภาษาในลักษณะที่ทำให้ดูเหมือนว่าสรรพสิ่งทั้งหลายที่ไม่ใช่คนเป็นคน เพื่อให้ผู้ฟังสะท้อนอารมณ์ อุปมา อุปลักษ์ การเปรียบเทียบว่าสิ่งหนึ่งเหมือนกับสิ่งหนึ่งโดยใช้คำเชื่อมที่ 3) การใช้สำนวน การใช้สำนวน มีทั้งสำนวนเก่า และสำนวนใหม่ คำเรียบเรียงขึ้นเป็นคำคม อาจเนื่องมาจากเป็นลักษณะเฉพาะตัวของผู้ประพันธ์ที่แสดงถึงภูมิปัญญาในการคิดคำคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mongkhonvanit (2000) และ พบว่า การใช้สำนวนในบทเพลงเพื่อจะสื่อความหมายเป็นนัยแฝง

2.2 การวิเคราะห์แฟซิท (Model of facet analysis) จากการใช้ตัวแบบ Simplified model for facet analysis ของ Spiteri (1998) เนื่องจากเป็นตัวแบบที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์รายละเอียดแนวคิด เพื่อแบ่งแยกแนวคิดออกเป็นส่วน ๆ และให้มีความชัดเจนในรายละเอียดเนื้อหาทั้ง 18 กลุ่ม สามารถอธิบายถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้ โดยเลือกใช้แฟซิท (Facet Categories) ประกอบด้วย 13 กลุ่ม ดังนี้ 1) Things(Entities) เรื่อง หรือสิ่งต่าง ๆ เช่น สิทธิ เคมี 2) Theory & Philosophy เป็นแนวคิดเชิงนามธรรมที่ทำให้เพลงลูกทุ่งร่วมสมัยมีคุณลักษณะเฉพาะเจาะจง (Attribute) เนื้อหาเกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อ 3) Kinds คือ ชนิดหรือสิ่งต่าง ๆ เช่น ประเภทอาหารไทย 4) Parts ส่วนประกอบของเรื่อง สิ่งต่าง ๆ เช่น เครื่องปรุงเป็น

ส่วนประกอบการทำอาหาร 5) Materials คืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับดำรงชีวิตประจำวัน การทำงาน เช่น สิ่งของเครื่องใช้ 6) Properties คุณลักษณะที่แสดงลักษณะต่าง ๆ ของสิ่งของ แนวคิด เช่น ขนาด สัดส่วน ของร่างกาย 7) Processes การประพฤติปฏิบัติ เช่น กำลังเดิน กำลังทำงาน 8) Operations เป็นพฤติกรรมที่ได้รับจากปัจจัยภายนอก เช่น โรงงาน โคนน็อคข้าวออกทีวี คือสิ่งที่เกิดขึ้น โดยได้รับแรงกระตุ้นจากภายนอก 9) Products ผลลัพธ์ หรือผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำที่ได้รับแรงกระตุ้นจากภายในและภายนอก เช่น ผลลัพธ์จากการโดนคนรักแอบนอกใจ 10) Agents การเรียกชื่อบุคคล หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 11) Patients ผลหรืออิทธิพลจากการจัดกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เช่น ผลลัพธ์จากการออกกำลังกาย เช่น แพ้ เกือบตาย 12) Space สถานที่ 13) Times ช่วงเวลา จะเห็นได้ว่ากลุ่มแฟกซ์มีการนำไปอธิบายคุณลักษณะของปรากฏการณ์ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับวิชาต่าง ๆ ได้

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยสำหรับนักวิชาการ

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปพัฒนาเป็นเครื่องมือในการสืบค้นฐานข้อมูลเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย เช่น วรรณศาสตร์คำศัพท์เพลงลูกทุ่งไทยร่วมสมัย (Lexical semantics) อนุกรมวิธานเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย (Taxonomy) คลังคำศัพท์เพลงลูกทุ่งร่วมสมัย (Terminology) ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อนักวิชาการ สาขาต่าง ๆ เช่น นักวิชาการด้านภาษาไทย สามารถนำเนื้อหาเพลงลูกทุ่งไทยไปใช้ประโยชน์ในด้านพจนานุกรม รายการศัพท์ อนุกรมวิธาน นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน นำไปช่วยค้นเหตุการณ์ต่าง เพื่อนำเสนอข้อมูลข่าวสาร นักประวัติศาสตร์ นำไปใช้ค้นหาประวัติศาสตร์ เรื่องราวสำคัญ ๆ เป็นต้น หรือคนที่เริ่มแต่งเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเพลงลูกทุ่งไทย อาทิ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ สามารถนำไปพัฒนาคำเก็บรวบรวมคำศัพท์เฉพาะภาษาถิ่นในบทเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยซึ่งสะท้อนภูมิปัญญาของท้องถิ่น ตามภูมิภาค และแบ่งตามยุคเพลง โดยใช้แนวคิดออนโทโลยีอธิบายความหมาย คุณลักษณะ และความสัมพันธ์ของความรู้เพิ่มเติม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

ควรทำวิจัยเกี่ยวกับเมทาดาตาสำหรับเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย เพื่ออธิบายข้อมูลนักร้อง นักแต่งเพลง (ครูเพลง) ซึ่งจะเป็นเครื่องมือเพิ่มประสิทธิภาพ ในการเข้าถึงข้อมูล และสืบค้นข้อมูล

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประจำปีงบประมาณ 2563

References

- Broughton, V. (2006). The need for a faceted classification as the basis of all methods of information retrieval. **Aslib Proceedings: New Information Perspective**, 58(1/2), 49-72.
- Chuaysuman, P. (2010). **Buddhist ethics in Sala Khunnawut's songs** (Master's Thesis, M.A. in Thai, Srinakharinwirot University, Thailand). [In Thai]
- Chutapanish, R. (2004). **The research on famous Thai Folk Songs during 2001-2002 : a study of contents, languages and social appearances** (Master's Thesis, M.A. in Thai for Business Communication, University of the Thai Chamber of Commerce, Thailand). [In Thai]
- Corngreat, S. (2013). **Isan country songs : identity and cultural politics of Isan diaspora** (Doctoral Dissertation, Ph.D. in Thai, Silpakorn University, Thailand). [In Thai]
- Doungtipya, S. (2015). An Analysis of Literary Language in Thai Country Songs of Nhoo Meter. **The Golden Teak: Humanity and Social Science Journal**, 21(2): 67-81; May – August. [In Thai]
- Fyeted, K. (2005). **Political communication in Thai country songs: 1964-2004** (Doctoral Dissertation, Ph.D. in Mass Communication, Thammasat University, Thailand). [In Thai]
- Gnoli, C. (2008). Ten long-term research questions in knowledge organization. **Knowledge Organization**, 35(2), 137-149.
- Kabmala, M. (2020). Developing Isanness conceptual metaphor ontology in Isan folksong (Isan Luk Thung). **Journal of Information Science**, 38(1): 58-87; January – March. [In Thai]
- Kasempholkoon, A. (2018). **The charm of lukthung is magical: lukthung Thai forward and behind**. Nakhon Pathom: Kanchanaburi Rajabhat University and Mahidol University. [In Thai]
- Kentorrapak, P. (2021). **Romantic discourse in contemporary Luk Thung Isan music** (Master's Thesis, M.A. in Thai, Mahasarakham University, Thailand). [In Thai]
- Khamnamkhu, P. (2017). **Language artistry of double meaning of erotic word in Thai song's lyrics** (Master's Thesis, M.A. in Communication Arts, Chulalongkorn University, Thailand). [In Thai]
- Kongkanan, W. (1990). **Literature and literature criticism**. Bangkok: Thai Watana Panich Publisher.

- Kongsomsawaeng, M., Thanon, P., and Vipasrinimit, P. (2021). Communication strategies of Isan country music digital album: Monkaen Kaenkoon. **Dhurakij Pundit Communication Arts Journal** 15(2): 33-73; July – December. [In Thai]
- Krobthong, S. (1998). **The evolution of Thai country songs in Thai society, 1938-1992** (Master's Thesis, M.A. in Department of History, Chulalongkorn University, Thailand). [In Thai]
- Kritpipattanachote, P. (2560). Study about the music video of contemporary folk songs: ideological and cultural integration. **Dhurakij Pundit Communication Arts journal**, 11(2): 337-365; July – December. [In Thai]
- Kumar, K. (1985). **Theory of classification**. New Delhi: Vani Educational Book.
- Mongkhonvanit, C. (2000). **The characteristics of the language used, and the reflection of Thai culture in Thai country songs** (Doctoral Dissertation, Ph.D. in Linguistics, Mahidol University, Thailand). [In Thai]
- Muengwong, S. (2012). **Northern Thai country songs between 2003 and 2007** (Master's Thesis, M.A. in Thai, Chiang Mai Rajabhat University, Thailand). [In Thai]
- Phaobanfang, K. (2008). **The imagine of Esan Thai dialect in country song by Sala Kunnawut** (Master's Thesis, M.A. in Thai Studies for Development, Loei Rajabhat University, Thailand). [In Thai]
- Saenverm, R. (2008). **Social and cultural perspectives in the country songs written by Sala Khoonawut** (Master's Thesis, M.A. in Thai Studies for Development, Loei Rajabhat University, Thailand). [In Thai]
- Srinok, S. (2009). **The beliefs and factors influencing the beliefs in Puñña And Pâpa in the contents in the North Eastern contemporary Thai country songs** (Doctor Dissertation, Ph.D. in Buddhist Studies, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand). [In Thai]
- Sirisamphan, J and Virulrak, S. (2010). **Lukthung song in Thai junior encyclopedia**. Bangkok: Foundation by His Majesty King Bhumibol Adulyadej the Great. [In Thai]
- Spiteri, L. (1998). A simplify facet analysis model. **Canadian Journal of Information and Library Science**, 23: 1-30.
- Thanasilangkun, P. (2001). **An analysis of the song literary works by Sala Khunnawutthi** (Master's Thesis, M.A. in Thai (Literature), Mahasarakham University, Thailand). [In Thai]

- Thaothampitak, W . (2016). Song: literature on tourism promotion. **The Journal of Social Communication Innovation**, 4(1) (7): 63-72; January – June. [In Thai]
- Thusaranont, T. (2016). **The study of Thai country song communication development through the storytelling in Thai social values from the past to the present** (Master's Thesis, M.A. in Communication Arts and Innovation, National Institute of Development Administration, Thailand). [In Thai]
- Taylor, A. G. (2004). **The organization of information**. Wesport, CT: Libraries Unlimited.
- Tohombut, P. (2015). **The role of folk songs for life by Mike Piromporn in the communication of culture and way of life of the workers in Bangkok** (Master's Thesis, M.A. in Communication Arts. Dhurakij Pundit University, Thailand). [In Thai]
- Yaikoom, J. (2004). **Thai lifestyle as reflected in country songs** (Master's Thesis, M.A. in Thai Studies, Ramkhamhaeng University, Thailand). [In Thai]
- Yansiri, P. (2006). **Social reflection and sentiments in Thai folk songs during B.E. 2500 – 2550** (Doctor Dissertation, Ph.D. in Thai Language, Kasetsart University, Thailand).
- Yiwhiang, N. (2010). **Prominent features in Sala Khunnawut's country songs** (Master' s Thesis, M.A.in Thai, Prince of Songkla University, Thailand). [In Thai]

พฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการเรียนการสอนบนเครือข่ายออนไลน์
ในยุควิถีการศึกษาใหม่ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้ ประเทศไทย

นาวพล แก้วสุวรรณ¹

คมกริช รุมคอน²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการนำความรู้ไปใช้ในการแลกเปลี่ยนความรู้ และศึกษาพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการเรียนการสอนบนเครือข่ายออนไลน์ในยุควิถีการศึกษาใหม่ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล จำนวน 380 คน เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2564 รวมเวลา 3 เดือน วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยวิธีการทางสถิติ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1. พฤติกรรมการนำความรู้ไปใช้ในการแลกเปลี่ยนความรู้ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการแลกเปลี่ยนความรู้ในกลุ่มที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกันมากที่สุด (ร้อยละ 83.20) โดยมีการแลกเปลี่ยนความรู้กันเมื่อมีการมอบหมายงานจากรายวิชาต่าง ๆ (ร้อยละ 85.00) และในส่วนของลักษณะ/กระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ส่วนใหญ่มีการแลกเปลี่ยนกับเพื่อนผ่านการสนทนา (ร้อยละ 82.40) 2. พฤติกรรมการเรียนรู้เป็นทีมเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พฤติกรรมการสนับสนุนทีม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.25$) รองลงมาคือ พฤติกรรมการรับฟังความเห็นของทีม ($\bar{X} = 4.17$) พฤติกรรมการสื่อสารในทีม ($\bar{X} = 4.13$) พฤติกรรมการร่วมหาข้อสรุป และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ($\bar{X} = 4.13$) และพฤติกรรมการวิเคราะห์ปัญหา ($\bar{X} = 4.00$) 3. พฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.30$) รองลงมาคือ ด้านการสร้างเครือข่ายทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.24$) ด้านการทบทวนบทเรียน ($\bar{X} = 4.16$) ด้านการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.15$) และด้านการอภิปรายร่วมกัน ($\bar{X} = 4.13$)

คำสำคัญ : พฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้, การเรียนการสอนบนเครือข่ายออนไลน์, ยุควิถีการศึกษาใหม่, นักศึกษาระดับปริญญาตรี, สถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้

¹อาจารย์ ดร. ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสารสนเทศ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และสถานวิจัยนวัตกรรมการศึกษาและการเรียนการสอนที่เป็นเลิศมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อีเมล: nawapon.k@psu.ac.th

²บรรณารักษ์ ฝ่ายหอสมุดจอห์น เอฟ. เคนเนดี สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

อีเมล: komgrit.r@psu.ac.th

Knowledge Sharing Behaviors on Teaching and Learning through Online Platforms: A New Normal Learning of Undergraduates in Southern Tertiary Education Level, Thailand

Nawapon Kaewsuwan¹

Komgrit Rumdon²

Abstract

The study aimed to examine levels of knowledge-sharing behavior and behaviors in sharing teaching and learning knowledge through online platforms of undergraduate students in the Southern tertiary education level of Thailand. This study was survey research and employed questionnaires with 380 first-year students at an autonomous university in Thailand. The data was collected from July to September of 2021. The data were analyzed by descriptive statistics. It was found that 1. Knowledge-sharing behavior mostly happened among students with common interests (83.20%). The sharing process was on Facebook groups (68.40%), and knowledge sharing occurred when there were assignments (85%). In addition, the students often shared knowledge by texting (82.40%). 2. Team learning behavior appeared to be the primary behavior in knowledge sharing at the highest level ($\bar{X} = 4.14$). Consequently, supporting team members was presented at the highest level ($\bar{X} = 4.25$). Moreover, listening to members' opinions aspect was ($\bar{X} = 4.17$), communicating among members aspect was ($\bar{X} = 4.13$), reaching consensus and applying knowledge aspect was ($\bar{X} = 4.13$), and analyzing problems aspect was ($\bar{X} = 4.00$), respectively. 3. Knowledge-sharing behavior was presented at the highest level ($\bar{X} = 4.20$). In detail, the teaching and learning aspect showed the highest average ($\bar{X} = 4.30$). Further, learning networking aspect was ($\bar{X} = 4.24$), reviewing lessons aspect was ($\bar{X} = 4.16$), promoting the learning process aspect was ($\bar{X} = 4.15$), and group discussion aspect was ($\bar{X} = 4.13$), respectively.

Keywords: Knowledge sharing behavior, Teaching and Learning through online platforms, New normal education, Undergraduates, Southern tertiary level

---

¹Lecturer, Dr., Bachelor of Art, Information Management Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, and Research Center for Educational Innovations and Teaching and Learning Excellence, Prince of Songkla University, E-mail: nawapon.k@psu.ac.th

²Librarian, John F. Kennedy Library, Office of Academic Resources, Prince of Songkla University, E-mail: komgrit.r@psu.ac.th

บทนำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ทำให้เกิดผลกระทบวงกว้างในหลายมิติทั่วโลก รวมไปถึงผลกระทบต่อแวดวงการศึกษาตั้งแต่การปิดเรียน การปรับเปลี่ยนมาใช้ในการเรียนตลอดจนรูปแบบการสอนผ่านกลไกต่าง ๆ ผลการสำรวจของ Equitable Education Fund (2021) พบว่า ในสถานการณ์ COVID-19 ผู้เรียนจะได้รับผลกระทบในด้านพัฒนาการและด้านการเรียนการสอนในวิชาที่ต้องฝึกปฏิบัติการ อาทิ วิชาคอมพิวเตอร์ วิชาหัตถกรรม เป็นต้น สำหรับในส่วนของมหาวิทยาลัยหลายแห่งประสบปัญหารายได้ที่ลดลง สืบเนื่องจากการปรับเปลี่ยนรูปแบบเป็นการเรียนทางไกล มีการเรียนรู้ด้วยตนเองเพิ่มขึ้น และนักศึกษาหลายคนมีการตัดสินใจที่จะพักการเรียนไว้ก่อน ซึ่งนับเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน แต่ในอีกแง่มุมหนึ่งสถานการณ์ COVID-19 กลับเป็นตัวแปรที่สำคัญในการเร่งสร้างการเปลี่ยนแปลงและปรับเปลี่ยนให้กับการศึกษาด้วยการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในระบบการศึกษาไทยเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการนำระบบการเรียนการสอนบนเครือข่ายออนไลน์เข้ามาปรับใช้ผ่านเครื่องมือต่าง ๆ อาทิ ถ่ายทอดสดการสอนผ่านระบบ Video Conference ด้วย Microsoft Teams, Google Meet หรือ Zoom และการใช้ห้องเรียนออนไลน์ ด้วย Google Classroom หรือ Microsoft Teams เพื่อดำเนินการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การสนทนา การมอบหมายงาน การให้คำปรึกษา การตรวจงาน การวัดและประเมินผล เป็นต้น (Aiamintra, 2020; Mathuros, 2021)

การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 เป็นการตอบโจทยของคนที่ในยุคดิจิทัลที่มีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดเวลาเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ การตอบสนองความต้องการและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ นั้นย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถและวัตถุประสงค์ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของแต่ละบุคคล อาทิ การเข้าถึงความรู้ การสร้างองค์ความรู้ และการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกลุ่มบุคคล โดยมีเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือเพื่อช่วยสนับสนุนในการเรียนรู้ที่เรียกว่า “แพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัล” ซึ่งเป็นการนำเทคโนโลยีและเครือข่ายออนไลน์มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ ส่งเสริมให้บุคคลแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งสารสนเทศ สื่อดิจิทัล และการแลกเปลี่ยนความรู้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ อาทิ Facebook, Line, Instagram, YouTube, Twitter เป็นต้น ดังนั้นแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลจึงกลายเป็นเทรนด์การเรียนรู้ของคนในยุคดิจิทัลที่สามารถเป็นได้ทั้งผู้เรียนรู้รวมไปถึงการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ทำให้เกิดเป็นข้อมูลจำนวนมากเพื่อนำมาวิเคราะห์และประมวลออกมาเป็นความรู้ใหม่ (Boonprom, 2020) รวมไปถึงทักษะในการจัดการความรู้ที่เริ่มกระบวนการตั้งแต่การสืบค้น การแยกแยะข้อมูล ข้อเท็จจริง และนำข้อมูลที่ใช้ในการจัดการเพื่อนำไปใช้ประโยชน์แก่ตนเอง

การแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) เป็นกระบวนการสำคัญอย่างหนึ่งของการจัดการความรู้ หัวใจสำคัญของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คือ การให้เวลาและโอกาสสำหรับบุคคลในการนำสิ่งที่เคยทำ

สำเร็จมาแล้ว หรือมีความรู้ มีประสบการณ์มาแล้วหรือแบ่งปันความรู้ให้กับคนอื่น ๆ บนพื้นที่ที่จัดไว้ให้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ในบุคคลระดับเดียวกัน เช่น เพื่อนกับเพื่อน หรือบุคคลที่ปฏิบัติงานในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน โดยหัวใจสำคัญของการแลกเปลี่ยนความรู้คือ ความหลากหลายของสมาชิกที่เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งในด้านความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ แต่มีเป้าหมายของการเรียนรู้ในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้พื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความรู้จะมี 2 ลักษณะ ได้แก่ พื้นที่จริง ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบเผชิญหน้า (Face to Face) ตามเวลาและสถานที่ที่จัดไว้และพื้นที่เสมือน (Virtual space) ที่สร้างขึ้นโดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลและเครือข่ายออนไลน์ (Phaophueng & Bangthamai, 2016) ดังนั้นสถานการณ์และการขยายตัวของวิทยาการความรู้ทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลจึงส่งผลให้การใช้พื้นที่เสมือนบนเครือข่ายออนไลน์สามารถแก้ไขปัญหาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ได้และยังส่งผลให้ระบบการจัดการเรียนรู้ของหน่วยงานทางด้านการศึกษารวมถึงหน่วยงานอื่น ๆ สามารถสร้างพื้นที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ได้ง่ายและมีความสะดวกรวดเร็วขึ้นทั้งที่เป็นรูปแบบผสมผสาน (Hybrid Learning) รูปแบบในสถานที่จริง (Onsite Learning) และรูปแบบออนไลน์ (Online Learning) ซึ่งมีรูปแบบที่แตกต่างไปจากเดิม โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานทางด้านการศึกษาระดับสูง มีความเจาะจงในด้านศาสตร์สาขาวิชาและวิชาชีพ มีรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนทั้งในส่วนของการบรรยาย การสอนโดยการลงมือปฏิบัติและการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และผู้เรียนกับผู้เรียนซึ่งมีลักษณะของการจัดแบบ Active Learning ที่เน้นกระบวนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้ การแสวงหาความรู้ การประยุกต์ใช้และการเชื่อมโยงความรู้ พร้อมทั้งเน้นทักษะการลงมือปฏิบัติจริง

สำหรับภาคใต้เป็นภูมิภาคหนึ่งที่มีการจัดตั้งสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาขนาดใหญ่หลายแห่ง เช่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ เป็นต้น ซึ่งทุกมหาวิทยาลัยล้วนมีการปรับตัวและปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดในพื้นที่จังหวัดที่เป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัย หรือวิทยาเขตของมหาวิทยาลัย รวมถึงจังหวัดใกล้เคียงกับพื้นที่ของมหาวิทยาลัย เนื่องด้วยในจังหวัดภาคใต้หลายจังหวัดได้ถูกประกาศเป็นพื้นที่ควบคุมสูงสุด (สีแดง) นอกจากนี้ตามประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม เรื่องมาตรการและการเฝ้าระวังการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 (ฉบับที่ 12 วันที่ 30 เมษายน 2564) ได้กำหนดแนวปฏิบัติเพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาพิจารณาดำเนินการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และทางมหาวิทยาลัยส่งผลให้มหาวิทยาลัยในภาคใต้หลายแห่งได้วางแนวทางการจัดการเรียนการสอนในภาคการศึกษาที่ 1 และภาคการศึกษาที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2564 โดยจัดการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนทั้งหมด และพัฒนาการเรียนการสอนแบบภายใต้รูปแบบผสมผสาน (Hybrid learning) ซึ่งใช้การเรียนการสอนออนไลน์ (E-Learning) พร้อมกับการจัดการเรียนการสอนรูปแบบอื่น ๆ ที่จะสามารถวัดและ

ประเมินผลลัพท์การเรียนรู้ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้แต่ละวิชา โดยการสอบจะวัดประเมินผลในลักษณะที่เป็นการประเมินผลระหว่างการเรียนรู้การสอน (Formative Evaluation) มากขึ้น อาทิ การสอบออนไลน์ การนำข้อสอบไปทำนอกห้องสอบ (Take-home exam) การสะท้อนคิด (Reflection) และการประเมินผลจากกิจกรรมหรือผลงาน เป็นต้น (ThaiPR.net, 2021) โดยผลจากการจัดการเรียนการสอนที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมนี้อาจส่งผลให้นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ซึ่งเป็นนักศึกษาที่มีการเปลี่ยนผ่านจากการจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาสู่ระดับอุดมศึกษา ซึ่งโดยปกตินั้นจะต้องมีการจัดการปฐมนิเทศแนะแนวการใช้ชีวิต รวมถึงการมีรุ่นพี่คอยแนะนำแบบพบปะเผชิญหน้าจึงต้องเปลี่ยนไปสู่การเรียนรู้ด้วยตนเองหรือการเรียนรู้ร่วมกันจากเพื่อนร่วมชั้นเรียนผ่านเครือข่ายออนไลน์ทดแทน ดังนั้นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จึงต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการแลกเปลี่ยนความรู้และการเรียนรู้ อีกทั้งต้องปรับตัวจากผลกระทบดังกล่าวมากกว่านักศึกษาในชั้นปีอื่น ๆ ที่ผ่านประสบการณ์การใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยมาบ้างแล้ว

จากประเด็นปัญหาและสถานการณ์ที่กล่าวข้างต้นที่เกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 รูปแบบของการจัดการเรียนการสอน นโยบายส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ที่มีรูปแบบเปลี่ยนแปลงไปและผลกระทบของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ ส่งผลให้ผู้วิจัยได้ตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญของการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างนักศึกษาด้วยกันเองและการเรียนรู้เป็นทีมที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้จากการศึกษาและทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการเรียนการสอนบนเครือข่ายออนไลน์ในยุควิถีการศึกษาใหม่ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้ พบว่า มีการศึกษาเฉพาะในประเด็นของพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ พฤติกรรมและปัญหาการใช้อินเทอร์เน็ตเพียงเท่านั้น นอกจากนี้เมื่อพิจารณาในด้านประเภทขององค์กรและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นหน่วยของการวิจัย พบว่า มีการทำวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐและมหาวิทยาลัยเอกชน เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐวิสาหกิจและหน่วยงานภาคเอกชน แต่ยังไม่พบว่ามีการศึกษาพฤติกรรมและการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการเรียนการสอนบนเครือข่ายออนไลน์ในยุควิถีการศึกษาใหม่ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้ ที่เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล นอกจากนี้เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาและทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและการแลกเปลี่ยนความรู้บนเครือข่ายออนไลน์ในยุควิถีการศึกษาใหม่เพิ่มเติม พบว่า มีการศึกษาเฉพาะประเด็นของพฤติกรรมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยเว็บบล็อกเพียงเท่านั้น โดยยังไม่พบว่ามีการศึกษาในประเด็นของพฤติกรรมนำความรู้ไปใช้ในการแลกเปลี่ยนความรู้ ลักษณะการเรียนรู้เป็นทีม พฤติกรรมสื่อสารการเรียนรู้เป็นทีม พฤติกรรมแลกเปลี่ยนความรู้บนเครือข่ายออนไลน์และแนวทางการแลกเปลี่ยนความรู้บนเครือข่ายออนไลน์ในยุควิถีการศึกษาใหม่ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งอาจมีความแตกต่างในด้านของบริบทพื้นที่และพฤติกรรมแลกเปลี่ยนความรู้หรือพฤติกรรมสื่อสารการเรียนรู้ที่นอกเหนือจากพื้นที่หรือกลุ่มประเภทของมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจใน

มุมมอง เห็นถึงช่องว่างของความรู้นำไปสู่การขยายขอบเขตของการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมและการแลกเปลี่ยนความรู้บนเครือข่ายออนไลน์ในยุควิถีการศึกษาใหม่ของมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ในภาคใต้ หรือลักษณะของมหาวิทยาลัยอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียง กล่าวคือ มีความหลากหลายทางด้านพฤติกรรม ลักษณะของการบริหารจัดการ คุณลักษณะของนักศึกษาและนำไปสู่การเติมเต็มความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมและการแลกเปลี่ยนความรู้บนเครือข่ายออนไลน์ในยุควิถีการศึกษาใหม่ได้อย่างสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ดังนั้น จากสาเหตุและความจำเป็นดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมการนำความรู้ไปใช้ในการแลกเปลี่ยนความรู้บนเครือข่ายออนไลน์ และพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้บนเครือข่ายออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล ซึ่งมีลักษณะของการบริหารจัดการ คุณลักษณะของนักศึกษา ความหลากหลายของศาสตร์และกลุ่มคณะวิชาที่มีความครอบคลุมทุกศาสตร์ เป็นต้น ได้แก่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ และมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ผลที่ได้จากการศึกษาคาดว่าจะนำไปสู่การทราบถึงระดับพฤติกรรมการนำความรู้ไปใช้ในการแลกเปลี่ยนความรู้ พฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้และพฤติกรรมการเรียนรู้เป็นทีมเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ได้แนวทางเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนบนเครือข่ายออนไลน์ และการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเพื่อนร่วมชั้นของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ตลอดจนนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ในยุควิถีการศึกษาใหม่ให้กับหน่วยงานทางการศึกษาอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการนำความรู้ไปใช้ในการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการเรียนการสอนบนเครือข่ายออนไลน์ในยุควิถีการศึกษาใหม่ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการเรียนการสอนบนเครือข่ายออนไลน์ในยุควิถีการศึกษาใหม่ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (วิทยาเขตปัตตานี วิทยาเขตหาดใหญ่ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี วิทยาเขตภูเก็ต และวิทยาเขตตรัง) มหาวิทยาลัยทักษิณ (วิทยาเขตสงขลา และวิทยาเขตพัทลุง) และมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ทุกหลักสูตรและทุกคณะโดยใช้หลักพิจารณาการแบ่งกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มวิทยาศาสตร์

สุขภาพ กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่เข้าศึกษาตั้งแต่ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 14,920 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ทำการคัดเลือกด้วยการประมาณค่าสัดส่วนขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง Krejcie & Morgan (1970) ด้วยความเชื่อมั่น 95% โดยการเทียบบัญญัติไตรยางศ์และผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) จากกลุ่มประชากร โดยใช้เกณฑ์คือเป็นผู้มีความยินยอมสมัครใจในการเข้าร่วมโครงการวิจัย จำนวน 380 คน ทั้งนี้กลุ่มที่ไม่ต้องถูกคัดเข้าคือ กลุ่มนักศึกษาที่ไม่สามารถเข้าร่วมกระบวนการวิจัย หรือพักการศึกษาหรือไม่สามารถให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยได้และไม่สมัครใจในการเข้าร่วมโครงการวิจัย เป็นต้น

ตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่ใช้ในการวิจัย

นักศึกษ า (คน)	มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์			มหาวิทยาลัย ทักษิณ			มหาวิทยาลัย วลัยลักษณ์		
	กลุ่มคณะ วิทยาศาสตร์ สุขภาพ	กลุ่มคณะ วิทยาศาสตร์ ร้และ เทคโนโลยี	กลุ่มคณะ มนุษยศาส ร้และ สังคมศาส ร้	กลุ่มคณะ วิทยาศาส ร้สุขภาพ	กลุ่มคณะ วิทยาศาส ร้และ เทคโนโลยี	กลุ่มคณะ มนุษยศาส ร้และ สังคมศาส ร้	กลุ่มคณะ วิทยาศาส ร้สุขภาพ	กลุ่มคณะ วิทยาศาส ร้และ เทคโนโลยี	กลุ่มคณะ มนุษยศาส ร้และ สังคมศาส ร้
	28	68	115	7	9	75	27	19	27
รวม (คน)	211			91			73		
รวม ทั้งหมด (คน)	375								

* เพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้จริง รวม 380 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา แบ่งตัวแปรเป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.1 ตัวแปรต้น (Independent Variables) ประกอบด้วย เพศ อายุ กลุ่มสาขาวิชา ศาสนา รายได้ทางครอบครัว สถานภาพครอบครัว ประเภทที่อยู่อาศัย อุปกรณ์/เครื่องมือเทคโนโลยี ความถี่การใช้งานอุปกรณ์สื่อและแหล่งเรียนรู้ ประเภทของเครือข่ายอินเทอร์เน็ต แพลตฟอร์มที่เข้าใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และลักษณะ/กระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ พฤติกรรมการนำความรู้ไปใช้ในการแลกเปลี่ยนความรู้ ลักษณะการเรียนรู้เป็นทีม พฤติกรรมการสื่อสารการเรียนรู้เป็นทีม พฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้

บนเครือข่ายออนไลน์ และแนวทางการแลกเปลี่ยนความรู้บนเครือข่ายออนไลน์ในยุควิถีการศึกษาใหม่ของ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและกระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการเรียนการสอนบนเครือข่ายออนไลน์ เป็นคำถามชนิดเลือกตอบ จำนวน 18 ข้อ ประกอบด้วย 2 ตอนย่อย ได้แก่

ตอนที่ 1.1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ มหาวิทยาลัยที่กำลังศึกษา คณะที่กำลังศึกษา ศาสนา ผลการศึกษา (เกรดเฉลี่ย) สถานภาพครอบครัว ประเภทที่อยู่อาศัย และวัตถุประสงค์ในการแลกเปลี่ยนความรู้บนเครือข่ายออนไลน์ จำนวน 9 ข้อ

ตอนที่ 1.2 กระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้บนเครือข่ายออนไลน์ ได้แก่ อุปกรณ์/เครื่องมือเทคโนโลยีดิจิทัลใดบ้าง จำนวนเวลาในการใช้งานอุปกรณ์/เครื่องมือเทคโนโลยีดิจิทัลแต่ละวัน ความถี่ในการใช้งานอุปกรณ์/เครื่องมือเทคโนโลยีดิจิทัลใน 1 สัปดาห์ ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์สำหรับทำกิจกรรมใด ช่วงเวลาที่ใช้เครือข่ายออนไลน์สำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บนเครือข่ายออนไลน์ผ่านอุปกรณ์/เครื่องมือเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นส่วนใหญ่ สถานที่ที่ใช้เครือข่ายออนไลน์สำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บนเครือข่ายออนไลน์เป็นส่วนใหญ่ แพลตฟอร์มที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บนเครือข่ายออนไลน์ เมื่อไหร่ที่จะมีการแลกเปลี่ยนความรู้กัน และลักษณะ/กระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ จำนวน 9 ข้อ

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการเรียนรู้เป็นทีมเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการเรียนการสอนบนเครือข่ายออนไลน์ มีลักษณะเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 35 ข้อ ประกอบด้วย พฤติกรรมการสื่อสารในทีม จำนวน 10 ข้อ พฤติกรรมการสนับสนุนทีม จำนวน 8 ข้อ พฤติกรรมการรับฟังความเห็นของทีม จำนวน 3 ข้อ พฤติกรรมการวิเคราะห์ปัญหา จำนวน 7 ข้อ และพฤติกรรมการร่วมหาข้อสรุปและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 3 ระดับพฤติกรรมและพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการเรียนการสอนบนเครือข่ายออนไลน์ มีลักษณะเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 21 ข้อ ประกอบด้วย ด้านการเรียนการสอน จำนวน 4 ข้อ ด้านการอภิปรายร่วมกัน จำนวน 5 ข้อ ด้านการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ จำนวน 4 ข้อ ด้านการทบทวนบทเรียน จำนวน 4 ข้อ และด้านการสร้างเครือข่ายทางการศึกษา จำนวน 4 ข้อ

ผลการหาคุณภาพของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. การนำเครื่องมือวิจัยให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบแบบสอบถามด้านเนื้อหาและด้านภาษา เพื่อให้เครื่องมือวิจัยมีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หลังจากนั้นนำมาพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างประเด็นข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ หรือ IOC (Index of Congruence) และวิเคราะห์ความ

ตรงเชิงเนื้อหา ผลการคำนวณค่า IOC ปรากฏว่าข้อคำถามส่วนใหญ่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.6 – 1 หลังจากนั้นผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงแก้ไขข้อความตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2. การนำเครื่องมือวิจัยไปทดลองใช้ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักศึกษา (Tryout) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากมหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐและมีลักษณะรูปแบบโครงสร้างการบริหาร รวมถึงมีหลักสูตรและกลุ่มคณะวิชาคล้ายคลึงกับมหาวิทยาลัยที่ดำเนินการวิจัย รวมทั้งสอบถามความชัดเจนด้านเนื้อหา ด้านสำนวนภาษา เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้วนำผลมาดำเนินการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) ตามวิธีของ Cronbach โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α -Coefficient) ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงพบว่า แบบสอบถามตอนที่ 1 มีค่าความเที่ยงในภาพรวมเท่ากับ 0.84 แบบสอบถามตอนที่ 2 มีค่าความเที่ยงในภาพรวมเท่ากับ 0.86 - 0.94 และแบบสอบถามตอนที่ 3 มีค่าความเที่ยงในภาพรวมเท่ากับ 0.90 – 0.96

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมโดยแจกแบบสอบถาม จำนวน 380 ฉบับ ด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยนำหนังสือจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์พร้อมแนบหนังสือให้ความยินยอมและสมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัยในการขอเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาในช่วงเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2564 รวมเวลา 3 เดือน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนคิดเป็นร้อยละ 100 และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป (โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เลขที่โครงการ REC Number: psu.pn.2-106/64)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้

แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและกระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการเรียนการสอนบนเครือข่ายออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ ในส่วนของแบบสอบถามตอนที่ 2 พฤติกรรมการเรียนรู้เป็นทีมเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการเรียนการสอนบนเครือข่ายออนไลน์ และแบบสอบถามตอนที่ 3 ระดับพฤติกรรมและพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการเรียนการสอนบนเครือข่ายออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 274 คน (ร้อยละ 72.10) กำลังศึกษาในกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 220 คน (ร้อยละ 57.90) กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 98 คน (ร้อยละ 25.80) และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ จำนวน 62 คน (ร้อยละ 16.30) ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 191 คน (ร้อยละ 50.30) ศาสนาอิสลาม จำนวน 184 คน (ร้อยละ 48.40) และศาสนาคริสต์ จำนวน 5 คน (ร้อยละ 1.30) ส่วนใหญ่มีเกรดเฉลี่ยรวม 3.00-3.49 จำนวน 174

คน (ร้อยละ 45.80) สถานภาพครอบครัวส่วนใหญ่อาศัยอยู่ร่วมกับบิดาและมารดา จำนวน 266 คน (ร้อยละ 70.00) ทั้งนี้ปัจจุบันนักศึกษาส่วนใหญ่อาศัยอยู่ที่บ้าน จำนวน 231 คน (ร้อยละ 60.80) เมื่อพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ในการแลกเปลี่ยนความรู้ของนักศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการแลกเปลี่ยนความรู้บนเครือข่ายออนไลน์ในกลุ่มที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกันมากที่สุด จำนวน 316 คน (ร้อยละ 83.20) รองลงมาคือ เพิ่มมุมมองหรือแลกเปลี่ยนแนวคิดกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน จำนวน 220 คน (ร้อยละ 57.90) และพัฒนาคุณภาพของชิ้นงานจากการเรียน จำนวน 176 คน (ร้อยละ 46.30) ตามลำดับ

2. กระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้บนเครือข่ายออนไลน์ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้โทรศัพท์มือถือในการแลกเปลี่ยนความรู้บนเครือข่ายออนไลน์มากที่สุด จำนวน 354 คน (ร้อยละ 93.20) รองลงมาคือ คอมพิวเตอร์/โน้ตบุ๊ก จำนวน 300 คน (ร้อยละ 78.90) โดยส่วนใหญ่ใช้เวลาในการใช้งานอุปกรณ์/เครื่องมือเทคโนโลยีดิจิทัลมากกว่า 7 ชั่วโมง/วัน จำนวน 186 คน (ร้อยละ 48.90) ทั้งนี้ความถี่ในการใช้งานอุปกรณ์/เครื่องมือเทคโนโลยีดิจิทัลส่วนใหญ่มีการใช้ทุกวัน จำนวน 216 คน (ร้อยละ 56.80) รองลงมาคือ ใช้งานมากกว่า 7 ครั้ง/สัปดาห์ จำนวน 81 คน (ร้อยละ 21.30)

เมื่อพิจารณาถึงการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ พบว่า ส่วนใหญ่ใช้สำหรับพูดคุยกับเพื่อนมากที่สุด จำนวน 338 คน (ร้อยละ 88.90) รองลงมาคือ หาข้อมูลเกี่ยวกับงานที่ได้รับมอบหมายจากการเรียน จำนวน 328 คน (ร้อยละ 86.30) และพูดคุยกับครอบครัวและญาติพี่น้อง จำนวน 282 คน (ร้อยละ 74.20) ตามลำดับ โดยช่วงเวลาที่ใช้เครือข่ายออนไลน์สำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บนเครือข่ายออนไลน์ผ่านอุปกรณ์/เครื่องมือเทคโนโลยีดิจิทัลอยู่ในช่วงเวลา 18.01-24.00 น. จำนวน 177 คน (ร้อยละ 46.60) รองลงมาคือ ช่วงเวลา 12.01-18.00 น. จำนวน 120 คน (ร้อยละ 31.60) ทั้งนี้สถานที่ที่ใช้เครือข่ายออนไลน์สำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บนเครือข่ายออนไลน์ส่วนใหญ่คือ บ้าน จำนวน 308 คน (ร้อยละ 81.10) รองลงมาคือ หอพัก จำนวน 215 คน (ร้อยละ 56.60) แพลตฟอร์มที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บนเครือข่ายออนไลน์ส่วนใหญ่คือ Facebook Group จำนวน 260 คน (ร้อยละ 68.40) และรองลงมาคือ Line Group จำนวน 248 คน (ร้อยละ 65.30)

นักศึกษาส่วนใหญ่จะมีการแลกเปลี่ยนความรู้กันเมื่อมีการมอบหมายงานจากรายวิชาต่าง ๆ จำนวน 323 คน (ร้อยละ 85.00) รองลงมาคือ เมื่อคิดงานไม่ออก จำนวน 221 คน (ร้อยละ 58.20) ในส่วนของลักษณะ/กระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนในกลุ่มผ่านการสนทนาผ่านเครือข่ายออนไลน์ จำนวน 313 คน (ร้อยละ 82.40) มีการจดบันทึกความรู้/กิจกรรมในการแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนในกลุ่ม จำนวน 233 คน (ร้อยละ 61.30) มีการจัดเก็บความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนในกลุ่มผ่านเครือข่ายออนไลน์ จำนวน 242 คน (ร้อยละ 63.70) และมีการเผยแพร่ความรู้จากการแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนในกลุ่มผ่านเครือข่ายออนไลน์ จำนวน 168 คน (ร้อยละ 44.20)

3. พฤติกรรมการเรียนรู้เป็นทีมเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการเรียนการสอนบนเครือข่ายออนไลน์ พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้เป็นทีมเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการเรียนการสอนบนเครือข่ายออนไลน์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยพฤติกรรมการสนับสนุนทีม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.25$) รองลงมาคือ พฤติกรรมการรับฟังความเห็นของทีม ($\bar{X} = 4.17$) พฤติกรรมการสื่อสารในทีม ($\bar{X} = 4.13$) พฤติกรรมการร่วมหาข้อสรุปและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ($\bar{X} = 4.13$) และพฤติกรรมการวิเคราะห์ปัญหา ($\bar{X} = 4.00$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการเรียนรู้เป็นทีมเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการเรียนการสอนบนเครือข่ายออนไลน์โดยจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า

3.1 ด้านการสื่อสารในทีม พบว่า พฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้บนเครือข่ายออนไลน์ด้านพฤติกรรมการสื่อสารในทีมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ เพื่อพัฒนาความสามารถในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.23$) รองลงมาคือ เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองและของเพื่อนในกลุ่ม ($\bar{X} = 4.20$) และรับฟังเพื่อนในกลุ่มที่กำลังพูดด้วยความตั้งใจ ($\bar{X} = 4.19$) ตามลำดับ

3.2 ด้านการสนับสนุนทีม พบว่า พฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้บนเครือข่ายออนไลน์ด้านพฤติกรรมการสนับสนุนทีมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ยอมรับความแตกต่างในด้านบุคลิกภาพและความคิดเห็นของแต่ละคนในขณะพูดคุยกับเพื่อนในกลุ่ม ($\bar{X} = 4.32$) รองลงมาคือ ทำงานตามเป้าหมายของทีมด้วยความเต็มใจ ($\bar{X} = 4.30$) มีการทำงานหรือการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพเกิดจากความร่วมมือของบุคคลหลาย ๆ คนที่ทำงานร่วมกัน ($\bar{X} = 4.30$) และมีการปฏิบัติต่อเพื่อนในกลุ่มอย่างสุภาพ ให้เกียรติทั้งการพูดกิริยา และมารยาท ($\bar{X} = 4.29$) ตามลำดับ

3.3 ด้านการรับฟังความเห็นของทีม พบว่า พฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้บนเครือข่ายออนไลน์ด้านพฤติกรรมการรับฟังความเห็นของทีมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ สอบถาม ทบทวน และสะท้อนคิดจากคำตอบที่ได้รับ เพื่อให้เข้าใจถึงแนวทางการคิดและวิธีการคิดของเพื่อนในกลุ่มเสมอ ($\bar{X} = 4.19$) รองลงมาคือ สมาชิกในกลุ่มร่วมกันคิดริเริ่มวิธีการทำงานใหม่สร้างสรรค์สิ่งใหม่ หรือมีผลงานใหม่เสมอ ($\bar{X} = 4.17$) และเรียนรู้วิธีการคิดของเพื่อนในกลุ่มจากการสนทนาพูดคุยกัน ($\bar{X} = 4.17$) ตามลำดับ

3.4 ด้านการวิเคราะห์ปัญหา พบว่า พฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้บนเครือข่ายออนไลน์ด้านพฤติกรรมการวิเคราะห์ปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ใช้วิธีการระดมความคิดเห็นร่วมกับเพื่อนในกลุ่มในการร่วมกันคิดและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.11$) รองลงมาคือ แสดงความ

คิดเห็นและบอกเหตุผล หากไม่เห็นด้วยกับการทำงานร่วมกัน รวมทั้งปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.06$) สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาในสิ่งที่ว่าเหมาะสมได้ด้วยตัวเอง ($\bar{X} = 3.98$) สามารถวิเคราะห์ปัญหาที่ซับซ้อน โดยการเชื่อมโยงกับความรู้และประสบการณ์ที่เคยมีมาก่อนได้ ($\bar{X} = 3.98$) และสามารถพิจารณาประเด็นต่าง ๆ หรืองานที่ได้รับมอบหมายอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้เข้าใจในการทำงานเป็นทีมกับเพื่อนในกลุ่ม ($\bar{X} = 3.98$) ตามลำดับ

3.5 ด้านการร่วมหาข้อสรุปและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ พบว่า พฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้บนเครือข่ายออนไลน์ด้านการร่วมหาข้อสรุปและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ สมาชิกในกลุ่มร่วมมือกันทำงานเป็นทีมเพื่อสร้างผลงานให้ได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ($\bar{X} = 4.17$) ได้แนวความคิดใหม่ ๆ จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในกลุ่ม ($\bar{X} = 4.16$) นำความคิดเห็นที่ได้จากการพูดคุยกับเพื่อนในกลุ่มมาพิจารณาร่วมกับความคิดเห็นของตนเพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน ($\bar{X} = 4.15$)

4. พฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการเรียนการสอนบนเครือข่ายออนไลน์ พบว่า พฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการเรียนการสอนบนเครือข่ายออนไลน์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยด้านการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.30$) รองลงมาคือ ด้านการสร้างเครือข่ายทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.24$) ด้านการทบทวนบทเรียน ($\bar{X} = 4.16$) ด้านการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.15$) และด้านการอภิปรายร่วมกัน ($\bar{X} = 4.13$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการเรียนการสอนบนเครือข่ายออนไลน์ โดยจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า

4.1 ด้านการเรียนการสอน พบว่า พฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้บนเครือข่ายออนไลน์ด้านการเรียนการสอนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ใช้เครือข่ายออนไลน์เพื่อติดต่อสื่อสารระหว่างอาจารย์หรือเพื่อนในกลุ่ม ($\bar{X} = 4.33$) รองลงมาคือ ใช้เครือข่ายออนไลน์เพื่อการค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อการศึกษา ($\bar{X} = 4.32$) และใช้เครือข่ายออนไลน์เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.28$) ตามลำดับ

4.2 ด้านการอภิปรายร่วมกัน พบว่า พฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้บนเครือข่ายออนไลน์ด้านการอภิปรายร่วมกันในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ใช้เครือข่ายออนไลน์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้รวมถึงการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้ เช่น พุดคุย ส่งไฟล์งาน ($\bar{X} = 4.22$) รองลงมาคือ ใช้เครือข่ายออนไลน์ในการประชุม ระดมความคิดเห็นเพื่อตัดสินใจแก้ปัญหาและหาทางออกร่วมกันในการเรียน ($\bar{X} = 4.14$) และใช้เครือข่ายออนไลน์ในการกระตุ้นให้เพื่อนในกลุ่มเกิดความสนใจ เรียนรู้และนำเสนอความคิดร่วมกัน เช่น

สร้างกลุ่มไลน์เพื่อส่งข้อความแจ้งเตือน การเปิดประเด็นคำถามในกลุ่มไลน์ การติดแท็กบนเฟสบุ๊ก เป็นต้น ($\bar{X} = 4.12$) ตามลำดับ

4.3 ด้านการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ พบว่า พฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้บนเครือข่ายออนไลน์ด้านการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ใช้โปรแกรมออนไลน์ในการพูดคุย ประชุม ระดมความคิดเห็นเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและวิเคราะห์ข้อมูลของงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพร่วมกันกับเพื่อนในกลุ่ม ($\bar{X} = 4.20$) รองลงมาคือ ใช้เครื่องมือสืบค้นหรือฐานข้อมูลห้องสมุดออนไลน์ในการค้นหาความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติมต่อยอดจากความรู้เดิมร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม เช่น Google ฐานข้อมูลมหาวิทยาลัย คลังสารสนเทศ เป็นต้น ($\bar{X} = 4.17$) และใช้เครื่องมือสืบค้น และ/หรือส่งคอมออนไลน์ในการค้นหาข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ ซึ่งจะกระตุ้นการเรียนรู้กับเพื่อนในกลุ่มได้ ($\bar{X} = 4.16$) ตามลำดับ

4.4 ด้านการทบทวนบทเรียน พบว่า พฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้บนเครือข่ายออนไลน์ด้านการทบทวนบทเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ สมาชิกในกลุ่มใช้เครือข่ายออนไลน์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือดาวน์โหลดเนื้อหาตามบทเรียน เพื่อนำมาใช้ควบคู่กับการเรียนภายในห้องเรียน เช่น Google drive, Cloud ($\bar{X} = 4.23$) รองลงมาคือ สมาชิกในกลุ่มใช้เครือข่ายออนไลน์ในการค้นหาเนื้อหาเพิ่มเติมสำหรับการเรียนการสอน เช่น ข้อมูลการลงทะเบียนเรียน ข้อมูลรายวิชา คำอธิบายรายวิชา คำแนะนำจากรุ่นพี่หรือเพื่อนที่เคยลงทะเบียนเรียนมาก่อน เป็นต้น ($\bar{X} = 4.18$) สมาชิกในกลุ่มใช้เครือข่ายส่งคอมออนไลน์ในการหาข้อมูลในบทเรียนโดยเฉพาะเนื้อหาแต่ละรายวิชาเพิ่มเติมจากแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.14$) ตามลำดับ

4.5 ด้านการสร้างเครือข่ายทางการศึกษา พบว่า พฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้บนเครือข่ายออนไลน์ด้านการสร้างเครือข่ายทางการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ใช้เครือข่ายออนไลน์ในการเรียนรู้และการศึกษาร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม เช่น Line, Facebook, Microsoft Team, Google meet เป็นต้น ($\bar{X} = 4.33$) รองลงมาคือ ใช้เครือข่ายออนไลน์ในการเรียนรู้ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม เช่น Line, Facebook, Microsoft Team, Google meet เป็นต้น ($\bar{X} = 4.29$) และสมาชิกในกลุ่มใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการแลกเปลี่ยนความรู้ และถ่ายทอดกระจายความรู้กันอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.18$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. พฤติกรรมการนำความรู้ไปใช้ในการแลกเปลี่ยนความรู้ จากผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีวัตถุประสงค์ในการแลกเปลี่ยนความรู้บนเครือข่ายออนไลน์ในกลุ่มที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกันมากที่สุด ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าการที่นักศึกษามีความสนใจในเรื่องหรือประเด็นเดียวกันจะช่วยให้นักศึกษาสามารถพูดคุยหรือแลกเปลี่ยนความรู้หรือแบ่งปันประสบการณ์ระหว่างกันได้ง่าย เนื่องจากนักศึกษาแต่ละคนจะมีข้อมูลหรือสารสนเทศในประเด็นนั้น ๆ อยู่แล้วจึงทำให้สามารถถ่ายทอดเรื่องราวหรือประสบการณ์ที่ตนเองมีอยู่ให้แก่บุคคลอื่นได้ง่าย จึงทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันบนพื้นฐานของข้อมูลหรือสารสนเทศที่แต่ละคนเก็บรวบรวมเอาไว้และการที่นักศึกษามีการแลกเปลี่ยนความรู้บนเครือข่ายออนไลน์ในกลุ่มที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกันนั้นยังส่งผลไปสู่การสร้างพื้นที่หรือเวทีเฉพาะกลุ่มในการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกันได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Brockett & Hiemstra (1993) ที่กล่าวว่า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถือเป็นกระบวนการและหัวใจสำคัญที่เปิดโอกาสให้กับบุคคลใช้เป็นเวทีหรือพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความรู้ ทั้งนี้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นการเชื่อมโยงแหล่งความรู้ที่ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้อย่างอิสระและตรงกับความต้องการของผู้เรียนมากที่สุด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตนเองและเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม สามารถนำไปสู่การพัฒนาระบบการทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การที่นักศึกษามีการแลกเปลี่ยนความรู้บนเครือข่ายออนไลน์ในกลุ่มที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน จะช่วยให้นักศึกษาสามารถพัฒนาตนเองในด้านการสื่อสารที่ส่งผลให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอันนำไปสู่การแลกเปลี่ยนความรู้ให้เกิดขึ้นในการทำงาน เกิดการเรียนรู้แลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศและประสบการณ์ระหว่างกันนำไปสู่การค้นคว้าและแสวงหาความรู้เพิ่มเติมให้กับตนเองอยู่ตลอดเวลา (Deekarnkol & Thammatar, 2015) นอกจากนี้การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมช่วยกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดความมุ่งมั่นตั้งใจและตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองเป็นสำคัญอันจะส่งผลนำไปสู่การพัฒนาผลงานที่ดีขึ้น

กระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้บนเครือข่ายออนไลน์ จากผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้โทรศัพท์มือถือในการแลกเปลี่ยนความรู้บนเครือข่ายออนไลน์มากที่สุด อาจสืบเนื่องมาจากในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีทางการสื่อสารโดยเฉพาะโทรศัพท์มือถือเข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิต หรือเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการปฏิบัติงานหรือภารกิจในชีวิตประจำวันของบุคคลเพิ่มมากขึ้นอีกทั้งความก้าวหน้าทางด้านวิทยาการความรู้และเทคโนโลยีส่งผลให้โทรศัพท์มือถือมีการพัฒนาระบบและฟังก์ชันการทำงานแบบก้าวกระโดด กล่าวคือ โทรศัพท์มือถือมีระบบรองรับการทำงานที่ครอบคลุมในแทบทุกด้าน ทั้งในด้านการสื่อสารสารสนเทศและความรู้ รวมถึงด้านการเรียนรู้และการจัดเก็บข้อมูล ซึ่งสอดคล้องกับ Wattanabut & Somabut (2019) ที่กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในปัจจุบันมีเทคโนโลยีต่าง ๆ มากมายที่ช่วยให้การดำเนินชีวิตของผู้คนมีความสะดวกสบายมากขึ้น การสื่อสารเกิดขึ้นได้หลากหลายช่องทาง สะดวกและรวดเร็วในการเข้าถึง จัดเก็บ เผยแพร่ แบ่งปันและแลกเปลี่ยนสารสนเทศและความรู้ต่าง ๆ ระหว่างกันได้ง่าย

รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น (Mathuros, 2021) ดังนั้นจึงส่งผลให้นักศึกษาจึงใช้โทรศัพท์มือถือในการแลกเปลี่ยนความรู้บนเครือข่ายออนไลน์ แต่ทั้งนี้ Jane (2009) ได้กล่าวเสริมว่า การแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการเรียนการสอนบนเครือข่ายออนไลน์ นักศึกษาควรเข้าใจลักษณะของเทคโนโลยีที่ใช้ในขั้นพื้นฐาน มีความรอบรู้ในการใช้งานได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ (Effective Use of Tool) เพื่อประยุกต์ใช้กับข้อมูล สารสนเทศและความรู้ในการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการเรียนการสอนบนเครือข่ายออนไลน์ได้ (Gerdruang et al., 2021)

ทั้งนี้ยังพบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์สำหรับพูดคุยกับเพื่อนมากที่สุด อาจสืบเนื่องมาจาก ในปัจจุบันกระบวนการการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเพื่อนจะช่วยให้นักศึกษาสามารถใช้แหล่งทรัพยากรทางความรู้อื่น ๆ ที่ไม่ใช่เพียงหนังสือหรือสื่อประกอบในรายวิชา ซึ่งการเรียนรู้ร่วมกันโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างเพื่อนจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์กันในทางบวก การมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมกันระหว่างผู้เรียนภายในกลุ่ม ความรับผิดชอบของผู้เรียนแต่ละราย ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในกลุ่ม กระบวนการทำงานภายในกลุ่ม (Johnson & Johnson, 1994) และยังก่อให้เกิดความไว้วางใจกันในการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้เรียน (Chaibuth et al, 2015) ในส่วนของแพลตฟอร์มที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บนเครือข่ายออนไลน์ นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้ Facebook Group เป็นแพลตฟอร์มสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน อาจสืบเนื่องมาจาก Facebook เป็นแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ยอดนิยมเป็นแหล่งข้อมูลในการติดตามข้อมูล สารสนเทศและความรู้จากเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวประเด็นที่ตนเองมีความสนใจหรือสามารถแสดงออกเพื่อที่จะสะท้อนสิ่งที่กำลังคิด และสามารถใช้งานเพื่อหาข้อมูลที่สนใจบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ควบคู่กับเครื่องมือสืบค้น (Search Engine) ได้ (Muangtum, 2022) นอกจากนี้ความคิดของผู้คนที่อยู่ในสื่อสังคมออนไลน์ Facebook สามารถใช้เป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญในการติดตามเหตุการณ์ข่าวสารตามความสนใจ (Troussas, et al., 2013) ดังนั้น สื่อสังคมออนไลน์ Facebook จึงมีบทบาทที่สำคัญต่อการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นและแบ่งปันความรู้ประสบการณ์และความคิดในเรื่องต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี (Baj-Rogowska, 2017) ในส่วนของการแลกเปลี่ยนความรู้นี้นักศึกษาจะมีการแลกเปลี่ยนความรู้กันเมื่อมีการมอบหมายงานจากรายวิชาต่าง ๆ และเมื่อสมาชิกในกลุ่มไม่เข้าใจงานที่ได้รับมอบหมายเมื่อผู้วิจัยพิจารณาถึงลักษณะ/กระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนในกลุ่มส่วนใหญ่เป็นการสนทนา การจดบันทึกความรู้และการแลกเปลี่ยนสื่อสารผ่านเครือข่ายออนไลน์ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงและมีบัญชีส่วนบุคคลเป็นของตนเองจึงส่งผลให้การแลกเปลี่ยนความรู้ของนักศึกษาส่วนใหญ่มีการปฏิสัมพันธ์กันบนเครือข่ายออนไลน์มากกว่าการแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนในกลุ่มแบบเผชิญหน้า

2. พฤติกรรมการเรียนรู้เป็นทีมเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ จากผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเรียนรู้เป็นทีม โดยเฉพาะด้านการสนับสนุนทีมสูงที่สุด อาจสืบเนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการเพื่อนช่วยเพื่อนซึ่งเมื่อเกิดผลสำเร็จก็จะเกิด

ความภาคภูมิใจร่วมกันและเกิดความรู้สึกสำเร็จไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ Deekarnkol & Thammetar (2015) ที่กล่าวว่า การสนับสนุนทีมช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นขั้นตอนและช่วยให้ผู้เข้าเรียนกำหนดลักษณะการเรียนรู้ร่วมกันได้ จึงส่งผลให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้บรรลุผลที่กำหนดไว้ นอกจากนี้การสนับสนุนทีมยังส่งเสริมให้เกิดการตรวจสอบความคิดเห็นจากตนเองและผู้อื่นผ่าน การสนทนาและการอภิปราย ส่งผลให้ข้อมูลผ่านการกลั่นกรองมาอย่างดีก่อนนำเสนอและนำไปใช้สร้างเป็น ผลงานกลุ่ม ซึ่งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Michaelsen (2002 อ้างถึงใน Chantape, 2010) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมและการสนับสนุนทีมจะเกิดขึ้นได้จากการค้นหาหาข้อมูลความรู้ ความกระตือรือร้นของผู้เรียนในการค้นหาข้อมูลความรู้ที่ได้มาสนทนา อภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม จนเกิดการเรียนรู้ถ่ายทอดซึ่งกันและกันจนกระทั่งพัฒนาเป็นผลงานสำเร็จ

ด้านการสนับสนุนทีม จากผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีพฤติกรรมยอมรับความแตกต่าง ด้านบุคลิกภาพและความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่มในขณะพูดคุย อาจสืบเนื่องมาจากการยอมรับความแตกต่างทั้งในด้านบุคลิกภาพและความคิดเห็นช่วยให้นักศึกษาเกิดความเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งจะช่วยให้เกิดการยอมรับทั้งในส่วน of ความคิดเห็นและทักษะความชำนาญเฉพาะด้านของเพื่อนในกลุ่ม ซึ่งอาจก่อให้เกิดการแบ่งภาระงานตามที่แต่ละคนมีความถนัดหรือเชี่ยวชาญโดยคนอื่นในกลุ่มเป็นผู้สนับสนุนในด้านต่าง ๆ ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับ Mingsiritham (2013) ที่กล่าวว่า การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นการเปิดโอกาสในการเรียนรู้ร่วมกันของบุคคลและเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้เดียวกันเกิดการสนับสนุนของการได้มาซึ่งความรู้จากการเรียนรู้ร่วมกัน (Hollins-Alexander, 2013) (McConnell et al., 2013) นอกจากนี้ Bohm (1965 อ้างถึงใน Senge, 1994) และ Deekarnkol & Thammetar (2015) ยังกล่าวว่า การเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ร่วมค้นหาคำตอบ สืบค้น แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระจะส่งผลให้สมาชิกในทีมลดอคติและข้อโต้แย้งในการทำงานร่วมกันมากขึ้น

3. พฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้บนเครือข่ายออนไลน์ จากผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการเรียนการสอนสูงที่สุด อาจเป็นเพราะในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพในบริบทของการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคที่เรียกว่า สังคมภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ ที่เน้นการใช้ความรู้และนวัตกรรม เป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาบุคคล สังคมและประเทศ จึงส่งผลให้กระบวนการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งด้านทฤษฎีการสร้างความรู้และกระบวนการเน้นเรียนรู้มากกว่ากระบวนการสอน ซึ่งส่งผลให้นักศึกษาเกิดความตระหนักและเห็นความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ในแนวทางของตนเองตามความสนใจด้วยการสำรวจ ตรวจสอบและทดลองเรียนรู้จากการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากการมีส่วนร่วม สะท้อนความคิดและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ (Makmeesub, 2010) สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย การคิด

อย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้แบบร่วมมือ การคิดสร้างสรรค์ การเป็นผู้นำ การประยุกต์ใช้ การติดต่อสื่อสาร (Manthey, 2008) และการแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน (Phaophueng & Bangthamai, 2016)

ด้านการเรียนการสอน จากผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายออนไลน์เพื่อติดต่อสื่อสารระหว่างอาจารย์หรือเพื่อนในกลุ่ม อาจสืบเนื่องมาจากการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการเรียนการสอนส่วนใหญ่ในระดับอุดมศึกษาเป็นการดำเนินผ่านกิจกรรมกลุ่มเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งนักศึกษาจำเป็นต้องใช้ทักษะด้านการใช้เครือข่ายออนไลน์เพื่อการค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อการศึกษา รวมถึงการใช้เครือข่ายออนไลน์เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการเรียนการสอนเป็นส่วนมาก ซึ่งส่งผลให้นักศึกษาจำเป็นต้องมีการแสวงหาสารสนเทศ (Information Seeking) ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในรายวิชาและต้องนำสารสนเทศที่ได้ไปใช้ (Information Use) ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ Srichaisuwan & Pipatjumrornkul (2016) ที่กล่าวว่า สภาพสังคมที่เปลี่ยนไปรูปแบบการเรียนรู้และการจัดการศึกษาจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก โดยผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามความสนใจ ความถนัด และความต้องการจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้กลายเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ทั้งในส่วนของสถานศึกษาก็จำเป็นต้องจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนที่เน้น สื่อการสอนแบบสื่อประสม เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียน สามารถตรวจสอบผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Buranawanna, 2008) ทั้งนี้การจัดการเรียนการสอนก็จำเป็นต้องเน้นส่งเสริมพฤติกรรมการถ่ายทอด การแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนสารสนเทศและความรู้ระหว่างบุคคลของผู้เรียน โดยการจัดการเรียนการสอนและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บนเครือข่ายสังคมออนไลน์จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถแลกเปลี่ยนความรู้และอภิปรายการเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนในชั้นเรียนได้ (Senge, 1994) ซึ่งช่วยให้ นักศึกษาเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลพร้อมทั้งเกิดการสร้างองค์ความรู้ที่ช่วยพัฒนางานและเพิ่มพูนสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคคลให้มีศักยภาพสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ กระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ และพฤติกรรมการเรียนรู้เป็นทีมเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้บนเครือข่ายออนไลน์ ผู้วิจัยสามารถให้ข้อเสนอแนะเพื่อใช้ในการกำหนดแนวทางการแลกเปลี่ยนความรู้บนเครือข่ายออนไลน์ ได้ดังนี้

1. หน่วยงานทางด้านกิจกรรมนักศึกษาควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือแบ่งปันประสบการณ์ให้แก่นักศึกษาเพิ่มเติม นอกจากนี้ในระดับมหาวิทยาลัยควรมีการเชื่อมโยงและบูรณาการกระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนการแลกเปลี่ยนความรู้ของนักศึกษาจากหน่วยงานหลาย ภาควิชาตามขอบเขตของภาระงานและความรับผิดชอบ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อนักศึกษา เช่น หน่วยงานในระดับหลักสูตร สาขาวิชา คณะวิชา ควรจัดอบรมถ่ายทอดความรู้และอบรมเชิงปฏิบัติการ

เกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ (Information Literacy) และทักษะดิจิทัล (Digital Literacy) พร้อมทั้งฝึกการประเมินทักษะของตนเองเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ การพูดคุยหรือปรึกษาด้านการเรียนการสอนบนเครือข่ายออนไลน์กับเพื่อนร่วมชั้นเรียนหรือต่างคณะสาขาวิชา พร้อมทั้งกำหนดนโยบาย กรอบความคิด ยุทธศาสตร์เพื่อขับเคลื่อนการรู้สารสนเทศและทักษะดิจิทัลที่ถูกต้องและเหมาะสมให้แก่นักศึกษา

2. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบนเครือข่ายออนไลน์นั้นมหาวิทยาลัยควรส่งเสริมให้มีการแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน หรือระหว่างเพื่อน มีการแบ่งกลุ่มให้ผู้ที่สนใจในเรื่องเดียวกันร่วมแสดงความคิดเห็นหรือแบ่งปันข้อมูลต่างๆ บนแพลตฟอร์มออนไลน์เฉพาะเรื่อง มีการจดบันทึกความรู้ที่ได้จากการเรียนหรือการศึกษาข้อมูลจากแหล่งสารสนเทศต่างๆ และมาแบ่งปันความรู้ที่ได้ให้เพื่อนฟัง มีการถ่ายทอดสด (Live) ให้ผู้ที่สนใจในเรื่องนั้น ๆ เข้าร่วมและแสดงความคิดเห็น รวมถึงการส่งเสริมให้มีการบันทึกการเรียนการสอนผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเข้าถึงย้อนหลังได้

References

- Aiamintra, K. (2020). **The impact of COVID-19 per-semester**. Retrieved July 1, 2022, from <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/872053>. [In Thai]
- Baj-Rogowska, A. (2017). Sentiment analysis of facebook posts: the uber case in **The proceedings of the 2017 IEEE Eighth International Conference on Intelligent Computing and Information Systems (ICICIS'17)**, Cairo, Egypt, 391-395.
- Boonprom, R. (2020). Digital learning platform: learning trends in the digital age. **Panyapat E-Journal**, 39(1), 84-89. [In Thai]
- Brockett, A. J. & Hiemstra, R. (1993). **Self-direction in adult learning**. San Francisco: Chapman and Hall.
- Buranawanna, N. (2008). **Development of learning center on the production of microbial fertilizer for students of the two schools Wat Srapratum**. Phitsanulok: Naresuan University. [In Thai]
- Chaibuth, D., Thongboonnak, K., Sankas, S., & Tantranont, N. (2015). The success factors in applying the use of information technology for collaborative learning development via online social network. **VRUResearch and Development Journal**, 10(2), 1-11. [In Thai]
- Chantape, W. (2010). **The development of blended training model with team learning to develop competency in instructional design with interdisciplinary integration model for elementary school teachers**. (Doctoral Dissertation, Ph.D. in Curriculum and Instruction, Silpakorn University). [In Thai]
- Deekarnkol, K., & Thammeter, T. (2015). The communication behaviors of a knowledge sharing via network model based on the self-directed learning approach to create team learning of educational personnel. **Veridian E-Journal**, 8(2), 1-14. [In Thai]
- Equitable Education Fund. (2021). **Exploring the impact of COVID-19, a major turning point in education**. Retrieved July 1, 2022, from <https://www.eef.or.th/article1-02-01-211/>. [In Thai]
- Gerdruang, A., Khamchoo, C., & Phanwattanasakul, C. (2021). Guidelines for promoting learning in the 21st century society for higher education in Thailand. **Journal of MCU Ubon Review**, 6(1), 781-790. [In Thai]
- Hollins-Alexander, S. (2013). **Online professional development through virtual learning communities**. California: Corwin Press.

- Jane. (2009). A unilateral grading contract to improve learning and teaching. **College Composition and Communication**, 61(2), 244-268.
- Johnson D. & Johnson R. (1994). **Learning together and alone, cooperative, competitive, and individualistic learning**. Needham Heights: Prentice-Hall.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and Psychological Measurement**, 30(3), 607–610.
- Makmeesub, D. (2010). **A study of critical thinking effects and learning achievement with blended learning by problem solving process in selection and utilization of instructional media subject of undergraduate students**. (Master’s Thesis, M.Ed. in Educational Technology, Silpakorn University). [In Thai]
- Manthey. G. (2008). Attaining 21st century skills in a complex world. **Leadership**, 38(2), 15.
- Mathuros, S. (2021). Management of education in the online system in the new normal. **Rajapark Journal**, 15(40), 33-42. [In Thai]
- McConnell, T. J., Parker, J. M., Eberhardt, J., Koehler, M. J., & Lundeberg, M. A. (2013). Virtual professional learning communities: teachers’ perceptions of virtual versus face-to-face professional development. **Journal of Science Education and Technology**, 22, 267-277.
- Mingsiritham, K. (2013). Social media: creative media for education. **Veridian E-Journal**, 6(1), 72-81. [In Thai]
- Muangtum, N. (2022). **Overview of social media use in 2022**, Retrieved July 1, 2022, from <https://www.everydaymarketing.co/trend-insight/social-media-insight-and-digital-stat-thai-2022-from-we-are-social/>. [In Thai]
- Phaophueng, S., & Bangthamai, E. (2016). The development of online knowledge sharing system on photography course to affect the creative thinking of undergraduate students. **Veridian E-Journal**, 9(2), 1349-1362. [In Thai]
- Senge. P. M. (1994). **The fifth discipline: the art and practice of the learning organization**. New York: Doubleday.
- Srichaisuwan, B., & Pipatjumrornkul, Y. (2016). Development of a learning centre for knowledge sharing by an online social network for vocational certificate students. **EAU Heritage Journal**, 6(2), 133-141. [In Thai]

- ThaiPR.net (2021). **PSU turning a new learning dimension to hybrid learning to cope with Covid-19 open an online system and courses to enhance hands-on skills**. Retrieved July 21, 2021, from <https://www.ryt9.com/s/prg/3225878?fbclid=IwAR2hJ3SA7XDJBZPYwMSHCmW7PlBGCaDmFivy2r9qwBJB38kTe6ga3uyrsxw>. [In Thai]
- Troussas, C., Virvou, M., Caro, J. & Espinosa, K. J. (2013). Multivariate clustering for group language learning in Facebook. In: Frontiers in artificial intelligence and applications in **The Proceedings of the 6th International Conference on Intelligent Interactive Multimedia Systems and Services**, 254, 80–88.
- Wattanabut, N., & Somabut, A. (2019). Development of learning environments on web-based to enhance digital literacy for college of local administration students. **Local Administration Journal**, 12(1), 111-128. [In Thai]

ระบบฐานข้อมูลดิจิทัลภูมิปัญญานาเชือก โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

ภาธร นิลอาธิ¹

ฤทัย นิ่มน้อย²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจ รวบรวมข้อมูลความต้องการของบุคคลในชุมชน (ภาคีกลุ่มคนรักนาเชือก) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์บุคคลในชุมชนเพื่อเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น การจัดการข้อมูล การออกแบบ และการพัฒนาระบบการจัดการข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นนาเชือก ตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ให้อยู่ในรูปแบบระบบฐานข้อมูล เพื่อใช้สำหรับการจัดเก็บ เผยแพร่ และให้บริการสืบค้นข้อมูลภูมิปัญญานาเชือก ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยการมีส่วนร่วมของภาคีกลุ่มคนรักนาเชือกในการจัดการข้อมูลภูมิปัญญาต่าง ๆ ซึ่งพัฒนาโดยโปรแกรมเว็บแอปพลิเคชันด้วยภาษาพีเอชพี (PHP) โปรแกรม Bootstrap เป็น CSS framework สำหรับการพัฒนาส่วนติดต่อกับผู้ใช้ และใช้ฐานข้อมูลมายเอสคิวแอล (MySQL) สำหรับการจัดเก็บข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดการข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถแบ่งเป็น 9 ประเภท คือ 1) กองทุนและธุรกิจชุมชน 2) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3) เกษตรกรรม 4) แพทย์แผนไทย 5) ภาษาและวรรณกรรม 6) โภชนาการ 7) ศาสนาปรัชญาและประเพณี 8) ศิลปกรรม และ 9) อุตสาหกรรมและหัตถกรรม ตามเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ เนื่องจากภาคีคนรักนาเชือก ได้เล็งเห็นถึงการนำข้อมูลไปใช้เพื่อการเรียนรู้ และด้านความต้องการเครื่องมือสำหรับการจัดการข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาคีคนรักนาเชือก มีความต้องการระบบฐานข้อมูลเพื่อจัดเก็บข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น อนุรักษ์ความรู้ และเผยแพร่ข้อมูลภูมิปัญญานาเชือก

คำสำคัญ: ฐานข้อมูลดิจิทัล, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, นาเชือก, มหาสารคาม, การมีส่วนร่วมของชุมชน, ภูมิปัญญานาเชือก

---

¹ อาจารย์ สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อีเมล patorn.n@msu.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อีเมล reuthai.n@msu.ac.th

(Received: 11 August 2022; Revised: 10 October 2022; Accepted: 17 October 2022)

Na Chueak Local Wisdom Database System with Public Participation

Patorn Nilati¹

Ruethai Nimnoi²

Abstract

This research aims to explore and gather information needs of the community (The Na Chueak Lover Group) The method of interviewing people in the community to emphasize the participation of the community in the preliminary study, information management, design and system development for information management of Na Chueak local wisdom in Na Chueak Sub-district, Na Chueak District, Maha Sarakham Province in the form of database system. To be used for storing, disseminating and retrieval through Internet by the participation of the community. The system is developed by a web application with PHP, Bootstrap is a CSS framework for developing user interface and MySQL database. The result found that Local wisdom management can be divided into 9 types; 1) Local business and Funds 2) Natural resources and environment management 3) Agriculture 4) Thai traditional medicine 5) Language and literature 6) Nutrition 7) Religion, philosophy and tradition 8) Fine arts and 9) Industry and handicrafts according to the criteria of the Ministry of Education. Na Chueak Lovers' Group need the database system to manage, conserve, and disseminate their local wisdom.

Keyword: Digital database, Local wisdom, Na Chueak, Mahasarakham, Local participation, Na Chueak Local Wisdom

---

¹Lecturer, Department of Information Science, Faculty of Informatics, Mahasarakham University, Email: Patorn.n@msu.ac.th

²Assistant Professor, Department of Information Science, Faculty of Informatics, Mahasarakham University, Email: Ruethai.n@msu.ac.th

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราชการ 2560 มาตรา 57 รัฐต้อง (1) อนุรักษ์ ป่าไม้ และ ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและ ของชาติ (2) อนุรักษ์คุ้มครองบำรุงรักษาพื้นที่บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการ (The Secretariat of The House of Representatives, 2019) อำเภอนาเชือก เป็นอำเภอหนึ่งตั้งอยู่ในเขตจังหวัดมหาสารคาม จากการสำรวจภูมิ ปัญญาท้องถิ่นของภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ในเขตอำเภอนาเชือก แสดงให้เห็นถึงความตระหนักเกี่ยวกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน รวมถึงเล็งเห็นความสำคัญ และประโยชน์ของการจัดการความรู้ภูมิปัญญา ท้องถิ่น ตัวอย่างพื้นที่ที่น่าสนใจในอำเภอนาเชือก คือ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าคุนลำพัน ตั้งอยู่ตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม หากพิจารณาจากต้นทุนด้านทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนคุณค่าด้าน ศิลปวัฒนธรรม จากการสำรวจพื้นที่ ประสพการณ์ทำงานร่วมกับชุมชน และการบอกเล่าของชุมชน นับว่า เป็นพื้นที่ที่สามารถพัฒนาศักยภาพด้านการศึกษา เรียนรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่สำคัญของจังหวัดมหาสารคามอีกหนึ่งพื้นที่ เนื่องจากความเฉพาะของภูมิเวศ ที่เหมาะต่อการเป็นที่อาศัย ของปูทูลกระหม่อมหรือปูแป้ง (*Thaipotamon Chulabhorn*) ซึ่งเป็นปูน้ำจืดที่มีสีส้มสวยงาม และเป็น สิ่งมีชีวิตเฉพาะถิ่น (Endemic Species) ที่พบได้เพียงแห่งเดียวในโลก และได้รับการประกาศให้เป็นพื้นที่ คุ้มครองสิ่งแวดล้อม เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 และเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าคุนลำพัน เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2542 (Mahasarakham Provincial Culture Office, 2018) ซึ่งสภาพพื้นที่ป่าของเขตห้ามล่าสัตว์ ป่าคุนลำพัน มีลักษณะพิเศษ กล่าวคือ พื้นที่ที่อยู่ด้านทิศตะวันออกของคลองชลประทาน มีสภาพป่าเป็นป่า เต็งรัง ส่วนพื้นที่ป่าที่อยู่ทางด้านทิศตะวันตกของคลองชลประทาน มีสภาพป่าที่มีลักษณะเป็นป่าผสมคือป่า กิ่งดิบแล้ง ป่าเบญจพรรณและสภาพคล้ายป่าพรุ จึงทำให้มีความหลากหลายทางชีวภาพค่อนข้างสูง ทั้งชนิด พืชและสัตว์ นอกเหนือจากความสัมพันธ์เชิงนิเวศแล้ว ยังมีมิติด้านสรรพคุณทางยาหรือสมุนไพร และมี ผลงานวิจัยที่อาศัยพื้นที่นี้เป็นสถานที่ศึกษา ได้แก่ Pasorn et al. (2014) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การปลูกพืช สมุนไพรแบบเกษตรอินทรีย์เพื่อเพิ่มผลผลิตและคุณภาพสมุนไพรสู่อุตสาหกรรมแปรรูป และ Bhrukitti (2016). ได้ศึกษาเรื่องความสามารถในการปรับตัวต่อภัยแล้งในพื้นที่อ่อนไหว ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่เพิ่มเติมจากองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สู่การพัฒนาองค์ความรู้ของ ท้องถิ่น เพื่อเข้าใจต้นทุนด้านทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นได้ดียิ่งขึ้น รวมถึงมีความพร้อมในการให้ความ ร่วมมือในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลดิจิทัล สำหรับการจัดการข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น และเผยแพร่ข้อมูล ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ให้ประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ สามารถเข้าถึง และสืบค้นข้อมูลภูมิปัญญาของ ท้องถิ่นได้ ด้วยความพร้อมในประเด็นต่าง ๆ ข้างต้นที่กล่าวมาแล้ว กอปรกับภาคีกลุ่มคนรักนาเชือก โดย

การมีส่วนร่วมของหน่วยงานราชการ ทั้งสถาบันการศึกษา และ หน่วยงานภาคท้องถิ่น ได้แก่ โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ เทศบาลตำบลนาเชือก องค์การบริหารส่วนตำบลนาเชือก สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาเชือก กลุ่มสตรีตำบลนาเชือก และเขตห้ามล่าพันธุ์สัตว์ป่าคุนลำพัน มีความมุ่งมั่นที่จะยกระดับศักยภาพของพื้นที่ตำบลนาเชือกเป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเล็งเห็นว่าพื้นที่นี้สามารถพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้ดิจิทัล ที่รวมถึงการสะท้อนถึงการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ การเพิ่มมูลค่าเพื่อการรักษาระบบนิเวศและความยั่งยืนของภูมิปัญญา โดยอาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่ เข้ามาบริหารจัดการ ซึ่งปัจจุบัน องค์ความรู้ในพื้นที่ยังกระจุกกระจาย และฝังตัวในรูปของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สะสม โดยหากไม่มีการดำเนินการใด ๆ องค์ความรู้ดังกล่าว จะค่อยๆ เลือนหายไปกับปราชญ์หรือผู้มีประสบการณ์ รวมถึงการเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ที่ยังมีอยู่จำกัด

การวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงมีจุดมุ่งหมายในการทำงานร่วมกันกับชุมชน คือ สมาชิกภาคีกลุ่มคนรักนาเชือก ในการเก็บรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม และจัดสร้างฐานข้อมูลภูมิปัญญาดิจิทัลขึ้นเพื่อเป็นการอนุรักษ์และเผยแพร่

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อจัดการภูมิปัญญานาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม โดยการให้ชุมชนมีส่วนร่วม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

ได้ทราบข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม และนำมาจัดการเบื้องต้นก่อนนำเข้าสู่ระบบฐานข้อมูลดิจิทัลภูมิปัญญานาเชือก

ขอบเขตการวิจัย

การรวบรวมข้อมูล มีขอบเขตต่อไปนี้

1. ศึกษารายละเอียดข้อมูลภูมิปัญญาในเขต อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์โดยกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชน (ภาคีกลุ่มคนรักนาเชือก) ซึ่งมีเป้าหมายในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
2. ศึกษาเอกสารข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจากภาคีกลุ่มคนรักนาเชือก ซึ่งประกอบด้วย หน่วยงานราชการ ทั้งสถาบันการศึกษา และ หน่วยงานภาคท้องถิ่น ได้แก่ โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ เทศบาลตำบลนาเชือก องค์การบริหารส่วนตำบลนาเชือก สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาเชือก กลุ่มสตรีตำบลนาเชือก และเขตห้ามล่าพันธุ์สัตว์ป่าคุนลำพัน
3. จัดการข้อมูลภูมิปัญญา โดยยึดตามการแบ่งกลุ่มเนื้อหาออกเป็น 9 กลุ่ม ของ

Ministry of Education (2008, pp. 11-12) ประกอบด้วย 1) กองทุนและธุรกิจชุมชน 2) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3) เกษตรกรรม 4) แพทย์แผนไทย 5) ภาษาและวรรณกรรม 6) โภชนาการ 7) ศาสนาปรัชญาและประเพณี 8) ศิลปกรรม และ 9) อุตสาหกรรมและหัตถกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบฐานข้อมูลดิจิทัลภูมิปัญญานาเชือก โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- 1) ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลโดยการให้ชุมชนมีส่วนร่วม โดยมีการรวบรวมข้อมูลจาก ผู้อำนวยการโรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์จำนวน 1 คน นายก รองนายก และเลขานุการเทศบาลตำบลนาเชือก จำนวน 4 คน นายกและผู้บริหารองค์กรบริหารส่วนตำบลนาเชือก จำนวน 15 คน หัวหน้าสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาเชือก จำนวน 1 คน และสมาชิกกลุ่มสตรีตำบลนาเชือกจำนวน 6 คน
- 2) ทำการจัดการ วิเคราะห์ และ จัดหมวดหมู่ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวม
- 3) ทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล
- 4) ออกแบบ และ สร้างตัวแทนเอกสารในรูปแบบของระบบฐานข้อมูลดิจิทัลภูมิปัญญานาเชือก
- 5) พัฒนาระบบฐานข้อมูลดิจิทัลภูมิปัญญานาเชือก

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบฐานข้อมูลดิจิทัลภูมิปัญญานาเชือก โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้วิจัยได้พัฒนาเว็บไซต์ โดยใช้ภาษาพีเอชพี (PHP) โปรแกรม Bootstrap เป็น CSS framework สำหรับการพัฒนาส่วนติดต่อกับผู้ใช้ ร่วมกับภาษาเอชทีเอ็มแอล (HTML) และใช้ฐานข้อมูลมายเอสคิวแอล (MySQL) ในการจัดเก็บข้อมูล ผู้ใช้สามารถสืบค้นข้อมูล และเข้าถึงเอกสารรูปแบบต่าง ๆ ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้พัฒนากลุ่มการใช้งานระบบฐานข้อมูลดิจิทัลภูมิปัญญานาเชือก โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ให้แก่ผู้ดูแลระบบ ผู้ใช้ที่อยู่ในภาคีกลุ่มคนรักนาเชือก สำหรับการจัดการข้อมูลภูมิปัญญานาเชือก

ผู้วิจัยได้ออกแบบ และพัฒนาระบบฐานข้อมูลดิจิทัลภูมิปัญญานาเชือก โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยคำนึงถึงความต้องการของภาคีกลุ่มคนรักนาเชือก ซึ่งมีส่วนสำคัญในการนำเข้าข้อมูลสู่ระบบฐานข้อมูลดิจิทัลฯ ที่พัฒนาขึ้น นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบส่วนต่อประสานกับผู้ใช้งาน เพื่อให้สะดวก และง่ายต่อการสืบค้นข้อมูล โดยจากการสำรวจ และ สัมภาษณ์จากผู้แทนภาคีกลุ่มคนรักนาเชือก พบว่า มีทั้งสิ้น 8 ภูมิปัญญา โดยมีการจัดการจัดกลุ่มตามประเภทภูมิปัญญาทั้ง 9 ตามหลักเกณฑ์ที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ซึ่งภาคีกลุ่มคนรักนาเชือก จะได้ทำการจัดการข้อมูลภูมิปัญญาต่าง ๆ ของตนเองต่อไปในอนาคต

ระบบจัดการข้อมูลภูมิปัญญาอำเภอเขาชะเมา

เมนู

- เพิ่มสมาชิก
- ภูมิปัญญา
- ประเภทภูมิปัญญา
- ออกจากระบบ

เพิ่มข้อมูลสมาชิก

UserName :

Password :

Tel :

Note :

Admin :

☐

Submit
Reset

ภาพที่ 1 ภาพหน้าจอจัดการข้อมูลสมาชิก

ระบบจัดการข้อมูลภูมิปัญญาอำเภอเขาชะเมา

เมนู

- เพิ่มสมาชิก
- ภูมิปัญญา
- ประเภทภูมิปัญญา
- ออกจากระบบ

ประเภทภูมิปัญญา
เพิ่ม

ไทย	อังกฤษ	
กองทุนและธุรกิจชุมชน	Local business	✎ 🗑
การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	Natural Resources and Environmental Management	✎ 🗑
เกษตรกรรม	Argricultural	✎ 🗑
แพทย์แผนไทย	Thai Traditional Medicine	✎ 🗑
ภาษาและวรรณกรรม	Languages and Literature	✎ 🗑
โภชนาการ	Nutrition	✎ 🗑
ศาสนา/ปรัชญา/ประเพณี	Religion Philosophy and Tradition	✎ 🗑
ศิลปกรรม	Arts	✎ 🗑
อุตสาหกรรมและหัตถกรรม	Industry and Handicraft	✎ 🗑

ภาพที่ 2 หน้าจอการจัดการประเภทภูมิปัญญา

ระบบจัดการข้อมูลภูมิปัญญาอำเภอหนองเข็ง

เมนู		ข้อมูล ภูมิปัญญา เพิ่ม																																					
เพิ่มสมาชิก		Show 10 entries Search: ____																																					
ภูมิปัญญา		<table> <tr> <th>ลำดับ</th><th>ชื่อ</th><th>ปี</th><th>ประเภทภูมิปัญญา</th></tr> <tr> <td>1</td><td>ขอขจร</td><td></td><td>อุตสาหกรรมและหัตถกรรม</td></tr> <tr> <td>2</td><td>เท้ายาม่อม</td><td></td><td>โภชนาการ</td></tr> <tr> <td>3</td><td>ธูปฤาษี</td><td></td><td>แพทย์แผนไทย</td></tr> <tr> <td>4</td><td>พระอุโบสถ (ลิ่มมหาอุด)</td><td></td><td>ศิลปกรรม</td></tr> <tr> <td>5</td><td>วัดหนองเลา</td><td></td><td>ศิลปกรรม</td></tr> <tr> <td>6</td><td>ศาลเจ้าปู่ดื่น</td><td></td><td>ศาสนา/ปรัชญา/ประเพณี</td></tr> <tr> <td>7</td><td>สำนักสงฆ์โนนข่า</td><td></td><td>การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</td></tr> <tr> <td>8</td><td>อ่างเก็บน้ำห้วยค้อ</td><td></td><td>การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</td></tr> </table>		ลำดับ	ชื่อ	ปี	ประเภทภูมิปัญญา	1	ขอขจร		อุตสาหกรรมและหัตถกรรม	2	เท้ายาม่อม		โภชนาการ	3	ธูปฤาษี		แพทย์แผนไทย	4	พระอุโบสถ (ลิ่มมหาอุด)		ศิลปกรรม	5	วัดหนองเลา		ศิลปกรรม	6	ศาลเจ้าปู่ดื่น		ศาสนา/ปรัชญา/ประเพณี	7	สำนักสงฆ์โนนข่า		การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	8	อ่างเก็บน้ำห้วยค้อ		การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ลำดับ	ชื่อ	ปี	ประเภทภูมิปัญญา																																				
1	ขอขจร		อุตสาหกรรมและหัตถกรรม																																				
2	เท้ายาม่อม		โภชนาการ																																				
3	ธูปฤาษี		แพทย์แผนไทย																																				
4	พระอุโบสถ (ลิ่มมหาอุด)		ศิลปกรรม																																				
5	วัดหนองเลา		ศิลปกรรม																																				
6	ศาลเจ้าปู่ดื่น		ศาสนา/ปรัชญา/ประเพณี																																				
7	สำนักสงฆ์โนนข่า		การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม																																				
8	อ่างเก็บน้ำห้วยค้อ		การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม																																				
ประเภทภูมิปัญญา		Showing 1 to 8 of 8 entries Previous 1 Next																																					
ออกจากระบบ																																							

ภาพที่ 3 หน้าจอการจัดการข้อมูลภูมิปัญญานาเชือก

ระบบจัดการข้อมูลภูมิปัญญาอำเภอเขาค้อ

[illegible]

ภาพที่ 4 หน้าเพิ่มข้อมูลภูมิปัญญา

หน้าแรก ข้อมูลทั่วไป ประเภทภูมิปัญญา สำหรับผู้ดูแลระบบ

นำเมาส์ไปชี้ที่ชื่อภูมิปัญญาเพื่อแสดงรายละเอียด

รายละเอียดภูมิปัญญา	
ไทย	อังกฤษ
กองทุนและธุรกิจชุมชน	Local business
การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	Natural Resources and Environmental Management
เกษตรกรรม	Argricultural
แพทย์แผนไทย	Thai Traditional Medicine
ภาษาและวรรณกรรม	Languages and Literature
โภชนาการ	Nutrition
ศาสนา/ปรัชญา/ประเพณี	Religion Philosophy and Tradition
ศิลปกรรม	Arts
อุตสาหกรรมและหัตถกรรม	Industry and Handicraft

ภาพที่ 5 หน้าแสดงรายละเอียดประเภทภูมิปัญญา

เมนู กลับหน้าหลัก	ภูมิปัญญา ศาลเจ้าปู่คื่น ชื่อ : ศาลเจ้าปู่คื่น ปี : แหล่งที่มา : บริเวณด้านหลังบ้านลำพัน บ้านนาเชือก ตำบลนาเชือก เจ้าของ : ศาลเจ้าปู่คื่น ศาลเจ้าปู่คื่นตั้งอยู่ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าดงลำพันเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนทั่วไปหรือทุกคนที่มีความเคารพและใจที่สำคัศาลเจ้าปู่คื่นรักษาทรัพยากรบริเวณป่าแห่งนี้เอาไว้รวมทั้งปู่ที่ชาวบ้านเชื่อว่าป็นบริวารของปู่หลายองค์ที่มีคนนำป้อออกไปโดยที่ไม่ได้จดดูทะเบียนขอหรือไม่นำมาไว้ที่เดิมในป่าแห่งนี้คนผู้นั้นก็จะมิอันเป็นไปหรืออาจสิ่งมีชีวิตเล็กที่มีชาวบ้านก็เลยเชื่อว่าศาลปู่แห่งนี้เป็นผู้รักษาคุณงามความดีและทรัพยากรต่าง ๆ ในป่าแห่งนี้ให้คงอยู่ตลอดไปถ้าหากมาเยี่ยมชมด้วยความบริสุทธิ์ใจเชื่อว่าปู่จะรักษาหรือให้ความอยู่เย็นเป็นสุขกับท่านเช่นกัน

ภาพที่ 6 หน้าแสดงรายละเอียดภูมิปัญญา

อภิปรายผล

จากผลการสำรวจความต้องการระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญานาเชือก จากภาคีกลุ่มคนรักนาเชือก ได้ประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

การสำรวจข้อมูลความต้องการระบบฐานข้อมูลดิจิทัลภูมิปัญญานาเชือกในครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (ภาคีกลุ่มคนรักนาเชือก) ซึ่งมีเป้าหมายในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม อีกทั้งยังเป็นการเก็บข้อมูลไว้ในระบบฐานข้อมูล เป็นแหล่งเรียนรู้ และให้บริการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่ประชาชนทั่วไปในระบบออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chansiriwat et al. (2018, 69-79) ที่ได้พัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ลายต้นเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี และสอดคล้องกับ Emyuak & Sonthaya (2016, 35-48) ที่ได้พัฒนาฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหารในพื้นที่ชุมชนวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก และสอดคล้องกับ Juychum & Mettarikanon (2017, 187-201) ที่ได้พัฒนาฐานข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และสอดคล้องกับ Loonpe, Sutthisai & Nikornpittaya (2018) ที่ได้ศึกษารูปแบบภูมิปัญญาท้องถิ่นหมอพั้นบ้าน ด้านสมุนไพร จังหวัดมหาสารคาม และ การสำรวจข้อมูลความต้องการระบบฐานข้อมูลดิจิทัลภูมิปัญญานาเชือกในครั้งนี้คณะผู้วิจัย พบว่า เกณฑ์การจำแนกประเภทของภูมิปัญญามีหลายเกณฑ์ ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกการจำแนกประเภทภูมิปัญญาตามหลักเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้เหมาะสมกับการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ Inta (2017) ที่ศึกษาเรื่องการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น : การจัดการองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในเขตพื้นที่อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการสำรวจข้อมูลภูมิปัญญาด้านนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีความสำคัญ และควรคู่ต่อการอนุรักษ์ เพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูลเพื่อเผยแพร่ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว รวมถึงเพื่อความสะดวกต่อการสืบค้น
2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลมิติทางด้านสิ่งแวดล้อมเท่านั้น จึงควรมีการศึกษาและเก็บรวบรวมในมิติอื่น ๆ ด้วย เช่น ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ เป็นต้น
3. นำเสนอเทคนิคและวิธีการอื่น ๆ ในการนำเสนอสารสนเทศที่เหมาะสมกับยุคสมัย และผู้รับบริการ เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการใช้งานสารสนเทศ

References

- Bhrukitti, A. (2016). **Ability to adapt to drought in sensitive Areas, Northeastern Region.** Mahasarakham: Faculty of Environment and Resource Studies, Mahasarakham University. [In Thai]
- Chansiriwat, T. et al. (2018). **The development of local wisdom database system for Buddhist Lent Candle Pattern, Ubonratchathani Province.** Retrieved April 18, 2002, from https://rerujournal.reru.ac.th/wp-content/uploads/2018/03/OK-9-ธิดิพร-ชาญศิริวัฒน์_ยุทธจักร.pdf. [In Thai]
- Emyuk, S & Sonthaya, S. (2016). **Development of the local food database in the area of Wat-Bot, Phitsanulok Province.** Retrieved April 18, 2002, from <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/GraduatePSRU/article/view/64992/53215>. [In Thai]
- Inta, O. (2017). **Integrating local wisdom : knowledge management on local wisdom in Doi Lo District, Chiangmai Province.** Retrieved August 11, 2022, from <http://www.cmruir.cmru.ac.th/handle/123456789/1335>. [In Thai]
- Juychum, D & Mettarikanon, D. (2017). **Database development on the wisdom, arts and cultures in the Three Southern Border Provinces.** Retrieved April 18, 2002, from <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/GraduatePSRU/article/view/68168/71172>. [In Thai]
- Loonpe, T, Sutthisai, W & Nikornpittya, S. (2018). **The folk doctor local knowledge pattern in herbs of Mahasarakham Province.** Retrieved April 18, 2002, from <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jgsnsbc-journal/article/view/226612/163070>. [In Thai]
- Mahasarakham Provincial Culture Office. (2018). **Doon Lamphan Hunting Restricted Area.** Retrieved March 18, 2021, from https://www.mculture.go.th/mahasarakham/ewt_news.php?nid=1124&filename=index. [In Thai]
- Ministry of Education. (2008). **Thai wisdom teachers' recruiting guide.** Bangkok: 21 Century Company Limited. [In Thai]
- Pasorn, P. et al. (2014). **The quality improvement of herbal agriculture by using organic fertilizer to serve the herbal processing industry.** Retrieved April 20, 2002, from <http://rir.nrct.go.th/rir/?page=researching&nid=103814>. [In Thai]

The Secretariat of The House of Representatives. (2019). **Purposes and section annotation of Constitution of the Kingdom of Thailand 2017**. Retrieved March 18, 2021, from https://www.parliament.go.th/ewtcommittee/ewt/draftconstitution2/download/article/article_20191021103453.pdf. [In Thai]

การรู้ดิจิทัลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร

วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์¹

นุหพันธ์ กุลวิจิตร²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการรู้ดิจิทัลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ในด้านความรู้ความเข้าใจสารสนเทศดิจิทัล ด้านการเข้าถึงและการค้นหาสารสนเทศดิจิทัล ด้านการสร้างสารสนเทศดิจิทัล และด้านการใช้สารสนเทศดิจิทัล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ที่ลงทะเบียนเรียนปีการศึกษา 2563 มีทั้งหมด 5 คณะ จำนวน 373 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์มีระดับการรู้ดิจิทัลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.11$) โดยด้านความรู้ความเข้าใจสารสนเทศดิจิทัลมีระดับการรู้ดิจิทัลมากที่สุด ($\bar{x} = 4.22$) รองลงมา คือ ด้านการใช้สารสนเทศดิจิทัล ($\bar{x} = 4.18$) ด้านการเข้าถึงและการค้นหาสารสนเทศดิจิทัล ($\bar{x} = 4.05$) และด้านการสร้างสารสนเทศดิจิทัลซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดกว่าด้านอื่นๆ ($\bar{x} = 3.98$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรู้ความเข้าใจสารสนเทศดิจิทัล ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความระมัดระวังในการเชื่อข่าวสารที่ได้รับจากสื่อสังคมออนไลน์ ($\bar{x} = 4.42$) ด้านการเข้าถึงและการค้นหาสารสนเทศดิจิทัล ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สามารถใช้เครื่องมือออนไลน์และเว็บไซต์เพื่อค้นหาและบันทึกข้อมูลได้ ($\bar{x} = 4.31$) ด้านการใช้สารสนเทศดิจิทัล ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รับรู้เรื่องลิขสิทธิ์โดยไม่นำผลงานของผู้อื่นจากเว็บไซต์มาเป็นของตนเอง ($\bar{x} = 4.34$) และด้านการสร้างสารสนเทศดิจิทัล ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นำเสนอรายงานในชั้นเรียนด้วยสื่อประสม เช่น สไลด์ Power point, วิดีทัศน์ได้ ($\bar{x} = 4.31$)

คำสำคัญ : การรู้ดิจิทัล, นักศึกษาระดับปริญญาตรี

¹ งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากการวิจัย นวัตกรรม และการสร้างสรรค์คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อีเมล:

Kulavijit_b@su.ac.th

Digital Literacy of Silpakorn University's Undergraduate Students,

Sanam Chandra Palace Campus¹

Bulan Kulavijit²

Abstract

The research paper aims to study the digital literacy of Silpakorn University's undergraduate students, Sanam Chandra Palace Campus in the following aspects: knowledge and understanding of digital information, access to and search of digital information, and the creation and the use of digital information. The sample group of the research were undergraduate students of Silpakorn University, Sanam Chandra Palace Campus, who registered for the academic year 2020. There were 373 students from 5 faculties. Data was collected using a questionnaire. The statistics used were percentage, mean, and standard deviation. The results showed that the undergraduate students of Silpakorn University, Sanam Chan Palace Campus had a high level of the overall digital literacy ($\bar{x} = 4.11$), with the highest level in knowledge and understanding of digital information ($\bar{x} = 4.22$), followed by the use of digital information ($\bar{x} = 4.18$), and access to and search of digital information ($\bar{x} = 4.05$), while the creation of digital information had the lowest average value ($\bar{x} = 3.98$). When considering each aspect in detail, it was found that in the aspect of the knowledge and understanding of digital information, the topic which had the highest mean score was the cautiousness in believing news from social media ($\bar{x} = 4.42$); in the aspect of access to and search of digital information, the topic of the ability to use online tools and websites to search for and save data has the highest mean ($\bar{x} = 4.31$); in the use of digital information, the highest mean score was the awareness of copyright infringement ($\bar{x} = 4.34$); and in the digital information creation, the item with the highest score was the ability to present the report in class with mixed media such as Power Point slides, and videos ($\bar{x} = 4.31$).

Keywords: Digital Literacy, Undergraduate Students

---

¹This research was funded by the Research, Innovation and Creativity of the Faculty of Arts, Silpakorn University

²Assistant professor, Department of library science, Faculty of Arts, Silpakorn University, E-mail: Kulavijit_b@su.ac.th

1. บทนำ

สถานการณ์โลกที่การแข่งขันทางเศรษฐกิจเข้มข้นขึ้น สังคมโลกเชื่อมโยงกันมากขึ้นในสภาพไร้พรมแดน แนวโน้มการพัฒนาทางเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด รัฐบาลตระหนักถึงความจำเป็นในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศสู่การเป็นประเทศไทย ๔.๐ เพื่อสร้างระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม และสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขันให้กับประเทศ โดยได้วางรากฐานการพัฒนาและปฏิรูปเชิงโครงสร้างโดยการปรับบทบาทของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็น“กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม”เพื่อเป็นกลไกหลักในการผลักดันการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและมีการตรา “พระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. ๒๕๖๐” อันเป็นการวางรากฐาน โครงสร้างเชิงสถาบันในการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะยาว และมีแผนแม่บทการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลของประเทศ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) โดยมียุทธศาสตร์ที่ ๕ มุ่งพัฒนากำลังคนให้พร้อมเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล การพัฒนากำลังคนดิจิทัล หมายถึง การสร้างและพัฒนาบุคลากรผู้ทำงานให้มีความสามารถในการสร้างสรรค์และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชาญฉลาดในการประกอบอาชีพ รวมถึงการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลในบุคลากรภาครัฐ ภาคเอกชน ทั้งที่ประกอบอาชีพในสาขาเทคโนโลยีดิจิทัลโดยตรงและทุกสาขาอาชีพให้มีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญตามระดับมาตรฐานสากล เพื่อสร้างให้เกิดการจ้างงานที่มีคุณค่าสูงรองรับการพัฒนาประเทศในยุคเศรษฐกิจและสังคมที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อน (Ministry of Digital Economy and Society, 2019)

การรู้ดิจิทัลเป็นทักษะของบุคคลในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเข้าถึงและการสื่อสารกันใช้ในจัดการวิเคราะห์ ประเมินผลสารสนเทศ เพื่อนำไปสู่การสร้างความรู้ใหม่ และสื่อสารไปยังผู้อื่นได้ ซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างมากเนื่องจากเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นการเปิดโอกาสของการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้แบบใหม่ มีผลต่อสังคมโดยรวมในการสร้างโอกาสการเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ เกิดความคิดสร้างสรรค์และการสร้างนวัตกรรม และความเป็นพลเมืองดิจิทัล (Pibulmanee, 2017) ทักษะการรู้ดิจิทัล (Digital Literacy) สำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นั้นถือเป็นเรื่องสำคัญเนื่องจากการเรียนในปัจจุบันได้ถูกปรับเปลี่ยนรูปแบบไปด้วยการใช้อุปกรณ์ที่ทันสมัยอย่างแพร่หลาย แท็บเล็ต โทรศัพท์เคลื่อนที่ การส่งข้อมูลผ่านไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ การติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไปทำให้ความรู้และทักษะแห่งศตวรรษ

ที่ 21 ไม่ได้มีแค่ความรู้ในเนื้อหาเท่านั้น แต่ยังต้องรวมไปถึงทักษะด้านข้อมูลและการสื่อสาร ทักษะในการคิด และการแก้ไขปัญหา ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และทักษะในการรู้จักใช้ประโยชน์จากเครื่องมือสมัยใหม่อย่างเช่น เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Wongkitrungseng & Chittarerg, 2011) จากแนวคิดเกี่ยวกับการรู้ดิจิทัลเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในระดับสากล ในโลกดิจิทัล สื่อสังคม (Social media) ถือว่ามีบทบาทที่สำคัญมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็กและเยาวชนซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มดิจิทัลเนทีฟ ซึ่งเป็นกลุ่มหลักในการใช้สื่อดิจิทัล เพราะสามารถเข้าถึงและรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้จากทุกมุมโลก ทั้งการใช้เพื่อหาข้อมูลประกอบการศึกษาหรือเพื่อรับข่าวสารทั่วไป ซึ่งในขณะเดียวกันการเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ผ่านสื่อดิจิทัลเหล่านั้นอาจเป็นไปในทางที่ไม่เหมาะสมและอาจก่อให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มดิจิทัลเนทีฟไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ การขาดการรู้เท่าทันสื่อ การเข้าถึงข้อมูลที่ไม่เหมาะสม ค่านิยมที่ผิด พฤติกรรมเลียนแบบ การถูกล่อลวงในโลกออนไลน์ และอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งผลกระทบเหล่านี้ยากต่อการควบคุมและตรวจสอบ (Chutrakoon, 2016) ดังนั้นสถาบันการศึกษาจึงเป็นแกนสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาและให้ความรู้แก่เยาวชนเกี่ยวกับการดำรงอยู่ในโลกดิจิทัลอย่างปลอดภัยและรู้เท่าทันรวมถึงควรรู้จักการใช้สื่อดิจิทัลให้เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและส่วนรวมให้มากที่สุด (Wongyai, 2017) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันมหาวิทยาลัยศิลปากรได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ในแผนพัฒนามหาวิทยาลัยศิลปากร ระยะ 5 ปี พ.ศ. 2562-2566 (Silpakorn University Council, 2019: 11) โดยให้ความสำคัญและมุ่งพัฒนานักศึกษาให้เป็น Smart Student เน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยพัฒนาด้านสารสนเทศ ภาษาต่างประเทศ บุคลิกภาพ และความคิดสร้างสรรค์ มีจิตวิญญาณในการคิดและทำเพื่อสังคม และรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ประกอบกับ Pibulmanee (2017) อธิบายว่าการรู้ดิจิทัลเป็นแกนสำคัญของทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนควรต้องพัฒนาทักษะในการวิเคราะห์และประเมินสารสนเทศในกิจกรรมต่าง ๆ และส่งผ่านความรู้และแนวคิดไปสู่ผู้อื่นได้ โดยบูรณาการการรู้ดิจิทัลเข้าไปในหลักสูตรหรือรายวิชาต่าง ๆ ให้สอดคล้องกันกับกรอบที่กำหนดไว้ของผู้เรียนก่อนออกไปสู่การทำงานจริง การทราบระดับการรู้ดิจิทัลของนักศึกษาซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล และพัฒนานักศึกษาให้เป็นผู้ทำงานที่มีความสามารถในการสร้างสรรค์และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชาญฉลาดในการประกอบอาชีพในระบบเศรษฐกิจดิจิทัล ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาระดับการรู้ดิจิทัลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ(Survey Research) เพื่อศึกษาระดับการรู้ดิจิทัลของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของเทคโนโลยีดิจิทัล และสามารถผลิตบัณฑิตออกไปประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงกับความต้องการของนายจ้างและสอดคล้องกับสภาพสังคมเศรษฐกิจดิจิทัลในปัจจุบัน ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หนังสือตำรา วารสาร เอกสารงานวิจัย และวิทยานิพนธ์ รวมทั้งคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อพัฒนารอบแนวคิด โดยการสังเคราะห์แนวคิดและศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการศึกษาการรู้ดิจิทัลของ Office of Basic Education Committee of the Ministry of Education (2010); Chongsoemtrakoon (2013); Techathawiwat & Prasertsin (2016a); National Science and Technology Development Agency, (2019); Bunyu (2020); Martin (2008); The Open University (2012); Kim (2019) ซึ่งให้ข้อสังเกตที่สอดคล้องกันว่าการรู้ดิจิทัลของนักศึกษาสามารถวัดระดับการรู้ดิจิทัลได้ 4 ด้าน และจากกรอบแนวคิดดังกล่าวสามารถกำหนดตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย คือ ตัวแปรต้น ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ส่วนตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับการรู้ดิจิทัล 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจสารสนเทศดิจิทัล ด้านการเข้าถึงและการค้นหาสารสนเทศดิจิทัล ด้านการสร้างสารสนเทศดิจิทัล และด้านการใช้สารสนเทศดิจิทัล

2.2 กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยประชากร ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ทั้ง 5 คณะ ได้แก่ คณะเกษตรศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม คณะศึกษาศาสตร์ และคณะอักษรศาสตร์ รวมทั้งสิ้น 12,583 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ทั้ง 5 คณะ ที่ลงทะเบียนเรียนปีการศึกษา 2563 จำนวน 373 คน ซึ่งสุ่มมาจากประชากรมีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานตามตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie และ

Morgan ส่วนการเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยจำแนกประชากรตามชั้นปี และคณะของนักศึกษาแล้วคำนวณหากลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นด้วยวิธีการเทียบบัญญัติไตรยางค์

2.3 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่เป็นแบบวัดระดับการรู้ดิจิทัล มีการให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและเชิงโครงสร้างของแบบสอบถาม แล้วนำมาหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและเชิงโครงสร้างโดยใช้วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป และส่งให้คณะกรรมการการวิจัยในมนุษย์พิจารณาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลทำโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการวิจัยให้กับกลุ่มตัวอย่างก่อนการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มตัวอย่างให้ความยินยอมโดยสมัครใจในการตอบแบบสอบถาม และได้รับแบบสอบถามครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ระบุ คิดเป็นร้อยละ 100

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติด้านสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.6 สรุปผลการวิจัย

3. ผลการวิจัย จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

3.1 ข้อมูลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

ผู้ตอบแบบสอบถามการรู้ดิจิทัลเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จำนวน 373 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 263 คน (ร้อยละ 70.50) ศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม จำนวน 115 คน (ร้อยละ 30.83) ชั้นปีที่ 1 จำนวน 115 คน (ร้อยละ 30.83) ระยะเวลาเฉลี่ยต่อวันในการใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่า 9 ชั่วโมง จำนวน 224 คน (ร้อยละ 60.05)

สำหรับอุปกรณ์ที่ใช้งานอินเทอร์เน็ตที่มี/ครอบครอง พบว่า อันดับที่ 1 ได้แก่ สมาร์ทโฟน จำนวน 347 คน (ร้อยละ 93.02) รองลงมา ได้แก่ โน้ตบุ๊ก จำนวน 269 คน (ร้อยละ 72.11) แท็บเล็ต จำนวน 86 คน (ร้อยละ 49.86) และเครื่องคอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะ จำนวน 94 คน (ร้อยละ 25.20) ตามลำดับ กิจกรรมที่นักศึกษาใช้งานอินเทอร์เน็ต พบว่า อันดับที่ 1 ได้แก่ การเรียน จำนวน 357 คน (ร้อยละ 95.71) รองลงมา ได้แก่ บันทึกรายงาน จำนวน 350 คน (ร้อยละ 93.83) การค้นหาข้อมูล จำนวน 343 คน (ร้อยละ 91.95) การติดต่อสื่อสาร จำนวน 340 คน (ร้อยละ 91.15) ซื้อสินค้า จำนวน 252 คน (ร้อยละ 67.56) ขยายสินค้า จำนวน 71 คน (ร้อยละ 19.03) และ อื่น

ๆ ได้แก่ เล่นเกมสื่อบนไลน์ จำนวน 4 คน (ร้อยละ 1.07) ตามลำดับ ส่วนประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร/เผยแพร่ข้อมูล พบว่า อันดับที่ 1 ได้แก่ ไลน์ จำนวน 367 คน (ร้อยละ 98.39) อินสตาแกรม จำนวน 321 คน (ร้อยละ 86.05) เฟซบุ๊ก จำนวน 310 คน (ร้อยละ 83.10) อีเมล จำนวน 253 คน (ร้อยละ 67.82) ทวิตเตอร์ จำนวน 225 คน (ร้อยละ 60.32) อื่นๆ ได้แก่ ดิจิตัล คีบอร์ด ฮอว์เนท ทินเดอร์ แพลตฟอร์ม และ สแนปแชท จำนวน 12 คน (ร้อยละ 3.21) บล็อก จำนวน 4 คน (ร้อยละ 1.07) ลิงก์ได้น จำนวน 4 คน (ร้อยละ 1.07) ว็ทส์แอ็พ จำนวน 3 คน (ร้อยละ 0.80) และแทงโก จำนวน 2 คน (ร้อยละ 0.53) ตามลำดับ

3.2 ระดับการรู้ดิจิทัลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

ตารางแสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการรู้ดิจิทัลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ทั้ง 4 ด้าน

การรู้ดิจิทัล	ระดับการรู้ดิจิทัล		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1. ด้านความรู้ความเข้าใจสารสนเทศดิจิทัล	4.22	0.53	มาก
2. ด้านเข้าถึงและการค้นหาสารสนเทศดิจิทัล	4.05	0.59	มาก
3. ด้านการสร้างสารสนเทศดิจิทัล	3.98	0.67	มาก
4. ด้านการใช้สารสนเทศดิจิทัล	4.18	0.61	มาก
รวม	4.11	0.68	มาก

จากตารางพบว่านักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ มีระดับการรู้ดิจิทัลภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.11$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความรู้ความเข้าใจสารสนเทศดิจิทัล ($\bar{x} = 4.22$) รองลงมา คือ ด้านการใช้สารสนเทศดิจิทัล ($\bar{x} = 4.18$) และด้านเข้าถึงและการค้นหาสารสนเทศดิจิทัล ($\bar{x} = 4.05$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการสร้างสารสนเทศดิจิทัล ($\bar{x} = 3.98$) และสามารถอธิบายรายละเอียดเป็นรายด้านได้ดังนี้

ด้านความรู้ความเข้าใจสารสนเทศดิจิทัลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความระมัดระวังในการเชื่อข่าวสารที่ได้รับจากสื่อสังคมออนไลน์ ($\bar{x} = 4.42$) รองลงมา คือ รู้ว่าการกรอกข้อมูลส่วนตัวในระบบออนไลน์จะเชื่อมโยงถึงตัวเราได้ ในที่สุด ($\bar{x} = 4.34$) และตรวจสอบ

ข้อมูลที่ได้รับจากสื่อสังคมออนไลน์เสมอ ($\bar{x} = 4.26$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ เมื่อเจอข้อมูลที่น่าอึ้งจากแหล่งอื่นจะตรวจสอบข้อมูลต้นแหล่งเสมอ ($\bar{x} = 3.99$)

ด้านการเข้าถึงและการค้นหาสารสนเทศดิจิทัลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สามารถใช้เครื่องมือออนไลน์และเว็บไซต์ เพื่อค้นหาและบันทึกข้อมูลได้ ($\bar{x} = 4.31$) รองลงมาคือ รู้ว่าจะหาข้อมูลที่ต้องการนั้นได้จากที่ใดบนระบบออนไลน์ ($\bar{x} = 4.19$) และสามารถเลือกเครื่องมือที่ถูกต้องในการเพื่อค้นหา ใช้ หรือสร้างข้อมูล ($\bar{x} = 4.12$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ รู้ว่าแหล่งข้อมูลที่ต้องการค้นหานั้นอยู่ในระบบฐานข้อมูลใด ($\bar{x} = 3.85$)

ด้านการสร้างสารสนเทศดิจิทัลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นำเสนอรายงานในชั้นเรียนด้วยสื่อประสม เช่น สไลด์ Power point, วิดีทัศน์ได้ ($\bar{x} = 4.31$) รองลงมาคือ ใช้โปรแกรมกราฟิกสร้างภาพประกอบในการนำเสนอข้อมูลเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ($\bar{x} = 4.03$) และใช้โปรแกรมกราฟิกเพื่อตกแต่งภาพใช้ในงานต่าง ๆ เช่น วันเกิด ส.ค.ส. การ์ดเชิญ เป็นต้น ($\bar{x} = 3.99$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ สร้างตารางนัดหมายด้วยสื่อดิจิทัล เช่น Google Calendar, Windows Calendar เป็นต้น ($\bar{x} = 3.82$)

ด้านการใช้สารสนเทศดิจิทัลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รับรู้เรื่องลิขสิทธิ์โดยไม่นำผลงานของผู้อื่นจากเว็บไซต์มาเป็นของตนเอง ($\bar{x} = 4.34$) รองลงมาคือ อ้างอิงแหล่งที่มาของภาพและบทความที่คัดลอกจากเว็บไซต์ มาใช้ในการเขียนรายงาน ($\bar{x} = 4.21$) และใช้สื่อดิจิทัลที่หลากหลาย เช่น เว็บไซต์ บล็อก สไลด์แชร์ เป็นต้น ($\bar{x} = 4.20$) เพื่อศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ กำหนดสิทธิการเข้าใช้ไฟล์ที่แบ่งปันให้ผู้อื่น เช่น อ่านได้เพียงอย่างเดียว ดูข้อมูลได้เฉพาะบางกลุ่ม แก้ไขได้แต่ลบไม่ได้ เป็นต้น ($\bar{x} = 4.10$)

4. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องระดับการรู้ดิจิทัลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

4.1 ระดับการรู้ดิจิทัลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์มีระดับการรู้ดิจิทัลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Techathawiwat & Prasertsin (2016b) ที่พบว่า

นักศึกษาระดับปริญญาตรีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลส่วนใหญ่มีการรู้ดิจิทัลในระดับมาก และงานวิจัยของ Chuenchom ; Jairak & Kowan (2021) พบว่า ทักษะการรู้ดิจิทัลของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ส่วนใหญ่มีระดับการรู้ดิจิทัลในระดับมากเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาในปัจจุบันถือได้ว่าเป็นพลเมืองดิจิทัลโดยกำเนิด (Digital native) ซึ่งสามารถเข้าถึง อ่าน และเขียนสารสนเทศดิจิทัลได้มากและรวดเร็ว รวมทั้งมีการใช้อุปกรณ์สื่อสาร คอมพิวเตอร์พกพา สมาร์ทโฟน และสื่อสังคมออนไลน์เพื่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร นับตั้งแต่มีการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ทำให้นักศึกษาต้องปรับเปลี่ยนการใช้ชีวิตหลายอย่างทั้งการดูแลตนเอง การใช้ดิจิทัลออนไลน์เพื่อการทำกิจกรรมต่าง ๆ การเรียนรู้ทักษะที่จำเป็นต่อการปรับตัวในกิจกรรมออนไลน์ เช่น การเรียนที่บ้าน การส่งของออนไลน์ การใช้เงินแบบดิจิทัล จึงส่งผลให้นักศึกษาในปัจจุบันจำเป็นต้องมีทักษะการรู้ดิจิทัลที่ดีในการดำเนินชีวิต การเรียน การใช้ชีวิตประจำวัน รวมถึงการทำงานได้อย่างเหมาะสม

4.2 ระดับการรู้ดิจิทัลด้านความรู้ความเข้าใจสารสนเทศดิจิทัล

นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์มีระดับการรู้ดิจิทัลในด้านความรู้ความเข้าใจสารสนเทศดิจิทัลอยู่ในระดับมากโดยมีความระมัดระวังในการเชื่อข่าวสารที่ได้รับจากสื่อสังคมออนไลน์มากที่สุดซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thong-iam (2018) ที่พบว่า นักศึกษาวิชาชีพครุมีทักษะการรู้ดิจิทัลของด้านความเข้าใจโดยสามารถวิเคราะห์ แยกแยะ ประเมินสื่อดิจิทัลว่าสิ่งใดเป็นประโยชน์ได้มากที่สุด ทั้งนี้การที่นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจสารสนเทศดิจิทัลโดยมีความระมัดระวังในการเชื่อข่าวสารที่ได้รับจากสื่อสังคมออนไลน์เนื่องจากมหาวิทยาลัยศิลปากรได้เปิดสอนรายวิชาทักษะการรู้เท่าทันสารสนเทศและสื่อ และในอีกหลายรายวิชาจะมีการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล เช่น รายวิชาการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ รายวิชาพลเมืองดี โดยจะมีการยกตัวอย่างเหตุการณ์ ข่าวสารในปัจจุบัน รวมทั้งแนะนำการป้องกันตนเองจากความเสี่ยงหรืออันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้จากการใช้อินเทอร์เน็ต ซึ่งสอดคล้องกับ Anutkun (2022) ที่อธิบายว่า ความเข้าใจ คือ ชุดของทักษะที่จะช่วยผู้เรียนเข้าใจบริบทและประเมินสื่อดิจิทัล รวมถึงการตระหนักว่าเทคโนโลยีเครือข่ายมีผลกระทบต่อพฤติกรรมและมุมมองของนักศึกษา อีกทั้งความเข้าใจยังช่วยพัฒนาทักษะการจัดการสารสนเทศเพื่อค้นหา ประเมิน และใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 ระดับการรู้ดิจิทัลด้านการเข้าถึงและการค้นหาสารสนเทศดิจิทัล

นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์มีระดับการรู้ดิจิทัลในการเข้าถึงและการค้นหาสารสนเทศดิจิทัลโดยรวมอยู่ในระดับมากโดยสามารถใช้เครื่องมือ

ออนไลน์และเว็บไซต์ เพื่อค้นหาและบันทึกข้อมูลได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kasinan (2016) พบว่า การรู้สารสนเทศดิจิทัลของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณที่เรียนจากบทเรียนอีเลิร์นนิ่งแบบปฏิสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมการรู้สื่อดิจิทัลด้านการค้นหาข้อมูลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ สามารถใช้เครื่องมือออนไลน์และเว็บไซต์ เพื่อค้นหาและบันทึกข้อมูลได้ ทั้งนี้เพราะว่านักศึกษาในยุคปัจจุบันคือผู้ที่เกิดในยุคดิจิทัลซึ่งเป็นกลุ่มคนที่คุ้นเคยกับการใช้คอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ตในชีวิตประจำวันไม่ว่าจะเป็นการค้นหาข้อมูล การนัดหมาย การติดตามการติดต่อสื่อสารดังที่งานวิจัยของ Ting (2015) พบว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีซึ่งเป็นดิจิทัลโดยกำเนิด (Digital natives) สามารถใช้อินเทอร์เน็ตในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งการติดต่อสื่อสาร การดาวน์โหลดเพลง ภาพยนตร์ เกมและโปรแกรมการสืบค้นข้อมูล และจากผลการวิจัยเชิงเรื่อง Growing Up as Digital Natives ของบริษัทมายด์แชร์ ประเทศไทย อ้างถึงใน Wongyai (2017) กล่าวว่า นักศึกษากลุ่มนี้จะใช้อินเทอร์เน็ตตลอดเวลา(Always on) ผ่านอุปกรณ์พกพา เช่น สมาร์ทโฟนและแท็บเล็ต มีการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อสืบค้นข้อมูล(Search Engine) จำนวน 84% และเชื่อว่าอินเทอร์เน็ตคือแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ รวมไปถึงการใช้เครือข่ายสังคมเพื่อติดตามข่าวสารสื่อสารระหว่างกลุ่มหรือหาเพื่อนใหม่รวมไปถึงการแชร์รูปภาพพร้อมเช็คอินสถานที่แบบเรียลไทม์ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่า 9 ชั่วโมงต่อวัน และมีอุปกรณ์ที่ใช้งานอินเทอร์เน็ตที่มี/ครอบครอง ได้แก่ สมาร์ทโฟน โน้ตบุ๊ก แท็บเล็ต ส่วนกิจกรรมที่นักศึกษาใช้งานอินเทอร์เน็ต ได้แก่ การเรียน บันทึกลง การค้นหาข้อมูล การติดต่อสื่อสาร ซื้อสินค้า ขายสินค้า และเล่นเกมออนไลน์ โดยสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร/เผยแพร่ข้อมูล ได้แก่ ไลน์ อินสตาแกรม เฟซบุ๊ก และอีเมล

4.4 ระดับการรู้ดิจิทัลด้านการสร้างสารสนเทศดิจิทัล

นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์มีระดับการรู้ดิจิทัลในการสร้างสารสนเทศดิจิทัลโดยรวมอยู่ในระดับมากในเรื่องนำเสนอรายงานในชั้นเรียนด้วยสื่อประสม เช่น สไลด์ Power point วิดีทัศน์ได้ แม้ว่าจะอยู่ในระดับมากแต่ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับที่น้อยที่สุดกว่าด้านอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Techathawiwat & Prasertsin (2016b) และ Chuenchom; Jairak & Kowan (2021) ที่พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีมีความสามารถในการประยุกต์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและสื่อดิจิทัลเพื่อสร้างผลงานอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การใช้โปรแกรมสร้างกราฟในการนำเสนอรายงานตัวเลขหรือสถิติต่าง ๆ ใช้โปรแกรมกราฟฟิคสร้างภาพประกอบในการนำเสนอข้อมูลเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การนำเสนอรายงานในชั้นเรียนด้วยสื่อประสม เช่น สไลด์ PowerPoint วิดีทัศน์ แม้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจ

เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารและสื่อดิจิทัล แต่นักศึกษาสามารถบูรณาการและประยุกต์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและสื่อดิจิทัลเพื่อสร้างผลงาน องค์ความรู้ หรือนวัตกรรมใหม่ ๆ รวมถึงการนำเสนอสารสนเทศดิจิทัลในรูปแบบที่หลากหลายได้น้อย นอกจากนี้งานวิจัยของ Ting (2015) และงานวิจัยของ Permpoonwivat ; Mansap & Kaewmano (2021) พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้งานมัลติมีเดียแบบพื้นฐานเท่านั้น ยังขาดความรู้ด้านเทคนิคการใช้งานแบบขั้นสูง นั่นคือส่วนใหญ่ยังไม่มีทักษะในการผลิตและสร้างสรรค์สื่อดิจิทัลด้วยตัวเอง ดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงมีบทบาทอย่างมากในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลและระดับการรู้ดิจิทัลของนักศึกษา โดยให้นักศึกษาได้รับการสอนและฝึกฝนปฏิบัติการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการสื่อสาร มีการมอบหมายโจทย์ปัญหา การใช้กรณีศึกษาหรือโครงการ เพื่อให้สร้างและนำเสนอผลงานโดยการบูรณาการ เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อทักษะและความรู้ที่จำเป็นในการจัดการ โครงการ สร้างสรรค์ดิจิทัลเพื่อฝึกฝน 3 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการจัดการสารสนเทศ การใช้เครื่องมือดิจิทัล และการสร้างสรรค์สารสนเทศใหม่ ซึ่งการมอบหมายงานโครงการนี้อาจเป็นงานกลุ่ม เพื่อให้ฝึกทักษะการทำงานเป็นทีม การเป็นเครือข่าย และการแบ่งปันได้อีกด้วย (Saechan & Moson, 2016)

4.5 ระดับการรู้ดิจิทัลด้านการใช้สารสนเทศดิจิทัล

นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์มีระดับการรู้ดิจิทัลในด้านการใช้สารสนเทศดิจิทัลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รับรู้เรื่องลิขสิทธิ์โดยไม่นำผลงานของผู้อื่นจากเว็บไซต์มาเป็นของตนเอง รองลงมาคือ อ้างอิงแหล่งที่มาของภาพและบทความที่คัดลอกจากเว็บไซต์มาใช้ในการเขียนรายงาน และใช้สื่อดิจิทัลที่หลากหลาย เช่น เว็บไซต์ ยูทูบ บล็อก สไลด์แชร์ เป็นต้น เพื่อศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Techathawiwat & Prasertsin (2016a) พบว่า นักศึกษาตระหนักรู้เกี่ยวกับ มารยาทการใช้สื่อดิจิทัลและอินเทอร์เน็ตอย่างมีจริยธรรมและถูกกฎหมาย รวมทั้งรู้จักป้องกันตนเองจากอันตรายและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้งานเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล และงานวิจัยของ Kim (2019) และ Ozdamar-Keskin et al. (2015) พบว่า นักศึกษามีการคำนึงด้านความปลอดภัยและจริยธรรม โดยรู้ว่ามีมารยาททางสังคมและจริยธรรมในการใช้อินเทอร์เน็ต รู้ลิขสิทธิ์ดิจิทัลในการเป็นเจ้าของ ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาในยุคปัจจุบันจัดได้ว่าเป็นพลเมืองดิจิทัลเริ่มมีการตระหนักเรื่องการใช้เครดิตและลิขสิทธิ์ โดยนักศึกษาได้รู้จักความรับผิดชอบและสิทธิในฐานะผู้สร้างสรรค์ผลงาน และในขณะเดียวกันก็รู้ถึงเรื่องลิขสิทธิ์และใช้งานอย่างเป็นธรรม หลีกเลี่ยงการลอกผลงาน และการละเมิดลิขสิทธิ์ เพราะในปัจจุบันทุกหน่วยงานให้ความสำคัญ และมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้

เกี่ยวกับข้อปฏิบัติและจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การใช้อินเทอร์เน็ตโดยมีตัวอย่างและกรณีศึกษาให้เห็นผลของการใช้เทคโนโลยีในทางที่ไม่ถูกต้องเผยแพร่ตามสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเฟซบุ๊ก ไลน์ ยูทูบ เป็นต้น

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

5.1.1 มหาวิทยาลัยศิลปากรควรกำหนดนโยบายและวางแผนส่งเสริมการรู้ดิจิทัลแก่นักศึกษาในทุกคณะ ทุกระดับชั้น และส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและใช้สื่อดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการทุกพื้นที่ที่เกี่ยวกับการเรียนรู้และการทำงานของนักศึกษาและบุคลากร โดยจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานที่ทำให้การสื่อสารของบุคลากรทั้งอาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษามีประสิทธิภาพ สามารถแบ่งปันสารสนเทศได้อย่างปลอดภัย นอกจากนี้ยังช่วยให้นักศึกษาเข้าถึงข้อมูล สารสนเทศ และความรู้ได้สะดวกโดยให้บริการข้อมูลในรูปแบบของเว็บไซต์ของสถาบันซึ่งผู้ใช้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้ตลอดเวลา

5.1.2 มหาวิทยาลัยศิลปากรควรวางแผนเพื่อพัฒนาทักษะการรู้ดิจิทัลโดยเฉพาะจากผลการวิจัยพบว่า ทักษะการรู้ดิจิทัลด้านสร้างสารสนเทศดิจิทัลมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มหาวิทยาลัยอาจจะเพิ่มหลักสูตรเป็นรายวิชาศึกษาทั่วไป รายวิชาเฉพาะ หรือบูรณาการในการเรียนการสอนรายวิชา ต่าง ๆ เกี่ยวกับการรู้ดิจิทัล เทคโนโลยีเข้าไปในหลักสูตรไม่ว่าจะเป็น AI Coding ให้ผู้เรียนได้เลือกเรียน รวมถึงการใช้โปรแกรมสำนักงานสำเร็จรูป ได้แก่ Microsoft Word ในการทำรายงาน Microsoft Excel สำหรับการคำนวณ และ Microsoft Power Point เพื่อการทำงานนำเสนอ (Presentation) ซึ่งเป็นพื้นฐานในการผลิตผลงานในการเรียนและการทำงาน และรวมการสร้างและสื่อสารด้วยการใช้ Rich Media เช่น ภาพ วิดีโอ และเสียง ตลอดจนความสามารถในการมีส่วนร่วมร่วมกับ Web 2.0 อย่างมีประสิทธิภาพและมีความรับผิดชอบ เช่น การเขียนบล็อก การแชร์ภาพหรือวิดีโอ รวมถึงการใช้ สื่อสังคมออนไลน์รูปแบบต่างๆ โดยเน้นให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติรวมถึงการสร้างและนำเสนอสารสนเทศดิจิทัลเพื่อพัฒนาให้นักศึกษาเป็นผู้มีทักษะการรู้ดิจิทัลซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21

5.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

5.2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่จะส่งเสริมให้เกิดการรู้ดิจิทัลแก่นักศึกษาของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง ซึ่งอาจมีความสอดคล้องกันด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการรู้ดิจิทัลที่เหมาะสมแก่นักศึกษาเฉพาะกลุ่มนั้น ๆ

5.2.2 ควรมีการศึกษาแนวทางการกำหนดนโยบายของมหาวิทยาลัยว่ามีความสอดคล้องในการที่จะส่งเสริมการรู้ดิจิทัลแก่นักศึกษาเพื่อก่อให้เกิดการเป็นพลเมืองดิจิทัล

5.2.3 ควรมีการเปรียบเทียบระดับการรู้ดิจิทัลกับคณะ และชั้นปีของนักศึกษาเพื่อทราบความแตกต่างและสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการออกแบบหลักสูตรให้ตรงกับลักษณะของนักศึกษาแต่ละชั้นปี และคณะวิชา

References

Anutkun, S. (2022). **Understanding and using digital technology**. Retrieved July 19, 2022, from <https://erp.mju.ac.th/articleDetail.aspx?qid=1246>

- Bunyu, A. (2020). **Things to know about digital literacy**. Retrieved July 19, 2022, from http://lib3.dss.go.th/fulltext/dss_j/2561_66_207_P28-29.pdf [In Thai]
- Chongsoemtrakoon, S. (2013). **A group learning system based on open educational resources to promote digital information literacy and information ethical awareness among education students** (Master's thesis, Chulalongkorn University, Thailand). [In Thai]
- Chuenchom, S ; Jairak, K & Kowan, U. (2021). A model for developing digital literacy skills of university students Chiang Mai Rajabhat to improve learning quality. **Journal of Information Science**, 39(2), 16-33. [In Thai]
- Chutrakoon, S. (2016). Families with digital media literacy of the digital native. **Journal of Management Science Chiang Rai Rajabhat University**, 11(1), 131-150. [In Thai]
- Kasinan, J. (2016). Effects of using interactive e-learning lessons to promote information literacy digital for students Faculty of Education Thaksin University. **Golden Teak : Journal of Humanities and Social Sciences**, 22(2), 12-24. [In Thai]
- Kim, K. T. (2019). **The Structural Relationship among Digital Literacy, Learning Strategies, and Core Competencies among South Korean College Students**. Retrieved July 19, 2022, from <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=2&sid=ce32a2c7-2bc8-4647-ad90-9e350632d428%40pdv-v-sessmgr02>
- Martin, A. (2008). *Digital literacy and the Digital society*. (p.151-175). In Lankshear, C., & Knobel, M. (Eds.) **Digital literacies : Concepts, policies and practices**. New York: Lang Pub.
- Ministry of Digital Economy and Society. (2019). **National policies and plans on Digital Development for Economy and Society (2018 – 2037)**. Retrieved July 19, 2022, from http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/047/T_0001.PDF[In Thai]
- National Science and Technology Development Agency.(2019). **Digital Literacy**. Retrieved July 19, 2022, from <https://www.nstda.or.th/th/nstda-knowledge/142-knowledges/2632> [In Thai]

- Office of Basic Education Committee of the Ministry of Education.(2010). **International Digital Learning Technology School Standard**. Bangkok : Agricultural Cooperative Association of Thailand Printing House. [In Thai]
- Ozdamar-Keskin, N ; Ozata, Z ; Banar, K & Royle, K. (2015). **Examining Digital Literacy Competences and Learning Habits of Open and Distance Learners**. Retrieved July 19, 2022, from https://www.researchgate.net/publication/339280638_Examining_Digital_Literacy_Competences_and_Learning_Habits_of_Open_and_Distance_Learners
- Permpoonwiwat, S ; Mansap,S & Kaewmano, J. (2021). **Citizenship : Citizenship Status Survey with digital literacy**. Retrieved July 19, 2022, from <https://www.kpi.ac.th/knowledge/research/data/1194?page=3>[In Thai]
- Pibulmanee, S. (2017). **Librarian Space: Digital Literacy**. Retrieved July 19, 2022, from <http://km.li.mahidol.ac.th/librarian-space-digital-literacy/>
- Saechan, T & Moson, T. (2016). Digital Literacy: Definition, Composition, and Current Situation. **Journal of Information Science**, 4(34), 116-145.[In Thai]
- Silpakorn University Council. (2019). **Silpakorn University Development Plan, 5-year period 2019-2023**. Retrieved July 19, 2022, from <http://www.plan.su.ac.th/Document/5YearPlan/>[In Thai]
- Techathawiwan,W & Prasertsin, U. (2016a). **Report on the Development of Digital Literacy Measure for Undergraduate Students**. Bangkok : Department of Library and Information Science Faculty of Humanities Srinakharinwirot University. [In Thai]
- Techathawiwan,W & Prasertsin, U. (2016b). Digital Literacy Assessment of Undergraduate Students in Bangkok Metropolitan Region. **Journal of Information Science**, 34(4), 1-28. [In Thai]
- The Open University. (2012). **Being digital : Digital literacy skills checklist**. Retrieved July 19, 2022, from <http://www.open.ac.uk/libraryservices/beingdigital/accessible/accessible-pdf-35-self-assessment-checklist.pdf>

- Thong-iam, B.(2018). Developing indicators for digital literacy skills of teaching professional students in the university without limitation. **Academic Journal of Suvarnabhumi Institute of Technology** 4(1), 291-302. [In Thai]
- Ting, Y.L. (2015). Tapping into students' digital literacy and designing negotiated learning to promote learner autonomy. **The Internet and Higher Education**, 26, 25-32.
- Wongkitrungseng, W & Chittarerg, A. (2011). **New Future Skills: Education for the 21st Century**. Bangkok: Openworld. [In Thai]
- Wongyai, N. (2017). **Digital Literacy Development Approach of Digital Native**. Retrieved July 19, 2022, from <https://www.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/99734/77505> [In Thai]

การพัฒนาแบบทดสอบมาตรฐานวัดการรู้สารสนเทศสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีโดยใช้

ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ¹

น้อย คันชังทอง²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาแบบทดสอบมาตรฐานวัดการรู้สารสนเทศของนักศึกษาโดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 ภาคปกติ ปีการศึกษา 2564 แบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่ 1 ใช้เพื่อตรวจสอบความเป็นปรนัยของข้อคำถาม จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 2 สำหรับการทดลองใช้เครื่องมือ จำนวน 30 คน ได้มาโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง และกลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มที่ใช้ในการหาคุณภาพของแบบทดสอบโดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ จำนวน 500 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบทดสอบมาตรฐานวัดการรู้สารสนเทศตามมาตรฐานการรู้สารสนเทศที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยยึดเกณฑ์มาตรฐานการรู้สารสนเทศ ของสมาคมห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิจัยแห่งสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่า ได้แบบทดสอบวัดการรู้สารสนเทศสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี จำนวน 41 ข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนก อยู่ในช่วง 0.53 ถึง +2.39 ค่าความยาก อยู่ในช่วง -1.12 ถึง +2.08 และค่าการเดา อยู่ในช่วง 0.07 ถึง 0.29 ค่าสารสนเทศของแบบทดสอบมีแนวโน้มสูงขึ้น ณ ระดับความสามารถ (θ) -0.9 ถึง 0.1 โดยมีค่าสูงสุดที่ระดับความสามารถ -0.1 ทั้งนี้แบบทดสอบมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (r_{tt}) เท่ากับ 0.862

คำสำคัญ: แบบทดสอบมาตรฐาน, การรู้สารสนเทศ, ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาแบบทดสอบมาตรฐานวัดการรู้สารสนเทศโดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ” ได้รับทุนสนับสนุนจาก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ประจำปี พ.ศ. 2564

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Development of Standard Information Literacy Test for Undergraduate Students Through Item Response Theory¹

Noi Khunchangthong²

Abstract

The objective of this research was to develop a standardized test to measure students' information literacy using Item Response Theory (IRT), Senior students from the regular semester of the academic year 2021 were chosen as the sample group, which was divided into three groups. Group I, it was used to double-check the multiple-choice questions, language compatibility, and test timing. A total of five participants were selected using a purposive sampling. Group II, 30 students chosen purposively were employed for testing the tool to analyze the quality of item through Classical Test Theory (CTT) and Group III, 500 students obtained from the single-stage cluster sampling were adopted to determine the quality of test via Item Response Theory (IRT). The research tool was the standardized test that measure the information literacy according to the information literacy standards of Association of College and Research Library-ACRL. It was revealed that a total of 41 quizzes of multiple-choice question were obtained with the power of discrimination (a), difficulty (b) and guess (c) ranging from 0.53 to +2.39 (a), -1.12 to +2.08 (b) and 0.07 to 0.29 (c). The test information (θ) was slightly increasing (-0.9 to 0.1), implying that this test was suitable for scaling the students who were moderate level. The predicted reliability (r_{tt}) was 0.862.

Keywords: Standardized test, Information literacy, Item response theory

---

¹ This research article is part of a larger body of research titled "A Development of Standard Information Literacy Test Using Item Response Theory" funded by Faculty of Humanities and Social Sciences, Pibulsongkram Rajabhat University in fiscal year 2021.

² Assistant Professor in Library and Information Science program. Faculty of Humanity and Social Sciences, Pibulsongkram Rajabhat University. E-mail: noihuso@yahoo.co.th

บทนำ

การรู้สารสนเทศ (Information Literacy: IL) เป็นทักษะหนึ่งของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งหมายถึง ความสามารถของบุคคลในการระบุความต้องการสารสนเทศของตนเอง รู้จักใช้เครื่องมือและกระบวนการค้นหาเพื่อระบุแหล่งสารสนเทศ สามารถประเมิน วิเคราะห์ สังเคราะห์ และใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ (American of College and Research Libraries, 2000) การรู้สารสนเทศมีความเกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่อง การเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเชื่อว่าการศึกษามีจุดสิ้นสุด การเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยให้บุคคลได้มีโอกาสและประสบการณ์การเรียนรู้ทุกช่วงของชีวิตในหลายรูปแบบ เช่น การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว โรงเรียน สถานที่ทำงาน ชุมชน หรือสังคม การเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยให้บุคคลมีโอกาสพัฒนาตนในทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม แต่การเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่สามารถเกิดขึ้นได้ถ้าปราศจากการรู้สารสนเทศ การรู้สารสนเทศจึงเป็นรากฐานสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในปัจจุบันองค์กรสากล เช่น ยูเนสโก ได้เน้นบทบาทสำคัญของการรู้สารสนเทศควบคู่ไปกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตในการพัฒนา 4 ด้าน ได้แก่ การศึกษา การให้บริการทางสุขภาพและการส่งเสริมคุณภาพชีวิต การพัฒนาธุรกิจและเศรษฐกิจโดยเน้นทรัพยากรมนุษย์ และการมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมืองและการปกครอง (Horton, 2008 : 15-30)

ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา การรู้สารสนเทศเป็นประเด็นสำคัญที่ได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นเป็นลำดับทั้งในวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ และวงการศึกษากว้างขวาง แนวคิดเรื่องเศรษฐกิจฐานความรู้ที่แพร่หลายไปทั่วโลกเป็นแรงผลักดันให้เกิดความต้องการประชากรผู้มีความรู้ความสามารถรู้วิธีเรียนรู้ และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างและขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจดังกล่าว การพัฒนานักศึกษาระดับอุดมศึกษาให้เป็นผู้รู้สารสนเทศนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและได้รับความสนใจเป็นอย่างมากจากประเทศต่าง ๆ เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ สิงคโปร์ เป็นต้น (Sripahan, 2010, p.1) ได้มีการจัดทำมาตรฐานการรู้สารสนเทศสำหรับการศึกษาระดับอุดมศึกษาขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะรู้สารสนเทศของนักศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ สำหรับในประเทศไทยยังไม่มีมาตรฐานมาตรฐานแนวทางหรือกรอบแนวคิดการรู้สารสนเทศสำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยโดยเฉพาะ ยังคงยึดมาตรฐานการรู้สารสนเทศของต่างประเทศเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาเป็นหลัก

ทั้งนี้ในการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หอสมุด ภาควิชาหรือหลักสูตรสารสนเทศศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการรู้สารสนเทศของผู้ใช้หรือนักศึกษา จึงจำเป็นต้องทราบจุดแข็งจุดอ่อนเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมหรือพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาตามมาตรฐานการรู้สารสนเทศของต่างประเทศที่ใช้เป็นกรอบแนวทางในการสอนและการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการรู้สารสนเทศแก่นักศึกษา จึงต้องมีแบบวัดระดับทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษา ซึ่งการวัดสามารถกระทำได้หลายวิธี (Ngernpoolsap et al., 2018) เช่น การสำรวจโดยใช้แบบสอบถามถามความคิดเห็นของนักศึกษา อาจารย์ หรือบรรณารักษ์ต่อ

ทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษา (Manowalulou, 2008; Singh, 2005, and Sunaga, 2016) การสัมภาษณ์หรือสนทนากลุ่ม การประเมินตามสภาพจริงที่ประเมินจากผลการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาหรือกรณีศึกษาเป็นฐาน (Kaplowitz, 2014) และการใช้แบบทดสอบโดยเฉพาะอย่างยิ่งแบบทดสอบแบบเลือกตอบเพื่อประเมินความรู้ความสามารถด้านสารสนเทศและตรวจให้คะแนนแล้วคำนวณหรือวัดออกมาเป็นระดับ ซึ่งแบบทดสอบแบบเลือกตอบมีหลายประเภท ได้แก่ แบบหลายตัวเลือก แบบถูกผิด แบบจับคู่ เป็นต้น โดยการใช้แบบทดสอบแบบเลือกตอบเป็นที่นิยมเนื่องจากมีข้อดีคือ ง่ายต่อการบริหารจัดการ การตรวจ การคำนวณคะแนน การแปลค่าเป็นระดับผล สามารถใช้วัดข้อมูลตามความเป็นจริงได้ พัฒนาได้ง่าย ค่าใช้จ่ายไม่สูง เก็บรวบรวมข้อมูลได้เร็ว มีความถูกต้องในการทำสูง น่าเชื่อถือ และสามารถปรับให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายได้ (Oakleaf, 2009 cited in Ngermpoolsap et al., 2018)

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบมาตรฐานวัดทักษะการรู้สารสนเทศพบว่า ประเทศต่าง ๆ ได้มีการจัดทำแบบทดสอบมาตรฐานวัดการรู้สารสนเทศทั้งในระดับโรงเรียนมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา โดยในส่วนของแบบทดสอบมาตรฐานในระดับอุดมศึกษาพบว่า มีการจัดทำแบบทดสอบไว้ 3 มาตรฐาน (Sriphan, 2011) คือ สมาคมห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิจัยแห่งสหรัฐอเมริกา (Association of College and Research Libraries : ACRL) ได้พัฒนาแบบทดสอบมาตรฐานที่เรียกว่า Standardized Assessment of Information Literacy Skills (SAILS) โดยพัฒนาจากมาตรฐาน Information Literacy Competency Standard for Higher Education และสถาบันบริการทดสอบทางการศึกษาสากล (Education Testing Service : ETS) ได้จัดทำแบบทดสอบมาตรฐานทักษะการรู้สารสนเทศออนไลน์ เรียกว่า Information and Communication Technology Literacy Test (iSkills) ในประเทศออสเตรเลีย สถาบัน Council of Australian University Librarians (CAUL) ได้พัฒนาแบบทดสอบมาตรฐาน เรียกว่า Information Skills Survey (ISS) เพื่อใช้ในการทดสอบทักษะการรู้สารสนเทศ การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณสมบัติการรู้สารสนเทศที่พึงประสงค์ ในบางประเทศได้นำแบบทดสอบนี้มาใช้ทดสอบกับนักศึกษาแรกเข้า และบัณฑิตก่อนจบเพื่อศึกษาว่าสามารถผลิตบัณฑิตที่มีทักษะการรู้สารสนเทศมากน้อยเพียงใด แต่เนื่องจากแบบทดสอบเป็นภาษาอังกฤษจึงอาจไม่เหมาะในการนำมาใช้ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยและระดับทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาที่อาจแตกต่างกันในแต่ละประเทศ ตลอดจนแบบทดสอบที่ได้มีการพัฒนาเป็นแบบทดสอบที่มีลิขสิทธิ์ ผู้ใช้ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการนำมาใช้แต่ละครั้งและมีราคาสูง ในส่วนของประเทศไทยพบว่า มีงานวิจัยของ กชพร ศรีพรรณ (Sriphan, 2010) เพียงเรื่องเดียวที่ศึกษาการพัฒนาแบบทดสอบมาตรฐานทักษะการรู้สารสนเทศสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานการรู้สารสนเทศของสมาคมห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิจัยแห่งสหรัฐอเมริกา (ACRL) เป็นกรอบแนวทาง มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้วัดระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นหลัก ทั้งนี้หากจะนำมาใช้ทดสอบกับประชากรกลุ่มอื่น ควรศึกษาหาคุณภาพของแบบทดสอบใหม่ โดยเฉพาะเกณฑ์ปกติจะต้องหาใหม่จึงจะแปลความหมายได้เที่ยงตรง (Kochaporn Sriphan, 2010, p.74)

เมื่อวิเคราะห์อย่างละเอียดเกี่ยวกับแบบทดสอบวัดการรู้สารสนเทศดังที่กล่าวมาพบว่า มีการหาคุณภาพข้อสอบโดยใช้ทฤษฎีแบบดั้งเดิม (Classical Test Theory: CTT) ซึ่งเป็นทฤษฎีการทดสอบที่มีการ

ใช้และคงอยู่ในสถานการณ์ของการทดสอบมาเป็นเวลานานนับตั้งแต่ ค.ศ. 1904 จนถึงปัจจุบัน และยังคงมีการใช้อย่างกว้างขวาง (Kanjanaawasee, 2020, p. 1) แต่ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิมมีจุดอ่อนหลายประการ เช่น พารามิเตอร์ของข้อสอบผันแปรตามกลุ่มผู้สอบ คะแนนที่สังเกตได้หรือค่าประมาณความสามารถของผู้สอบไม่เป็นอิสระหรือขึ้นอยู่กับข้อสอบหรือแบบสอบที่นำมาใช้ เป็นต้น ทำให้นักทฤษฎีการทดสอบได้ก่อกระแสการปฏิรูปแนวคิดของการทดสอบสู่ทฤษฎีการทดสอบแนวใหม่ (Modern Test Theory) เพื่อแก้ไขจุดอ่อนบางประการของทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิมดังที่กล่าวมา (Kanjanaawasee, 2020, p. 5) นักทฤษฎีการทดสอบหลายท่านจึงได้พัฒนาทฤษฎีการทดสอบแนวใหม่ ซึ่งหนึ่งในทฤษฎีการทดสอบแนวใหม่อันเป็นยอมรับกันอย่างกว้างในปัจจุบันคือ ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ (Item Response Theory: IRT) ซึ่งเป็นทฤษฎีการวัดที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างผลการตอบข้อสอบของผู้เรียนที่เราสังเกตได้กับคุณลักษณะภายในหรือความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนที่ไม่สามารถสังเกตหรือวัดโดยตรงได้ ซึ่งสามารถแสดงได้โดยฟังก์ชันคณิตศาสตร์ ช่วยให้สามารถวิเคราะห์ข้อสอบเพื่อทราบค่าสถิติของข้อสอบที่ไม่แปรเปลี่ยนไปตามกลุ่มผู้สอบ สามารถประมาณค่าความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน และทราบค่าสารสนเทศของข้อสอบ (Item Information) โดยจุดเด่นของทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบคือ ค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบแต่ละข้อไม่แปรเปลี่ยน (Invariant of Item Parameter) สามารถใช้ข้อสอบกับกลุ่มต่างกลุ่มได้ (Item Free) (Kanjanaawasee, 2020 and Rangchaikul Wiboonsri, 2011;)

อย่างไรก็ตามแม้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบจะมีคุณสมบัติที่ดีเด่นและได้รับการยอมรับและนำมาใช้อย่างกว้างขวางในปัจจุบัน (Kanjanaawasee, 2020) แต่จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาแบบทดสอบมาตรฐานวัดการรู้สารสนเทศทั้งในประเทศและต่างประเทศพบว่า ยังไม่เคยมีการใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบมาก่อน ดังนั้นการพัฒนาแบบทดสอบมาตรฐานวัดการรู้สารสนเทศโดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศ ตลอดจนการวัดผลประเมินผลการเรียนที่ถูกต้อง ทำให้ผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีข้อสอบที่มีคุณภาพใช้ในการวัดและประเมินผลการรู้สารสนเทศของนักศึกษา ตลอดจนเป็นแนวทางในการพัฒนาข้อสอบวิชาอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาแบบทดสอบมาตรฐานวัดการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564 ภาคนอกติ มหาวิทยาลัราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 2,665 คน (Pibulsongkram Rajabhat University, 2021)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564 ภาคนอกติ มหาวิทยาลัราชภัฏพิบูลสงคราม แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ **กลุ่มที่ 1** เป็นกลุ่มที่ใช้เพื่อตรวจสอบความเป็นปรนัย ความเหมาะสมของภาษา และระยะเวลาที่เหมาะสมในการทำแบบทดสอบ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 ภาคนอกติ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 5 คน ใช้วิธีเลือกนักศึกษาแบบเจาะจง **กลุ่มที่ 2** เป็นกลุ่มที่ใช้ในการทดลองใช้เครื่องมือ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคนอกติ ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 30 คน ได้มาโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อนำมาวิเคราะห์คุณภาพข้อสอบรายข้อ โดยใช้ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม (Classical test theory: CTT) และ **กลุ่มที่ 3** เป็นกลุ่มที่ใช้ในการหาคุณภาพของแบบทดสอบโดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบคือนักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคนอกติ ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 500 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi stages random sampling) โดยมีวิธีดำเนินการสุ่มตัวอย่างตามขั้นตอนดังนี้

1) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยยึดตามหลักของทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบตามที่ ฮูลิน, ลิซแซก และดราสโกว์ (Hulin, Lissak & Drasgow, 1982 cited in Jamornman, 1996, p.164) กล่าวว่า ในการวิเคราะห์โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบรูปแบบโลจิสติก 3 พารามิเตอร์ ควรมีจำนวนมีจำนวนผู้สอบ 500 คน เป็นอย่างน้อย ในการนี้ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 500 คน

2) กำหนดหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างสัดส่วนของคณะ/วิทยาลัย โดยใช้สูตร

$$n_i = n \frac{N_i}{N}$$

เมื่อ n_i คือ ขนาดตัวอย่างในชั้นที่ i

n คือ ขนาดตัวอย่างทั้งหมดที่ต้องการเลือก

N_i คือ ประชากรในแต่ละชั้นที่ i ชั้น

N คือ ขนาดประชากรเป้าหมาย

ได้กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ตารางที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

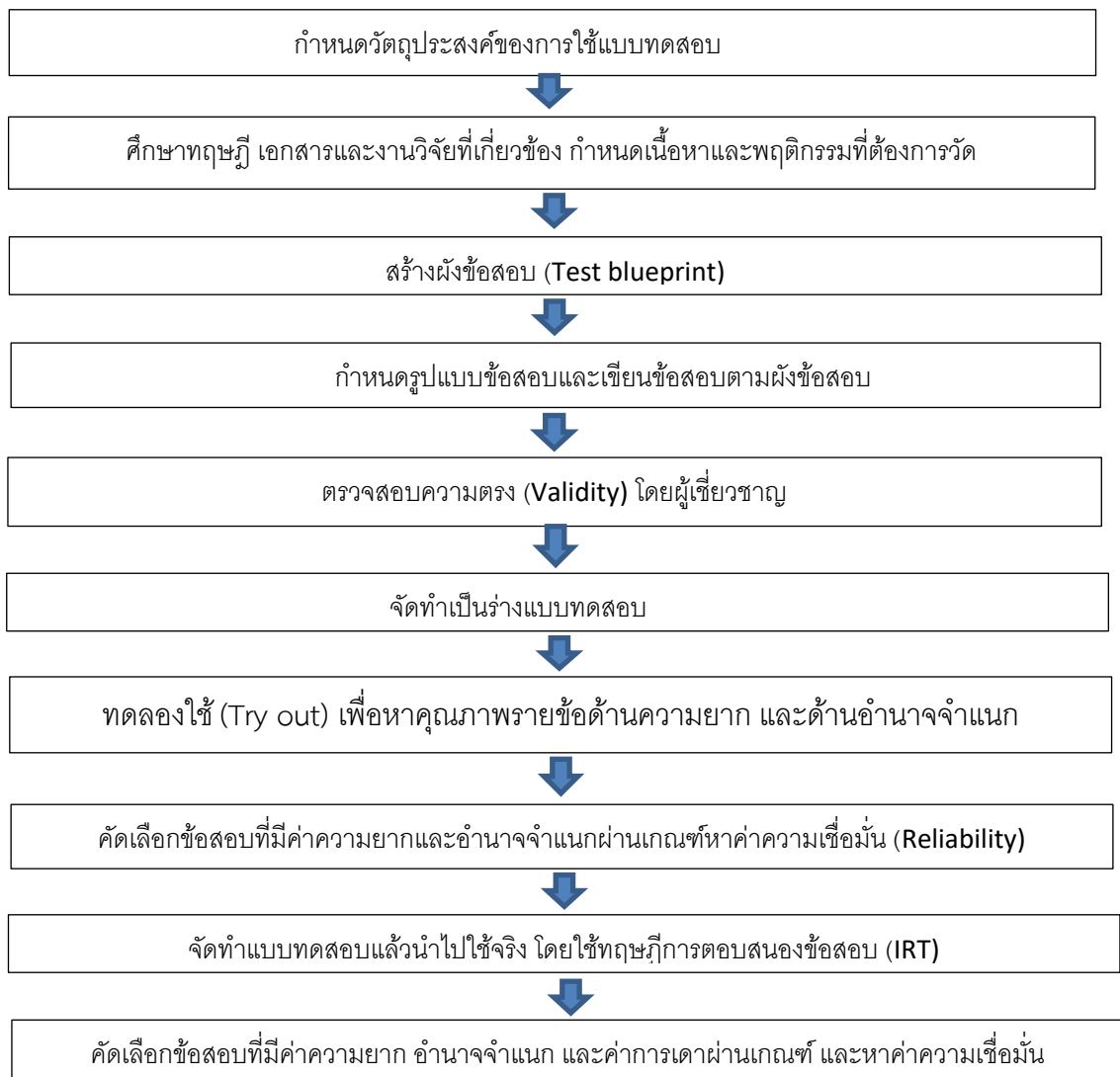
ที่	คณะ/ วิทยาลัย	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	คณะครุศาสตร์	508	95
2	คณะเทคโนโลยีการเกษตรและอาหาร	59	12
3	คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม	367	69
4	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	295	55
5	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	273	51
6	คณะวิทยาการจัดการ	715	134

7	วิทยาลัยการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น	401	75
8	วิทยาลัยพยาบาล	47	9
รวม		2,665	500

3) สุ่มสาขาในแต่ละคณะ/วิทยาลัยไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของคณะ/วิทยาลัย โดยวิธีการจับสลาก จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายเพื่อให้ได้จำนวนนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนที่กำหนด

2. เครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบทดสอบมาตรฐานวัดการรู้สารสนเทศที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้กรอบมาตรฐานการรู้สารสนเทศของสมาคมห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิจัยแห่งสหรัฐอเมริกา (ACRL) มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple choice test) 4 ตัวเลือก วิธีการตรวจให้คะแนน ถ้าตอบถูก ให้ 1 ตอบผิด ให้ 0 คะแนน ซึ่งมีวิธีการสร้างและหาคุณภาพของแบบทดสอบมาตรฐานตามลำดับขั้นตอน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบมาตรฐานวัดการรู้สารสนเทศ

จากภาพที่ 1 ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบมาตรฐานวัดการรู้สารสนเทศมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอน ดังนี้

2.1 การกำหนดวัตถุประสงค์ของการใช้แบบทดสอบ วัดวัตถุประสงค์ของการสร้างและพัฒนาแบบทดสอบการรู้สารสนเทศในครั้งนี้ เพื่อให้ได้แบบทดสอบมาตรฐานการรู้สารสนเทศที่มีคุณภาพในด้านความตรงตามทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ โดยมีค่าความยาก ค่าอำนาจจำแนก และค่าโอกาสการเดาผ่านเกณฑ์ มีค่าความเชื่อมั่นที่เหมาะสม (≥ 0.70) นำไปทดสอบกับนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏพินุลสงครามว่ามีทักษะการรู้สารสนเทศในระดับใด ทำให้ทราบจุดอ่อนจุดแข็งเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาหรือส่งเสริมทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีตามมาตรฐานการรู้สารสนเทศระดับอุดมศึกษาต่อไป

2.2 กำหนดเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัด กรอบการรู้สารสนเทศที่ใช้ในการพัฒนาแบบทดสอบมาตรฐานในครั้งนี้ คือ มาตรฐานการรู้สารสนเทศระดับอุดมศึกษา ของสมาคมห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิจัยแห่งสหรัฐอเมริกา (ACRL) ทั้งนี้เนื่องจากเป็นมาตรฐานการรู้สารสนเทศที่มีการระบุตัวบ่งชี้ความสำเร็จ (Performance indicators) และผลลัพธ์ (Outcomes) ที่แสดงลักษณะการรู้สารสนเทศตามตัวบ่งชี้ไว้ในแต่ละมาตรฐาน ซึ่งทำให้สะดวกต่อการประเมินว่านักศึกษามีความรู้สารสนเทศในแต่ละมาตรฐานหรือไม่ (Leichner, Peter, Mayer & Krampen, 2013) ประกอบด้วย 5 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 นักศึกษาผู้รู้สารสนเทศสามารถกำหนดลักษณะและขอบเขตของสารสนเทศที่ต้องการได้ มาตรฐานที่ 2 นักศึกษาผู้รู้สารสนเทศสามารถเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มาตรฐานที่ 3 นักศึกษาผู้รู้สารสนเทศสามารถประเมินสารสนเทศและแหล่งที่มาอย่างมีวิจารณญาณ รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงสารสนเทศที่ได้รับการคัดเลือกไว้แล้วกับพื้นฐานความรู้เดิมที่ตนเองมีอยู่ได้ มาตรฐานที่ 4 นักศึกษาผู้รู้สารสนเทศในฐานะบุคคลหรือสมาชิกของกลุ่มสามารถใช้สารสนเทศในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมาตรฐานที่ 5 นักศึกษาผู้รู้สารสนเทศมีความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจกฎหมาย และประเด็นของสังคมเกี่ยวกับการใช้และการเข้าถึงสารสนเทศ รวมถึงการใช้สารสนเทศอย่างถูกต้องตามหลักจริยธรรมและกฎหมาย แต่ในการวิจัยครั้งนี้จะใช้เพียง 4 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 1, 2, 3 และ 5 ทั้งนี้เนื่องจาก มาตรฐานที่ 4 ไม่เหมาะสมที่จะวัดโดยแบบทดสอบแบบเลือกตอบ ดังที่ Cameron, Wise & Lottridge (2007) ได้กล่าวว่า “การประเมินในมาตรฐานที่ 4 ไม่สามารถที่จะสร้างเป็นข้อสอบแบบเลือกตอบได้ ทั้งนี้เนื่องจากการที่จะประเมินว่าผู้เรียนสามารถใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับทักษะควรประเมินผ่านการตรวจสอบผลิตภัณฑ์หรือผลงานที่ผู้เรียนผลิตขึ้นจะเหมาะสมที่สุด” ส่วนพฤติกรรมการรู้สารสนเทศที่ต้องการวัดจะประยุกต์ใช้หลักการวัดพฤติกรรมด้านสมอง ของ บลูม (Bloom, 1984) คือ วัดความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า ทั้งนี้เนื่องจากมาตรฐานการรู้สารสนเทศดังกล่าวเป็นพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยซึ่งเป็นการวัดความรู้ความสามารถทางสติปัญญา (Cognitive domain)

2.3 สร้างผังข้อสอบ ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์กรอบเนื้อหามาตรฐานการรู้สารสนเทศระดับอุดมศึกษาของสมาคมห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิจัยแห่งสหรัฐอเมริกา แล้วจัดทำร่างผังข้อสอบ (Test blueprint) ประกอบด้วย มาตรฐานการรู้สารสนเทศแต่ละด้าน ตัวบ่งชี้ ผลลัพธ์การเรียนรู้ และพฤติกรรม (ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า) โดยผู้วิจัยได้กำหนดน้ำหนักข้อสอบไว้เท่ากับ 60 ข้อ จากนั้นนำผังข้อสอบที่ได้สร้างขึ้นนี้เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน แยกเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ จำนวน 3 คน และด้านการวัดผลประเมินผลการศึกษา จำนวน 2 คน พิจารณาความเหมาะสมของสัดส่วนน้ำหนักข้อสอบกับมาตรฐานแต่ละด้าน

2.4 การกำหนดรูปแบบและเขียนข้อสอบตามผังข้อสอบ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

2.4.1 กำหนดรูปแบบข้อสอบเป็นแบบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

2.4.2 สร้างแบบทดสอบตามผังข้อสอบที่ได้กำหนดไว้

2.4.3 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (ผู้เชี่ยวชาญชุดเดียวกันกับข้อ 3) ตรวจสอบความเหมาะสมและความชัดเจนของภาษาที่ใช้ และพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยพิจารณาว่าข้อคำถามแต่ละข้อสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการที่กำหนดไว้หรือไม่ แล้วนำมาวิเคราะห์โดยคำนวณหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) คัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

2.4.4 ปรับปรุงแบบทดสอบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และจัดทำเป็นร่างแบบทดสอบเพื่อนำไปทดลองใช้

2.5 ทดลองใช้แบบทดสอบ นำร่างแบบทดสอบไปทดลองใช้ จำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

2.5.1 ทดลองใช้ครั้งที่ 1 กับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 ภาควิชา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 5 คน ใช้วิธีเลือกนักศึกษาแบบเจาะจง เพื่อตรวจสอบความเป็นปรนัย ความเหมาะสมของภาษา และระยะเวลาที่เหมาะสมในการทำแบบทดสอบ

2.5.2 ทดลองใช้ครั้งที่ 2 กับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2 คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ภาควิชา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เพื่อตรวจสอบคุณภาพตามทฤษฎีการวัดแบบดั้งเดิม (Classical Test Theory: CTT) เพื่อวิเคราะห์ค่าความยาก และค่าอำนาจจำแนก โดยคัดเลือกข้อสอบที่อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมคือ ค่าความยาก (p) ตั้งแต่ 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20-1.00

2.6 คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากและอำนาจจำแนกผ่านเกณฑ์ และปรับปรุงให้ดีขึ้นหรือตัดทิ้งแล้ววิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น

2.7 นำแบบทดสอบที่ได้ปรับปรุงไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 3 คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 ภาควิชา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 500 คน เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบโดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ 3 พารามิเตอร์ในการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบทั้งฉบับ และสร้างเกณฑ์ปกติระดับสถาบัน โดยผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

2.7.1 ตรวจสอบความเป็นมิติเดียวของแบบทดสอบ (Unidimensionality Assumption) โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis) ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal component) แล้วหมุนแกนด้วยวิธีวารีแมก (Varimax) สำหรับการตรวจสอบพิจารณาค่าไอเกน (Eigen value) ถ้าหากค่าไอเกนขององค์ประกอบที่หนึ่งมีค่าสูงกว่าค่าไอเกนขององค์ประกอบที่สองอย่างมากและค่าไอเกนขององค์ประกอบที่สองสูงกว่าไอเกนขององค์ประกอบถัดไปเพียงเล็กน้อย จึงกล่าวได้ว่าแบบทดสอบฉบับนี้มีคุณสมบัติวัดเพียงคุณลักษณะเดียว (Lord, 1980 : 21)

2.7.2 วิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบโดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ โดยใช้โมเดลโลจิสติก 3 พารามิเตอร์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ใช้วิธีเป็นไปได้สูงสุด (Maximum likelihood) เพื่อประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบ ได้แก่ อำนาจจำแนก (ค่า a) ความยาก (ค่า b) โอกาสในการเดาข้อสอบถูก (ค่า c) และระดับความสามารถของผู้สอบ (θ) และคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนก (a) อยู่ระหว่าง 0.3 ถึง 2.5 ค่าความยาก (b) อยู่ระหว่าง -2.5 ถึง +2.5 ค่าโอกาสการเดาข้อสอบถูก (c) อยู่ระหว่าง 0 ถึง 0.3 (Saiyot & Saiyot, 2000 ; Sirichai Kanjanawasee, 2020) รวมทั้งวิเคราะห์หาค่าฟังก์ชันสารสนเทศของข้อสอบ (Item information function) และค่าฟังก์ชันสารสนเทศของแบบทดสอบ (Test information function)

2.8 จัดทำแบบทดสอบมาตรฐานการรู้สารสนเทศฉบับสมบูรณ์ และจัดทำคู่มือการใช้แบบทดสอบ เมื่อดำเนินการตามขั้นตอนข้างต้นเรียบร้อยแล้ว เพื่อเผยแพร่และนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

3. วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ โดยจัดทำแบบทดสอบให้อยู่ในแอปพลิเคชัน Google Form แล้วดำเนินการส่งลิงก์แบบทดสอบผ่านแอปพลิเคชันไลน์ ให้เวลาในการทำแบบทดสอบ 60 นาที และเมื่อหมดเวลาในการทำแบบทดสอบระบบจะทำการปิดระบบการส่งคำตอบทันที โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบทดสอบให้นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 500 คน ปรากฏได้ผลการตอบแบบทดสอบกลับคืนมา 500 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ความตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบ (Content validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อสอบกับตัวชี้วัดการรู้สารสนเทศตามมาตรฐานการรู้สารสนเทศของ ACRL ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ คัดเลือกข้อสอบเฉพาะข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ซึ่งปรากฏว่ามีข้อสอบอยู่ 1 ข้อที่มีค่า IOC ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดผู้วิจัยจึงตัดข้อสอบข้อนั้นออก

4.2 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบวัดการรู้สารสนเทศโดยใช้สูตร KR-21 ของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) ปรากฏว่าข้อสอบมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 ซึ่งเป็นค่าข้อสอบที่มีค่าความเชื่อมั่นสูงมาก

4.3 หาคุณภาพของแบบทดสอบตามทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ

4.3.1 วิเคราะห์ข้อสอบตามทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบโดยใช้โมเดลโลจิสติกแบบ 3 พารามิเตอร์ (Kanjanawasee, 2020, p. 74) เขียนในรูปสมการได้ ดังนี้

$$p_i(\theta) = c_i + \frac{1-c_i}{1+e^{-Da_i(\theta-b_i)}}$$

เมื่อ $p_i(\theta)$ แทน ความน่าจะเป็นที่ผู้ตอบซึ่งมีความสามารถ θ จะตอบข้อสอบข้อที่ i ได้ถูกต้อง

b_i แทน ค่าพารามิเตอร์ความยากของข้อสอบข้อที่ i ซึ่งเป็นค่าที่แสดงตำแหน่งของ ICC

a_i แทน ค่าพารามิเตอร์อำนาจจำแนกของข้อสอบข้อที่ i ซึ่งเป็นค่าที่แสดงความชันของ ICC ณ ตำแหน่ง b_i

c_i แทน ค่าพารามิเตอร์โอกาสการเดาข้อสอบได้ถูก

e แทน ค่าคงที่มีค่าเท่ากับ 2.718

D แทน Scaling factor มีค่าเท่ากับ 1.70

4.3.2 หาค่าฟังก์ชันสารสนเทศของข้อสอบ (Item information functions) จากสมการ ดังนี้

(Birnbaum, 1968 cited in Kanjanawasee, 2020, p. 79)

$$I_i(\theta) = \frac{[P'_i(\theta)]^2}{P_i(\theta)Q_i(\theta)}, i = 1, 2, \dots, k$$

เมื่อ $I_i(\theta)$ แทน ค่าฟังก์ชันสารสนเทศหรือค่าสารสนเทศที่ได้รับจากข้อสอบข้อที่ i สำหรับผู้ตอบที่มีความสามารถ θ

$P'_i(\theta)$ แทน ความชันของฟังก์ชันการตอบสนองข้อสอบข้อที่ i ณ ตำแหน่งความสามารถ θ

$P_i(\theta)$ แทน ความน่าจะเป็นที่ผู้ตอบซึ่งมีความสามารถ θ จะตอบข้อที่ i ได้ถูกต้อง

$Q_i(\theta)$ แทน $1 - P_i(\theta)$

4.3.3 หาค่าฟังก์ชันสารสนเทศของแบบทดสอบ (Test information) โดยหาผลรวมของค่าฟังก์ชันสารสนเทศของข้อสอบแต่ละข้อรวมเข้าด้วยกันทั้งฉบับ ณ ตำแหน่ง θ เดียวกัน ดังสูตร (Kanjanawasee, 2020, p. 81)

$$I(\theta) = \sum_{i=1}^k I_i(\theta), i = 1, 2, \dots, k$$

เมื่อ $I(\theta)$ แทน ค่าฟังก์ชันสารสนเทศที่ได้รับจากแบบสอบสำหรับผู้ตอบที่มีความสามารถ (θ)

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนาข้อสอบมาตรฐานวัดการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้แบบทดสอบวัดการรู้สารสนเทศสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 41 ข้อ แบ่งเป็น 4 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 1 จำนวน 6 ข้อ (ข้อ 1-6) มาตรฐานที่ 2 จำนวน 13 ข้อ (ข้อ 7-19) มาตรฐานที่ 3 จำนวน 17 ข้อ (ข้อ 20-36) มาตรฐานที่ 5 จำนวน 5 ข้อ (ข้อ 37-41) ซึ่งมีคุณภาพดังต่อไปนี้

1. ผลการตรวจสอบคุณสมบัติการวัดเพียงคุณลักษณะเดียว

เมื่อนำคะแนนผลการสอบของการตอบแบบทดสอบมาตรวจด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis) โดยใช้โปรแกรม R ซึ่งสกัดองค์ประกอบโดยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis : PCA) พบว่า มี 1 องค์ประกอบที่มีค่าไอเกน มากกว่า 1.00 อยู่หนึ่งตัว คือ องค์ประกอบที่ 1 มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.32 ซึ่งมีค่าสูงกว่าค่าไอเกนขององค์ประกอบที่ 2 เป็นอย่างมาก และ องค์ประกอบที่ 2 กับองค์ประกอบที่เหลือมีค่าไม่แตกต่างกันมากนัก ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า แบบทดสอบนี้มีคุณสมบัติวัดได้เพียงลักษณะเดียว

2. ผลการวิเคราะห์คุณภาพรายข้อของแบบทดสอบ และผลการคัดเลือกข้อสอบตามทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ

เมื่อนำผลการตอบแบบทดสอบวัดการรู้สารสนเทศมาวิเคราะห์หาค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบตามทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ ด้วยโมเดลโลจิสติก 3 พารามิเตอร์ ด้วยวิธีแมกซิมัมไลกelihood (Maximum Likelihood Estimate: MLE) เพื่อประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบ ได้แก่ ค่าอำนาจจำแนก (a) ค่าความยาก (b) และค่าการเดา (c) โดยใช้โปรแกรม jMetrik version 4.1.1 พบว่า แบบทดสอบวัดการรู้สารสนเทศ จำนวน 52 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ในช่วง 0.25 ถึง 2.47 ค่าความยากอยู่ในช่วง -2.63 ถึง 5.74 และค่าการเดาอยู่ในช่วง 0.07 ถึง 0.50 และเมื่อพิจารณาคัดเลือกข้อสอบที่เหมาะสมตามเกณฑ์พิจารณาที่ผู้วิจัยกำหนดคือ ค่าอำนาจจำแนก (a) มีค่าตั้งแต่ 0.3 ถึง +2.5 ค่าความยาก (b) ตั้งแต่ -2.5 ถึง +2.5 และค่าการเดา (c) ตั้งแต่ 0.0 ถึง 0.3 ผลการพิจารณาพบว่า มีข้อสอบที่มีค่าพารามิเตอร์ผ่านเกณฑ์ทั้งสาม จำนวน 41 ข้อ แยกเป็น มาตรฐานที่ 1 จำนวน 6 ข้อ มาตรฐานที่ 2 จำนวน 13 ข้อ มาตรฐานที่ 3 จำนวน 17 ข้อ และมาตรฐานที่ 5 จำนวน 5 ข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.48 ถึง +2.47 ค่าความยาก อยู่ระหว่าง -2.12 ถึง +2.08 และค่าการเดา อยู่ระหว่าง 0.07 ถึง 0.29

3. ผลการหาค่าฟังก์ชันสารสนเทศของข้อสอบ (IIF)

เมื่อนำค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบแต่ละข้อในแต่ละมาตรฐานของแบบทดสอบวัดการรู้สารสนเทศ จำนวน 41 ข้อ มาวิเคราะห์หาค่าฟังก์ชันสารสนเทศที่ระดับความสามารถตั้งแต่ -3 ถึง +3 จำนวน 61 ระดับ เพื่อพิจารณาว่าข้อสอบแต่ละข้อมีความเหมาะสมกับผู้สอบที่มีความสามารถระดับใดบ้าง ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าฟังก์ชันสารสนเทศของข้อสอบวัดการรู้สารสนเทศทุกมาตรฐานมีค่าสารสนเทศสูงสุดที่ระดับความสามารถ (θ) ปานกลาง แยกเป็น มาตรฐานที่ 1 มีค่าสูงสุดที่ระดับความสามารถ 0.8 มาตรฐานที่ 2 มีค่าสารสนเทศสูงสุดที่ระดับความสามารถ -0.3 มาตรฐานที่ 3 มีค่าสารสนเทศสูงสุดที่ระดับความสามารถ -0.2 และมาตรฐานที่ 5 มีค่าสารสนเทศสูงสุดที่ระดับความสามารถ 0.2 ซึ่งแปลความหมายได้ว่า ข้อสอบวัดการรู้สารสนเทศรายข้อในทุกมาตรฐาน เหมาะที่จะใช้ทดสอบกับผู้ที่มีระดับความสามารถปานกลาง

4. ผลการหาค่าฟังก์ชันสารสนเทศของแบบทดสอบวัดการรู้สารสนเทศฉบับสมบูรณ์

ค่าสารสนเทศของแบบทดสอบวัดการรู้สารสนเทศมีแนวโน้มสูงขึ้น ณ ระดับความสามารถ -0.9 ถึง 0.1 โดยมีค่าสูงสุดที่ระดับความสามารถ -0.1 ซึ่งมีค่าเท่ากับ 10.271 สามารถอธิบายตามทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบได้ว่า แบบทดสอบวัดการรู้สารสนเทศฉบับนี้เหมาะที่จะใช้ทดสอบกับผู้ที่มีความสามารถปานกลาง

5. ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

พบว่า แบบทดสอบมาตรฐานวัดการรู้สารสนเทศมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (r_{tt}) เท่ากับ 0.862 มีคะแนนรวมต่ำสุด เท่ากับ 5 คะแนน คะแนนรวมสูงสุด เท่ากับ 37 คะแนน ค่าเฉลี่ยของแบบทดสอบ เท่ากับ 22.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 7.99 และค่ามัธยฐาน เท่ากับ 24.0

อภิปรายผล

1. แบบทดสอบมาตรฐานวัดการรู้สารสนเทศ

แบบทดสอบมาตรฐานวัดการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่พัฒนาขึ้นนี้ มีคุณภาพสามารถวัดการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีได้ครอบคลุมมาตรฐานที่กำหนด 4 ด้าน เนื่องจากมีกระบวนการพัฒนาแบบทดสอบอย่างเป็นระบบตามหลักเกณฑ์การสร้างข้อสอบมาตรฐาน มีการตรวจสอบคุณภาพ วิเคราะห์และแก้ไขปรับปรุงอย่างดีจนมีคุณภาพและมาตรฐาน สามารถนำไปใช้ได้จริงอย่างกว้างขวางในบริบททั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับที่ Pharattakul (1975) ได้กล่าวไว้ว่า “แบบทดสอบชนิดหนึ่งซึ่งสร้างขึ้นมาอย่างถูกหลักเกณฑ์ มีการทดลองวิเคราะห์ข้อคำถามหลายครั้งหลายครา ปรับปรุงกันมาเป็นขั้นๆ จนกว่าจะนำมาใช้ได้จริง” และ Wannarat (1997) ได้กล่าวถึงลักษณะของแบบทดสอบมาตรฐานว่ามีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการคือ ประการแรก มีมาตรฐานในวิธีดำเนินการสร้าง เริ่มตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ของการใช้แบบทดสอบ การกำหนดเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัด การสร้างผังข้อสอบ (Test blueprint) การกำหนดรูปแบบและเขียนข้อสอบตามผังข้อสอบ การตรวจสอบตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบ (Content validity) การทดลองใช้ การตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบทั้งฉบับ และการสร้างเกณฑ์ปกติ ประการที่สอง มีมาตรฐานในการดำเนินการสอบ และประการสุดท้ายคือ มีมาตรฐานในการแปลความหมายคะแนน

สำหรับการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบนั้น แบบทดสอบมาตรฐานวัดการรู้สารสนเทศมีความตรงเชิงเนื้อหาโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์ที่ต้องการวัดโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ และด้านการวัดผลประเมินผลซึ่งพบว่าข้อสอบฉบับจริงทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ≥ 0.5 แสดงให้เห็นว่าผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ข้อสอบมีความตรงเชิงเนื้อหาและสามารถวัดการรู้สารสนเทศได้ตามมาตรฐานและสมรรถนะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีตามกรอบการรู้สารสนเทศของสมาคมห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิจัยแห่งสหรัฐอเมริกา (ACRL) ในส่วนของจำนวนข้อสอบนั้น พบว่าแบบทดสอบฉบับสมบูรณ์มีจำนวนข้อรวมทั้งสิ้น 41 ข้อ แยกเป็นมาตรฐานที่ 1 จำนวน 6 ข้อ มาตรฐานที่ 2 จำนวน 13 ข้อ มาตรฐานที่ 3 จำนวน 17 ข้อ และมาตรฐานที่ 5 จำนวน 5 ข้อ ซึ่งถือว่ามีความเหมาะสมสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Cameron, Wise & Lottridge, (2007) ที่ได้พัฒนาและหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดการรู้สารสนเทศ (ILT) โดยการสร้างข้อสอบเพื่อวัดการรู้สารสนเทศของนักศึกษาตามมาตรฐานการรู้สารสนเทศของ ACRL ใน 4 มาตรฐานคือ มาตรฐานที่ 1, 2, 3 และมาตรฐานที่ 5 ยกเว้นมาตรฐานที่ 4 (ผู้เรียนสามารถใช้ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการโดยเฉพาะ)

ไม่สามารถใช้แบบทดสอบประเมินได้เนื่องจากมาตรฐานนี้ควรได้รับการประเมินอย่างสมเหตุสมผลผ่านการตรวจสอบผลิตภัณฑ์หรือการแสดงที่ผู้เรียนสร้างขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงไม่ประเมิน โดยผลการศึกษพบว่า มาตรฐานที่ 2 และมาตรฐานที่ 3 ควรให้ความสำคัญในการประเมินมากกว่ามาตรฐานอื่น ๆ ดังนั้น มาตรฐานทั้งสองนี้จะถูกวัดโดยประมาณ 1 ใน 3 ของการทดสอบ โดยมาตรฐานที่ 1 และมาตรฐานที่ 5 ควรจะวัดในจำนวนสัดส่วนที่เท่า ๆ กัน

2. คุณภาพของแบบทดสอบวัดการรู้สารสนเทศ

เมื่อวิเคราะห์ข้อสอบมาตรฐานวัดการรู้สารสนเทศ จำนวน 41 ข้อ โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบด้วยโมเดลโลจิสติก 3 พารามิเตอร์ ได้ค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบดังนี้

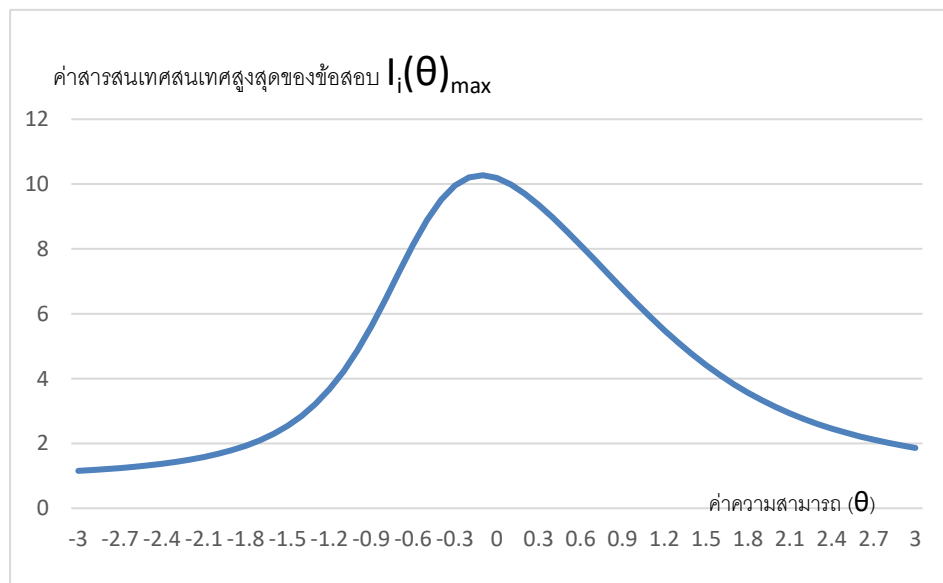
2.1 ค่าอำนาจจำแนก (a) ของข้อสอบ มีค่าตั้งแต่ 0.48 ถึง +2.47 ซึ่งในทางทฤษฎีค่าอำนาจจำแนกจะมีพิสัยอยู่ระหว่าง $-\infty$ ถึง $+\infty$ ถ้าค่า a_i เป็นลบ แสดงว่าเป็นข้อสอบที่ไม่ดีต้องตัดออกจากชุด ถ้าค่า a_i เป็น 0 แสดงว่าข้อสอบนั้นไม่มีอำนาจจำแนกหรือมีอำนาจจำแนกต่ำ และถ้าค่า a_i เป็นบวก แสดงว่าข้อสอบนั้นมีอำนาจจำแนกสูง ซึ่งในทางปฏิบัตินิยมใช้ข้อสอบที่มีค่า a_i อยู่ระหว่าง +0.5 ถึง +2.50 (Kanjanaawasee, 2020, น. 71; Warm, 1979, p. 52) ดังนั้นจึงเชื่อได้ว่า ข้อสอบทุกข้อในแบบทดสอบสามารถจำแนกผู้สอบได้

2.2 ค่าความยาก (b) ของข้อสอบ มีค่าตั้งแต่ -2.12 ถึง +2.08 ซึ่งในทางทฤษฎีมีค่าระหว่าง $-\infty$ ถึง $+\infty$ แต่ในทางปฏิบัตินิยมใช้ข้อสอบที่มีค่า b_i อยู่ระหว่าง -2.50 ถึง +2.50 ค่า b_i ที่อยู่ใกล้ -2.50 แสดงว่าเป็นข้อสอบที่ง่าย ส่วนค่า b_i ที่อยู่ใกล้ +2.50 แสดงว่าเป็นข้อสอบที่ยาก (Kanjanaawasee, 2020, น. 71) ซึ่งสอดคล้องกับ Saiyot & Saiyot (1996, p. 203) ที่กล่าวว่า “ค่าความยากมีค่าตั้งแต่ -2.00 ถึง +2.00 ดังนั้นจึงเชื่อได้ว่า ค่าความยากของแบบทดสอบมาตรฐานวัดการรู้สารสนเทศซึ่งมีค่าอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด กล่าวคือ มีค่าความยากตั้งแต่ยากน้อย ยากปานกลาง และยากมาก เหมาะสมที่จะนำไปใช้วัดทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2.3 ค่าการเดา (c) ของข้อสอบ มีค่าตั้งแต่ 0.07 ถึง 0.29 ซึ่งในทางทฤษฎีมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 โดยทั่วไปนิยมใช้ข้อสอบที่มีค่า c_i ไม่เกิน 0.30 (Kanjanaawasee, 2020, p. 71) ทั้งนี้ Khaimook (2001, p. 16) ได้ให้เกณฑ์พิจารณาว่า ถ้าค่าการเดาอยู่ระหว่าง 0.2 ถึง 0.3 ถือว่ามีตัวเลือกดี แต่ถ้าค่าการเดามากกว่า 0.3 ถือว่าตัวเลือกเดาได้ง่าย สำหรับแบบทดสอบวัดการรู้สารสนเทศนี้จัดว่ามีตัวเลือกที่เหมาะสม เพราะข้อสอบทุกข้อมีค่าการเดาน้อยกว่า 0.3 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้วิจัยได้เขียนข้อคำถามที่สามารถวัดพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย (Cognitive domain) ที่ครอบคลุมทั้งด้านความเข้าใจ/การนำไปใช้ การวิเคราะห์/สังเคราะห์ และการประเมินค่า/สร้างสรรค์ ตามผังข้อสอบที่ผ่านความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญมาเป็นอย่างดี รวมถึงการเขียนตัวเลือกทุกตัวให้มีโอกาสถูกเลือกได้ใกล้เคียงกัน ผู้ตอบต้องพิจารณาทุกตัวเลือกก่อนที่จะตอบโดยไม่สามารถใช้การเดาคำตอบได้ สอดคล้องกับที่ Pharattakul (n.d., pp. 32-37) ได้กล่าวไว้ว่า “การเขียนคำถามให้ผู้ตอบต้องใช้ความคิดมากกว่าการใช้ความจำ และการเขียนตัวเลือกให้มีความเป็นเอกพันธ์จะส่งผลให้สามารถป้องกันการเดาคำตอบได้เป็นอย่างดี

3. ผลการหาค่าฟังก์ชันสารสนเทศของแบบทดสอบ

พบว่า ค่าสารสนเทศของแบบทดสอบวัดการรู้สารสนเทศมีแนวโน้มสูงขึ้น ณ ระดับความสามารถ -0.9 ถึง 0.1 โดยมีค่าสูงสุดที่ระดับความสามารถ -0.1 ซึ่งมีค่าเท่ากับ 10.271 สามารถอธิบายตามทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบได้ว่า แบบทดสอบวัดการรู้สารสนเทศฉบับนี้เหมาะที่จะใช้ทดสอบกับผู้ที่มีความสามารถปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้สอดคล้องกับที่ Kanjanawasee (2020, p. 81) ที่ได้กล่าวว่า ค่าสารสนเทศของแบบทดสอบมีค่าสูงในช่วงความสามารถใดก็จะมีค่าถูกต้องแม่นยำสูงในการประมาณค่าความสามารถของผู้ตอบในช่วงความสามารถนั้น ๆ ซึ่งค่าฟังก์ชันสารสนเทศของแบบทดสอบสามารถแสดงในรูปของโค้งสารสนเทศดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 2 โค้งสารสนเทศของแบบทดสอบวัดการรู้สารสนเทศ

4. ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ (Reliability)

ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดการรู้สารสนเทศตามวิธีของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson : KR-21) มีค่าเท่ากับ 0.862 แสดงว่า แบบทดสอบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความเชื่อมั่นสูงมาก ซึ่งสอดคล้องกับ Srisuk (2009) ที่กล่าวถึงเกณฑ์การแปลผลความเชื่อมั่นว่า หากแบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.71-1.00 แสดงว่าแบบทดสอบมีความเชื่อมั่นสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนมากถึง 500 คน ทำให้มีความแตกต่างระดับผลคะแนนซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีผลต่อค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ สอดคล้องกับ Phatthiyathani (2003, p. 231) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะของกลุ่มผู้สอบ ถ้ากลุ่มผู้สอบมีความสามารถไม่แตกต่างกันมาก จะทำให้ค่าความเชื่อมั่นต่ำ แต่ถ้ากลุ่มผู้สอบมีความแตกต่างกันมากค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบจะสูงตามไปด้วย สอดคล้องกับที่ Kannasuta (1999, p. 55-56) ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้แบบทดสอบมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นสูงหรือต่ำ คือ ความยาวของแบบทดสอบ คุณลักษณะการวัด ค่าอำนาจจำแนก ค่าความยาก และความแปรปรวนของคะแนน

โดยแบบทดสอบใดมีจำนวนข้อมาก มีคุณลักษณะการวัดเรื่องเดียวกัน มีอำนาจจำแนกสูง มีระดับความยากง่ายใกล้เคียงกัน และมีความแปรปรวนของคะแนนสูง ก็จะมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นสูง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 แบบทดสอบวัดการรู้สารสนเทศนี้เหมาะที่จะให้อาจารย์ผู้สอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศ ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ (หอสมุดกลาง) นำไปใช้ในการประเมินระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีทั้งก่อนระหว่างเรียน และหลังเรียน เพื่อนำผลการทดสอบมาใช้ในการวางแผนการพัฒนานักศึกษา การฝึกอบรมการรู้สารสนเทศของนักศึกษา

1.2 เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยรวมมีทักษะการรู้สารสนเทศทุกมาตรฐานในระดับปานกลาง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ ควรปรับปรุงเนื้อหาวิชา GEHU 108 การใช้ห้องสมุดยุคใหม่ ซึ่งเป็นวิชาศึกษาทั่วไป ให้มีเนื้อหาครอบคลุมกับหัวข้อการรู้สารสนเทศในต่างประเทศโดยปรับให้เหมาะสมสภาพการเรียนการสอนในประเทศ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ (สำนักหอสมุดกลาง) ควรวางแผนทางเพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนนักศึกษาเป็นผู้รู้สารสนเทศ ด้วยการบูรณาการนโยบายและจัดสรรงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศ บรรณารักษ์มีบทบาทในการบูรณาการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และจัดบริการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง บรรณารักษ์ประสานงานและร่วมมือกับอาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาต่าง ๆ ในการสอนการรู้สารสนเทศ โดยกำหนดเป็นบทเรียนเฉพาะเรื่องแล้วให้บรรณารักษ์ช่วยสอน เช่น การสืบค้นโอแพก การสืบค้นสารสนเทศเฉพาะวิชา การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ การเขียนการอ้างอิงและบรรณานุกรม เป็นต้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กองกิจการนักศึกษา กองบริการการศึกษามีบทบาทหน้าที่ในการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และการจัดบริการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดอบรมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศ

ในส่วนของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ควรดำเนินการจัดกิจกรรมหรือกำหนดให้นักศึกษาทุกคนต้องผ่านการฝึกอบรมหรือการเรียนรู้วิชาที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศเพื่อให้นักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการรู้สารสนเทศเพื่อใช้ในการค้นคว้า วิจัย มีทักษะในการรวบรวมสารสนเทศ การสืบค้นสารสนเทศจากแหล่งที่หลากหลาย สามารถใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ในการสืบค้น สามารถประเมิน วิเคราะห์ และสังเคราะห์สารสนเทศที่ต้องการ ตลอดจนสามารถนำสารสนเทศที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ทำในลักษณะออนไลน์ ดังนั้นเพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการพัฒนาแบบทดสอบในเนื้อหาวิชาอื่น ๆ จึงควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการแบบออนไลน์กับแบบปกติ (Onsite) ว่าให้ผลแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

2.2 ในการประเมินทักษะการรู้สารสนเทศนอกเหนือจากการใช้แบบทดสอบที่มีการตรวจให้คะแนนแบบ 2 ค่า กล่าวคือ ตอบถูกให้ 1 ตอบผิดให้ 0 แล้ว ยังมีเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินที่มีการให้คะแนนมากกว่า 2 ค่าดังกล่าว ดังนั้นควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแบบทดสอบมาตรฐานวัดการรู้สารสนเทศโดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบตรวจให้คะแนนมากกว่า 2 ค่า

References

- American of College and Research Libraries. (2000). Information literacy competency standards for higher education. Retrieved May, 21, 2022, from <http://www.ala.org/ala/acri/acristandards/standards.pdf>.
- Bloom, B.S. (1984). **Taxonomy of educational objectives, the classification of educational goals**. New York: David McKay Company Inc.
- Cameron, L., Wise, S.L. & Lottridge, S. M. (2007). The development and validation of the information literacy test. **College and Research Libraries**. 68(3), 229-236.
Retrieved May, 21, 2022, from <http://www.researchgate.net/publication>
- Pharattakul, C. (1975). **Measurement techniques**. 6th ed. Bangkok: Watanapanit Printing & Publishing. [In Thai]
- Pharattakul, C. (n.d.). **Norms in measuring and evaluating education**. Bangkok: Srinakharinwirot University. [In Thai]
- Ngernpoolsap, D., Sacchanand, C., Kheokao, J., & Premsmi, P. (2018). The development of information literacy skill test for undergraduate students in journalism. **Journal of Library and Information Srinakharinwirot University**, 11(1), 176-190. [In Thai]
- Horton, F.W., Jr. (2008). **Understanding information literacy: a primer**. Paris: UNESCO.
- Jamornman, U. (1996). **Psychological measurement theory**. Funny Publishing. [In Thai]
- Kanjanawasee, S. (2020). **Modern test theories**. 15th rev. ed. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House. [In Thai]
- Kaplowitz, J. R. (2014). **Designing information literacy instruction: The teaching tripod approach**. Lanham, MD: Rowman & Littlefield.
- Khaimook, K. (2001). **Development criteria for selecting answers appropriate to the test takers' abilities**. Bangkok: Chulalongkorn University. [In Thai]
- Leichner, N., Peter, J., Mayer, A. and Krampen, G. (2013). Assessing information literacy among German psychology students. **Reference Services Review**. 41(4), 660-674.
Doi 10.1108/RSR-11-2012-0076.
- Lord, F.M. (1980). **Application of item response theory in practical testing problem**. New Jersey: LowRence Eribaum Associates.

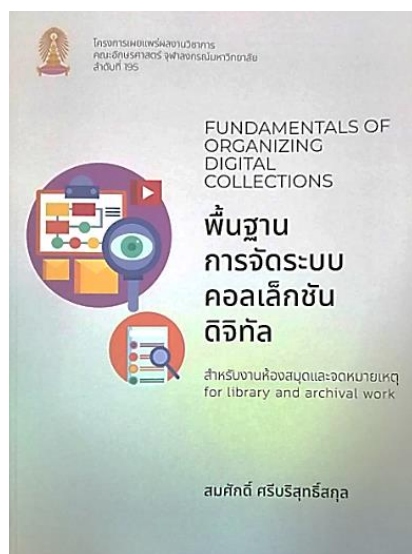
- Manowalulou, N. (2008). **The importance of undergraduate's computer competency and information literacy skills: Marketing faculty's perception perspective in Thailand.** (Doctoral dissertation, Ph.D. in Philosophy, University of Missouri-Columbia, United States)
- Phatthiyathani, S. (2003). **Educational measurement.** 4th ed. Bangkok: Prasan Printing House. [In Thai]
- Pibulsongkram Rajabhat University. (2021). **Student information, academic year 2021.** Phitsanulok: Education Services Division, Pibulsongkram Rajabhat University. [In Thai]
- Rangchaikul Wiboonsri, Y. (2011). **Measurement and creating an achievement test.** 10th ed. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House. [In Thai]
- Saiyot, L. & Saiyot, A. (1996). **Learning measurement techniques.** Bangkok: Suwiriyan. [In Thai]
- Saiyot, L. & Saiyot, A. (2000). **Statistics for research.** 3rd ed. Bangkok: Suwiriyan. [In Thai]
- Singh, A. B. (2005). A report on faculty perceptions of students' information literacy competencies in Journalism and Mass Communication Program: **The ACEJMC survey. College & Research Libraries**, 66(2), 294-310.
- Sriphan, K. (2010). **Development of standard test of information literacy skills for Chiang Mai University students.** (Master's thesis, Chiang Mai University, Thailand). [In Thai]
- Sriphan, K. (2011). Development of standard assessment of information literacy skills for Chiang Mai University students. **Journal of Human Science**, 12(2), 106-112. [In Thai]
- Srisuk, K. (2009). **Research methodology.** Bangkok: Krongchang Printing House. [In Thai]
- Sunaga, K. (2016). The Survey of the information literacy among students and teachers. **Education Reform Journal**, 1(2), 49-55.
- Wannarat, W. (1997). **Standard test.** Bangkok: Srinakharinwirot University. [In Thai]
- Warm, T. A. (1979). **A primer of Item response theory.** Oklahoma: U.S. Coast Guard Institute.

บทวิจารณ์หนังสือ

สมศักดิ์ ศรีบริสุทธิ์สกุล. (2565). **พื้นฐานการจัดระบบคอลเล็กชันดิจิทัลสำหรับงานห้องสมุดและจดหมายเหตุ**.

กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

--

ผู้เขียนบทวิจารณ์

ร้อยโทปริดี ปลื้มสำราญกิจ

ห้องสมุดโรงเรียนเสนาณรงค์ กรมแพทยทหารบก

หนังสือเรื่อง **พื้นฐานการจัดระบบคอลเล็กชันดิจิทัลสำหรับงานห้องสมุดและจดหมายเหตุ** ผู้แต่งคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ ศรีบริสุทธิ์สกุล หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือภาษาไทยเล่มแรกด้านการจัดระบบคอลเล็กชันดิจิทัลสำหรับงานห้องสมุดและจดหมายเหตุซึ่งผ่านการรวบรวมเรียบเรียงและกลั่นกรองเนื้อหาจากประสบการณ์ตรงของผู้เขียนที่ได้รับผิดชอบรายวิชาทางด้านนี้มาอย่างต่อเนื่อง

เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้มีจำนวน 5 บท ได้แก่ บทที่ 1 บทนำ บทที่ 2 การบรรยายข้อมูลในระเบียบเมทาตาhta บทที่ 3 การควบคุมความถูกต้องของจุดเข้าถึงในระเบียบเมทาตาhta บทที่ 4 วิธีการจัดระบบความรู้สำหรับคอลเล็กชันดิจิทัล และบทที่ 5 อนาคตของการจัดระบบคอลเล็กชันดิจิทัล โดยแต่ละบทจะประกอบด้วยเนื้อหาที่ผู้เขียนได้สังเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ มีตารางและภาพประกอบ และการวิเคราะห์เนื้อหาแต่ละหัวข้อ พร้อมยกตัวอย่างประกอบคำอธิบาย เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น

บทที่ 1 บทนำ เนื้อหาในบทนี้เป็นการเกริ่นนำเกี่ยวกับการจัดระบบคอลเล็กชันดิจิทัล ประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ได้แก่ สารสนเทศดิจิทัลและผู้ใช้สารสนเทศ องค์ประกอบของคอลเล็กชันดิจิทัล บริการสำหรับคอลเล็กชันดิจิทัล และการจัดระบบสารสนเทศ

บทที่ 2 การบรรยายข้อมูลในระเบียบเมทาดาตา เนื้อหาในบทนี้ประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ได้แก่ ลักษณะของการบรรยายข้อมูลในระเบียบเมทาดาตา กระบวนการบรรยายข้อมูลในระเบียบเมทาดาตา ชนิดของเมทาดาตาเพื่อการจัดระบบคอลเล็กชันดิจิทัล มาตรฐานเมทาดาตาสำหรับงานห้องสมุดและจดหมายเหตุ และข้อควรพิจารณาในการเลือกใช้มาตรฐานเมทาดาตา

บทที่ 3 การควบคุมความถูกต้องของจุดเข้าถึงในระเบียบเมทาดาตา เนื้อหาในบทนี้ประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ได้แก่ แนวคิดด้านการเข้าถึงสารสนเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างระเบียบเมทาดาตา การควบคุมหลักฐานและเครื่องมือช่วยควบคุมความถูกต้องของจุดเข้าถึง

บทที่ 4 วิธีการจัดระบบความรู้สำหรับคอลเล็กชันดิจิทัล เนื้อหาในบทนี้ประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการจัดระบบความรู้ วิธีการจัดระบบความรู้ของนักจัดระบบสารสนเทศ ศัพท์ควบคุมเครื่องมือช่วยตัดสินใจในการกำหนดหัวเรื่อง การจัดหมวดหมู่สารสนเทศ เครื่องมือช่วยตัดสินใจในการกำหนดเลขหมู่ และตัวระบุถาวร

บทที่ 5 อนาคตของการจัดระบบคอลเล็กชันดิจิทัล เนื้อหาในบทนี้ประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ได้แก่ บริการเพื่อการเข้าถึงสารสนเทศ การบรรยายข้อมูลเมทาดาตาโดยนักวิชาชีพ เมทาดาตาเชิงสังคม และข้อมูลเชื่อมโยงกับคอลเล็กชันดิจิทัล

หนังสือเล่มนี้มีประโยชน์โดยตรงสำหรับบรรณารักษ์ นักจดหมายเหตุ นักจัดระบบสารสนเทศ ณาจารย์ ผู้ศึกษาในรายวิชาทางด้านการจัดระบบสารสนเทศทั้งระดับปริญญาบัณฑิตและระดับบัณฑิตศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ สารสนเทศศึกษา และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้สนใจที่ต้องการศึกษาเรื่องการจัดระบบคอลเล็กชันดิจิทัลเพื่อนำทฤษฎีและหลักปฏิบัติที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางสารสนเทศดิจิทัล รวมถึงวิธีการและเครื่องมือสมัยใหม่ไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานในห้องสมุดและจดหมายเหตุ ตลอดจนการเรียนการสอนเกี่ยวกับการจัดระบบสารสนเทศซึ่งอยู่ในทรัพยากรสารสนเทศหลากหลายรูปแบบ และช่วยในการจัดทำระเบียบเมทาดาตาสำหรับระบบค้นคืนคอลเล็กชันของห้องสมุดและจดหมายเหตุที่ทันสมัยในยุคดิจิทัล อีกทั้งยังได้ศึกษาแนวโน้มและทิศทางของการจัดระบบทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงของการจัดระบบสารสนเทศในอนาคต